

LADISLAV

ZIBURA

40 DNÍ PĚŠKY DO JERUZALÉMA

Bizbooks®

40 dní pěšky do Jeruzaléma

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.bizbooks.cz
www.albatrosmedia.cz

Bizbooks®

Ladislav Zibura

40 dní pěšky do Jeruzaléma – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2020

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS MEDIA

LADISLAV
ZIBURA

40 DNÍ PĚŠKY DO JERUZALÉMA

BizBooks
Brno 2020

*Věnováno všem, kterým dosud
nikdo nevěnoval knihu.*

Předmluva k novému vydání

Tento příběh jsem prožil ve svých dvaceti, knihu napsal o rok později. S odstupem let vnímám, že zatímco rozhodných soudů je v ní plno, některé pasáže postrádají jistou pokoru. Následující řádky jsem přesto ponechal bez úprav. Zůstávají tak svědectvím o vší naivitě a suverenitě, kterou může mladý muž ve svých dvaceti letech mít. Děkuji všem, kteří se zasloužili o to, že bych dnes tuto knihu napsal úplně jinak.

Ladislav Zibura

Touha cestovatelská

Neprozkoumat za celý svůj život svět, do kterého jsme se narodili, je podobně divné, jako si neprohlédnout právě použitý toaletní papír. Nekonečná zvědavost totiž spolu s močením vestoje patří k největším darům, které mladým mužům příroda nadělila. Morální povinností všech objevitelů je postavit se každému, kdo by nás o ně chtěl připravit. Jedině tak vybudujeme svět, ve kterém jsme hnáni vpřed touhou po poznání a kde můžeme vyčurat své jméno do sněhu.

Má láska k cestování a poznávání je stará jako já sám. Dokonce i lůno své matky jsem opustil dřív, než je běžné. Sametovou revoluci jsem ale vzdor svému spěchu zmeškal o dva roky. Když mi otec ve dvou letech začal místo pohádek číst dobrodružné knihy, definitivně mi zničil dětství. Začal jsem totiž litovat, že kvůli svému malému tělu nemohu prožívat stejná dobrodružství jako jejich hrdinové. Přesněji řečeno, já byl připraven, ovšem matka nesouhlasila. Zatrhla mi i cestu kolem světa, kterou jsem naplánoval v prvním ročníku osmiletého gymnázia.

Neukojenou touhu po cestování a svobodě mi vynahrazovalo jídlo. Díky němu jsem se až do čtrnácti let nemusel zaobírat zbytečnostmi, jako jsou sport či holky, a měl dostatek času věnovat se encyklopediím a televizi. Kromě bestiální nadváhy jsem celé dětství vynikal také neobyčejnou nešikovností. Díky dobrému úrazovému pojištění se mi podařilo pravidelně přispívat do rodinného rozpočtu, aniž bych musel podnikat něco nebezpečného. V mých lékařských zprávách se objevují kuriozity jako dvojitá fraktura

holenní kosti při bobování či zlomenina ruky po úderu fotbalovým míčem. Jindy se mi podařilo zlomit si malíček při florbalu, když jsem zakopnul po cestě na střídačku. Těžký otřes mozku a rozbitá hlava na cyklistickém výletu s rodinou by v tomto kontextu nezněly nijak zvláště, kdybych je neutrpěl v okamžiku, kdy jsem kolo vedl do kopce.

Nadváhy se mi podařilo zbavit až v pubertě díky běhu, jízdě na kole a počínající mentální anorexii. Vzdor tomu, že jsem v pubertě také objevil půvab alkoholu, mi obliba sportu nějakou dobu vydržela. Společně s kamarádem Jirkou jsme podnikali pěší výlety s jediným cílem – úplně se zničit. Vrcholem našeho snažení byla podzimní výprava z Prahy do Českých Budějovic. Oněch 160 kilometrů se nám tehdy podařilo překonat za 36 hodin. Kdybych v polovině cesty na chvíli neomdlél a už od Benešova u Prahy sprostě nenadával, šlo by o hezký sportovní výkon. Tehdy jsem pochopil, že pěšky se dá dojít opravdu daleko. A také že chodit pěšky daleko opravdu bolí.

Pěší poutě u mě mají silně maskulinní začátek – poprvé jsem se o nich dočetl v rubrice „příběhy čtenářek“ v časopisu *ONA Dnes*. Invalidní poutnice nadšeně popisovala, jak na vozíčku podnikla pouť do Santiaga de Compostela a potkala tam nejlepší lidi na světě. Ještě téhož dne jsem se rozhodl, že tam po maturitě půjdu taky. Matka nabyla dojmu, že na cestě nepochybně zemřu, což je vzhledem k jejím předchozím zkušenostem s nešikovným Ládíkem víc než pochopitelné. Abych mámu uklidnil, pustil jsem jí film *Cesta*, který pouť do Santiaga popisuje. Bohužel mě nenapadlo si předem přečíst anotaci. Během promítání totiž vyšlo najevo, že film začíná příběhem mladého muže mého věku, který zemře první den cesty v Pyrenejích. Pouť pak vykoná jeho otec, který na cestě postupně rozprašuje popel svého syna. Film to byl hezký a dojemný, matku ale neuklidnil.

Matka týden po maturitě (rok 2011) uvěřila mému slibu, že Pyreneje obejdu, nasmažila řízky a společně s bratrem a otcem mě vyprovodila na tehdy ještě ruzyňské letiště. Tento nepodstatný

detail uvádím proto, že ač to možná z knihy nevyplývá, jsme skvěle fungující rodina. Mladý Ládík se na pouti do Santiaga poprvé v životě musel starat sám o sebe, ale zvládl to dobře. Navíc zjistil, že lidé jsou docela fajn. Po měsíci a 900 kilometrech cesty se mi podařilo dorazit až k oceánu, kde podle středověkých poutníků končil svět. Svůj první velký úspěch jsem se rozhodl oslavit vypitím láhve ginu na útesech. Před pýchou mě tehdy uchránila první velká rána osudu, který mě od té doby usměrnil ještě mnohokrát. Po cestě zpátky z útesu jsem se totiž kvůli přílivu lehce přitopil a ze Santiaga de Compostela se mi pak podařilo odletět na špatné letiště. Od té doby si pamatuji, že ve Frankfurtu jsou letiště dvě, a také se bojím létat.

Rok byl dobou dostatečně dlouhou na to, abych zapomněl na všechny bolesti pouti a vydal se na cestu znovu. Tentokrát v doprovodu svého kamaráda Michala do Říma. Rodiče si dodnes myslí, že jsem vycházel od prahu našeho domu, ve skutečnosti ale naše pouť začala o dvě hodiny později u skleničky whisky v kavárně Horká vana. Michal se ode mě nakonec odpojil v Innsbrucku, protože mu bylo vedro. Mně taky bylo vedro, ale neměl jsem se od koho odpojit, a tak mi nezbylo než do Říma dojít. Za celých 1400 kilometrů jsem byl v blízkém kontaktu s autem jen jednou – když mě srazilo na přechodu. Celá cesta mě vyšla na pouhých 240 €. Třicet eur jsem navíc našel na silnici a osmdesát vyhrál na automatech. Do původního cíle své cesty jsem ale nedorazil. Ve Vatikánu mě totiž odmítli pustit do chrámu svatého Petra, ke kterému poutníci tradičně směřovali. Po návratu domů jsem o své pouti poskytl první rozhovor v životě. Novinářka mu dala titulky „Do Itálie se už v životě nechci vrátit, říká mladý poutník“, a dodnes mám proto strach z každého auta rozvážejícího pizzu.

V roce 2013 jsme se s Michalem sešli znovu, abychom naplánovali další cestu. Bylo to den po Budějovickém půlmaratonu, na kterém jsem se třikrát pozvracel mezi diváky, proto nad pěší chůzí zvítězil bicykl. Náš plán byl prostý – po proudu Labe bez

mapy dojet k Severnímu moři a v pořádku se vrátit zpět. Já vyjel na kole svého otce, Michal zase na kole své sestry. Do cíle se nakonec nepodařilo dojet ani jednomu z nás. Michal se ode mě znovu odpojil, tentokrát v Praze-Davli. Nízko posazené sedlo kola jeho sestry mu totiž namohlo kolenní vazy. Já sice k moři dojel, ovšem kvůli selhání orientace při jízdě bez mapy to nebylo moře Severní, nýbrž Baltské. Druhá rána osudu mě postihla v Berlíně. Tam jsem triumfálně vytáhl mapu zakoupenou ve slevě v antikvariátu. Bohužel se ukázalo, že na ní chybí celý západní Berlín. Tento zážitek mě inspiroval k tomu, abych příští pouť znovu podnikl bez mapy.

V roce 2014 přišlo to, čemu už jsem se nemohl vyhýbat. Abych uzavřel trojlístek nejvýznamnějších středověkých poutí, bylo třeba vyrazit do Jeruzaléma. Kvůli válce v Sýrii ale neexistoval rozumný způsob, jak naplánovat nepřerušovanou trasu, kterou bych mohl ujít během letních prázdnin. Nakonec jsem se rozhodl dojet autobusem k bulharsko-tureckým hranicím, pěšky dojít na tisíc kilometrů vzdálené letiště v Antalyi a odtud přeletět do Izraele, kde pouť dokončím. Letní vedra, válka v Izraeli a postní měsíc ramadán v Turecku slibovaly vpravdě neopakovatelný zážitek. Abych z cesty bez mapy udělal ještě větší dobrodružství, rozhodl jsem se předem nezjišťovat nic o místech, která mám navštívit. Vzrušující, že? No, však uvidíte.

Touha poutnická

Nahý jsi přišel na svět a nahý vycházíš na pouť. Je pozoruhodné sledovat, jak na pouti mizejí rozdíly mezi lidmi. Do Santiaga bok po boku neputují právník, student a důchodce, ale jen tři lidé. Svě všední životy totiž nechávají doma a do Santiaga se vydávají jako děti, které objevují úplně nový a neznámý svět. Na počátku pouti jsou všichni stejně nezkušení – a žádný titul ani peníze jim nepomůžou vyhnout se puchýřům nebo znovu najít cestu, když se ztratí.

Pěší poutě mají tradici prakticky ve všech světových náboženstvích. Křesťané se víc než tisíc let vydávají k hrobům svých svatých, podniknout pouť do Mekky je jednou z hlavních povinností pravověrného muslima, židé putují k troskám Šalamounova chrámu, hinduisté zase chodí tisíce kilometrů podél Gangy. Tradice poutí do značné míry souvisí s tím, že pěší chůze dříve byla jediným dostupným způsobem přepravy. V tomto ohledu se mimochodem středověkým poutníkům přibližují, neboť nevlastním řidičský průkaz. Když půjdeme o trochu dál, poutnictví je staré jako lidstvo samo. První lidé během svého života na cestě za potravou urazili desetitisíce kilometrů a nikdy nezůstávali dlouho na jednom místě. Naše tělo je pro chůzi dokonale uzpůsobeno a obřadní i praktický význam chůze je jedna z mála věcí spojujících všechny civilizace, které kdy vznikly.

Od okamžiku, kdy jsem se o pěších poutích poprvé dozvěděl, mi vrtalo hlavou, proč to všichni ti lidé vlastně dělají. Poutě totiž nejsou jen přežitkem z dob dávno minulých. Každý rok na ně vyráží

víc a víc lidí – jen do Santiaga minulý rok přišlo na 200 tisíc poutníků. A hlavní motivací poutníků není jen víra – dobrá polovina z těchto lidí jsou obyčejní pohané. Myslím, že existuje jen málo věcí, které lidé dělají po tisíce let a nedávají žádný smysl. Proto mě pouť lákala čím dál víc. Chtěl jsem poznat, co lidem dává. Proč kvůli pouti i dnes opouštějí pohodlí svých domovů, aby dobrovolně trpěli bolestí a únavou na nekonečné cestě. A k tomu všemu ta úžasná historická tradice. Pouť jako by pomáhala překlenovat celá staletí. I dnes díky ní můžete prožít prakticky totéž, co lidé mnoha generací před vámi. To vše mě lákalo tak moc, že jsem o pouti snil několik let.

Když se mi konečně podařilo vyrazit do Santiaga, byla to pro mě úžasná příležitost. V osmnácti letech jsem se mohl bavit s lidmi, kteří na pouť na rozdíl ode mě nevyrazili z pouhé zvědavosti. Bylo fascinující poslouchat, čím si v životě prošli a proč na pouť vyrazili. Na měsíc se mi otevřely dveře k jejich životním zkušenostem, o které se se mnou ochotně dělili. A co samotná cesta? Ta byla přenádherná. Každý den úplně nová krajina, kterou člověk prochází beze spěchu a v úplném tichu. Odpočinek u malých potůčků, čerstvé ovoce ke svačině, večerní víno s ostatními poutníky a usínání pod klenbami kláštera na těch nepohodlnějších matracích na světě. Cesta do Santiaga mě přesvědčila o tom, že všechny těžkosti k pouti sice patří, ale je úplně zbytečné se jich obávat. Chůze se totiž odehrává jen na pozadí všeho ostatního a na problémy je snadné zapomenout. A také jsem zjistil, že na pouti je všechno úplně jinak. Váš život se díky ní ze dne na den převrátí naruby. Takhle změna není trvalá. Ale dostat se ze zajetých kolejí je jedinečný a obohacující zážitek.

Pouť do Říma pro mě byla úplně jiná. Nikdo nerozuměl tomu, co a proč dělám. Většinu cesty jsem strávil jen sám se sebou, aniž bych se kvůli jazykové bariéře měl s kým bavit. A čas strávený s Michalem? Je to můj dobrý kamarád a společnou cestu jsme si užili. Ovšem potvrdilo se mi to, o čem mluví všichni zkušenější

poutníci – cesta v osamění má své neopakovatelné kouzlo. Všechny třicet sedm nocí jsem spal pod širým nebem, často mě trápily hlad a žízeň. Chodit se dalo jen po silnicích, takže kolem mě celé dny projížděly tisíce aut. Abych si ukrátil čas, denně jsem chodil i padesát kilometrů. Na cestě mě ale provázela spousta až neuvěřitelných náhod a přátelských lidí. Prošel jsem také spoustou krásných historických měst a užíval si podmanivou krajinu Apenin a Toskánska. Navzdory, nebo snad díky všemu tomu vedru, hladu a spaní v přírodě na pouť do Říma vzpomínám jako na jedno z nejkrásnějších období svého života. Myslím si, že pro mě byla přesně tím velkolepým a náročným dobrodružstvím, kterým si potřebuje projít snad každý mladý muž.

Třítýdenní cesta na kole k Baltskému moři mi ukázala jen to, že pěší chůze má svou zvláštní atmosféru, kterou nelze nahradit. Cyklista se totiž musí mít neustále na pozoru a soustředit se na jízdu. Na chůzi naopak mohu úplně zapomenout a vnímat jen okolí. Monotónní a pomalý pohyb působí jako meditace, díky níž si člověk připadá, jako by se vznášel zcela mimo prostor a čas. Chůze představuje návrat ke kořenům lidského pokolení a učí mě trpělivosti. Neexistuje způsob, jak poznat zemi lépe, než ji metr po metru projít pěšky. Každý krok mě přibližuje novému zážitku. A chůze je pomalá jen zdánlivě. Díky tomu, že mám na svět dostatek času, totiž zjišťuji, jak fascinující je každý jeho kout. Vnímám i ty nejmenší detaily a objevuji život tam, kde jsem ani netušil, že by mohl existovat.

Poutě pro mě nepředstavují náboženský prožitek ani sportovní výkon. Nedokážu ale vysvětlit, proč se na ně vlastně vydávám. Někde v hloubi duše prostě cítím, že mi mají co dát. Samotná realita poutě přitom není vždy idylická a občas se sám sebe ptám, proč to všechno vlastně podstupuji. Ovšem ve vzpomínkách pouť ožívá vlastním životem – stává se z ní důležitý životní milník a zdroj inspirace. Není týden, kdy bych si nevzpomněl na něco, co jsem na cestách prožil. Obvykle se zasměji nějaké situaci nebo si v mrzutě

chvíli připomenu okamžiky úplné svobody. Nehledám v tom žádnou filozofii a nenamlouvám si, že by mi poutě nějak změnil život. Mám rád povrchní věci, užívám si všech výtobytků moderní doby, vyhýbám se nepohodlí a moc mi chutná káva i pivo. Jen si myslím, že je fajn získat zážitky ze světa, kde je všechno úplně jinak. Jako by tím člověk dával dohromady mozaiku života. A zjistil jsem, že je docela praktické se za těmito zážitky vydávat pěšky.

Touha spisovatelská

Vždy mě bavilo poslouchat lidi, kteří pro něco pocítují opravdovou vášeň. A mrzí mě, že o svých zamilovaných činnostech nemluví častěji. Ať už sbírají známky, běhají maratony nebo hrají na trombón, měli by odhodit skromnost a vyprávět o tom každému, koho to zajímá. Když už nám něco přijde nejlepší na světě, je správné se pro to pokusit nadchnout i ostatní. Nebo snad znáte zajímavější konverzaci než rozhovor s člověkem, který je skutečně zapálený pro věc?

Čtení knih ve mně odjakživa vzbuzuje zvláštní frustraci z vlastní malosti. Všechna ta vyspělá díla od zkušených autorů mi připomínají, že nikdy nemohu dosáhnout jejich úrovně a pravděpodobně ani prožít tak zajímavý život. Vždy jsem si říkal, že s tím patrně nic nenadělám. Ovšem teď mám příležitost celou věc změnit a rozředit svět literatury knihou od nezkušeného autora, který nemá problém sdělit nejrůznější cestovatelské obyčejnosti. Tahle část mi na většině knih o cestování chyběla. „Kam ti lidi chodili na záchod?“ ptal jsem se sám sebe. „Stalo se jim vůbec něco legračnického, nebo jen lezli na tu horu?“ vrtalo mi hlavou. Myslím, že mí kolegové začínající autoři často zapomínají na jednu věc. Čtenář nebere do ruky jejich knihu jen proto, aby se dozvěděl o tom, jak báječné věci dokázali. Kdepak. Chce, aby se autor odhalil ve vši své nahotě a nic mu nezatajoval. Miluje informace ze zákulisí a těší se na každou pikantní a provokativní pasáž. Pokud se vypravěč stylizuje do role Mirka Dušína, může vést hezký monolog. Poučný, inspirativní a zajímavý, ale stále jen monolog. Ale co když čtenář

s vypravěčem občas nesouhlasí? Pak se kniha mění v dialog. Čtenář může autorovi odporovat, nenávidět ho a pomlouvat ho před kamarády, aby jen o pár stránek později zjistil, že to možná myslel jinak. Napsat podobně provokativní knihu byla ta nejlehčí věc na světě. Můj deník, kterému jsem se na pouti věnoval několik hodin denně, stačilo prakticky jen přepsat do počítače.

Nepochybuji o tom, že vás některé pasáže této knihy pobouří. Věřte ale, že to byl jediný způsob, jak vyprávět svůj příběh, aniž bych vám něco zatajoval. Nepochybně vás také bude iritovat můj strohý novinářský sloh. I v tom jsem nevinně. Tři roky se nade mnou, studentem žurnalistiky na Masarykově univerzitě, vznáší hrozba masitých úst magistra J. Č., která se zamračí u každého nadbytečného slova. Tento vzácný muž mě prostřednictvím barvitých podobenství a humorných příběhů z praxe naučil vážit si času čtenáře a neplýtvat jím. Ekonomická fakulta mi zase pomohla osvojit si pojem „komparativní výhoda“. Každý by se měl věnovat tomu, v čem je oproti ostatním věcem relativně nejlepší. V mém případě to na poli literatury rozhodně nejsou lyrické popisy ani dojemná líčení, ale sarkasmus, úsečnost a stručnost. To ovšem nic nemění na tom, jak hluboce mám rád lidi. Oni jsou fakt ohromně super. Ve svých žertech tak vůči nim zůstávám přísný, ale spravedlivý. Schytávají je úplně všichni a já v první řadě. Takhle je to podle mě fér.

Nabízí se otázka, proč jsem vlastně tuto knihu napsal. Možná vás to překvapí, ale bylo to kvůli vám. Já totiž chci, abyste šli taky.

Den 1.

Snad každý člověk při cestě do úplně neznámé země cítí jistý strach. Bojí se, že se tam nedomluví, okradou ho, chytne exotickou chorobu a zemře v krutých bolestech. Sotva ale zemi alespoň trochu pozná, většina původních obav se rozplyne. Zjistí, že tam žijí lidé jako on, nikdo ho nechce zabít a chytne maximálně průjem. Je škoda, že si tento svůj omyl neuvědomujeme při hodnocení zemí, ve kterých jsme nikdy nebyli. Možná bychom je tak snadno neodsuzovali.

V malém městečku Pinarhisar na západě Turecka líně plynulo červencové odpoledne. Lidé se před zničujícím poledním vedrem schovávali ve svých domovech. I v pohodlí gaučů se nad nimi ale vznášela děsivá kletba postního měsíce ramadánu. Od východu do západu slunce jejich ústy nesmí projít zhola nic – voda, jídlo, cigareta, a dokonce ani vepřová klobáska. U mešity zastavil starý autobus a skřípavě otevřel dveře. Vystoupil z nich zvláštní člověk, který do městečka až zoufale nezapadal. Sotva tento křehký blondatý mladík opustil klimatizovaný autobus a nadechl se horkého vzduchu, zbaběle prchl do stínu stromu. Z velkého batohu pak vytáhl tubu opalovacího krému a začal jím potírat svou bledou kůži. Cestující ho soucitně pozorovali. Bylo jim jasné, že v téhle zemi nemůže člověk jako on přežít.

Co kdybych vám teď řekl, že se tento dvaadvacitiletý človíček rozhodl pěšky projít polovinu Turecka a Izraele? Měli byste o něj starost? Já ano, protože ho dobře znám. Ten mladík jsem totiž já. Právě stojím na autobusové zastávce v hnusném tureckém městě a přemýšlím o tom, jak může být někde na světě takové vedro. A tohle je můj deník. Nic hezkého, jen starý linkovaný sešit,

který můj dědeček ještě někdy za normalizace přinesl z práce. Ale to nevadí, beztak jsem dysgrafik. Navíc do něj budu psát prasárny. Víte třeba, jak jsem před dvěma dny v Brně zahájil svou cestu do Turecka? Namluvil jsem jedné dívce v baru, že poutnická tradice velí strávit poslední noc se ženou. A skočila mi na to.

Vůbec netuším, jak dlouho mi bude cesta trvat. Nejspíš něco okolo dvou měsíců. Na zádech mám krosnu, která váží čtrnáct kilo. Víc prostě nést nejde. Sbalil jsem si do ní jenom oblečení, spacák, hamaku, chodecké hole, elektronickou čtečku knížek, lékárničku, opalovací krém, pastu, sprchový gel, foťák, tři čtvrtě kila vepřového špeku, chleba, litr vody, plyšového medvídka a tenhle deník. To mi bude muset stačit, nedá se nic dělat. Abych si to udělal dobrodružnější, nemám s sebou ani mapu, jen seznam velkých měst, která chci projít. Spát budu venku nebo u lidí, kteří mě pozvou k sobě domů. A půjdu jenom pěšky. Žádná auta, motorky, bicykly, osli ani koně. Jen jedna jízda trajektem a jeden přelet kvůli válce v Sýrii. Jinak poctivá pěší pouť plná puchýřů, opruzenin, nočních děsů a stýskání po mámě.

Původně jsem si chtěl o místech, kterými budu procházet, něco zjistit. Plán ale změnil článek „Jedovatí hadi a pavouci v Turecku“. Usoudil jsem, že moc čtu a málo chodím. A tak vrcholem mých příprav bylo zřízení cestovního pojištění k platební kartě. Stojí 350 korun na rok a hradí i repatriaci mrtvého těla. Štěstí přeje připraveným... Ale teď už se těším na to, až konečně vyjdu. Poslední dva dny jsem strávil v autobusech a neplánovaně taky šel kus pěšky a pak jel stopem. Podvedla mě totiž bulharská autobusová společnost Metro. Prodali mi lístek do Edirne, kam ale autobus vůbec neměl zajíždět, protože mířil do Istanbulu. A tak mě vyhodili v noci na dálnici asi dvacet kilometrů od města. Po cestě mě málem sežrala smečka psů. Nezbylo mi než utéct a počkat, až mě někdo přes jejich území sveze stopem. Tři hodiny jsem seděl na kameni u silnice, čekal na východ slunce a rozhodl se vrátit domů. Takže každý kilometr, který teď ujdu, bude nad rámec plánu. Ale dost řečí, je čas vyrazit.

První kilometry proběhly překvapivě dobře. Před zničujícími účinky UV záření mě chránil klobouk a tlustá vrstva opalovacího krému, před vším ostatním nezdolný optimismus. Měl jsem upřímnou radost, že po všech těch útrapách cesty autobusem má pouť konečně začala. Ze silnice se mi nabízel krásný výhled na nekonečná pole slunečnic, které se moudře odvracely směrem od slunce. „Istanbul 168 kilometrů“ hlásal první rozcestník, který jsem potkal. To znamená, že mě od perly Orientu dělí sotva šest dní cesty. Povzbudivé a radostné! Ještě více mě ale potěšili mí staří kamarádi řidiči kamionů. Mnoho z nich totiž o existenci poutníků ví a zdraví je. Není divu, vždyť se mnou sdílejí prakticky stejný osud. Ovšem jen jeden z nás má klimatizaci.

První kontakt s místním obyvatelstvem mi kromě řady srdečných úsměvů přinesl také konverzaci v té nejhorší představitelné angličtině. Asi třicetiletý muž znepokojeně sledoval, jak si u napajedla sundávám své těžké boty a omývám si nohy. Když zjistil, že jdu daleko, rozhodl se věnovat mi své sandály. „Tvoje boty Turecko ne dobrý. Vem moje boty, já koupím nový;“ naléhal na mě. K dobrodinci, který měl nohy o čtyři čísla menší než já, jsem ale byl neoblomný. Nakonec jsme se domluvili na kompromisu a já si odnesl kilo meruněk. Mé italské boty, se kterými jsme společně ušli už tři tisíce kilometrů, zůstaly zachráněny.

Pěkné odpočívadlo se vzrostlými stromy a potůčkem si přímo říkalo o to, aby si na něm nějaký poutník dopřál pozdní oběd. V rámci projektu budování náboženské tolerance na obou stranách jsem si k ramadánovému obědu vybalil vepřový špek, nakrájel ho na tenké nudličky a labužnický si je pokládal do úst. Perverzně přejeden prvním pořádným jídlem za poslední dva dny jsem se pak svalil do trávy a tvrdě usnul. Ze zaslouženého odpočinku mě vyrušila až matka s dvěma dětmi, které hlučně vtrhly do mého rurálního apartmá. Chlapec byl ozbrojen plastovou pistolí, to mi ale nezabránilo, abych si s ním a jeho sestrou nezačal hrát. Protože s malými lidmi neumím moc zacházet, nenapadlo

mě nic lepšího než je naučit dávat si high five, low five a podobné pitomosti. Děti tato aktivita překvapivě zaujala a na okamžik jsem pojal podezření, že se mi podařilo je nadchnout pro neškodnou a přátelskou aktivitu. To ale chlapec vyvrátil hned po mém odchodu. Když jsem dětem mával na rozloučenou, zrovna své sestře zezadu držel pistoli u hlavy a nutil ji dát si s ním high five. No jo, Ladislave, první kulturní nedorozumění je tu.

Vpodvečer u mě zastavila dvojice cyklistů, kteří mířili do Istanbulu. Potěšilo mě, že se za poznáním Turecka nevypravuji sám, a slíbil jsem jim, že na ně v Istanbulu počkám. Jinak mi cesta nepřinesla nic zajímavého. Snad jen zjištění, že slunečnice po celém dni cesty kolem slunečnicového pole poněkud ztrácejí svůj půvab. Večer jsem se dostal do města Vize a rozhodl se vyzkoušet slibovanou muslimskou pohostinnost. Na zahradě rodinného domku totiž sympatická rodinka zrovna popíjela kávu, což ve mně probudilo touhu po kofeinu. Propracovat se k vysněnému šálku bylo snadné. Stačilo pár minut zvědavě koukat přes plot a přijali mě mezi sebe. Naši konverzaci tlumočila rumunsky mluvící babička. Pravda, kdybych uměl rumunsky a ona měla zuby, domluva by byla snazší, ovšem i tak mě naše setkání obohatilo po stránce materiální i duchovní. Rodině jsem ochotně snědl všechnu baklavu a na rozloučenou ještě očesal švestky.

S příchodem tmy se neodvratně přiblížil okamžik, kdy bylo zapotřebí najít si místo na spaní. To vždycky v nové zemi provází spousta mrzení. Než se naučím odhadnout, co je bezpečné, paranoidně se snažím ubytovat na místech vzdálených všemu živému. Kolonizaci Turecka mi ale tentokrát usnadnil důchodce obývající malou boudu u zříceniny hradu za městem. Tento pán má zvláštní koníček – být na všechny milý. Ve svém příbytku hostí mladé kluky z širokého okolí, kteří tam chodí hrát videohry, listovat pornočasopisy a řešit problémy dospívání. Oslizlou odpornost interiéru plně vynahrazovala srdečnost hostitele, který se mnou popíjel čaj a rusky mi vyprávěl o svém životě. Stará se o zříceninu a svou

boudu přeměnil na kiosky, který je centrem setkávání místní mládeže. Stydlivé muslimské dívky se tam dostanou, jen když si je přivede některý z chlapců, ovšem pro kluky představuje zchátralá budova středobod společenského dění ve městě. Mohou si tam totiž tajně dát pivo a vykouřit cigaretu. A starý pán je rád, že se kolem něj něco děje.

„Moc rád tu přespím, ale radši bych si lehl venku,“ vysvětloval jsem opatrně svému hostiteli, proč nechci spát na jeho proleželém gauči. Nerad bych ho urazil, když ke mně byl tak milý. „Jsi můj host, můžeš ležet, kde chceš,“ odvětil mi rozhodně. Usnout v hamace na zahradě mi po dvou dnech beze spánku trvalo sotva minutu. Unavení lidé prostě nemají na nostalgii, radost ani koukání na hvězdy čas.

Den 2.

Jednou z prvních věcí, které vás na cestě napadnou, je to, že do cíle nemůžete nikdy dojít. Bolí vás nohy a záda, objevují se první puchýře a ničí vás příšerné vedro. Je vám jasné, že v takovém stavu prostě 1400 kilometrů nejde vydržet. A je to jedině dobře. Když se slepě nesoustředíte na cíl, můžete si víc užívat přítomnost. Navíc přestanete počítat kilometry, které vás dělí od konce cesty, ale máte radost z těch, které už jste urazili. A to jsou výrazně veselejší počty.

Zavěšen ve své hamace jsem se oddával snění až do čtvrt na devět. Ta věc je neskutečně pohodlná, jednou si ji musím pořídit do domova důchodců. Celý den v ní budu ležet a vyprávět sestřičkám dobrodružné zážitky ze svého života. Pak jednoho dne povolí špatně uvázaný uzel, já spadnu na zem, zlámu si pánev a zemřu. Pokud mě v Turecku nesežerou psi, opravdu to tak udělám.

Rychle jsem si sbalil věci a šel se rozloučit se svým hostitelem. Protože kluci za zboží z jeho kiosku platí, přišlo mi správné udělat totéž. Byla to ale velká chyba. „No jo, Češi,“ poznamenal a zakroužil hlavou, když jsem mu házel peníze do pokladničky. Trochu mě potěšilo, že nás tento pán na rozdíl od zbytku světa nepovažuje za zloděje, nýbrž chorobně platiče. Můj čin se ho ale očividně dotkl. Nedá se nic dělat, budu muset být opatrnější a spořivější. Místní kultura si to žádá.

Cesta nebyla o nic zajímavější než včera. Procházel jsem několika táhlými městy, která představovala zhmotnění nezajímavosti. Výhodou měst ale je, že se v nich setkávají heretici ignorující ramadán. „Çay, çay,“ volali na mě celý den přátelsky lidé z kaváren, bister a stánků v touze pohostit mladého turistu. A já ochotně přijímal. Toho dne jsem zasedl u šálku čaje v sedmi různých podnicích. Na tureckém čaji si místní náramně zakládají. Všude se pije jen jeden druh – čaj Rize, který pochází ze stejnojmenné hornaté provincie. Kilogram si v obchodě můžete koupit asi za sto korun, jedna sklenička hotového nápoje vás v kavárně vyjde na pět až deset korun. Ale jak už víme, když vás někdo pozval, platit se nesmí. Stačí chválit a usmívat se. Podle antropologů je původním smyslem úsměvu a smíchu ukázat, že máte dobré úmysly. A mají pravdu. Seděl jsem u silnice ve skupině asi deseti chlupatých Turků. Žádný z nich neuměl cizí jazyk, já zase ani slovo turecky. A tak jsme spolu jen pili čaj, smáli se a měli radost. Slova ani ruce jsme při pití čaje nepotřebovali. Účel našeho setkání byl

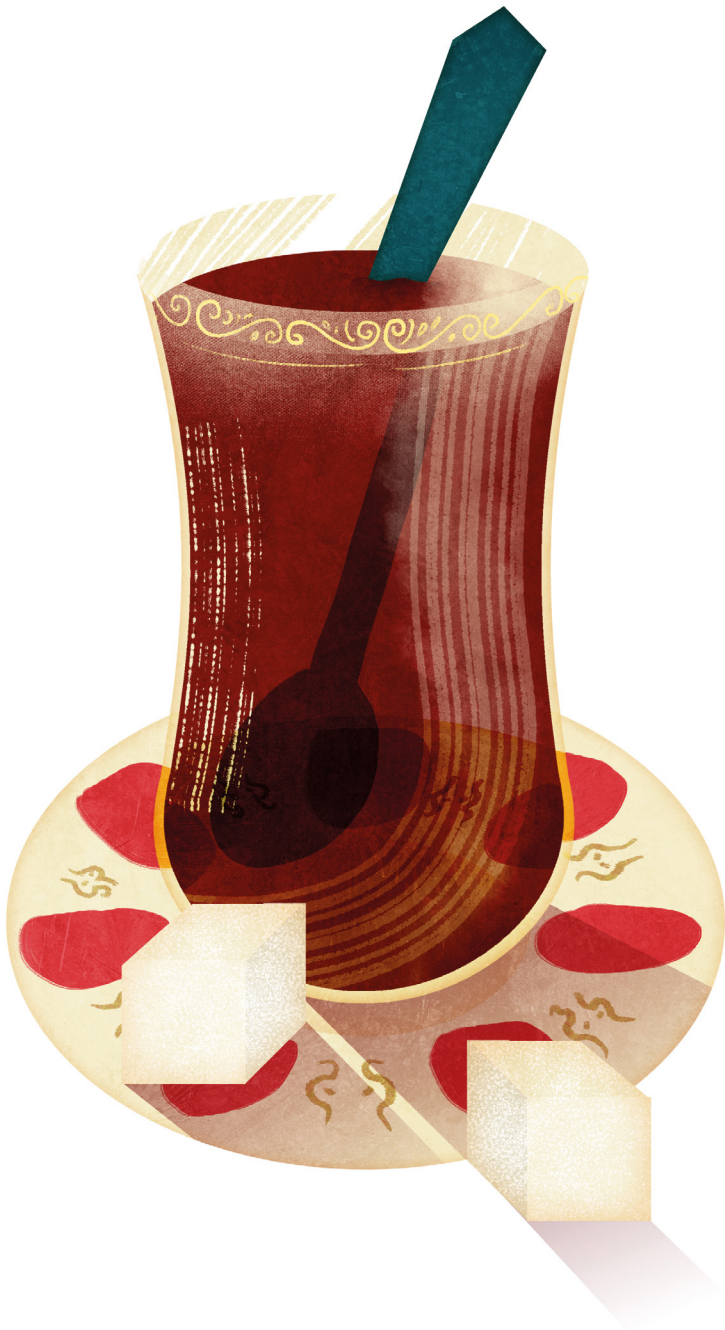
CO ZNAMENÁ „ÇAY, ÇAY“

Çay, çay v překladu znamená čaj, čaj. Zpravidla ale dostanete jen jeden. Tradičně se pije z malé skleničky, oslazený dvěma kostkami cukru.

přece jasný. Prostě mě v duchu tradice chtěli pohostit, protože procházím jejich vesnicí a zjevně jdu daleko. Ještě štěstí, že se v Turecku nepije alkohol. Kdybych místo každého čaje dostal panáka slivovice, patrně by mi explodovala játra. Snad právě tohle je důvod, proč žádná středověká poutní trasa nevedla přes Valašsko.

Den mi přinesl především další kontakt se spalujícím tureckým vedrem. Už v jedenáct dopoledne jsem ztěžka oddechoval u napajedla pro dobytek. Předsevzetí pít vodu pochybné kvality jen tehdy, když to bude opravdu nutné, vzalo za své a já lačně hltal doušky chladné vody vytékající ze zrezivělé trubky. Pak jsem si omyl ramena zmučená těžkou krosnou a svalil se do stínu stromu. Podobná napajedla jsou v Turecku všude – nejen ve vesnicích, ale také u malých silnic vedoucích pustinou. Když už patnáct kilometrů nenarazíte na vesnici, určitě potkáte alespoň jedno napajedlo. Dobytek totiž naštěstí bez vody vydrží ještě kratší dobu než poutník. Tyto betonové oázy mě pravidelně zachraňovaly před smrtí žízní (denně jsem vypil šest až deset litrů vody) a zároveň se zasloužily o to, že jsem za celou cestu ani jednou netrpěl zácpou.

Pozdě odpoledne si mou pozornost získal postarší usměvavý muž. Zatímco celý den na mě všichni volali „çay, çay“, on mě k sobě lákal slovy „Nescafé, Nescafé“. Nabídku jsem rád přijal a o chvíli později jsme již seděli na zahradě před jeho bazarem a popíjeli onu nedobrou směs kávy, sušeného mléka a přílišného množství cukru zvanou Nescafé 3v1, která je v Turecku z nepochopitelného důvodu populární. Připojil se k nám také Tukan – mladý student komparativní literatury na univerzitě v Istanbulu, který v bazaru přes prázdniny vypomáhá a podobně jako všichni turečtí vysokoškoláci umí slušně anglicky. Šéf mě nejprve seznámil se svým podnikáním – dvůr o velikosti hokejového hřiště byl plný starého nábytku, motorů, elektrospotřebičů a různého náradí. Trochu jsem ho podezíral, že jen sundal nápis „skládka“ a nahradil jej cedulí „bazar“. Pak se rozhodl mě seznámit s krásami Turecka. Na kus novin nakreslil ovál, který měl představovat tvar jeho země, a za pomoci

Tukanova překladu mi představoval krásná místa. Zaujalo mě, že všechna byla stovky kilometrů vzdálená od mé trasy. „A co je tady?“ zeptal jsem se a ukázal, kterou část Turecka mám v plánu projít. Muž se zasmál a cosi turecky zahlaholil. „Říká, že tam jsou jenom pole a ovce,“ přeložil mi Tukan. Majitel se později omluvil, že musí odjet pro cigarety. Ještě než nás s Tukanem opustil, nabídl mi, že si mohu z jeho obchodu cokoli odnést jako dárek na cestu. Aby dal najevo, že mluví i o těch nejcennějších kouscích, pokynul směrem k regálu s vrtačkami, rozbrusy, sbíječkami a dalším stavebním náčiním. Těžké to odmítnutí pro spořivého člověka. Chvíli jsem zvažoval, zda bych přece jen něco na cestě nezužitkoval, ale nakonec zvítězil rozum a bolest zad.

Když šéf odjel, Tukan mi uvařil další kávu a pověděl mi něco o sobě. Je velkým fanouškem ruské klasické literatury, má perfektní přehled o tom, co se děje ve zbytku Evropy, a je hodně kritický k současným poměrům v Turecku. „Už náš první prezident, Atatürk, říkal, že musíme koukat na Západ. Teď se ale děje pravý opak a to je chyba. Do Evropské unie bych vstoupit nechtěl, styděl bych se za ty poměry, co u nás panují,“ vysvětloval mi Tukan. Jak už to mezi mladými muži bývá, řeč přirozeně přišla také na dívky. „Tak padesát procent holek opravdu zůstává pannami až do svatby. Není to ale kvůli náboženství. Jsou jenom příliš škaredý,“ ozřejmil mi. „A co by mi udělal otec, kterému jsem zbouchnul dceru? Zastřelil by mě?“ zeptal jsem se, abych se připravil na onu nesmírně nepravděpodobnou situaci. „Kdepak, to ne. Nejdřív by se tě snažil přinutit, ať si ji vezmeš,“ vyděsil mě Tukan ještě horší variantou. Zatímco jsme se spolu bavili, obloha se zatáhla a vše ukazovalo na to, že bude pršet. Rád jsem proto přijal Tukanovu nabídku, abych spal u něj doma. Zastavila se za námi také Tukanova babička, aby nás pozvala k sobě domů na ramadánovou hostinu. Po západu slunce jsme za ní vyrazili. V malém domečku už pro nás mezi početnou rodinou nebylo místo, a tak jsme pojedli venku. Paní Tukanová starší nám přinesla vývar, rýži s kuřetem, salát, meloun a konvici

čaje. V přátelské konverzaci jsme se nevyhýbali ani ryze mužským tématům, jako jsou sex, pornografie, jednorožci, drogy a láska k našim matkám. Ta Tukanova je podle všeho značně emancipovaná. Před několika lety se rozvedla s Tukanovým otcem, pracuje jako fotografka v Istanbulu a za dva měsíce se chystá přestěhovat do Londýna. Anglicky neumí, ale plánuje se to naučit na místě. „Ať s ní tu loď potopí,“ poznamenali by protiimigrační aktivisté. Mám pro vás špatnou zprávu, pánové. Ta dáma poletí letadlem.

Domů jsme přišli až po půlnoci a Tukan mě před spaním požádal ještě o jednu laskavost. Rozhodl se mě využít k tomu, abych vyžehlil průšvih, který si udělal u své přítelkyně. Napsal mi pár tureckých frází, ve kterých se jí omlouvá, a natočil si mě na telefon při jejich čtení. Prý se bude smát a udělá jí to radost. Jako loajální přítel jsem ke vzkazu anglicky přidal několik hřejivých vět, které chce slyšet každá dívka. To vyžadovalo jistou dávku improvizace, protože se Tukan o své slečně během naší pětihodinové konverzace zapomněl zmínit. Láska jako trám, zdá se. Tukan trval na tom, že budu spát v jeho posteli a sám se vyspí na zemi v kuchyni. Protože odmítat tureckou pohostinnost je neslušné a nepohodlné, s radostí jsem tuto nabídku přijal a uvelebil se do peřin. V dálce hlasitě kvákaly žáby a já se před spaním zabýval myšlenkou, zda žabáci rozlišují mezi ošklivými a pohlednými žábami, nebo prostě berou všechno, co je slizké.

Den 3.

Často vůbec nenajdu otevřený obchod; a pokud ano, znamená to, že bych musel vláčet další váhu navíc. S jídlem jsem tak z velké části odkázaný na pohostinnost místních. Jejich ochota pro mě ale není

důležitá jen kvůli tomu, že se najím. V první řadě mi ukazuje, že jsem v jejich zemi vítán a mohu si tam připadat jako doma. A věřte mi, že pro osamělého cizince je to ta nejdůležitější věc.

Ráno jsem pode dveřmi našel ceduli ve špatné angličtině. „Matka přišla z práce až pozdě v noci, ale pokud vydržíš do osmi ráno, tak ti udělá snídani.“ Podíval jsem se na hodiny, které ukazovaly čtvrt na deset, a vyrazil do kuchyně. Tam mě mimo Tukanu uvítala tmavovlasá kráska, která vypadala maximálně na pětadvacet, a asi čtyřicetiletý pán – prý soused. Zdá se, že paní Tukanová je ještě emancipovanější, než jsem si myslel. Vzdor přítomnosti svého souseda mi řekla, že chlapci jako já se tureckým dívkám moc líbí. Potvrdila mi tak to, co už jsem si dlouho myslel. Snědým kráskám se nejvíc zamlouvají blondatí kluci. Ha! A máte to, tmavovlasí modelové z dívčích časopisů. Tohle je země nás blondatých. Konečně někde na světě! Paní Tukanová mi svým výrokem udělala opravdovou radost.

Ze souseda se vyklubal veselý chlapík. Vyprávěl mi, jak v roce 1996 se svým strýcem bez víza vycestoval za prací do Rakouska. Na hranicích je prý málem chytli celníci, před kterými se pak dva dny schovávali na stromě. Soudě podle jeho neustálého smíchu je taková emigrace vesměs legrační věc. „Našel jsem si práci na farmě, ale v Rakousku se mi vůbec nelíbilo. Všichni po mě chtěli, abych hrozně moc pracoval, a navíc mi nechutnal jejich chleba. Nenáviděl jsem ho tak moc, že jsem po třech měsících přišel na policejní stanici a požádal je, ať mě pošlou domů,“ tlumočil mi Tukan tklivý příběh se šťastným koncem. Do Rakouska by se ale soused rád znovu podíval, protože tam pořád žije jeho strýc. Potíž ovšem tkví v tom, že je ze země vyhoštěn. Jako správně vychovaný hoch z pohraničí jsem vyobcovanému cizinci dal svůj telefon a slíbil, že když přijede do Česka, ukážu mu půvaby Šumavy a Schengenské dohody.

Snídaně mi poskytla neodolatelnou příležitost nezřízeně se přejíst. Vajíčka, ovčí sýr, smažené brambory a zapékané fazole jsem do sebe ládoval tak dlouho, dokud jsem se nedostal na samý pokraj svých strávnických sil. Soused mě pak marně přesvědčoval, ať s ním strávím den, že mi ukáže město a pozve mě na pravý kebab. Sytý Ladislav ale nikdy nechce jídlo, a už vůbec ne památky. Když jsme se loučili, Tukan mě odvedl stranou od matky. „Ladislave, čeká tě dlouhá cesta. Mám našetřené peníze, tak bych ti na cestu mohl nějaké dát,“ nabídl mi. V Turecku očividně věci opravdu chodí jinak. Se servilním úklonem jsem Tukanovi poděkoval, peníze odmítl a hluboce se zastyděl za všechny ty věci, které mě celé ráno napadaly při pohledu na jeho matku.

Zvesela jsem vyrazil a měl na paměti Tukanovu radu, jak se přiblížit k Istanbulu, aniž bych skončil na dálnici. Kousek za městem jsem procházel chudinskou čtvrtí plnou vybydlených bytových domů a přiběhly ke mně čtyři snědé děti. Byli to Kurdové, kteří mají v Turecku pověst zlodějů a násilníků. Děti skutečně projevíly značnou dotěrnost, když mi začaly šmátrat v kapsách krosny. Dřív než jsem sebral odvalu je okřiknout, to za mě udělal dělník z přilehlé stavby a mladí delikventi se rozprchli. Netrvalo dlouho a samozřejmě jsem skončil na dálnici. Naštěstí nebyla příliš frekventovaná a díky široké krajnici jsem si připadal bezpečně. Ovšem dojít sto kilometrů do Istanbulu po dálnici byl přesně jeden z těch kousků, které jsem matce slíbil nedělat.

Po pár kilometrech se přede mnou objevila věznice, kterou střežila dvojice policistů. Vyrazil jsem se jich tedy zeptat, kudy z mé šlamastyky ven. Kluci otevřeli těžké železné dveře a pozvali mě do svého strážního domečku. Za velkým stolem seděl důstojník, který ochotně vytáhl telefon, aby mi trasu ukázal na mapě. Muži mi přinesli čaj a já přemýšlel nad jistou absurditou oné situace. Vedle mě stáli tři vojáci se samopaly, za mnou těžká vrata a všude kolem mříže a ostnaté dráty. Matce jsem slíbil průběžně poslat pár fotografií a napadlo mě, že tohle je ideální kompozice

pro první z nich. Kluci mě ochotně vyfotografovali, ovšem přiložit mi zbraň k hlavě odmítli. Prý je to proti předpisům. Marně jsem jim vysvětloval, že proti předpisům je všechno, co je legrace. Byli neoblomní.

Vydal jsem se doporučeným směrem a cesta mě svedla na úzkou rozbitou asfaltku kopírující dálnici. Po pár kilometrech mě do nosu praštil pach pálených pneumatik, který pocházel z hrozivě vypadající osady. Lidé tam žili v přístřešcích z igelitů a všude kolem se povalovaly odpadky, izolace z kabelů, rámy kol a podobné harampádí. Osadníci by mě pravděpodobně nechtěli zabít ani okrást, ale trvali by na tom, abych s nimi pojedl. Podobné dobrodružství ovšem může Středoevropana s křehkou imunitou přivést do záhuby a odmítat jídlo je pro spořivého člověka traumatizující. Nezbylo mi tedy než přidat do kroku a nebezpečí nehygienické pohostinnosti uniknout.

Odpoledne jsem se zastavil na čaj s důchodcem, který dvacet let pracoval v Německu. Oprášil jsem rodný jazyk babičky Gertrudy Schachner a promluvili jsme si o tom, jaké to tam je. „To víš, my Turci se rádi bavíme. Ale Německo? To je jenom samé ‚Arbeit‘,“ popsal mi svou útrpnou zkušenost. „To si nevyberete. Pro mě je zase Turecko samé ‚zu Fuß gehen‘,“ politoval jsem pro změnu sám sebe. Kdybychom dobře ovládali společný jazyk, nepochybně by naše setkání skončilo sepsáním manifestu proti aktivitě a rozpoutání líné revoluce.

Vpodvečer jsem dorazil k velké vodárenské věži. Můj vrozený neklid, všetečnost a zvědavost mi nikdy nedovolí opustit podobná místa nedobytá, a tak jsem na ni vyšplhal po vetším zrezivělém žebříku. Vrchol musel být alespoň ve dvou stech metrech nebo tak nějak. Políbila mě tam múza a našeptala mi dokonalou kompozici, která bude jasně ilustrovat mou samotu, vyrovnanost a vládu nad světem. Umělecký záměr byl prostý – autoportrét muže, který z okraje věže močí do nekonečné hloubky

CO PŘÍŠTĚ NECHÁM DOMA

Vaříč, který nepasuje na mou plynovou bombu, bombu, která nepasuje na můj plynový vaříč, léky na zácpu, speciální náplasti nahrazující kůži při těžkých popáleninách, kompas, plyšového medvídka, druhý telefon a nůž s vývrtkou.

pod sebou. Močový měchýř mi ale poskytl dostatek munice pouze na jediný pokus. Výsledkem byla fotografie bezhlavého muže v nehezských kratasech krátce před zahájením výkonu.

Procházel jsem kolem ohrady s ovceci a přes plot na mě štěkala trojice velikých psů. Soudě podle hlasitosti a vášnivosti štěkotu přísahali mě totálně zničit. „Ještě že je mezi námi ten masivní plot obehnaný ostnatým drátem,“ honilo se mi hlavou, zatímco jsem nepřilíš přesvědčivě předstíral, že psy nevidím. Netrvalo dlouho a první z nich plot podlezl. Vytáhl jsem pepřový sprej, chodeckými holemi si psy držel od těla a pomalu couval z jejich teritoria. Vrčící bestie se ke mně ale přiblížily tak blízko, až jsem cítil zkažený pach jejich tlam. Skutečnost, že pomalu couvám z jejich území, přitom přecházeli s americkým úsměvem. Vše ukazovalo na to, že mě čeká tuze velká mrzutost.

Vždy mě překvapí, jak dokonale v takovou chvíli dokáže fungovat lidský mozek. Vzpomínám si, jak mě při cestě do Říma na přechodu přehlédl řidič auta. Zakřičel jsem na něj, zapřel hole o silnici a uskočil dozadu tak mocně, že stačil zabrzdit a jen mě decentně nabral na kapotu. Tuto příhodu mi dodnes připomíná porouchané zavírání hole. V okamžiku, kdy jsem uskočil, už totiž byla pod nárazníkem. Motorista do mého osudu vstoupil i tentokrát. Na malé rozbité silnici, kudy projelo jen několik aut za hodinu,

se totiž najednou objevila dodávka. Řidič zatroubil na psy, kteří o kus ustoupili, a zastavil vedle mě. Naskočil jsem do dodávky plné stavebních dělníků a marně jim vysvětloval, že chci popovést jen pár set metrů. Řidič zastavil až v několik kilometrů vzdálené vesnici. „Nic tam není, proč tam chceš vystupovat?“ ptal se mě. Chvilí jsem mlel něco o pouti, ale nikdo mě zjevně nechápal. A pak přišla ta spásná myšlenka. „Kebab. Chci si dát kebab,“ řekl jsem. Kluci jen uznale přikývli hlavou nad mým dobrým vkusem a otevřeli mi dveře. Vystoupil jsem z auta a v duchu děkoval boží prozřetelnosti. Mohl mi ale vůbec křesťanský Bůh poslat na pomoc muslimy? Myslím, že spíš ne. Bůh totiž představuje vykonavatele zákonodárné, soudní i výkonné moci nad určitým územím (což z něj mimochodem dělá diktátora). A na území Turecka se na mě vztahují pravomoci místních orgánů. Z hlediska mezinárodního práva tedy spadám pod Alláha a pravděpodobně mi pomohl právě on.

Když začalo pršet, byla už celkem tma. Předě mnou se ale našťestí rýsovala silueta opuštěného domu. Díky, Alláhu, dneska jsi byl fakt dobrej. Strop držela masivní železná tyč a všude se válelo plno odpadků. Prozíravý stavební dělník tyč umístil tak šikovně, že jsem si mezi ni a klapku krbu mohl pohodlně natáhnout hamaku. Pak nadešel čas připravit si večeři. Vytáhl jsem vařič a malou plynovou bombu, která mě provází už od severu Itálie. Tam jsem si ji koupil jako náhradu za dosluhující kolegyni, která ale nakonec vydržela až do Říma. Neotevřena zůstala i během cesty k Severnímu moři. A teď konečně přišla její velká chvíle. Odstranil jsem bezpečnostní uzávěr a začal na ni šroubovat vařič. Neúspěšně. Bomba, s níž jsem pěšky a na kole urazil 3 800 kilometrů, na něj totiž nesedí. Skvělá práce, Ladislave, tohle se fakt může stát jen tobě. Začal jsem se smát. Vlastně o nic nejde, je to úplně banalita. Problém bych z ní udělal až v okamžiku, kdy bych si nechal zkazit náladu. Takový komfort si ale na pouti nemůžu dovolit. Spát jsem šel hladový, ale v suchu. Tentokrát jsem usínal nejen v očekávání pádu hamaky, ale rovnou celé stavby.

Den 4.

Slunce. Všude a pořád. Nevyhnete se mu. Probodává vás svými paprsky, oslepuje oči, spaluje kůži. Kdybyste mysleli jen na to, jaké je vedro, do pár hodin zešlíte. Musíte se soustředit na jiné věci – na ptáky, pole, vůni sena, kopce na obzoru. Ale je to fuška. Už proto, že čím větší je vedro, tím víc utichne veškerý život kolem vás. I hmyz má dostatek rozumu na to, aby v poledne nikam nevylézal. Na rozdíl od vás.

Je to definitivní. Na nohou se mi objevují puchýře a já nevím, jak jim v tom zabránit. Už jich mám pět a další jsou na cestě. Kombinace uzavřených bot, čtrnáctikilového batohu na zádech a rozpáleného asfaltu je vražedná. Není to žádná novinka. Tisíc kilometrů s nohama plnýma puchýřů jsem si vyzkoušel už po cestě do Říma. A díky tomu vím, jaké je to peklo. Puchýře totiž mají jednu mrzutou vlastnost – bolí jen tehdy, když na ně šlápnete. Sotva zvednete nohu, bolet přestanou. Když za den ujdete čtyřicet kilometrů, zabolí vás asi sedmdesát tisíckrát. A to je přesně sedmdesát tisíckrát víc, než bych si představoval. Nedá se ale nic dělat. Nohy si několikrát denně myji vodou nebo dezinfekcí na ruce a večer je natírám vazelínou. Puchýře podlepuji, ale nepropichuji. Říkám si totiž, že mé tělo patrně ví, proč je vytváří. Asi byla chyba číst si ta poutnická diskuzní fóra, kde se píše o puchýřích a jejich rizicích. Prý je jen otázkou času, než přijde infekce, kvůli které neujdete už ani krok. A tak se ke psům přidal další důvod, proč do Jeruzaléma nikdy nemohu dojít – infekce.

Už čtvrtý den mě obklopují pole plná slunečnic, začínají mě trochu rozčilovat. Nechtěl bych žít v zemi plné polí, na kterých roste jen jediná plodina. Slyšíš, Andreji? Slunečnice mají

CO SI PŘÍŠTĚ URČITĚ VEZMU ZNOVA

Prodyšné tričko, kraťasy, trenýrky, dlouhé kalhoty, rolák, bundu, chodecké hole, spacák, hamaku, náplasti, nůž, deník, elektronickou čtečku knih, fotoaparát, vazelínu, dezinfekci na ruce.

každopádně oproti řepce tu výhodu, že nepáchnou. A oproti mně zase tu, že před sluncem mohou uhnout. Na snídani mě pozvala skupina chlapíků, kteří opravovali dráty vysokého napětí. Ten nejodvážnější z nich měl na sobě plážové kraťasy a žabky, ani ostatní nevypadali jako z příručky o bezpečnosti práce. Poté, co jsme společně pojedli sušenky a popili kolu, kluci trvali na tom, že si spolu musíme udělat selfie. Jsem upřímně zvědavý, na kolika facebookových profilech se během své cesty objevím. Dělníci mi z vrcholku sloupu mávali ještě dlouho po mém odchodu. Dlužno říci, že většina z nich oběma rukama. Veselí a odvážní lidé, ti Turci.

O pár kilometrů později se u mě zastavila skupinka amatérských cyklistů v dresech. Nejstarší člen skupiny si vzal na cyklovyjíždku balík toaletního papíru, který měl přivázaný na nosiči. To ve mně budilo obavu, zda jej nezdržuji od důležitější činnosti. Francouzsky hovořící člověk pro mě ale znamenal vstupenku do Istanbulu, a tak jsem to riskl a optal se na cestu. „Máš rád holky?“ položil mi sugestivní otázku. Při pohledu na jeho druha, který si zrovna svlékal dres, jsem částečně z obavy o vlastní bezpečí odvětil, že dívky mám velice rád. „Tak v tom případě běž po pobřeží Marmarského moře. Je to trochu zacházka, ale budeš spokojenej,“ poradil mi cyklista. Doporučení tohoto zkušeného a vždy připraveného muže jsem vyslyšel a vyrazil na jih. Dvacet kilometrů navíc je docela nízká daň za ukojení mrzkých pudů.

Po poledni jsem dorazil do malé vesnice a zhroutil se na židli v bezpečí stinné zahrádky kavárny. Majitel mi přinesl čaj a chvíli sledoval, jak si ošetřuji puchýře. Pak znovu zaplul dovnitř a vrátil se s konvicí plnou ledové vody, kterou mi začal nohy beze slova polévat. To zopakoval ještě několikrát a smál se tomu, jak vzdychám blahem. Tahle země mě fakt fascinuje. Půjdu k někomu do kavárny a objedná si čaj za pět korun. Vybalím tam krosnu a před všemi hosty si ze svých páchnoucích nohou sundávám náplasti. A co udělá majitel? Zasměje se a polévá mi je studenou vodou. Nechci podceňovat české hostinské, ale mám podezření, že kdybych podobný kousek předvedl u nás, poštváli by na mě psa nebo štamgasta. Jako obvykle se ostatní hosté kavárny zajímali o to, proč jsem se u nich zjevil. A ani tentokrát jsme nesdíleli společný jazyk. Hodně se ale zdokonaluji v pantomimě. Dnes jsem se například naučil vysvětlit, co studuji – v případě žurnalistiky stačí ukázat na noviny, ekonomii lze vysvětlit slovem „money“, případně zamáváním bankovkou. Na rozloučenou mi dal barman vodu a také telefon na svého kamaráda, který žije v Istanbulu a mluví anglicky.

Kluci zlatí mi také poradili, kudy vyrazit k tomu slavnému Marmarskému moři. Prostě ukázali směr a já se jím vydal. Nevýhodou ukazatelů v Turecku je, že obvykle neprozrazují vzdálenost, a já tak neměl ani ponětí, kolik kilometrů mě dělí od další vesnice. Nakonec se přede mnou namísto vesnice objevilo docela velké město Silivri. To město, od kterého mě včera večer dělilo patnáct kilometrů. Místní mě sice poslali k moři, ovšem v opačném směru, než leží Istanbul. To neznamena nic menšího, než že jsem se dvě hodiny v pekelném vedru vracel zpátky na západ. Tak už to ale s lidmi, kteří z frajeřiny chodí bez mapy, bývá. Ve městě jsem se u jedné z místních rodin snažil zjistit, kudy se dostanu k moři. Marně jsem opakoval slova „sea“, „water“ a „beach“ a předváděl všechny plavecké styly, které znám. V okamžiku, kdy už jsem se ze zoufalství chystal sundat krosnu a předvést ještě znak, se konečně smiloval mladý chlapec a ukázal mi směr. O hodinu později se

přede mnou konečně objevilo moře. Teď už to bude snadné, celou cestu do Istanbulu ho stačí mít po pravé straně.

V pěkném baru u silnice mě dvojice učitelů, patrně ne úplně pravověrných muslimů, pozvala na rakiji. Za otázku na postní měsíc ramadán mě bez milosti ztrestali dalším panákem. Zastavil jsem se také ve sportovním outletu s úmyslem porozhlédnout se po nových botách, které by mi pomohly vyhnout se puchýřům, leč marně. Zdá se, že v Turecku kategorie „chodecké boty“ prostě neexistuje. Padla tma a já stále šel podél docela frekventované silnice bez vyhlídek na klidné spaní. V noci jsou navíc psi výrazně agresivnější, proto jsem se bál přiblížit ke každému objektu, který vypadal jen trochu obydleně. Bylo jedenáct hodin, v nohách jsem měl čtyřicet kilometrů, bolela mě chodidla a nic nenasvědčovalo tomu, že bych měl najít svůj kus zeleně pro zavěšení hamaky. Pak se přede mnou objevil rozestavěný dům. Protože zoufalé situace plodí zoufalá řešení, rozhodl jsem se spát na jeho střeše.

K večeři jsem si v přílehlém obchodě koupil mléko a chleba. Na víc mi nezbyly peníze. Dosud jsem si totiž nevybral z bankomatu, od začátku žiji jen ze čtyřiceti tureckých lir, které zbyly rodičům po dovolené. Podsaditá prodavačka mě po zaplacení chytila za ruku, odvedla na venkovní zahrádku a naznačila, že si mám sednout. Patrně trvala na tom, abych povečeřel u jejího obchodu. Sotva jsem párkrát kousl do chleba, přišla ke mně servírka z vedlejší restaurace a začala mi nosit na stůl. K večeři se podávaly fazole, jogurt, rýže, plněné papriky a chlebové placky. Když mi prodavačka k hostině přinesla ještě colu, chytil jsem ji za ruku, radostně se smál a děkoval. Ona jen pokrčila rameny, řekla „ramadán“ a vrátila se za pult. Ramadán je měsíc, kdy mají muslimové kromě půstu také přemýšlet o podstatě svého náboženství. Nasytit po západu slunce všechny hladovějící je navíc součástí tradice. Některé obce dokonce pořádají velké veřejné hostiny. To ale nic nemění na tom, jak krásně se ke mně prodavačka zachovala. „Promiňte, já si vás musím vyfotit a říct tohle lidem,“ řekl jsem

této vzácné ženě po večeři. Na rozloučenou mi dala do ruky ještě igelitovou tašku plnou sladkostí. Nebylo zdvořilé odporovat. Prostě jsem jen znovu poděkoval, lehce se uklonil a šel spát na střechu svého třípatrového domu. Z pohodlí spacáku jsem pak ještě dlouho pozoroval hvězdy. Svět mi už dlouho nepřišel tak hezký jako v tuhle chvíli.

Den 5.

Moc rád spím na neobyčejných místech. Čím dál víc díky tomu zjišťuji, že si člověk může v bezpečí odpočinout prakticky kdekoli. Stačí najít opuštěnou budovu, lesní remízek, husté křoví u cesty nebo třeba mostní pilíř. Na cestách už jsem spal na spoustě takových míst – třeba v odpadních trubkách, pod návěsem kamionu, na dětských prolézačkách, v přístěnku na vozíky u supermarketu nebo v rozestavěném domě.

Poprvé za uplynulý týden jsem se opravdu dobře vyspal a ignoroval volání budíku až do devíti. Dnes mě čeká cesta na předměstí Istanbulu, který mnoho příležitostí pro zavěšení hamaky neposkytuje, takže netuším, kde a zda budu spát. K snídani jsem si vzal do ruky krabici mléka a vyrazil na cestu podél rušné silnice vstříc čtrnáctimilionovému Istanbulu. Po chvíli se přede mnou konečně objevilo moře. Břeh lemují malebné domy s parádním výhledem a spousta betonových mol. Jen mě zklamalo, že na plážích nejsou prakticky žádní lidé. Snad to nějak souvisí s ramadánem; asi málokomu se chce celý den bez pití ležet na sluníčku. Pořád věřím, že ten ramadán Turci opravdu drží a všichni ti lidé popíjející čaj v kavárnách jsou jen odpadlíci od víry. Sedl jsem si na zídku u bistra s pěkným výhledem na moře a majitel mi bez optání přinesl čaj. Kdybych nechtěl, prý by si ho vypil sám. Díky tomu, že má

manželku Italku, jsme si mohli vyměnit pár frází, které mi uvízly v paměti z cesty do Říma. Pak jsem pozorně sledoval pláž, aby mi neunikla ani jedna ze slibovaných dívek. Ležel tam ale jediný rekreant. Obloustlý pán vypadal asi na padesát let a soudě podle spálené světlé kůže to byl spíš Němec než Turek. Hlavu měl tak zarudlou, že ve mně budil podezření, zda na pláži není už od minulé sezóny. A dívky? Nikde. Cyklista mě napálil.

Nejlepší věc na pobřeží byl nespočet kaváren plných milých lidí, kteří toužili po tom, popít se mnou čaj. Abych se vůbec někam dostal, musel jsem vytáhnout papírek od Tukanovy matky. Tu rozesmálo mé vyprávění o tom, jak mám problém procházet městy, protože mě všichni zvou na čaj a já je neumím odmítnout. Napsala mi proto tureckou frázi, která znamená „ne, díky, čaj už jsem měl“. Přesně teď přišla její chvíle a já na žádostivé hostitele volal „tešekúr, zatan čaj vardy“. První pozvání, které jsem přijal, přišlo od dvou elegantně oblečených a světaznale vypadajících mužů. Jeden z nich mluvil výborně německy a byl až fetišisticky nadšen z mých brýlí. Když jsem ho v nich několikrát vyfotil a on se přestal smát, pozornost pro změnu věnoval mým botám. „Do Turecka nesmíš mít takhle mohutný boty, poříd si nějaký nižší,“ řekl a podal mi vizitku svého kamaráda, který má obchod s obuví v nedalekém Büyükçekmece. Mé nohy prý hravě obuje za méně než 30 lir (300 korun).

O chvíli později mě na chodníku zastavil starý muž. Na základě zkušeností z Brna jsem ho po bližším ohledání zařadil do kategorie „sektáři, narkomani a další lidé, se kterými se Ladislav nechce bavit“ a pokusil se jít dál. Muž na mě ale začal mluvit perfektní angličtinou, což vzbudilo mou zvědavost. U šálku čaje se pak ukázalo, že je to jeden z nejzajímavějších lidí, se kterými se mám na cestě potkat. Ten pán se dvacet let živil jako námořník a zbrázdil všechny světové oceány. Hovoří pěti jazyky a k lingvistické virtuozitě mu chybějí jen zuby. Nejvíce se mu prý líbilo na Filipínách, kde měl (jako správný námořník) v přístavu dívku, za níž se rád

vracel. Stát se námořníkem je můj nejstarší dětský sen a tohle bylo vůbec poprvé, kdy jsem se s opravdovým mořským vlkem setkal tváří v tvář. Konečně jsem taky našel anglicky mluvícího člověka, s nímž bych se mohl podělit o svou radost z muslimské pohostinnosti. Bavili jsme se také o lidech v různých zemích. „Víš, všude na světě jsem potkal jen dva druhy lidí. Ty dobrý a ty špatný. A žádný politik, náboženství ani válka na tom nic nezmění,“ odpověděl mi námořník na otázku, kde se setkal s nejlepšími lidmi. Na cestu mě pak kromě čokolády vybavil ještě jednou cestovatelskou radou. „Hlavně si nikde po cestě neudělej dítě. To už by ses tam pak nemohl vrátit,“ přiblížil mi svůj vztah k rodině.

Nevýhodou Búčekmedže bylo jen to, že mi název města připomínal lahodnou vepřovou pochoutku, k níž se teď patrně pár týdnů nedostanu. Vepřové totiž nejedí muslimové ani židé. Jinak je to tuze hezké městečko. Přicházíte k němu po docela ošklivé silnici, když se před vámi najednou zjeví nádherný záliv. Přejdete most a ocitnete se mezi romantickými domky, které byste očekávali spíš v řecké vesnici než v blízkosti Istanbulu. Být turistou, hned bych se vydal prozkoumat úzké uličky. Jako ostřílený poutník jsem ale musel dát najevo alespoň trochu okázalého nezáměru a jen si sedl do parku s velkými sochami tureckých vládců, mezi nimiž dominoval Mustafa Kemal Atatürk. Ošetřil jsem si stále přibývající puchýře (už jich mám devět) a dopřál trochu

PO JAKÉ STRANĚ SILNICE CHODIT

Kdo má rád svůj život, měl by na silnici chodit vlevo, tedy v protisměru. Jedině tak včas uvidí příjíždějícího řidiče, kterému navíc může hrozit pěstí pravé ruky.

zaslouženého odpočinku svému zmučenému tělu. Kromě puchýřů mě trápí také ramena odřená od popruhů krosny a bolest chodidel. Po babičce jsem totiž podědil ploché nohy, vadu pro podobná dobrodružství zcela nevhodnou. Ale to všechno jsou jenom drobnosti, na které se člověk nesmí příliš soustředit. Je třeba si hledat věci, z nichž se mohu radovat. Přátele, hezké filmy, odpočinek u rybníka, dobré jídlo nebo třeba posezení u piva... Zatracená práce!

Rozhodl jsem se nakonec, že zkusím navštívit ono slavné obuvnictví. K tomu mi dopomohl mladý Turek se smartphonem, který mě slušnou angličtinou navedl na správnou cestu. Když jsem se v obuvnictví prokázal darovanou vizitkou, všichni ke mně byli skutečně milí a snažili se mi pomoci. Dali mi na výběr z pestré škály společenských bot, neboť jiné se v jejich obchodě neprodávají. Jako spořivého člověka mě zaujalo, že boty byly výrazně levnější než u nás. Ovšem poměrně brzy jsem usoudil, že putovat s párem lakýrek v batohu není moudrý nápad. Stárnu, dřív bych si je koupil. Z Büyükkçekmece jsem vycházel po rušné tříproudé silnici. Mnohakilometrová kolona aut mi udělala škodolibou radost. Vykračoval jsem si s úsměvem od ucha k uchu a pozoroval všechny řidiče, kteří uvízli na výjezdu z Istanbulu. Spousta z nich si mě pobaveně fotografovala. Docela by mě zajímalo, co se jim honí hlavou, když mě vidí takhle u silnice.

Jednou z nejlepších věcí, které velká města přinesla světu, jsou velká nákupní centra. V touze po nové obuvi jsem jeden takový chrám konzumu na předměstí Istanbulu navštívil. U vstupu stál detekční rám a policistka, která pečlivě šacovala všechny příchozí. Prošel jsem rámem a ten zapípal. Vzhledem k tomu, že mám v batohu dosud plynovou bombu, to ostatně nebylo velké překvapení. Líbezně jsem se na policistku usmál a rošťáckým tónem prohlásil „turist, no terorist“. Dámu to rozesmálo a nechala mě vstoupit bez prohlídky. Předsudky o tom, že muslim je zlý terorista a Evropan zase hodný bankéř, zjevně fungují i v Turecku.

Nikdy jsem neviděl luxusnější obchodní centrum. Při pohledu na křišťálové lustry a podzemní kluziště mi bylo zřejmé, že do něj tak úplně nezapadám. Největší díl viny na tom měla má čtvrtkilogová bomba v batohu a také skutečnost, že už značně páchnu. Minul jsem mnoho obchodů se značkami určenými pro lepší lidi, než jsem já, a konečně našel obchod s obuví. Ani tentokrát mi ale žádné boty nesedly. Ti Turci snad mají jiné nohy nebo co. Slunce kleslo k obzoru a já věděl, že spaní dnes bude problém. Při čekání na semaforu jsem se dal do řeči s mužem, který uměl dobře anglicky. Nadchl ho můj plán projít Turecko a poradil mi, že mohu spát v mešitách. Na kus papíru mi v turečtině napsal prosbu adresovanou imámovi. Třeba se někdy bude hodit. „Nemáš hlad? Pojď, dáme ti večeři,“ nabídla mi anglicky (bohužel) obtloustlá dívka mého věku, která společně s rodinou seděla na ulici před domem. Už bylo dlouho po západu slunce a já neměl ponětí, kde budu spát. Všude samé domy a žádná zeleň. Vyhlídky na budoucnost nestály za nic, a já tak neměl důvod večeři odmítat. Dostal jsem klasickou

KDO JSOU TO KURDOVÉ

Kurdové jsou asi třicetimilionový národ s nejasným původem, který žije roztržštěný na území Turecka, Sýrie, Iráku a Íránu. V těchto zemích nejsou populární, protože si nárokují vlastní území. Jsou vyhlášení jako tvrdí bojovníci, v současnosti se snaží porazit Islámský stát. Povahu Kurdů dobře přibližuje jeden irácký vtip: Kurd pracuje na stavbě a z dvaceti metrů mu přímo na hlavu spadne obří kus betonu. Kolegové ho odvezou do nemocnice, on ale přijde do práce už druhý den. „Proč máš proboha ovázanou nohu, když ti to spadlo na hlavu?“ ptají se ho ostatní dělníci. „Bylo pode mnou prkno s hřebíkem,“ odvětlí Kurd.

nálož – plněnou papriku, rýži a jogurt. Po přeslazeném dezertu jsem vše spláchl svým oblíbeným čajem Rize a poslouchal rady, co v Istanbulu navštívit. Jak se ukázalo, dívka mluví anglicky proto, že studuje cestovní ruch. Musím uznat, že má pro práci v pohostinství jistý talent.

Byla úplná tma a světla velkoměsta mě obklopovala ze všech stran, aniž bych tušil správný směr do centra. Spaní už pro mě nepředstavovalo velkou neznámou. Byl jsem smířený s tím, že ho tu noc nebudu provozovat. Poprvé jsem vytáhl kompas. Sice si totiž pro holky umím vymýšlet vlastní souhvězdí, ale nemám ani ponětí, jak podle hvězd určovat světové strany. Osobně považuji za nepravděpodobné, že bych ani na jednom z desítky kruhových objezdů neodbočil špatně, ovšem přibývající světla a rozšiřující se silnice ukazovaly na to, že se skutečně blížím k centru. Po půlnoci jsem dorazil k rozestavenému domu, který přes noc hlídala skupina dělníků. Vytušil jsem příležitost a požádal je, zda bych v něm nemohl přespat. Empatičtí muži při pohledu na mě pochopili, že nemá smysl doporučit mi nejbližší hotel. „To bys měl nepohodlný. Kousek odtud bydlí naši kamarádi, můžeš přespat u nich,“ nabídl mi jeden z nich. Pak mě zavedl na parkoviště, kde v budce hlídače podřimoval mladý snědý muž, a cosi mu turecky řekl. Hlídač mi naznačil, že ho mám následovat. Bohužel mluvil jen turecky a arabsky, takže jsem z naší konverzace pochopil jen to, že je Kurd. No paráda, Ladislave. Všichni tě před Kurdy varovali, kurdské děti se tě pokusily okrást a ty teď jdeš spát k jednomu z nich domů. Tedy pokud se ta opuštěná prádelna, kam tě zavedl, vůbec dá domovem nazývat.

V malé prádelně s jedinou postelí mi dělala společnost trojice Kurdů. Můj hostitel mi naznačil, že v posteli budu spát já. Pak mi nalil čaj a colu a marně jsme se snažili konverzovat. Českou republiku kluci neznali. Mou zmínku o sousedním Německu ale pochopili tak, že z něj pocházím, což je nadchlo. Jeden z Kurdů pantomimicky ztvárnil kyvadlové váhy, aby ilustroval, že

v Německu máme výrazně vyšší platy než v Turecku. Marně jsem jim vysvětloval, že nejsem Němec a Česká republika je samostatný stát. Pak mi došlo, že bavit se s Kurdy o otázkách národa a státu je docela citlivé téma, proto jsem toho raději zanechal. Kluci pak vytáhli karty a pokusili se je se mnou hrát. Přinejmenším já ale neznal pravidla hry. Nakonec nás spasil chytrý telefon. Můj hostitel vytáhl starý samsung a ukazoval mi na něm různé fotografie, které se vážou ke kurdské národní identitě. Z fotografie ozbrojenců popravujících civilisty nebylo zřejmé, kdo střelil koho. Ze smíchu kluků jsem ale dovodil, že patrně Kurdové někoho a rozhodně byli v právu. Abych se klukům zavděčil, chvíli jsem pak hovořil o tom, jak moc nenávídím Ameriku. „Fucking USA, Obama terrorist, America terrorist, USA no good,“ opakoval jsem, zatímco se můj Kurd usmíval na své kamarády. Očividně byl pyšný na to, jak moudrého člověka s sebou přivedl.

Šel jsem se vymočít a při té příležitosti si do trenýrek strčil peněženku a pas, abych byl připravený kdykoli vyklidit pole. Pak konečně přišel okamžik spánku. Kluci si vytáhli na chodník před prádelnou koberec a já se k nim přidal. Spát na ulici mi připadalo bezpečnější než na posteli vevnitř. Před spaním jsme se ještě pomodlili. Konečně dotyk evropské civilizace, společná modlitba, honilo se mi hlavou, když jsem opakoval fráze v arabštině a můj kurdský kamarád se na mě zlobil za každé přeřeknutí. „Lá, iláha, iláláhi,“ zněl mi v hlavě útržek modlitby, když jsem usínal v nejistém očekávání věcí příštích. Nezbylo mi než věřit, že by muslim svému hostovi nikdy neublížil. Jeden z kluků přišel a přikryl mě dekou. Ještě pusu na dobrou noc a bylo by to jako od mámy. Tedy kdybychom měli doma v dekách štěnice.

Den 6.

Velká města nemám rád. Po krásných dnech, kdy člověka probouzí zpěv ptáků, svačí na kameni u cesty a celý den pozoruje zvířata a nekonečná pole, ho najednou obklopuje hluk a stres. Protože ve městech trávíme většinu času, neuvědomujeme si to. Po delším čase v přírodě je ale ten rozdíl propastný. Je přitom zajímavé, že nepřátelské a hlučné prostředí měst nám poskytuje pocit bezpečí. Obávám se ale, že to je jenom iluze.

Ráno mi v půl sedmé zazvonil budík a vzápětí mě udeřil do nosu pronikavý zápach zatuchlých koberců, na nichž jsme leželi. Aniž bych budil ostatní, šel jsem si dovnitř sbalit věci. Kluci mi včera předvedli svůj důmyslný systém zamykání. Jedna z tabulek dveří byla namísto skla vyplněna fólií, kterou šlo prostrčit ruku a otevřít si zevnitř. Díky tomuto zabezpečení si mladíci mohou být jisti, že jim nikdo neukradne jejich rýžovar, vařič ani starou televizi. Sbalil jsem si věci a vyrazil na cestu. Ten den mě čekalo minimálně 45 kilometrů. Zamračené nebe pro mě proto bylo učiněným požehnáním. Dokonce i puchýře bolely méně než obvykle. Zkrátka dokonalé podmínky pro to, přejít pěšky největší evropské město. To ale nic nemění na tom, že to je neskonale hloupý nápad. Vyrazil jsem podél rušné čtyřproudé silnice směrem na východ. Chodník lemovaný obchody občas skončil uprostřed silnice a bylo zapotřebí přejít na druhou stranu. V těchto úsecích mě čekaly krátké osvěžující sprinty, neboť v Turecku se na přednost chodců příliš nehraje. Za chůze jsem si vyčistil zuby a také napsal SMS Mercanovi, který mi slíbil, že u něj mohu přespat. Kontakt na něj mi dal náš společný kamarád Radomír. Před odchodem mě totiž napadlo, že bude fajn

mít předem domluvené místo na spaní alespoň v Istanbulu a Jeruzalémě. Vyjma kontaktů na ambasády jsem tak v notýsku měl také telefon na Mercana z Istanbulu a Herela z Jeruzaléma. Mercan mi vzápětí potvrdil, že se mnou počítá a těší se na mě. Bydlí poblíž proslulého Taksim Square, což pro mě neznamenalo nic menšího než cestu přes celé město. Sraz jsme si domluvili na stanici metra.

Až po třech hodinách cesty jsem se přiblížil k mostu, který odděluje širší centrum Istanbulu od periferie. Tohle město je fakt ta největší věc, jakou jsem viděl od doby, co se v televizi neobjevuje Petr Novotný. Protože začínalo pršet, zašel jsem do postranní uličky s úmyslem dát si někde čaj. Při hledání mě zaujalo zboží místních stánkařů, kteří prodávají opravdu všechno, co si jen dovedete představit. Mě ale vůbec nejvíc zaujaly nekolikované cigarety v igelitovém pytlíku. Zdá se, že tady dosud není Kalouskovo. Osvěžen horkým přeslazeným čajem jsem sebral odvalu, a sotva déšť zeslábl, vyrazil na most. Jak už to u mostů bývá, nenabízel mi před deštěm žádný úkryt. To mi nevadilo jen do okamžiku, kdy vypukla ošklivá bouřka. Abych neměl strach ze zásahu bleskem, strašlivě jsem klel. Ve druhé polovině mostu jsem se dokonce uchýlil k národněobrozeneckému přístupu a začal si vymýšlet vlastní sprostá slova.

JAK TO BYLO S MODLITBOU

O svém zážitku s Kurdy jsem později z internetové kavárny napsal na Facebook. Ukázalo se, že jsem neopakoval modlitbu, nýbrž takzvanou šahádu – větu, jejímž opakováním člověk konvertuje k islámu. Té noci jsem vyznal, že Alláha přijímám jako jediného boha a Mohameda jako jeho proroka. Takže je teď ze mě muslim. No co, stane se...

Až první nadchod za mostem mi dal příležitost ukrýt se před deštěm. Sedl jsem si na plastovou láhev, smutně vytáhl tašku s darovanými tyčinkami od dámy z večerky a trochu se litoval. Takhle jsem si ten příchod do Istanbulu opravdu nepředstavoval. A už vůbec mě nenapadlo, že by mohlo pršet. Vždyť je červenec a tohle je Turecko, proboha! Nemám s sebou ani pláštěnku. Déšť ustal až po hodině a já mohl znovu vyrazit na cestu. A tehdy se rozpoutalo opravdové peklo. Istanbul byl zaplavený vodou, všude přetékal kanály a auta projíždějící kalužemi mi stříkala vodu až na obličej. Chodníky postupně zmizely. Občas jsem mohl jít za svodidly stolkou nebo po zdi vysoko nad okolním terénem, jindy mi nezbylo než kráčet za úzkou krajnicí. Myslím, že tentokrát už na mě řidiči (zcela oprávněně) netroubili proto, aby mě pozdravili, nýbrž aby mi dali najevo, že jsem sebevražedný idiot. V některých úsecích auta projížděla jen deset nebo dvacet centimetrů ode mě a já se bál o život. Rušné silnice ale prakticky není možné opustit. Když jsem kdysi v Německu na kole vjel na dálnici, musel jsem ujet ještě patnáct kilometrů odstavným pruhem, než se přede mnou objevil první exit. Tentokrát mi znovu hrozila smrt pod koly vozu. Kdyby mělo smysl se vrátit, hned bych se obrátil. Znamenalo by to ale jít zády k projíždějícím autům a riskovat ještě více. Nezbylo mi než uhánět dopředu ze všech sil a pokusit se z vražedného úseku co nejrychleji zmizet.

Nakonec se mi to přece jen podařilo a já mohl jít po trávě za svodidly. To bylo přirozeně výrazně bezpečnější, ovšem kvůli neustálému přelézání svodidel a přebíhání kruhových objezdů také bolestivější. Provoz byl tak silný, že jsem musel na některých místech čekat na přeběhnutí cesty i pět minut. Podobné situace skutečně prověří psychickou sílu člověka. Ještě náročnější než to všechno projít je zachovat si u toho dobrou náladu. Postupně začalo přibývat chodníků a já tušil, že se blížím k centru. Různých lidí jsem se začal ptát, kudy se dostanu do paláce Topkapi, který údajně leží v mém srdci starého města. Údaje o vzdálenosti se pohybovaly mezi

pěti až třiceti kilometry a nikdo nedokázal pochopit, že podobně dalekou cestu chci vykonat pěšky. Jeden černocho mě dokonce do slova prosil, ať jedu hromadnou dopravou – dovedl mě k automatu a nabízel, že mi koupí lístek. Když jsem odmítl, chytal se za hlavu a říkal, že jsem blázen. Správnou cestu pěšky mi poradil až anglicky mluvící trafikant. „Je to jednoduchý. Půjdeš pořád rovně po téhle silnici a pak doprava,“ popsal mi lakonicky. „Takže už jsem skoro tam?“ zeptal jsem se, aniž bych se snažil tajit své nadšení. „No, ani ne, rovně půjdeš tak dvacet kilometrů,“ odpověděl trafikant. Polkl jsem slzu, poděkoval a pokračoval v cestě.

Po čtyřech hodinách jsem skutečně stanul u paláce Topkapi. Chození po památkách ale byla ta poslední věc na světě, která mě v tu chvíli lákala. Tedy vyjma návštěvy Hagia Sofia. Vždyť tenhle byzantský skvost je jediný důvod, proč jsem svou cestu naplánoval přes Istanbul. Měl jsem štěstí a hned první člověk, kterého jsem se zeptal na cestu, mi nabídl, že mě k Hagia Sofia doprovodí. Sliboval nejkratší možnou trasu a dobrou angličtinu. Bohužel se ukázalo, že o kvalitě své angličtiny má poněkud nereálné představy a ve skutečnosti jen opakuje pár frází. „Věřte něčemu, běžte si za svým snem a celý vesmír se spojí, aby se to stalo realitou,“ říkala pravděpodobně jeho oblíbená kniha o osobním rozvoji. Mladík věřil, ale vesmíru to bylo úplně jedno. Netrvalo dlouho a začal jsem svého rozhodnutí optat se na cestu právě tohoto človíčka litovat. Unavení lidé bývají vcelku nevrlí a u mě to platí dvojnásob. Smršť otázek mého kolegy mě rozčilovala skoro tolik jako skutečnost, že stejně nerozuměl mým odpovědím. Jakkoli jsem se snažil být milý, empatický Bulhar zaznamenal můj duševní neklid. „Do you have a problem, sir?“ ptal se mě průběžně. Přestože jsem odpověděl vždy negativně, ptal se pořád dokola. Rozhodl se, že přijde té záhadě na kloub. Když jsme konečně přišli k Hagia Sofia, chrám už měl zavřeno. To byla poslední rána pro mou pochroumanou psychiku. Sedl jsem si na lavičku, rozhlížel se kolem a doufal v trochu klidu. A pak to přišlo znovu... „Do you have a problem, sir?“ - „No!“ řekl

jsem podrážděně. „Maybe a little problem?“ nevzdával se můj bulharský mučitel. Každé jeho další slovo bylo jako bambusová tříška, kterou mi zavádí pod nehty voják Vietkongu. Rozhodl jsem se proto přiznat pravdu. „Yes. You are the problem,“ řekl jsem mladíkovi. „You are tired. I better go. Goodbye,“ odpověděl a konečně odešel. Kdepak, upřímnost nikdy nezklame – ať už člověk chce rozvrátit vztah, zničit přátelství nebo třeba rozplakat matku.

Protože noční Istanbul není nejbezpečnější místo, k Tak-sim Square jsem se rozhodl dojet autobusem. Ráno se zase vrátím k Hagia Sofia, odkud budu pěšky pokračovat do přístavu, trajektem přejezdu Marmarské moře a pak mě čekají stovky kilometrů pěšky napříč vyprahlým středem Turecka. Do srazu s Mercanem mi zbývaly ještě tři hodiny, a tak jsem se procházel středem Istanbulu. Moc pěkné město, ovšem rozčilovala mě ta všudypřítomná chudoba. Na jedné straně ulice jsem viděl drahé restaurace plné lidí, zatímco na druhé straně se bosé kurdské holčičky hádaly o jogurt. Procházel jsem se centrem města a bylo mi líto, jak jsem se obořil na toho bulharského chlapce, který chtěl být jenom milý. Podobné situace jsou především výsledkem bariér vytvářených zdvořilostí. Nepochybuji o tom, že přítomnost onoho upovídaného chlapce přede mnou byla nepříjemná více lidem, ale kvůli zdvořilosti mu to pravděpodobně nikdo neřekl. Trocha zničující upřímnosti je občas zdravá. Dobře to znám z vlastní zkušenosti. Z rozjímání mě vyrušil pán, který mi přišel nabídnout vyčištění bot. Chválil jejich precizní provedení a pečlivě mi kartáčkem vydrhl kůži tak, že vypadaly jako nové. Stěžoval si, že doba je pro jeho řemeslo zlá, protože lidé nosí sandály a žabky. Geniálnější podnikatelský záměr než čistit turistům v létě boty už měl jen starý pán, který na ulici vybíral peníze za to, že se u něj lidé mohli zvážit. Mám podezření, že oba také četli knihu o vesmíru pomáhajícím všem naivně věřícím.

Před desátou jsem k smrti unaven seděl v autobuse. Při přejezdu Bosporské úžiny se mi naskytl velkolepý pohled na záliv posetý zářícími loděmi. Z obou stran jej lemovala světla domů a lamp.

Mít lyrický talent, nepochybně bych podmanivou scénérii popsal lépe. Na tomto místě byste pak museli číst mučivě dlouhý text plný nechutně romantického líčení. Štěstí pro nás všechny, že podobný um zcela postrádám. Na Mercana jsem na zastávce čekal asi půl hodiny, nakonec ale skutečně přišel a dovedl mě k sobě domů. Maličký byt sdílí se dvěma spolubydlíci, sám spí na gauči v kuchyni. „Ten gauč je rozkládací, jestli ti to nevadí, budeme na něm spát oba,“ řekl mi. Bavili jsme se spolu jen chvíli, Mercan měl totiž naspěch. „Vezmi si z lednice, co potřebuješ, vyper si, udělej si pohodlí. A teď mě prosím omluv. Jdu na party a už mám zpoždění. Přijdu někdy nad ránem a budu úplně opilej,“ seznámil mě s podmínkami ubytování a vytáhl z lednice láhev ochucené vodky. Mercan odešel, a dal mi tak věc, kterou jsem potřeboval ze všeho nejvíc – klid. Vykonal jsem vše potřebné, rozložil gauč a oddal se spánku.

Den 7.

Můj kamarád Martin mě naučil jednu nesmírně důležitou věc – dělat si to hezký. Jak na to? Je to prosté. Vytipujete si hezké místo a obklopíte se něčím, co máte rádi – lidmi, hudbou, jídlem, dobrým vínem, krásnou slečnou, příjemnou vůní... čímkoli. Prostě vytvoříte dokonalý moment jako z reklamy na štěstí. A pak se zastavíte, mlčíte a intenzivně vnímáte všechnu tu krásu a radost. Lidé podle mě takové chvíle prostě potřebují a měli by si je sami vytvářet. Postupem času zjistíte, že si podobnou radost můžete udělat prakticky každý den.

Jak Mercan slíbil, tak učinil. Skutečně přišel domů nad ránem a byl úplně zhuřákaný. Jako bonus si pro mě ale připravil ještě jednu věc, o které se mi večer zapomněl zmínit. Chvíli poté, co vedle mě usnul tvrdým opileckým spánkem, se probudil a začal mě osahávat.

Přiznávám, mít mezi nohama ruku svého hostitele patří mezi ty zážitky, které bych si klidně nechal ujít. Na podobné situace jsem ale naštěstí dobře připraven, protože jsem se několikrát vyskytl v opačné situaci. Po vzoru emancipovaných dívek jsem Mercana praštil přes ruku a on se od mé stydké kosti zase vzdálil. Neočekával jsem, že by si snad Mercan svůj noční pokus překročit hranice přátelství pamatoval, ovšem přesto mi připadalo správné ráno odejít, aniž bych ho budil. Kdyby se mu vzdor opilecké agonii naše nezdařené milostné dobrodružství vrylo do kůry mozkové, bylo by z toho faux pas. Víím, jakou důležitost muslimové přikládají svým hostům, a nepochybuji o tom, že by se moc styděl. A vystavovat Mercana podobnému ponížení by ode mě nebylo hezké. Je to podobný princip, jako když vám umře morčátko, protože sežralo něco špatného. Můžete se na něj zlobit?

V devět hodin už jsem znovu stál u chrámu Hagia Sofia, který byl tentokrát otevřený. Vyskytl se ovšem úplně jiný problém, který dokáže spořivému člověku zkazit den – výše vstupného. Třicet tureckých lir na osobu (asi tři sta korun) a vůbec žádné slevy pro důchodce, studenty, poutníky ani členy odbojových organizací. Chvilí jsem přemýšlel, zda podobnou krádež za bílého dne podpořit. Pak

JAK TO BYLO S MERCANEM

Mé noční dobrodružství mi dlouhou dobu vrtalo hlavou. Nakonec jsem se spokojil s následující verzí – opilý Mercan si myslel, že se probudil vedle dívky, kterou si přivedl domů, a rozhodl se splnit svou povinnost muže. Tuto verzi jsem jako legrační příhodu vyprávěl také svému kamarádovi Radomírovi, který mě s Mercanem seznámil. „Ty, to je divný,“ řekl mi tehdy. „Proč by si domů vodil holku, když je teplej?“

se mi podařilo nalézt šalamounské řešení – vstupně zaplatím, ale vevnitř strávím opravdu dlouhou dobu, aby to v přepočtu na hodinu nevyšlo tak draho. Chrám jsem si nakonec prohlížel čtyři hodiny za 75 korun na hodinu. Dlužno říci, že se jedná o skutečně impozantní stavbu. Monumentální kupoli umístěnou v 55 metrech lemují okénka, díky čemuž z pohledu vypadá, jako by byla zavěšená ve vzduchu. Přestože byl původně křesťanský chrám později přestavěn na mešitu, zachovaly se v něm krásné mozaiky znázorňující Krista. Muslimové, oslněni jejich krásou, je totiž nezničili, ale jen zakryli štukem. Předpokládám, že by si je tam i nechali, kdyby směli mít svatostánky vyzdobené obrazy postav. Ježíš Kristus je totiž jako prorok uznáván i v islámu. Muslimové jen v Kristově případě odmítají přiznat otcovství Bohu.

Po prohlídce Hagia Sofia jsem zevloval Istanbulem a postupně nabral směr k přístavišti. Dlužno říci, že když návštěvě města nepředchází třicet kilometrů cesty po té nejrušnější silnici, jakou jste kdy viděli, působí výrazně příjemněji. Zastavil jsem se na čaj a opékanou kukuřici, na čemž je zajímavé jenom to, že nemám rád kukuřici. Abych uklidnil matku, navštívil jsem také internetovou kavárnu a poslal jí několik půvabných fotografií, které vykreslovaly Turecko jako zemi malých roztomilých psíků, zapomenutých silniček mezi poli, dobrého jídla, krásných dívek a přátelských lidí. Pravdu o puchýřích, opruzeninách, gigantických psech, čtyřproudých silnicích, náruživých mužích a zrádných autobusových dopravcích jsem vynechal. Abych si to udělal hezký, koupil jsem si v přístavu lístek na loď odjíždějící v 19.30. Jedině tak budu moci pozorovat západ slunce nad Marmarským mořem přímo z paluby našeho trajektu. Velkolepé, romantické a podmanivé! Až do odjezdu lodi jsem se poflakoval špinavou čtvrtí kolem přístavu, abych udělal pár fotek chudých dětí a mohl pak své okolí poučovat o změně životních priorit, jako to dělá většina lidí, kteří byli v Indii. „Když jsi to neprožil, tak to prostě nemůžeš pochopit,“ budu říkat o své pouti. Hehe, už se těším.

Při čekání v přístavu mě oslovila pěkná Filipínka. Vypadala trochu jako Halina Pawłowska, jen se jí vůbec nepodobala v obličeji. Když mi pan námořník u čaje líčil, jak přátelští jsou lidé na Filipínách, měl úplnou pravdu. Ukázalo se, že oba máme namířeno do města Yalova a jedeme stejnou lodí. O partákovi na sledování západu slunce jsem tak měl rázem jasno. Nasedli jsme na trajekt, vybrali si parádní místo na zádi s dokonalým výhledem a sledovali vzdalující se město. Po dlouhé době jsem trávil čas s někým, kdo mluví perfektně anglicky, což mi umožnilo žertovat na úrovni. „Záchranné čluny by nestačily pro všechny. Doufám, že občané Evropské unie a tichomořských ostrovů budou mít přednost,“ konstatoval jsem po krátké obhlídce paluby. „Ten kapitán jede, jako by chtěl překonat rychlostní rekord. Raději vyhlížej ledovce, já se jdu poohlédnout po nějakém prázdném autě,“ pokračoval jsem v parafrázování oscarového trháku. Filipínka se smála, až se za prsa popadala. Skoro tak moc jako já. Dobře, smát se vlastním vtipům je zvláštní – ale na pouti si na to člověk zvykne. Netrvalo dlouho a už jsme mlčky sledovali překrásný západ slunce. Mercan by měl o tom, jak s touto situací naložit, jasno. Já ale svou ručku šmátralku nechal na spoušti fotoaparátu. Když mě kýčovitá kompozice přestala zajímat, našel jsem si jinou zábavu. Ze všech úhlů jsem fotil důležitě se tvářícího člověka s teleobjektivem, který fotil panoráma Istanbulu. A Filipínka se smála. O hodinu později jsme přistáli. Protože by věta „Kotě, nechceš jít se mnou k lidem, kteří mě dneska pozvou k sobě domů?“ nezněla jako z paměti Giacoma Casanovy, jen jsme se srdečně rozloučili a já podle kompasu vyrazil pryč z Yalovy.

Celkem frekventovanou silnici lemovaly prodejny se sladkostmi a zahradními trpaslíky, které měly otevřeno i v tuto nekřesťanskou hodinu. Hodina muslimská to ovšem byla – v době ramadánu skutečný život začíná až po západu slunce. Všude bylo hodně psů, kteří slibovali obtížné hledání klidného místa na spaní. Prodejci pomalu začali zavírat své stánky a já se připravoval na další dlouhou noc. Někdy po jedenácté na mě zamával muž postávající u obchodu

s keramickými soškami. Vytušil jsem příležitost získat místo na spaní a ještě si prohlédnout něco krásného. Prodejce mi skutečně nejprve pyšně ukázal své zboží – nesnažil se mi ho prodat, myslím, že se chtěl jen pochlubit. Mezi docela obyčejnými zahradními trpaslíky se nacházely opravdové skvosty jako močící chlapeček se zabudovaným čerpadlem nebo Shrek ještě ošklivější než v televizi. Sotva jsme se po prohlídce muzea čínské lidové tvořivosti posadili do altánku s gaučem a televizí, muž mi položil tu nejsladší otázku, jakou jsem si mohl přát. „Beer?“ zeptal se mě věcně. O chvíli později už jsem z plechovky srkal silný ležák. Je pozoruhodné, že jediný nápoj dokáže zahnat vedro, chmury, bolest i hlad. Slovník mého hostitele bohužel tvořila prakticky jen anglická slova přejatá do turečtiny. V takových situacích se člověk vždy potýká s nedostatkem sloves a nadbytkem podstatných jmen. Podobně nekonstruktivní konverzace k pivu nepatří, proto jsme se raději pustili do hraní vrhcábů. Zavzpomínal jsem na svá dětská léta a osvěžil si pravidla. Můj soupeř se choval velmi gentlemany, a kdykoli jsem kameny přemístil jinak, než považoval za ideální, vrátil je do původní pozice a táhl za mě. Takto proběhla dobrá třetina tahů, ty zbylé považoval za přípustné. Po pěti hrách nakonec Turek přehrál sám sebe 3 : 2 a s neskrývaným zklamáním z prohry mi oznámil, že se vrátí domů.

Na zbytek večera jsem dostal ještě jedno pivo, dálkové ovládní od televize a také nabídku, abych v přístěnku přespal. Přestože gauč před okolním světem chránila vrstva slizu, s radostí jsem s přespáním souhlasil. Muž odjel na motorce, aniž by se snažil cokoli ze svého zboží sklidit dovnitř. Dávalo to smysl. Kdyby se v noci připlížil zloděj a ukradl některou z vystavených soch, jejím vlastnictvím potrestá sám sebe. Protože jsem měl po dlouhé době před spaním soukromí a pohodlí, rozhodl jsem se chvíli relaxovat u televize. Ani jeden z dvou set kanálů nenabízel pohled na nahé dívky, a tak jsem se rozhodl ukojit alespoň intelektuálně sledováním anglické verze arabské zpravodajské televize Al-Džazíra. Zdá se, že Izraelci rádi vraždí děti. Fakt. Říkali to v televizi.

Den 8.

Je zvláštní trávit čas s člověkem, s nímž nesdílíte společný jazyk. Takové setkání je paradoxně mnohem ryzejší a upřímnější, než kdybyste si rozuměli. Netvrdíte mu, že má hezký byt, vynecháte všechny zdvořilostní fráze. Sedíte proti sobě ve vší nahotě svého lidství, aniž byste měli šanci získat si sympatie slovy. A přesně v tom okamžiku pocítíte zvláštní vzájemnou blízkost, která je založena pouze na tom, že jste oba lidé. Vzhledem k tomuto principu jsou všechny rozdíly mezi vámi banální.

Po pěti hodinách spánku jsem znovu vyrazil na rušnou silnici, na níž mě nepotkalo pranic dobrého. Dopředu mě ale hnala vidina lepších poměrů – v nedalekém městě Altinova jsem se měl napojit na pěší cestu Evliya Çelebi. Ta je pojmenována po slavném tureckém cestovateli a provádí turisty napříč celým středem Turecka. Určena je především pro lidi cestující na koních, ovšem podle fotografií vypadá půvabně i pro ty, kteří pod sebou žádné páchnoucí zvíře nemají.

Návštěvu Altinovy jsem zahájil výběrem z bankomatu, který měl odstartovat období hojnosti. Vlivem rostoucího vedra a s ním souvisejících nákladů na nanuky jsem ale nabyté liry rychle utratil. Výběr z bankomatu v turečtině mi připomněl souboj Davida s Goliášem. Velký neohrabaný stroj jsem nakonec přechytračil náhodným mačkáním tlačítek a o chvíli později už mi odevzdaně podával 200 lir. Jako obvykle, i tentokrát jsem prahl po tom, dát si čaj. Když se mi naskytl pohled na bar zaplněný lidmi, zaradoval jsem se. Vše vypadalo v pořádku – skupinky lidí debatovaly u svých stolečků, solitéři si četli noviny nebo luštili křížovku. Kávárenská idylka měla jediný háček – nikdo z nich neměl žádný

nápoj. Ostatně by jim ho ani nikdo nedal, je ramadán. Zdá se, že tady půst berou mnohem vážněji. Sedl jsem si k prázdnému stolu a začal si dopisovat deník. V okamžiku, kdy jsem vytáhl vodu, ke mně přišel mladý muž, chytil mě za ruku a naznačil, že mám jít s ním. Převedel mě přes silnici k další kavárně, která měla zahrádku zakrytou závěsy. Neměly ji chránit před sluncem, ale před pohledy ostatních lidí. Na přeplněné zahrádce totiž desítky hostů popíjely čaj a vychutnávaly si dopolední cigaretu. Objednal jsem si čaj, přisedl si k lidem, kteří mě pozvali, a užíval si atmosféru tajného baru prohibičních dvacátých let. „Kluci, nevíte, kde tady najdu cestu Evliya Çelebi?“ zeptal jsem se naivně. Docela nevinná otázka rozjela dlouhou diskuzi, na jejímž konci stála stránka na anglické Wikipedii, kterou mi na svém smartphonu ukazoval jazykově nejzdatnější člen skupiny. Byla věnována cestovateli Evliyu Çelebovi. Muž zarputile opakoval slovo dead a ukazoval na datum jeho úmrtí.

KAM NA ZÁCHOD

Obvykle se o tom nemluví, ale i poutník musí chodit na záchod. A když pije vodu z napajedel pro dobytek, musí na něj chodit často. V přírodě ale na velkou stranu chodím tuze nerad, v podřepu mě totiž nesnesitelně bolí kolena. Po cestě do Říma jsem vymyslel jednoduchý trik – stačí si sednout na větev padlého stromu. Liboval jsem si, jak dobrý to je... dokud pode mnou jednou nepraskla. Dnes se vždy snažím najít svah porostlý stromy. Stačí si stáhnout kalhoty, strom obejmout oběma rukama a zahájit výkon. Je to jednoduché, praktické a dobrodružné. Podle mě je ale jen otázkou času, než se jednou neudržím.

Nezbylo než hledat odpovědi v internetové kavárně. Znovu jsem se ocitl ve špinavém a páchnoucím doupěti plném dětí, které nadšeně zabíjely své virtuální nepřátele. Počítače jsou pro chudé turecké rodiny příliš drahé, proto je děti obvykle nemají doma. Kluci tak dělají vše pro to, aby si vydělali pár lir, a hned jak se jim to podaří, utratí je v internetové kavárně. Podle všeho tam používat internet a pít kávu chodím jen já. Surfování mi přineslo nemnoho radosti. Podle mapy bych se na Evliya Çelebi musel vracet zpátky, což zásadně nedělám. Rozhodl jsem se proto vyrazit po silnici na jih, kde bych měl cestu někde potkat. Ze zpráv jsem se také dozvěděl, že Izrael zahájil pozemní operace v Pásmu Gazy a konflikt začíná být nejvyhrocenější za poslední desetiletí. Evropské cestovky ruší plánované zájezdy do Svaté země. Lidé stornují letenky s tím, že Dubrovník je stejně hezčí než Jeruzalém. Na druhou stranu z pozice spořivého člověka musím ocenit, že se válka příznivě projevila na cenách letenek. Napsal jsem e-mail otci a požádal ho, ať se pokusí matku držet stranou od médií, která jsou informací o válce plná. Pak jsem si v mapě naplánoval další část cesty – půjdu do 55 kilometrů vzdáleného města Iznik. Na Facebooku mi několik lidí poslalo odkaz na články o tom, že v Izraeli zuří válka. Děkuji, je to od vás milé.

Charakter krajiny se oproti severu Turecka hodně změnil. Šplhal jsem podél potůčku do prudkého kopce, okolní svahy zakrývaly řídké lesy. Na vrcholu kopce jsem si osušil pot z očí a rozhlédl se po kraji. Zdá se, že mě čeká rozmanitější podívaná než jen nekonečná pole – zvlněnou krajinu protínaly linie potoků, z kopců trčely obnažené skály a všude kolem se střídaly lesy s loukami a malými políčky. Oproti nekonečným silnicím plným aut a všudypřítomným slunečnicím je to skutečně příjemná změna. Asi deset kilometrů za Altinovou jsem si sedl ke stolu před mešitou, abych v klidu posvačil. Sotva jsem ale vytáhl chleba a mléko, přisedl si ke mně mladý muž mého věku. Přivedl mě tím do celkem svízelné situace – nevím, zda je v tomto ramadánem stíženém

kraji zdvořilé svačit před hladovějícími a žíznícími. Návštěvník ale pochopil mé rozpaky a naznačil, ať klidně jím. Když o chvíli později beze slova odešel, myslel jsem, že nakonec přece jen neunesl pohled na hodujícího křesťana. Ukázalo se ale, že se mnou má docela jiné plány. Odešel a zase se vrátil celkem třikrát, aby mi přinesl rajčata, olivy, papriky, sýr, broskve, okurky, vodu a zákusek. Cpal jsem se k prasknutí a každou další potravinu upřímně chválil. Po zákusku jsem si na lavičce dopřál půlhodinku spánku. Je to zvláštní. Ten člověk se celý den nenajedl ani nenapil, přesto měl radost, že mi chutná, a ještě mě do jídla povzbuzoval. Takhle nějak podle mě vypadá respekt.

Odpoledne se mi konečně podařilo narazit na cestu Evliya Çelebi. Vypravil jsem se po ní, ovšem první rozcestník se ukázal být zároveň rozcestníkem posledním. Nezbylo mi tedy než pokračovat po silnici a vidinu putování po prašných cestách Evliya Çelebi definitivně opustit. Až do večera mě nic velkolepého nepotkalo a já si užíval krásné krajiny a silnic bez aut. Jen pátrání po čaji zůstávalo bezvýsledné. Na první otevřený bar jsem narazil až v osm hodin. Barman byl ale neoblomný. Ukázal na devítku na hodinách, aby mi dal jasně najevo, že čaj se dříve podávat nebude. Slunce už pomalu zapadalo, když mě na ulici chytil za ruku asi šedesátiletý pán. Na rozdíl od většiny ostatních Turků už po prvních nezodpovězených otázkách pochopil, že nemluví turecky. A na rozdíl od všech Turků se to nesnažil vyřešit tím, že bude mluvit pomaleji, ale rovnou plynule přešel do pantomimy. Za ruku mě táhl do průjezdu, čímž mi dal jasně najevo, že se mnou má nějaké plány. Nezbyvalo mi než doufat, že má v plánu mě nasytit nebo pozvat na čaj, a následoval jsem starého pána až do jeho bytu. Jediný nábytek tvořila dvojice gaučů v obýváku a kuchyňská linka, zbytek bytu nebyl dosud dostavěný. Po prohlídce skrovného příbytku hostitel pokryl zem novinami a naznačil, že si na ně mám sednout. O pár úsměvů později jsme už společně jedli pikantní hovězí žebírka a pantomimicky probírali své životy. Vyšroubováním

žárovky mi pán prozradil, že je elektrikář, předstíráním smrti a odhazováním snubního prstenu zase to, že je vdovec. Plány pokračovat dál jsem opustil, protože by bylo škoda připravit se o tak zvláštní setkání. Ještě dlouho jsme spolu popíjeli čaj a užívali si naši konverzaci beze slov. Pak jsem se odebral na gauč a spokojeně usnul – má víra v dobro lidstva byla znovu o něco silnější.

Den 9.

V době antického Řecka si autoři divadelních her oblíbili složité tragédie. Zápletka byla často tak komplikovaná, že už ji nešlo vyřešit jinak než zásahem bohů. V tom okamžiku se za pomoci kladkostroje před zraky aplaudujících diváků z nebe snesla postava boha zvaná „deus ex machina“, která vše rozetnula. Že to je absurdní? Kdepak, na pouťích jsem zjistil, že takové situace existují i v reálném životě. V okamžiku, kdy má člověk pocit, že neexistuje žádné rozumné východisko, stačí chvíli počkat. Vždy se objeví nějaké náhlé, nečekané a geniálně prosté řešení. A i kdyby náhodou ne, tak jste alespoň zůstali veselí o trochu déle.

Ráno jsem se probudil v šest hodin a na zemi už na mě čekala přichystaná snídaně. Pan elektrikář je ten nejlepší hostitel na světě! Talíře dokonce podložil novinami s křížovkou, kdybych měl chuť si po ránu zaluštit. Zamlčel jsem, že se ze mě stal před nedávnem muslim, a s chutí se pustil do chleba s ovčím sýrem. Do láhve jsem si také odlil čaj. Odmítám riskovat další dopoledne strávené bez milovaného Rize. Na cestě jsem potkal spoustu traktorů zemědělců, kteří na svých strojích mířili za dalším dnem žízně a těžké práce. Lesy postupně nahradily sady plné jabloní, třešní a olivovníků. Už od rána do silnice pražilo slunce, díky kterému se tady

očividně zemědělství daří skvěle. Samotný Iznik ale leží na pobřeží velkého jezera, což pro mě znamenalo příslib osvěžení, čistoty a vodních radovánek. Těžko hledat krásnější pocit než se ponořit do studené vody poté, co se vás půl dne snažilo ugrilovat slunce. Z ranní nevěšmavosti mě vytrhlo zoufalé kňučení – přesně takový zvuk, který bych nejraději vyloudil, když se nedobrovolně na pár hodin ocitnu bez vody. O okamžik později už mou nohu doslova objímalo rozkošné štěňátko. Bylo vidět, že má žízeň, ovšem já sám už všechnu vodu vypil. Nezbylo nám tak nic jiného než vyrazit do sedm kilometrů vzdáleného města společně. Štěně mi poslušně cupitalo u nohy a vše ukazovalo na dlouhý a stabilní vztah. Byl nejvyšší čas vymyslet mu jméno a začít s výcvikem. Protože jsem pejška našel v lese, dostal jméno Rolf podle knihy *Rolf zálesák*. Aby měl Rolfíček ke svému drsňáckému jménu také drsňácké schopnosti, začal jsem ho učit dávat high five. Dělal mi velkou radost, že už na cestě nejsem sám, a plánoval jsem naši společnou budoucnost. Rozhodl jsem se, že pokud se mi nepodaří najít Rolfíkovi po cestě nového pána, zkusím najít způsob, jak ho dostat do Izraele a pak domů. Jen mi dělalo starost, co tomu řekne náš rodinný pudlík Chuck Norris.

Ve městě se mi od mužů, kteří seděli u zavřené kavárny, podařilo vyžebrať půllitr vody. Zatímco jsem napájel Rolfíka, snažil jsem se mu mezi nimi najít nového pána. Muži mi ale naznačili, že je prašivý a že bych ho měl odvést do útulku v Izniku. Ani já, ani Rolfík jsme ale nehodlali takové nenávistné řeči poslouchat, a tak jsme znovu vyrazili na cestu. Lehce rozladěný Rolfík šel vedle mě ozdobený svým novým vodítkem – šňůrou původně určenou k zavěšení hamaky. Zastavili jsme se ještě u napajedla pro dobytek, abych se mohl napít také já. Rolfík vyskočil k vodě a začal znovu pít. Musel být opravdu pořádně dehydrovaný, dost možná jsem mu zachránil život. Nebo spíš ne, ale baví mě si to tak představovat. Na konci města se ale stalo něco docela nečekaného. Rolfík se zastavil, lehl si do stínu stromu a odmítl pokračovat dál. Marně jsem mu

DĚJĀ VU

Rolfík mi tehdy připomněl mého kamaráda Michala. Tento do-brosrdečný chlapec, povoláním kovář, se se mnou vypravil pěšky do Říma a na kole k Severnímu moři, vždy jsme se ale nakonec rozdělili. Po cestě do Říma se mnou došel do Innsbrucku, když jsme se spolu vypravili k Severnímu moři, jeho cesta skončila v Praze-Davli. Na druhou stranu měl vždycky hezčí holky než já.

domlouval. Nepomohlo ani lákání na sušenky, ke kterému jsem se uchýlil inspirován filmem *E. T. – Mimoszemšťan*. Rolfík se prostě rozhodl dát mi důrazně najevo, že tady jeho pouť končí. Co naplat, každý rodič jednou zažije pocit, kdy chce jeho štěňátko opustit hnízdo. Navždy jsme se rozloučili a já znovu osiřel.

Jednotvárnost cesty mezi sady narušovali jen přátelští zemědělcí, kteří mě lákali ke svým stromům, aby mohli neznámého poutníka na cestu zásobit čerstvým ovocem ošetřeným lahodnými postříky. Z jejich srdečnosti bylo znát, že zde na turisty vůbec nejsou zvyklí. To mě příliš neudivuje, protože předpokládám, že turisté si do Turecka nejezdí prohlédnout ovocné stromy. Nejvíc mě zaujala skupina Syřanů, kteří mluvili obstojně anglicky. Uprchli do Turecka před válkou a teď pracují v jablečném sadu. Na rozdíl od ostatních zemědělců i přes den pili a kouřili. Podivil jsem se tomu a zeptal se, proč nectí ramadán. „Vždycky jsme ho jako muslimové drželi – až do války. Za války se na podobné věci vykašleš,“ řekl mi jeden z nich. Sám jsem měl původně v plánu jít přes Sýrii, o to víc mě zasáhlo, co se tam teď děje. Válka už vyhnala za hranice šest milionů uprchlíků – a skoro dva miliony z nich skončily právě v Turecku. Těžko si jen představit, co ti lidé museli podstoupit. Opustili všechno, co budovali celý život, a s celými rodinami odešli

do cizí země. Těžko hledají práci, v Turecku dokonce mají také problém se domluvit, protože tam arabsky umí málokdo. Já sám na pouti poprvé v životě pocítil dotyk války. Setkal jsem se s lidmi, které vyhnala z jejich domovů, nedovolila mi jít do Sýrie, dost možná kvůli ní nebudu moci ani letět do Izraele. A to je ode mě válka vzdálená přes tisíc kilometrů. V Evropě můžeme uprchlíky snadno chladnokrevně odsuzovat a vnímat je jen jako riziko. Ale v okamžiku, kdy se člověk setká s prvním z nich, uvědomí si jednu důležitou věc: že by na jejich místě udělal úplně totéž. Nechci si ani představovat, co všechno museli ti kluci sbírající jablka zažít.

Město Iznik proslulo v 16. a 17. století výrobou keramiky a zdá se, že hlíně zůstává věrné dodnes. I v samotném centru jsou totiž prašné cesty. Celkově město nepůsobí nikterak monumentálně. Většina obchodů nabízí zboží pro zemědělce a v Izniku jako by se čas zastavil počátkem minulého století. I tentokrát byly zahrádky barů obsazeny lidmi, ovšem bohužel nikdo z nich před sebou neměl čaj. Zastavil jsem se tam, abych se alespoň zeptal na cestu k jezeru. Místní mě navedli na bulvár tak významný, že byl dokonce vydlážděný. K obědu jsem si koupil litr mléka a ještě před příchodem k jezeru ho do sebe vpravil. Bohužel se ukázalo, že to bude jediné osvěžení tohoto odpoledne. Jezero znečištěné dusíkatými hnojivy ze širokého okolí totiž nepříjemně páchlo a bylo plné řas. Zemědělství mi odhalilo svou pravou tvář. Pěstováním plodin, které bych tu přes den správně jako muslim ani neměl jíst, mi zemědělci zničili koupání. A to ani nemluví o tom, že mě dnes krutý osud připravil o štěňátko. Taková pouť, to není žádná sranda.

Z Izniku jsem po nepříjemně frekventované silnici bez krajnice vyrazil směrem na město Bilecik. Ještě před západem slunce jsem si s heretickými prodejci stihl dát čaj a meloun, po západu už mě čekal jen boj o přežití. Proti mně jezdila velká zemědělská auta a kamiony, před kterými jsem musel uhýbat do příkopu. Moc mě ta hra nebavila a nejraději bych přespal v některém z nekonečných sadů, kterými jsem procházel. Všechny ovšem měly jeden celkem

zásadní problém – děla proti ptákům. Vidina usínání za zvuku střelby mě nikterak nelákala. Měl jsem jen dvě možnosti – strávit bezesnou noc na bitevním poli, nebo zkusit pokračovat bůhvíjak daleko pryč ze sadů a riskovat kontakt s nárazníkem kamionu. Po pár kilometrech sady konečně zmizely a přede mnou se jako deus ex machina zjevila čerpací stanice. Sotva jsem si sedl k venkovnímu stolku, přišel za mnou sám majitel, aby mi nabídl spaní na stole ve skladu. To jsem s radostí přijal a pustil se do večeře. Ze všech zásob mi zbyl jenom kus chleba a margarín, který vlivem vedra zcela ztratil svou tuhost. Chléb namáčený v tekutém margarínu chutná ještě o něco odporněji, než si teď asi myslíte. Hlad je ale nejlepší kuchař; i když v tomto případě jsem riskoval, že se brzy budu muset poohlédnout po nejlepším gastroenterologovi. Ukázalo se, že majitel mluví trochu anglicky, a kromě pár dobrých rad jsem od něj dostal také svou první mapu Turecka. Vydala ji společnost Philipp Morris, největší výrobce cigaret na světě, a znázorňuje všechny antické památky, které tabákový gigant sponzoruje. Protože takové památky existují jen dvě, stačila pro jejich zakreslení mapa v měřítku 1 : 5 000 000. To znamená, že centimetr na mapě odpovídá 50 kilometrům ve skutečnosti. Povzbudivé, vskutku. Na druhou stranu bych podrobnější mapu ani nechtěl. Tahle je ideální pro to, abych nepřehlédl žádné stotisícové město a zároveň zůstal odkázán na pomoc místních. Každopádně už mám mapu. Ale nikomu o tom neříkejte, jo?

Den 10.

Jedním z nejkrásnějších okamžiků cesty je očekávání, co bude za vrcholem kopce. Člověk je podobně jako středověký poutník odkázán jen na to, co vidí na vlastní oči. Dokud neshlédne na krajinu pod sebou,

nemá ani poněť o tom, kudy v příštích dnech povede jeho cesta. Do kopce ho tedy žene nejen touha přiblížit se cíli, ale také zvědavost. Pak se konečně dostane na vrchol a může se rozhlédnout. Zaraduje se nad každou řekou – ta pro něj znamená odpočinek a čistotu; potěší ho každý lesní remízek – v něm může bezpečně přespát; a v duchu počítá vzdálenost mezi minarety, aby zjistil, jak těžké bude obstarat si vodu.

Krátce poté, co jsem usnul, mě prodavač přišel zdvořile požádat, zda bych mu pomohl složit balenou vodu, kterou zrovna přivezl nákladák. Za normálních okolností bych předstíral, že jsem ochrnutý, případně předvedl své oblíbené pantomimické představení „brouček obrácený na krovky“. Jsa ovšem zavázán loajalitou ke svému zachránci, vyrazil jsem mu na pomoc. Operace netrvala dlouho a ve výsledku mě spíš pobavila, než rozladila. O poznání nepříjemnější ale byla skutečnost, že pumpa fungovala nonstop. Prodavač spal v malé místnosti za pokladnou, a kdykoli chtěl řidič natankovat, jednoduše ho vzbudil za pomoci klaksonu. No a jak už to tak se zemědělci bývá, rádi tankují opravdu brzy ráno a někteří z nich se naopak z pole vracejí až pozdě v noci.

Když jsem ráno rozlepil unavené oči a chystal se vyrazit na cestu, přiběhl ke mně prodavač, který měl po noční směně nepochopitelně úsměv na tváři. Přinesl mi toast na turecký způsob, tedy polovinu chleba zapečenou se sýrem a salámem. To mi zvedlo náladu a s toastem v ruce jsem vyrazil za svou denní náloží kilometrů. Cesta chvíli pokračovala po včerejší frekventované silnici, kterou znovu zaplnili zemědělci mířící do svých sadů. Netrvalo ale dlouho a odbočil jsem na maličkou silnici vedoucí do prudkého kopce, kterou lemovaly olivovníky. Znovu mě obklopoval jen zpěv ptáků, šumění potoka a krásná krajina probouzející se k životu. Předpověď počasí slibovala příjemných 36 °C ve stínu, což je pro rozumného člověka ta nejlepší motivace zdolat kopec ještě brzy ráno. Svižně jsem vykračoval do kopce a přemýšlel nad tím, jak se tu asi zemědělcům žije. Od doby, co jsem před lety dočetl

Steinbeckovy *Hrozny hněvu*, k zemědělcům cítím zvláštní náklonnost. Koneckonců prožívám podobné dobrodružství jako hrdinové této knihy. Steinbeck totiž v *Hroznech hněvu* popisuje, jak v dobách Velké ekonomické krize zkrachovali zemědělci putující z Oklahomy přes celé Spojené státy za sezónní práci v Kalifornii. Dodnes mám podezření, že mi Steinbecka do knihovny podstrčil můj děd, utopický příznivec rovnosti mezi lidmi. „Když potřebuješ laskavost, vydej se za lidmi, kteří jsou ještě chudší než ty,“ píše se v *Hroznech hněvu*. „Svůj život hodnotíš objektivně až v okamžiku umírání. Žij ho tak, abys ničeho nelitoval. A rozhodně nebudeš litovat toho, že jsi nevydělal víc peněz a neudělal lepší kariéru,“ zaznívá zase v *Na východ od ráje*. Chudé lidi jsem na poutích poznal přesně tak, jak je popisuje Steinbeck – se vši jejich laskavostí, ochotou pomáhat, zkušenostmi a nadhledem. Stačí lidem důvěřovat a otevřít se jim. A musím říct, že se má naivní důvěřivost na cestách nikdy neobrátila proti mně. Snad i proto, že lidem dávám příležitost ukázat to nejlepší, co v nich je. Proč to vlastně říkám? Jde mi jen o to, že symbolem poutnictví se pro mnoho lidí stal Paulo Coelho se svou knihou *Poutník: máguv deník*. Popravdě tomu moc nerozumím. Všem bych doporučil, ať si před cestou raději přečtou Steinbecka. Věřit v lidi mi totiž přijde důležitější než věřit v zázraky a sebe sama. Což ovšem není nic proti Coelhoovi – čtou ho příliš hezké dívky na to, abych přiznával, že ho nemám rád. No a tady vidíte, jaké myšlenky se mi na cestě občas honí hlavou. Co jiného taky mám celý den dělat, že?

Vylezl jsem na kopec a kochal se pohledem do údolí. Kdybych měl co, byla by radost u něj svačit. Ovšem v malých vesničkách je přes den skoro nemožné sehnat čaj, natožpak něco k jídlu. Toho dne jsem takových vesnic potkal hned několik. Ve všech mě ubezpečili, že před západem slunce v kavárně mohu dostat akorát tak úpal. Až po poledni mi svítla naděje. „Běž dál, je tam bar, který vede Američanka. Dostaneš čaj i angličtinu,“ poradili mi návštěvníci zahrádky zavřeného podniku. V další vesnici jsem skutečně

narazil na otevřenou kavárnu. Odhrnul jsem závěsy chránící vstup do rajské zahrady a soukromí návštěvníků a nadšeně vstoupil dovnitř. Zahrádka byla zaplavena zemědělci, kteří si dopřávali čaj a cigaretu skryti před sluncem, bohem a výčitkami manželky. „Salam alejkum,“ pozdravil jsem ostatní hříšníky a sedl si k jedinému volnému stolu. Po chvíli už u mě stála usměvavá plnoštíhlá žena, která mě oslovila perfektní britskou (nikoli americkou) angličtinou. Přítomnost anglicky mluvícího turisty je pro ni prý vzácností, šli jsme si proto spolu sednout na hezčí část zahrádky s výhledem na potok. Jane se během studia vysoké školy ve Velké Británii zamílovala do Turka a přestěhovala se za ním. Jejich vztah dlouho nevydržel, ovšem vřelost místních lidí ji uchvátila natolik, že se rozhodla v Turecku zůstat. Dnes, o třicet let později, bydlí sama a žije z osmi set lir měsíčně (asi osm tisíc korun). Velká část výplaty navíc padne na léky, protože je diabetička. Kouří nekolkované cigarety, kupuje si nejlevnější jídlo a má problém vyjít s penězi. Jane mi popisovala, jak moc jí pomáhají přátelé. Třeba před čtrnácti dny jí soused přinesl velkou krabici plnou drahého jídla, které by si on sám nikdy nekoupil. Dobře na tom teď prý nejsou ani samotní zemědělci. Před měsícem přišly velké deště, které mnohým z nich zničily značnou část úrody. Obecně prý ale zemědělci v Turecku patří k bohatší vrstvě obyvatel, takže to pro ně není fatální – alespoň mají víc času na sezení v barech. Teď během ramadánu to dělají chytře. V jednu nebo dvě hodiny odpoledne pošlou z pole domů své manželky, aby si odpočinuly a připravily jídlo na hostinu po západu slunce. Když jsou všechny manželky pryč, muži nasednou na traktory a jedou odpočívat do baru. Mají přitom jeden zajímavý zvyk – útratu vždy platí ten, kdo od stolu odchází jako první. Geniální.

S Jane jsme se bavili dlouho. Popisovala mi také to, jak si vychovávala zdejší farmáře. Přestože doma jejich manželky vládnou pevnou rukou, na veřejnosti jim muži nejsou zvyklí vyjadřovat respekt. Jane ale našla jednoduchý způsob, jak poměry změnit.

JAK TO BYLO S VODOU

Vody v podobném vedru denně vypijete i osm litrů. Usoudil jsem, že je lepší nosit v zásobě maximálně dva litry a občas trpět žízní než nosit víc vody a stále trpět bolestí zad. Někdy jsem tak zůstal na suchu, ovšem i díky tomu byla cesta ještě dobrodružnější.

Stačilo několikrát neobsloužit ty, kteří slušně nepoprosili, a farmáři se rychle adaptovali. Emancipované ženy prý Turci spíš obdivují, než že by se jim v tom snažili bránit. Bedlivě jsem Jane pozoroval, když šla obsluhovat k vedlejšímu stolu. Muži okamžitě ztichli a ochotně jí podávali použité nádoby. Jane si to možná neuvědomuje, ale já z nich cítil, že mají strach. Britská kolonialistická tradice se prostě nezapře.

Rozloučil jsem se s Jane a vydal se na cestu do města Bilecik. Odpolední vedro mi poprvé za celou cestu přišlo doslova neslučitelné se životem. Po pár kilometrech jsem narazil na silničáře, kteří na přímém slunci nosili vroucí asfalt. Proboha, jak je možné, že se ještě neodpařili? Vydal jsem se tu záhadu vyzkoumat. Kluci se mi navíc pochlubili, že drží ramadán, takže celý den nesmí nic projít jejich ústy. „To musí být hrozný, ne?“ položil jsem řečnickou otázku. „Jo, žádný cigarety,“ postěžoval si jejich mluvčí. Zdá se, že jsem potkal ty nejtvrďáctější silničáře v dějinách budování cest. Zahanben jejich výdrží jsem se odplazil k prvnímu stromu, abych si mohl alespoň na chvíli zdřímnout. Už od začátku pouti si slibuji, že budu vstávat dřív a během odpoledne odpočívat. Poprvé se mi to podařilo realizovat až po deseti dnech a 350 kilometrech cesty. Abych tento zásadní okamžik zachoval pro své děti, pořídil jsem selfie zvětčující můj spánek na karimatce. Působí lehce nepřirozeně, reportážní hodnota je ovšem nezměrná.

Pomalou přišel večer a já udělal jedno děsivě hloupé rozhodnutí. V dálce se přede mnou objevila vesnice, a tak jsem si v napajedlu pro dobytek jen umyl hlavu, ovšem nedoplnil zásoby vody. Pak se ale ukázalo, že silnice vesnici míjí, a já do ní nezašel. Brzy mi došla voda a žízeň mě dohnala až k tomu, abych začal stopovat řidiče. To ovšem kvůli ramadánu byla marná snaha. Zastavil mi skoro každý, ovšem nikdo vodu neměl. Dvojice mladých mužů mi navíc přinesla Jobovu zvěst – až do dvanáct kilometrů vzdáleného Bileciku žádnou čerpací stanici ani vesnici nepotkám. Padla tma a jediným rozumným řešením bylo rozbít ležení a dojít do Bileciku brzy ráno, v chladnějším počasí. Hamaku jsem si natáhl mezi dvě borovice a ošetřil si nohy dezinfekcí. Další puchýře už mi nepřibývají, ovšem ty stávající vykazují značnou trpělivost. Pochybují o tom, že bych se jich během cesty zbavil. Čtyřicet kilometrů denně po asfaltu totiž není optimální léčba. Ve věci večere jsem čelil Sofiině volbě. Všechno mé jídlo tvořil pytlík solených slunečnicových semínek. Mohl jsem si tak vybrat. Buď budu usínat hladový a žíznivý, nebo trochu hladový a nesnesitelně žíznivý. Při přemýšlení, jak tu lapálie s vodou vyřeším, jsem všechna semínka nervózně snědl. A bylo.

Den 11.

Winston Churchill prý za války pracoval až osmnáct hodin denně. Jistý novinář se ho jednou zeptal, zda nemá obavu, že při podobném vypětí může udělat zásadní chybu. „Nemám čas mít obavy,“ řekl Churchill. A s mou cestou je to podobné. Denně chodím i dvanáct hodin a zbytek času věnuji praní prádla, balení věcí, psaní deníku, fotografování, konverzaci s místními, plánování cesty a jídlu. Na starosti, obavy a stýskání po domově mi prostě nezbyvá čas.

Celou noc jsem se převaloval a budil zimou, což mi tolik nevadilo, protože mě při každém dalším probuzení nadchl pohled na oblohu plnou hvězd. Jak je ale možné, aby se na stejném místě přes den teploty vyšplhaly ke čtyřicítce a v noci zase klesly na deset stupňů, mi zůstává záhadou. Budík mi zazvonil už v šest hodin. Předsevzal jsem si totiž ráno vstávat dřív a odpoledne si na chvíli zdřímnout. Slunce ještě nevyšlo, foukal studený vítr a já bych klidně podepsal smlouvu s ďáblem, abych mohl ještě chvíli ležet. Nakonec jsem vydržel budík v desetiminutových intervalech odmítat až do devíti. Vzдор včerejší apokalyptické předpovědi se přede mnou první vesnice objevila už po hodině cesty. Hladově jsem se vrhnul do prvního obchodu a během minuty se už k pokladně hrnul s mlékem a sušenkami v ruce. „Pane, opravdu si chcete koupit čistič na podlahy?“ zeptal se mě prodavač, který zázračně mluvil anglicky. Znovu jsem si prohlédl modro-bílou láhev mléka, kterou jsem si vzal z regálu vedle lednice s mléčnými výrobky. Název „ace“ byl dostatečně krátký na to, aby se mohlo jednat o mléko, potisk s motivem mraků vypadal jako z reklamy na vápník. „To není mléko?“ zeptal jsem se hloupě. Prodavač se rozesmál, láhev vrátil zpátky do regálu vedle čističe toalety Domestos a podal mi mléko z lednice. Zda na pouti někdy zahynu, si jistý nejsem. S jistotou ale mohu říct, že pokud k tomu dojde, hrdinská smrt to nebude.

JAK SI PAMATUJI NÁZVY

V knize o zlepšování paměti mě naučili navazovat nová slova na ta, která již znám. Názvy tureckých měst jsem si tak spojoval s českými slovy. „Biledžik“ mi připomínal bičík, „Búčekmedže“ bůček, „Bozjuk“ zase bazuku s ruským přízvukem.

Bilecik je pěkné šedesátitisícové město se spoustou historických domů. Hned na jeho okraji jsem popil čaj s příjemným učitelem informatiky, který mě ubezpečil, že vedro středu Turecka je srovnatelné s jihem. Tato informace rozptýlila mé obavy. Kdo jiný ostatně dokáže porovnat tvrdá data lépe než učitel informatiky? Jen o pár kilometrů dál mě do kavárny pozvali další místní. Sotva jsem si osladil čaj, zastavil u nás mladý cyklista, který mluvil perfektně anglicky. Dokonce znal i časy, které v angličtině používal naposledy Shakespeare (tento jazyk jich má dvanáct). „Říkalo mi o tobě několik lidí, to je skvělý, že jsem tě konečně odchytil,“ říkal mi cyklista, zatímco jsem žasl nad jeho pěstěným plnovousem. „Prý pěšky procházíš celý Turecko. Já jsem reportér turecké televize TRT 1 a rád bych s tebou udělal rozhovor do zpráv,“ vysvětlil mi s neskrývaným nadšením v hlase. Předpokládal jsem, že se jedná o nějakého studenta, který dělá projekt do školní televize. A takové příležitosti mi loajalita vysokoškoláka nedovoluje odmítnout. „No jasně, moc rád. Tak do toho,“ odvětil jsem. „Great,“ řekl vousáč a vytáhl iPhone. Aha, tak to asi natočíme na mobil, běželo mi hlavou.

Opět minut později už u mě byla dodávka s televizním štábem. Mezitím jsem od muže vyzvěděl, že TRT 1 je turecká státní televize – něco jako naše ČT. Mluvil o tom, že sám rád cestuje. Před rokem prý na kole objel celé Turecko úplně bez peněz, aby ukázal pohostinnost svého národa. Dřív bych tomu nevěřil, ale teď mi bylo jasné, že to musela být docela pěkná cesta plná dobrého jídla. Ten člověk byl pořádný sympaták! A navíc se mi honilo hlavou, že bude tuze fajn chodit mezi lidmi s nálepkou „znáte z TV“. Představoval jsem si všechny ty matky, které mě zvou k sobě domů, aby mě pohostily a nabídly mi své dcery. Rozhovor trval asi pět minut a pochválil jsem v něm vše turecké (snad bych vynesl do nebes i Kypr a genocidu Arménů, kdyby na to byl čas). Přesto se ale ukázalo, že mé odpovědi nejsou tak docela kompatibilní s povahou média. Reportér se zarazil zejména u otázky: „Co se ti na Turecku líbí nejvíc?“ Když jsem pravdivě uvedl, že dívky, neskrýval

své překvapení. „A proč?“ zeptal se. „No, protože je geneticky úplně ideální, abychom spolu měli děti. Já, blondák nordického typu, a ony, orientální tmavovlasé krásky z východu.“ Po této odpovědi reportér řekl, že už máme dost materiálu. U čaje jsem pak podepsal papír, který mi podsunul – patrně souhlas s vysíláním (nebo taky žádost o odběr orgánů, smlouvu s prodejcem bílého masa či petici za pravidelné bití žen). A pak už nezbývalo než se těšit na prvního člověka, který se se mnou bude chtít vyfotit.

Při nabírání vody u mešity za městem jsem si vzpomněl na Jane. Ta mi včera říkala, že v Turecku pije jenom balenou vodu, protože když se přistěhovala, měla z té z kohoutku vážné problémy. A dramaticky mě varovala, abych to nedělal jinak. Na druhou stranu mi před očima běžel obraz Kevina Costnera, kterak ve filmu Vodní svět pije vlastní moč. A co teprve takový Bear Grylls, který na kanálu Discovery ukazoval, jak přežít v poušti – rozřízl mršinu velblouda a použil ji jako spacák. Kdepak, Ladislave, takoví lidé musejí být tvými vzory, ne nějaká obtloustlá diabetička. Protože se začal zvedat vítr a soudě podle mraků se mě příroda chystala znovu namočit, zastavil jsem se na čaj v nedalekém bistru. Jak se ukázalo, osud tam pro mě připravil velkolepou scénu. Po zahrádce pobíhala servírka a snažila se rychle pochytat všechny poletující předměty. Její počínání sledovala zcela nevzrušeně dvojice mladých lidí s přešlechtěným psem. Všimli jste si někdy toho, že psi obvykle čumí úplně stejně hloupě jako jejich majitelé? Tohle byl přesně ten případ. Prostě jen zírali na servírku, aniž by se jí snažili pomoci nebo alespoň sebrat věci z vlastního stolu. A pak se to stalo. Jeden ze slunečníků se vznesl do vzduchu, a když hlasitě dopadl na zem, málem psa zabil. Chyběly jen centimetry. Zdá se, že pýcha opravdu předchází pád – třeba slunečníku.

Když zapadlo slunce, spokojeně jsem si spočítal, že se mi podařilo ujít skoro padesát kilometrů. Docela bezvýznamné hrdinství všedního dne. A přesně taková mě těší nejvíc. Člověk přece nemůže každý den zachránit štěňátko ani zabránit válce. Došel jsem

CO JSEM KOMU UDĚLAL?

Před pěti lety mě v rámci projektu Evropské unie jeden Turek požádal, ať ho naučím českou frázi, kterou si u nás získá každou dívku. Po pár minutách jsem mu podal papír se splněným zadáním. Pokud jste někdy na ulici potkali vousatého snědého chlapa, jak se směje a říká „mám bombu v batohu“, pak jste se setkali právě s ním.

k mešitě a připravil si papír s žádostí o přespaní. Nezbyvalo než doufat, že onen neznámý cizinec nemá podobný smysl pro humor jako já a na papírku není nic urážlivého. Imám (to je šéf mešity) celou situaci vyřešil vpravdě šalamounsky. Řekl mi, že v mešitě spát nesmím, ale noc mohu strávit na zahrádce nedaleké kavárny. Bohužel o tom jaksi zapomněl zpravit jejího majitele, kterého můj přístup viditelně rozladil. Zdá se, že i v Turecku je nezdvořilé přijít na zastřešenou zahrádku kavárny a pověsit si mezi sloupy hamaku. Nakonec jsem noc strávil přímo na návsi pod stromem, abych si zachoval alespoň část své rozpínavé drzosti, která mě původně zavedla do chrámu mého nového boha.

Den 12.

Výhodou chození bez mapy je to, že se nemůžete ztratit. Obvykle totiž nemáte ani ponětí, kde se zrovna nacházíte. No a protože nevíte, kde jste, nepoznáte ani to, že jste špatně odbočili. A výsledek? Občas opravdu špatně odbočíte, ale často se o tom ani nedozvíte. Nejlepším způsobem, jak se neztráct, je vůbec nemít mapu.

Ráno jsem si balil věci za velké pozornosti místních. Dost možná jsem první Evropan, kterého ve své zapadlé asijské vesničce viděli. Protože pohled na týden neumytého Ladislava je zejména po ránu vpravdě žalostný, myslím, že v téhle vesnici vstup do Evropské unie nikdy nepodpoří. Budou se bát, že k nim z EU přijdou tihle špinaví somráci a seberou jim práci. Největší soucit jsem vzbudil u zelináře, který si vedle mě zrovna rozbaloval stánek. Přinesl mi dva voňavé bílé melouny. Patrně usoudil, že je potřebuji víc než on. Posnídal jsem plody společné práce onoho dobrodince, pesticidů a průmyslových hnojiv a vyrazil na cestu. Nezbytnou součástí vyvážené turecké snídaně je také přeslazený čaj. Za ním jsem vyrazil do první kavárny na trase. Sedl jsem si ke stolu a brzy pochopil, že se mi podařilo udělat ostudnou chybu, která by se žádnému spořivému člověku neměla stát. Popelník bez cigaret z předchozího dne, číšník v košili, jazzová hudba a přítomnost nápojového lístku... ach běda, nóbl podnik! Ovšem pozdě bycha honit, čaj byl již objednan. Číšník mi ho přinesl ve fajnové skleničce, na které dokonce nebyly otisky rtů předchozího hosta. Zle, matičko, zle, snobové jsou zde, pomyslel jsem si. Z číšníka se ale vyklubal milý chlapík, který se upřímně zajímal o mou cestu, a čaj jsem si nakonec objednal ještě jeden. Když jsem odcházel a chtěl zaplatit, rezolutně to odmítl. „Jenom řekni kamarádům, že na tebe Turci byli hodní,“ požádal mě namísto toho. Tak vám to teď říkám.

Šel jsem kolem malého potůčku a užíval si výhled na hory. Zdátky na mě zavolala skupina dělníků. „Tak co, chlapi, pauza v práci?“ prohodil jsem přátelsky a přisedl si k nim. „Kdepak, my ještě nezačali,“ řekl jeden z nich, osvícen poledním sluncem. Prý stavějí rychlostní železnici, která má spojit Istanbul s Ankarou. Soudě podle jejich pracovního tempa ale budeme muset ještě nějakou dobu na téhle trase chodit pěšky. Dělníka pak zaujal můj mp3 přehrávač. Nasadil si sluchátka a pustil hudbu. Ukázalo se ale, že Dvořákovy Slovanské tance jsou docela jiný typ rokenrolu, než má rád. „Czech traditional music,“ vysvětlil jsem mu omluvně.

„Homosexual music,“ opravil inženýr můj výrok a začal se hurónsky smát. Rád bych jméno klasické hudby očistil a prokázal mu Dvořákovu heterosexuality, ovšem uvědomil jsem si, že v případě tří světově proslulých českých skladatelů (Dvořák, Smetana, Janáček) je to komplikované. Vždyť i ten Janáček, jehož tklivé violy jsou romantické asi jako umělé oplodnění nosorožce, prý nenáviděl ženy. Na rozloučenou mi kluci poradili, ať si dám pozor na medvědy. V minulých týdnech jich prý dělníci potkali hned několik. Děkuji, pánové, prima zprávy.

„Ladislave, nepij v Turecku mléko. Ve škole nás varovali, že je plné bakterií tuberkulózy,“ přečetl jsem si v internetové kavárně v Bozüyüku zprávu od své kamarádky Báry, která studuje medicínu. Zahájil jsem svou oblíbenou činnost „vygoogluj si svou chorobu“ a vzpomínal na všechno to mléko a vynikající domácí sýry, které už jsem snědl. Zjistil jsem, že ročně tuberkulózou onemocní 1 z 3 000 Turků. No a protože tu trávím jen měsíc, dostávám se na pravděpodobnost zhruba 1 : 30 000 – a to ještě neberu v potaz, že jsem mladý silný muž, který si pravidelně myje ruce. Pochopit a respektovat statistiku je jednoduchá cesta k pocitu bezpečí, proto se jí tak rád zabývám. Abych sám sebe ještě víc ubezpečil, že tuberkulózu nemohu chytout, propočítal jsem si, že pravděpodobnost 1 : 30 000 zhruba odpovídá šanci, že se vaše spolužačka ze střední stane českou miss. A vzpomněl jsem si na rok 2011, kdy se českou miss stala Jitka Nováčková – má spolužačka ze střední.

Kromě mléka jsem si v obchodě koupil ještě čtyři balení náplastí. Že už o puchýřích nepíšu, neznamená, že zmizely. Jen jsem se s nimi naučil žít a infekce už pro mě nepředstavuje takové riziko. Podle všeho totiž do Izraele stejně nebudu moci letět kvůli válce. Včera znovu posílily pozemní operace v Gaze, je tam spousta mrtvých civilistů. Dělníci mi dnes říkali, že Izrael útočí kvůli ramadánu – hladoví a žízniví Palestinci nekladou takový odpor. Ten svátek opravdu přestávám mít rád. Kromě toho, že kvůli němu mám každý den hlad a žízeň, mi teď zařídil ještě válku.

Z města mě vyprovázelo několik kluků na kolech. Je pozoruhodné, že ačkoli děti mají ve škole angličtinu, všechny ovládají jen tři fráze – „how are you“, „where are you from“ a „what’s your name“. Když vyčerpají svůj anglický slovník, začnou mluvit turecky. Pak pochopí, že jim nerozumíte, což vyřeší prozaicky. Začnou mluvit víc nahlas. A tak se to stupňuje, dokud si kvůli jejich fortissimu nechcete utrhnout uši.

Odpoledne mě čekala cesta dosud snad vůbec nejkrásnějším úsekem, který mi ze všeho nejvíc připomínal italské Apeniny. Na malých silničkách mi zastavoval prakticky každý řidič, aby mi nabídl svezení. Čím odlehlejší kout světa, tím větší ochota místních lidí. Konečně jsem se řidičům naučil vysvětlit, proč nechci svézt. „Hadždž katolik,“ říkám jim, aby pochopili, že se vydávám na katolickou obdobu jejich velké pouti do Mekky (hajj), povinnosti každého správného muslima. Pak už stačí jen dodat, že katolíci musejí jít celou cestu pěšky. Řidiči pochopí, proč nechci odvézt, a v duchu se navíc zaradují, že Alláh po nich nic tak bláznivého nechce. „Chodit pěšky celej den, na to bych se pěkně vykašlal. Ty katolíci jsou pěkní magoři,“ řeknou si a podívají se na hodinky, aby zjistili, kdy už konečně zapadne slunce a oni se budou moci najíst a napít.

JAK TO JE S POUTÍ DO MEKKY

My muslimové se musíme alespoň jednou za život vypravit do Mekky, kde se narodil prorok Mohamed. Povinnosti vykonat pouť jsou zbaveni jen lidé, kteří na ni nemají peníze nebo sílu. Není to ale velká fuška, pěšky stačí ujít dohromady asi čtyřicet kilometrů. Cílem pouti je ohromný černý kámen, prý meteorit, kterého se ročně dotknou asi dva miliony lidí.

Večer se začalo zhoršovat počasí; silný vítr a mohutné masy mraků ohlašovaly další noc, kterou by bylo lepší strávit pod střechem. Koketoval jsem s myšlenkou přespat na hřbitově, kde stála odemčená budova se sprchou (nepetejte se mě proč), na to jsem ale viděl příliš mnoho dokumentů o lovcích duchů. Není ostuda mít strach. Je ostuda si to nepřiznat a v noci se stát poutníkem, který se počural do spacáku. O kus dál jsem procházel okolo policejní stanice, od které na mě muž se samopalem v ruce začal volat: „Stop, stop, come here.“ A problémy jsou tady, napadlo mě, když jsem šel k němu a přemýšlel, zda mám zvednout ruce nad hlavu... O pár minut později už jsem se na dvoře kasáren fotil ve vojenské uniformě obklopený šesticí svých nových kamarádů. Slouží tu vojnu u jednotek jandarma (patrně státní policie) a zdá se, že jsou to ti nejznuděnější lidé na světě. Celou konverzaci nám tlumočil nejstarší z nich, čtyřřidvacetiletý muž, který se podle svých slov anglicky naučil v Egyptě, když tam turistům prodával drogy. Pro kluky jsem byl vítaným zpestřením dne a oni pro mě zase zajímavým kontaktem s tím, jak to fungovalo na vojně. Když mi nabídli, že se pokusí u velitele zařídit, abych na základně mohl spát, nadšeně jsem přijal.

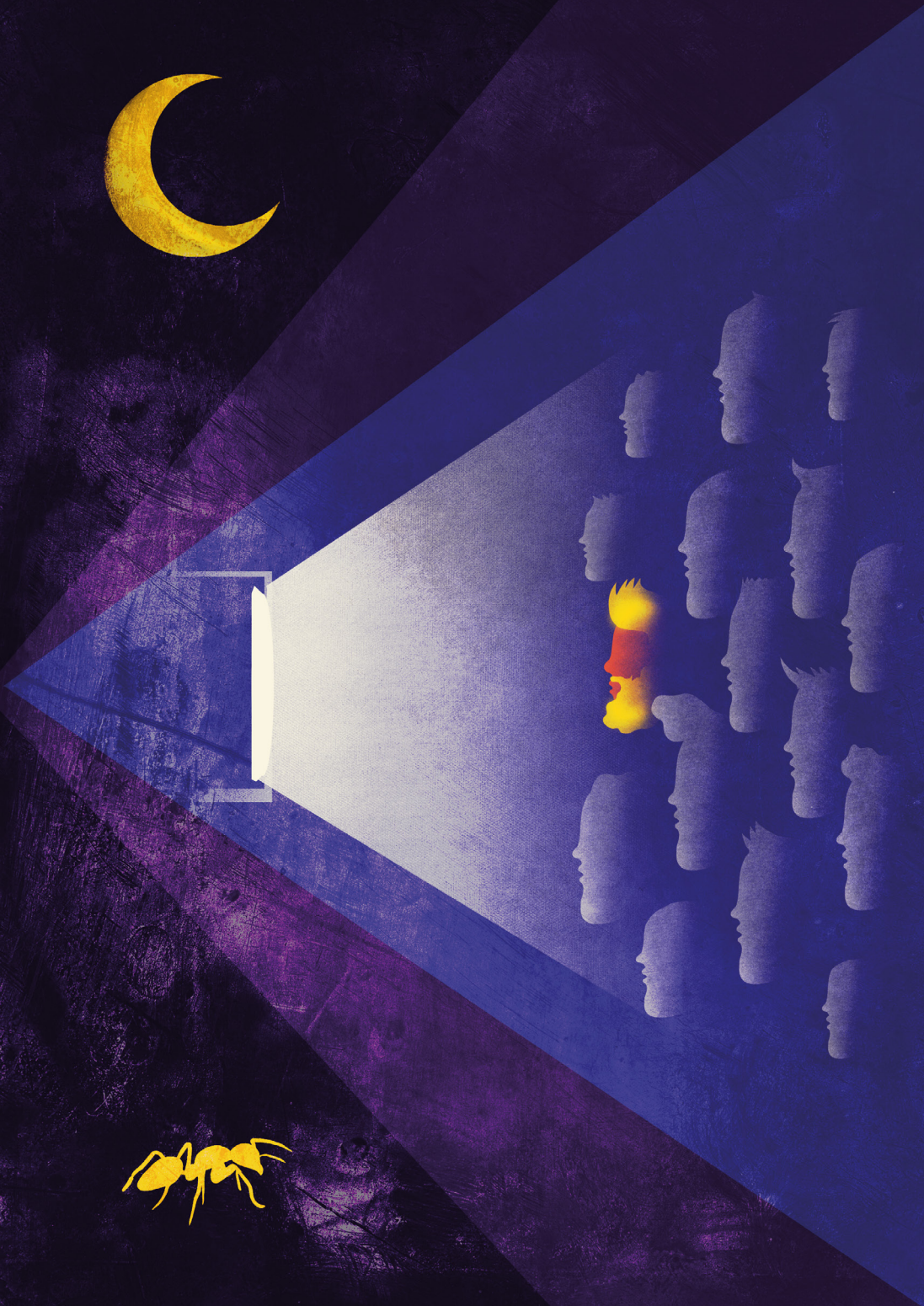
Začít se společně s ostatními nudit mi trvalo asi patnáct minut. Kluci si donekonečna balili cigarety, zatímco mi vyprávěli příběhy ze své praxe. Prý dostávají ty nejspínavější práce – uklízejí po sebevraždách a podobně. Nejvíc mě ale zaujal příběh toho, jak u nich funguje stopování. Když chce někdo z vesnice stopem dovézt do města, přijde na policejní stanici a zaplatí fixní sazbu pět cigaret. Kluci pak se samopalem v ruce zastaví první auto, které jede požadovaným směrem. „Když vezmeš tadyhle paní do města, tak ti nebudeme hodinu prohledávat auto,“ nabídnou férově řidiči, který následně stopaře ochotně odveze. U večere za mnou přišel velitel. „Tak ty tady chceš spát?“ zeptal se mě. „Ano, byl bych moc rád,“ přiznal jsem. „A jestlipak víš, kdo je tenhle člověk?“ řekl a ukázal na obraz na zdi. „To je Mustafa Kemal Atatürk, váš první

prezident, otec tureckého národa.“ Velitel se usmál a řekl: „Dobře, smíš tady spát. Ale ráno do osmi musíš vypadnout.“ Bylo mi jasné, že to je pořádný frajer. Kdyby jeho rošťárnu odhalili nadřízení, patrně by to pro něj znamenalo vyhazov od policie, nebo ještě hůř – odvelení na divoký východ Turecka. A dlužno říci, že můj nordický vzhled působil mezi mužstvem velmi nápadně i poté, co jsem si nasadil vojenskou čepici a po vzoru ostatních začal před velitelem salutovat a srážet paty.

Po večeři mi byl přidělen kavalec ve společné místnosti s mužstvem a také příležitost se po týdnu osprchovat. Zbytek večera jsme strávili pitím čaje a společným sledováním televize. Když si velitel všiml, že se nesměji turecké komedii, vydal rozkaz přepnout na něco, čemu budu rozumět. Kluci přepínali tak dlouho, dokud se s velitelem neshodli na přírodovědném kanálu. A tak jsem seděl na vojenské základně v odlehlých kopcích středu Turecka a společně s patnácti policisty v uniformách sledoval dokument o mravencích. Podle mě jsem toho večera zažil vrchol pohostinství. I velitel byl spokojen. Jak konstatoval při našem počítání před spaním, „dneska dokonce jeden přebývá“.

TURECKÝ TATÍČEK NÁRODA

Mustafa Kemal Atatürk je něco jako náš Tomáš Garrigue Masaryk. Tento první turecký prezident vyhnal ze země sultána a zahájil proces modernizace státu. Zakázal mužům nosit tradiční oděv, nahradil arabské písmo latinkou a zaváděl západní poměry. Dokonce neměl v lásce ani islám. Dnes má sochu prakticky v každém tureckém městě a fotografii v řadě tureckých domácností. Dostal se i na bankovky. Konkrétně úplně všechny bankovky všech hodnot.

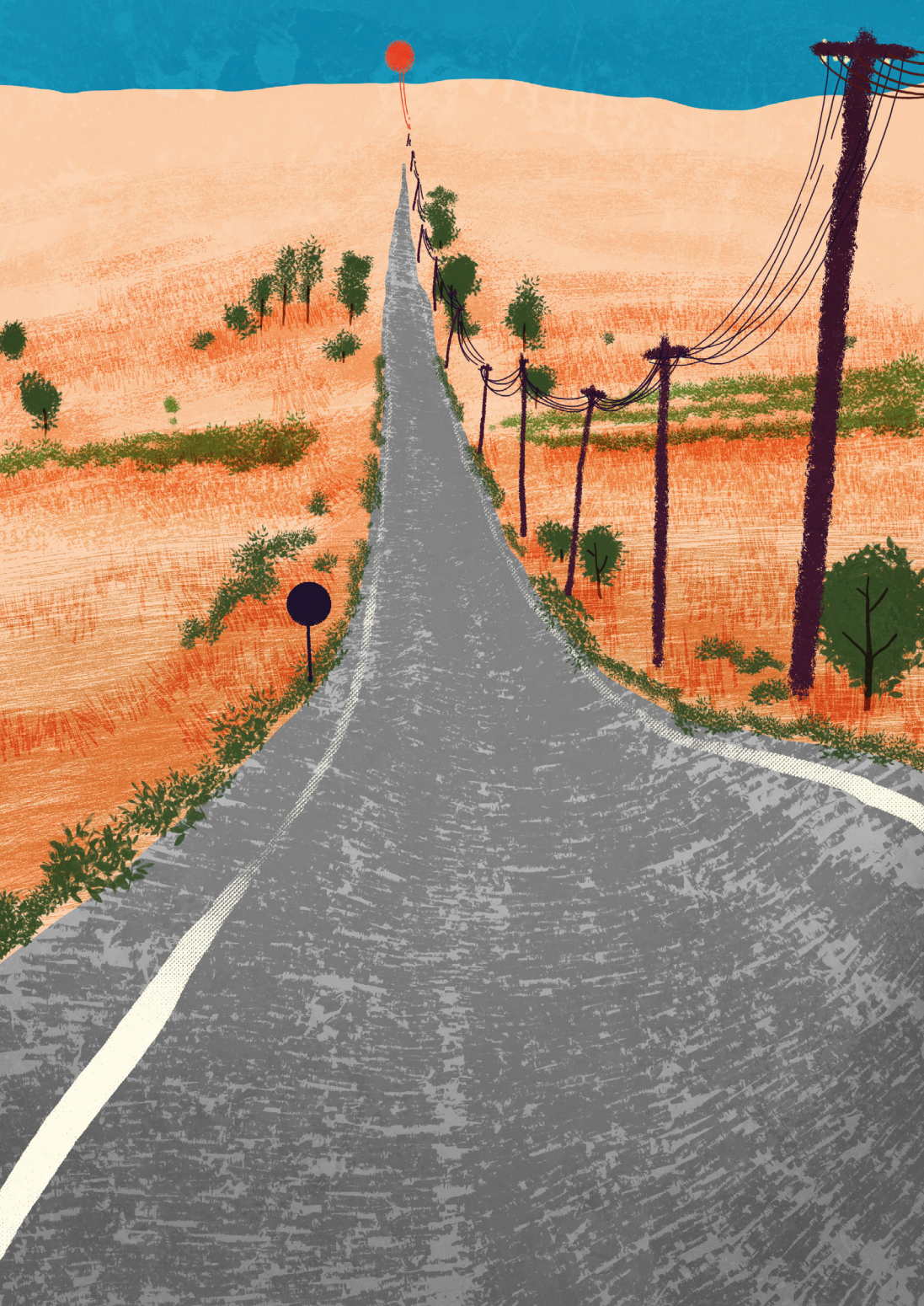
Den 13.

Každý den potkáváte zajímavé lidi, procházíte krásnou krajinou a zažíváte neopakovatelné věci. Ta nejnáročnější část cesty začíná v okamžiku, kdy se vám tohle všechno přestane dít. Snažíte se zaměstnat svůj mozek a nemyslet jen na to, že je vám vedro. Ptáte se sami sebe, proč pouť vlastně podnikáte. Přemýšlíte, zda by vám nebylo lépe někde na pláži. A v tu chvíli je pro vás nejlepším lékem cesta samotná. Musíte jít dál, protože to je jediná věc, kterou máte na práci. Jít tak dlouho, dokud neusínáte únavou. Každý další krok vás totiž přiblíží lepšímu zítřku. Hlavně si nesmíte sednout a litovat toho, že jste na pouť vůbec vyrazili. Ostatně myslím, že takhle to funguje se všemi problémy.

Nic, nic. Pusto, prázdno. Nezajímavá krajina, nudní lidé, kteří nemluví anglicky, puchýře, vedro a hlad. Ráno jsem vyrazil bez snídaně a za celé dopoledne se mi nepodařilo obstarat žádné jídlo. Jediné místo, které připomínalo civilizaci, byl bar tak špinavý, že se v něm vzdor zákonu smí kouřit. Majitel v něm měl dokonce rozestlanou postel, protože tam i bydlí. Čaj jsem si osladil trojnásob než normálně, abych na chvíli zahnal hlad alespoň cukrem. Po dlouhé době mě znovu bolí nohy. V baru si je protahuji, nechápavě na mě hledí hosté s cigaretou v ústech. V poledne procházím hezkým lesem, vypadá to tam jako v Novohradských horách, ale nezajímá mě to. Všechno se změnilo jako mávnutím kouzelného proutku. Mezi chrápajícími muži jsem se moc nevyspal, únavu si strádám už mnoho dní i nocí, cítím, jak mi ubývají síly. Těžko hledat motivaci pokračovat dál, nejraději bych si lehl pod strom a prospal den nebo dva. To ale nemůžu, protože nemám ani dost vody. Kdepak, musím jít dál, takhle to nejde.

Podobným stavem jsem si prošel na všech poutích. Zničehonic jako by vás někdo z krásného světa uvrhl do stereotypu a nudy. Připadáte si jako Sisyfos, který přišel i o svůj kámen. Uvědomujete si ale, že to, co se změnilo, není vaše okolí. Změnilo se jen něco uvnitř vás. A vy tomu nesmíte podlehnout. Nejdůležitější je zaměstnat svou mysl něčím jiným než myšlenkami na návrat. Musíte je vypudit a nahradit čímkoli jiným. No jo, ale co má člověk dělat, když je takhle sám na pouti? Nic? Kdepak! Omyl. Je toho spousta. Přesně tyhle činnosti jsem vystrídal onoho nešťastného dne:

- **Počítat si** – na cestě si vyberu nějakou věc a v duchu počítám čísla, která s ní souvisejí. Třeba vidím autobus, tak počítám, kolik asi ročně odveze lidí. Nebo propočítávám, kolik lidí na světě v tuhle chvíli jí špagety. Je to dokonalý způsob, jak zaměstnat mozek. A taky naučit se zpaměti sčítat, odčítat, násobit a dělit velká čísla. Za ty roky jsem se v tom hodně zdokonalil.
- **Skládat básničky** – Češi v Chorvatsku dočkali se zrady, zdražili paštiku, tři umřeli hladu. Čím menší básnický talent, tím víc zaměstnáte svou mysl. A čím stupidnější rýmovačku vytvoříte, tím víc vás pobaví.
- **Poslouchat hudbu** – když vám stačí poslouchat hudbu, znamená to, že jste dosud nepropadli skutečné trudnomyslnosti. Takže jestli si stačí pustit Johnnyho Cashe a už si podupáváte do rytmu, prostě se jen přestaňte litovat.
- **Povídat si se zvířaty** – vyhlédněte si nějaké zvíře a vezměte si ho na cestu s sebou. V tomto ohledu doporučuji především hmyz, neboť ptáci jsou těžko polapitelní, plazi ohavní a savci těžcí. Dejte mu jméno a vykejte mu. Nebude trvat dlouho a zapomenete, s kým vlastně mluvíte. Máte prostě citlivého posluchače, kterému se můžete vyzpovídat ze všech svých problémů. Pamatujete na Toma Hankse a pana Wilsona? Funguje to stejně.

- **Sázet se sám se sebou** – když se během patnácti minut dostanu z lesa na pole, v příští kavárně si koupím nanuk. Schválně, zvládnou se zadržným dechem dojít až támhle k ceduli? Až mi zamává řidič, dám si pauzu, dřív ale ne. I takové banality vám dodají pocit napětí. A napětí je zábava.
- **Vymýšlet věci** – vyberte si něco, nad čím musíte intenzivně přemýšlet. Třeba vymýšlejte námět na filmy, vzpomínejte na všechna města, která začínají na písmeno A, nebo si vyberte libovolnou věc (třeba dlažební kostku) a přemýšlejte nad tím, jak přesně vznikala.
- **Smát se svým vtípům** – každý se rád zasměje legrační věcí, kterou mu někdo řekne. Vy ale na ty humory nikoho nemáte. Tak vám nezbude než je dělat sám. Smát se tomu, co vás napadá, je naprosto v pořádku. Skutečně. I nahlas.

Při každé z těchto činností si zcela oprávněně připadám dost zvláštně. Je to ale prosté – raději budu zvláštní a veselý než normální a smutný. Večer už jsem popíjel čaj u brány univerzitního kampusu poblíž města Kütahya. Členové ochranky mi slíbili, že mohou spát na čerstvě posekané trávě pod košatým dubem. Měl jsem za sebou padesát kilometrů cesty a užíval si družný hovor. Kluci mi dokonce ukázali i svou velkou chloubu – sbírku fotografií těch nejhezčích dívek z celé univerzity, které pořídili prostřednictvím kamerového systému. Tahle jejich drobná rošťárna mi definitivně vylepšila náladu. On je ten svět vlastně docela jednoduchý...

Den 14.

Postní měsíc ramadán prý vznikl proto, aby lidem připomněl, jaký je život chudiny. Díky ramadánu každý muslim ví, jaké je to mít hlad a trpět nedostatkem. Je to zajímavý nápad. Mám pocit, že v zajetí

našeho evropského blahobytu bychom něco podobného taky občas potřebovali. Skutečné pochopení opravdu dokážeme pocítit jen k tomu, s kým jsme někdy sdíleli jeho osud.

Na okraji Kütahye jsem narazil na velkou dělnickou čtvrť plnou zaplivaných bister, která jsem dosud znal jen z knih o období Velké hospodářské krize. V jednom z nich jsem se zastavil na dopolední šálek čaje. Na velkých barelech posedávali dělníci umaštění od oleje, kteří si chtěli odpočinout ve stínu velkých nevzhledných plachet. Nebavili se spolu a bezmyšlenkovitě zírali na silnici, nad kterou se tetelil horký vzduch. Líné ticho zapadlého bistra rušil jenom zvuk srkání čaje, který popíjeli k toastům z laciného chleba. Postarší zamračený hostinský za barem pokušoval, vzdor tomu, že to zákon v celé zemi zakazuje. Přesto na mě z toho místa nedýchala atmosféra beznaděje. Mám pocit, že v chudých zemích to funguje trochu jinak než u nás. Lidé jako by se tam smířili se svou chudobou – není to ostuda, není to nenaplněná ambice. Mají své krásné rodiny se spoustou dětí, kterým přinášejí všechno, jen ne bohatství. Což těm malým tvorům, myslím, vůbec nevadí – jejich svět je přece světem emocí, zážitků, radosti, ale ne peněz. Já sám jsem v tomhle měl to štěstí vyrůst v rodině, která zrovna bohatá nebyla.

Po cestě z centra města jsem potkal stopaře s cedulí Antalya. Zašel jsem s ním prohodit pár vět a nabídnout mu, že ho vezmu s sebou, neb tam mám také namířeno. Nepříliš překvapivě nesouhlasil, ale viditelně ho to pobavilo. Hodně se oteplilo a já neprahl po ničem jiném než velké láhvi ledově vychlazeného nápoje plného lahodného cukru, konzervantů a barviv. Předtím jsem ale musel nalézt správnou cestu na okraj města, což nebyl snadný úkol. Bezvýhodné hledání mě zavedlo až k čerpací stanici, u které jsem požádal o pomoc dva muže s chytrým telefonem. Vysvětlil jsem jim své počínání a přesvědčil je, že to fakt dělám „jurierek“, tedy pěšky. Ani jeden z nich ovšem město Siver, které mělo být mou další destinací, neznal. Ochtově ale jeho název zadali do telefonu

a za pár vteřin mi nadšeně ukazovali malé městečko na východě Turecka – asi 1 500 kilometrů od nás. Ani jejich široký úsměv a zdvižené palce mě nepřesvědčily si cestu trochu prodloužit, a tak mi nakonec nezbylo než si telefon půjčit a odpověď nalézt sám.

Když se přede mnou objevilo velké nákupní centrum se supermarketem, okamžitě jsem vtrhl dovnitř splnit si svůj sen o ledovém nápoji. O pár minut později jsem již vycházel ven a laskal se s dvoulitrovou láhví coca-coly. Hltavě jsem se napil a poté, co mě začaly dusit bublinky, jsem si v touze po ochlazení láhev bez ostychu strčil pod tričko. Mé počínání sledoval asi třicetiletý muž, který si přisedl a oslovil mě perfektní britskou angličtinou. Naše konverzace mě vyděsila v okamžiku, kdy došla řeč na klima v Antalyi. Muž se mě snažil přesvědčit o tom, že tam zahynu, neb město kombinuje vedro a stoprocentní vlhkost. S neskrývaným sebevědomím jsem mu vyložil, co už mám za sebou – a poukázal na to, že o vedru tedy vím své. Muž se jen usmál, dlouze se na mě podíval a dramatickým hlasem prohlásil: „You know nothing about heat, Jon Snow.“

Zatímco se Brit smál své replice ze seriálu Hra o trůny, já přemýšlel nad tím, zda opravdu počasí může být ještě horší než teď. Jako už tisíckrát předtím jsem dospěl k tomu, že existuje jediný způsob, jak to zjistit – pokračovat v cestě.

Konečně jsem se vzdálil městu a po deseti kilometrech cesty přišel do malé vesnice, kde mě zaujalo velké procesí lidí směřujících na hřbitov. Jak mi vysvětlil německy mluvící stařec, který mě přišel uvítat, vesničané se připravují na oslavu konce ramadánu a chtějí vzpomenout na své zesnulé příbuzné. Doufám, že i na ty, kteří zemřeli, když během ramadánu přestali brát léky. O chvíli později jsem spočinul u napajedla pro dobytek, abych vykonal svůj tradiční očištný rituál – umýt nohy, záda, vlasy a vyprat ponožky. Zrovna jsem na krosnu věšel ponožky a chystal se pokračovat v cestě, když za mnou přišel veselý chlapík v pestrobarevném oblečení, aby mě pozval na pozdní oběd. Protože mě hlad šířal již notnou chvíli, nepochyboval jsem o tom, že mi ho seslala sama prozřetelnost.

Zatímco jsme společně seděli u plastového stolu, matka a těhotná manželka mého laskavého hostitele se pustily do vaření. Když po půlhodině položily na stůl plody své práce, upřímně jsem ocenil, že jsou jeho nohy důvtipně vyztuženy dřevěnými kůly. Pohled na úhledné kopy palačinek, sýra, tvarohu, jogurtu, rajčat, paprik, okurek a chlebových placek mi do očí málem vehnal slzy štěstí. Pustil jsem se do práce, jsa odhodlán oběd spořádat do poslední kalorie. V polovině mého zápasu mi hostitel přinesl panáka rakije, aby mi dodal odvalu pokračovat dál. Po desáté palačince jsem se rozhodl načerpat sílu krátkým odpočinkem ve stínu stromu a vzbudil se až o hodinu později. Na stole už nebylo jídlo, ale jen konvice s čajem, kterým jsme pak společně s hostitelem zapili mé dosud nejlepší jídlo z celé cesty. V okamžiku, kdy začal po zahradě honit obřího brojlera se slovy „dinner, dinner“, jsem pochopil, že je nejvyšší čas odejít.

Zrovna jsem se chystal pro matku vyfotit zapadající slunce, když u mě zastavil asi padesátiletý usměvavý motorkář. „Vyfotil bys mě, prosím?“ požádal mě stejně jako desítky dalších Turků před ním. „Vypadám jako ten cowboy z Marlboro. Znáš Marlboro?“ ptal se mě, zatímco se nonšalantně opíral o svou motorku. Přemýšlel jsem, zda mu mám prozradit, že ten cowboy zemřel na rakovinu plic. Nakonec jsem se rozhodl mu tuto nemilou zprávu zamlčet. „Znám a klidně bych si jednu dal. Nemáš cigáro?“ odvětil jsem a začal fotit. Muž se mi hluboce omlouval. Prý sám kouří, ale zrovna mu došla krabička. Zdálo se, že už se navzájem nemáme čím obohatit, a tak jsem se s cowboyem rozloučil.

Ubytování se mi toho večera podařilo najít až o mnoho kilometrů dále v klubovně u mešity, kam mě zavedl jeden z vesničanů. Byla to dlouhá místnost s kobercem, kde se mohou scházet muži a ženy, uvařit si čaj a bavit se o mravním úpadku civilizace. Netrvalo dlouho a na schodech před mým novým domovem se shromáždily všechny děti z vesnice. Zdvořile jsem si s nimi vyměnil pár frází a před půlnocí vzdor jejich naléhání šel spát. Netrvalo dlouho

a z gauče mě vytáhlo bušení na dveře. To děti přehnalý. Je čas jít ukázat svou evropskou autoritu, předsevzal jsem si. Abych svému projevu dodal na důležitosti, dokonce jsem si oblékl i kalhoty. Muž bez kalhot totiž nemá žádnou důstojnost. Otevřel jsem dveře odhodlán pantomimicky kázat o hodnotách západní civilizace. Spolu s dětmi stál za dveřmi motorizovaný cowboy. „Hledám tě už několik hodin, všude ve vesnicích jsem se ptal, zda tě někde neviděli. Tady máš ty cigarety,“ řekl a dal mi do ruky zapalovač společně s balíčkem nejdražších tureckých cigaret. „A teď už musím jet domů, manželka na mě čeká,“ dodal. A tak muslimové zase jednou udeřili ve vší pohostinné zákeřnosti jejich víry. Zůstal jsem šokovaně stát na zápraží a s krabičkou cigaret v ruce sledoval, jak můj tabákový anděl odjíždí do tmy. „Tak co, kluci, dáme si cigáro?“ zeptal jsem se pubertáků, kteří dosud posedávali na schodech, a cigarety mezi ně rozdál.

Den 15.

Lidé se často ptají, zda na cestě vzpomínám na domov. A přesně v tom tkví kouzlo cesty – díky ní vnímám jako domov nejen České Budějovice a aglomeraci, ale především celý svět. Takže na domov nevzpomínám. Já doma jsem.

Už v šest hodin jsem se zvesela soukal ze spacáku v očekávání nového dne. Kdybych od dětství netrpěl úpornou bolestí pravé lopatky, pokusil bych se obejmout celý svět. Vzdor puchýřům, celkovému vyčerpání organismu a občasným návalům sebelítosti jsem se těšil, až konečně vyrazím na cestu. Hlad se mi podařilo zahubit gumovými medvídky, k ukojení mých mrzkých pudů ovšem citelně chyběl šálek čaje Rize. Pohled na dlouhou rovnou silnici vedoucí pustinou mi nenabízel mnoho naděje v jeho brzké nalezení. Nezbylo mi tedy než se pokusit postoupit do vyšších pater Maslowovy pyramidy potřeb a vyhledávat potěšení v estetickém prožitku z okolní krajiny. Z vyprahlé půdy se na povrch draly obnažené skály, kterým se občas podařilo vystoupat i pár desítek metrů nad zem. Tuze rád bych v obrysech skal hledal podobizny zvířat, abych mohl vytvořit kýčovitě fotografie a sníst zbytek sladkostí pod fantaskním obrazem. Eroze ale vše zničila a kvůli milionům let působení deště a větru z nich dnes zbyly jen nudné zakulacené vápencové útvary. Blbá eroze, fakt.

Po třech hodinách chůze jsem se přiblížil ke kurdskému stanovému táboru. Jako tradičně si Kurdové vybrali krásné místo poblíž řídkého lesíka, které udržují v čistotě. Mezi pečlivě postavenými stany z modré a bílé plachtoviny ženy věšely prádlo, na svahu se páslo stádo koz a muži posedávali ve stínu jednoho ze stanů.

Atmosféře seriálu Dr. Quinnová chybělo už jen to, aby měli legrační jména a oblečení z mrtvých zvířat. Když jsem se k mužům přiblížil, mávali na mě a zvali mě ke svému stanu. Již dávno jsem věděl, že Kurdové nejsou ztělesněním zla – navíc jsem technicky vzato muslim, takže se nebylo čeho obávat. „Salam alejkum,“ zahalekal jsem a přátelsky se usmál. Muži se zvedli, aby mě uvítali po svém způsobu – polibkem na obě tváře. Je to zvláštní pocit, olíbnout se s těmi ohromnými vousatými chlapy, kteří sídlí na cizím pozemku. Muži byli čtyři – jeden mého věku a tři, kteří vypadali asi na padesát. Jeden z nich cosi zvolal směrem k prádlu. Během chvíle přišla pěkná dívka a s ní i má nejoblíbenější otázka na světě. „Çay?“ To si pište. Perte mi ho rovnou do žíly nebo mi dejte vyšňupat lístky, řekl bych jí, kdybych uměl arabsky. Nezbylo mi ale než se spokojit s obligátním „evet“.

Slovo si vzal nejmladší z mužů, který mluvil obstojně anglicky. Rozhodl se mě provést jejich táborem. Prohlídka přirozeně proběhla ve stínu stanu, vše mi ukazoval jen rukou. „Tady se pasou ovce a krávy, tady mají svůj stan ženy, tady máme slepice a tady si bereme elektřinu,“ řekl a ukázal na dlouhý kabel vedoucí k rozvodně nepochopitelně umístěné v polích. Snad se tady Kurdové usídlili právě kvůli ní.

Otázka odběru elektřiny vzbudila mou zvědavost. Těžko předpokládat, že by jim na jejich přechodnou adresu chodily složenky. A i kdyby měli nastavené inkaso, kabel rozhodně nevypadal, že by byl připojený na elektroměr. „A to nikomu nevádí, že si takhle berete elektřinu? A je ta louka vaše?“ zeptal jsem se s nepředstíranou naivitou v hlase. „Ať přijdou. Máme zbraně. To se hodí, když jsi Kurd v Turecku,“ vysvětlil mi mladík. Tehdy jsem pochopil že AK-47 může člověku za jistých okolností dát opravdovou svobodu. Mladík nám z plechové konvice nalil čaj, který mezitím přinesly ženy. „Tohle je syrský, ne turecký čaj,“ vysvětlil důrazně, aby se distancoval od trendu konzumace lokálních potravin, který ovládá Evropu. Není divu, že se Kurdové s Turky nemají

v lásce – Kurdové si nárokují část tureckého území, které patrně nikdy nedostanou, na východě prý občas vedou menší ozbrojené konflikty s policií a často jsou obětí úřední šikany. Když mi mladík naléval čaj, všiml jsem si toho, že má na ruku hluboké jizvy. Zeptal jsem se na jejich původ a tajně doufal v historku o tom, jak se strašlivě porval v kavárně nebo holýma rukama uprostřed pšeničného pole zneškodnil kombajn. Realita ale byla ještě zajímavější. „Jednou jsem se strašlivě pohádal s otcem. Pohádali jsme se tak moc, že jsem ho chtěl udeřit. Abych to neudělal, tak jsem se vzteky pořežal nožem,“ vysvětlil mi pyšně.

Kurdové prostě žijí jinak. Cítím z nich ohromnou hrdost, nespoutanost a lásku ke svobodě. Udivilo mě, co všechno může vyzařovat ze skupiny čtyř lidí, kteří pokuřují ve stínu svého stanu. Ale tehdy jsem pochopil onen půvab jejich způsobu života – a také to, že než aby se ho vzdali, raději občas pozvednou zbraně. Muži byli viditelně potěšeni mým zájmem o jejich způsob života a nabídli mi, abych ochutnal jejich domácí tabák. Jsem sice člověk od přírody zvědavý, ale tabák bez filtru zabalený do papírku slepeného slinami kočovníka bych si klidně nechal ujit. Nicméně nerad odmítám laskavosti od lidí, kteří mají zbraně, a tak jsem nabízenou cigaretu přijal. Při každém natažení dýmu do plic jsem měl pocit, že mi odporná kombinace sena a dehtu rozežere chuťové pohárky a z mých útroh navždy zbude jen vyprahlá sliznice. Cigaretu jsem nicméně vykouřil a hlasitě ocenil její kvality slovy „good, very natural taste“. Odmítnout tabák, který mi hostitelé nutili na cestu, mě stálo jisté úsilí, ale nakonec se povedlo.

Zbytek dne mi přinesl ještě jedno pozoruhodné setkání. Když jsem se po poledni v malé vesnici omýval u napajedla pro dobytek, přišla za mnou trojice mužů, kteří ukazovali na dveře a chtěli, abych do nich vstoupil. Kromě zvědavosti mě do jejich příbytku lákala také vidina půvabných žen a teplého jídla, které se v jejich blízkosti obvykle vyskytuje. O patnáct minut později jsem již seděl ve velké místnosti a společnost mi dělala asi třicítka mužů, kteří

se zajímali o můj příběh. Přišli společně oslavit konec ramadánu, kterému tu říkají bayram, a užívat si té znovu nabyté svobody, kdy člověk může pít coca-colu i před západem slunce. Byli na mě tuze milí. Ti, kteří hovořili anglicky, mi pokládali otázky, ostatní nosili sladkosti. Žádný neopakovatelný zážitek to ale nebyl. Vlastně na mě setkání bez alkoholu, drog a pornografie působilo docela nudně.

Po cestě zpět na hlavní silnici mě zastavili ještě lidé, kteří nakládali kufr svého automobilu čerstvým hrachem. Trvali na tom, že si nějaký musím vzít na cestu, a já tak další hodinu strávil po-
jídáním lahodného obsahu lusků. Pomalu jsem se začal poohlížet po místu, kde přenocovat, ovšem žádné zákoutí mi nepřipadalo dostatečně půvabné. Přišla noc. Z hlavní silnice jsem odbočil do vesnice v naději, že bych tentokrát mohl konečně přespát u mešity. Narazil jsem na rodinu posedávající na zahrádce a mile se na všechny usmál. A zadařilo se, pozvali mě na večeři. Při jídle mě sledovalo dvanáct členů rodiny, z nichž žádný neovládal jiný jazyk než turečtinu. A tak jsme si vytvořili hru. Já pochválím jídlo a oni se zasmějí. Je to vždycky velká paráda vidět úplně cizí lidi, kteří jsou nadšení z toho, že vás mohou pohostit. Po večeři mi má adoptivní rodina nabídla, abych přespal u nich. Letmý pohled na počet jejich členů mi ale napověděl, že by to ve dvoupokojovém bytě nebyla tak docela klidná noc. Když jsme se loučili, trvali na tom, že mě alespoň autem odvezou do tři kilometry vzdáleného města. Když jsem odmítl, nasadil si čelovku a naznačil svůj záměr pokračovat pěšky, varovali mě před psy. Padesátiletá matka ukazovala, že jsou podobně vysocí jako jejich auto, a na znamení nesouhlasu s mým sebevražedným záměrem se chytala za hlavu.

Na cestě jsem psů skutečně potkal požeňnaně. Žádný z nich sice nebyl velký jako auto, přesto ale dělali kravál dostatečný na to, abych se v jejich okolí neodhodlal spát. Situace byla dost tristní. Od rána jsem měl v nohou přes padesát kilometrů, všude kolem mě černočerná tma a na frekventované silnici mě každou chvíli auta zahнала do příkopu. Na okraji města jsem už byl ochoten

přijmout jakoukoli příležitost, jen abych mohl složit hlavu daleko od vražedných štěkajících monster. Ubytování mi nakonec nabídl celkem nesympatický pouliční prodavač, který řekl, že mohu spát v malé modlitební místnosti u silnice. Bylo v ní nesnesitelné vedro, páchnoucí turecký záchod a plno pavouků. Jeden z nich, který byl velký jako mládě od Spidermana, se nebezpečně přiblížil mému spacáku. V panice mě napadlo, zda raději nepoužít pepřový sprej, nakonec jsem ho ale s odporem zahubil úderem boty. Dlouho po půlnoci jsem v očekávání pomsty Spidermana seniora konečně ulehl ke spánku.

Den 16.

Velkou výhodou spalujícího slunce je skutečnost, že odvede vaši pozornost od jiných problémů. Kapacita lidského mozku není neomezená a člověk se prostě v myšlenkách nedokáže zároveň zaobírat vedrem, hladem i bolestí nohou – vždy máte pocit, že zhynete jen kvůli jednomu z těchto problémů.

Ráno mě budík vytrhl z náruče Morfeovy v šest hodin. Protože se mi prostředí temné modlitebny nikterak nezamlouvalo a hrozba pavoučí pomsty přetrvávala, rychle jsem se sbalil a vypadl. Už od božského rána bylo pořádné vedro, jehož zničující účinky na můj organismus výrazně umocnil nedostatek spánku. Po čertech mě páliily puchýře a já netoužil po ničem jiném než po klidném stinném místě v dvoustetisícovém Afyonkarahisar. Ze zoufalství (nebo snad šílený vedrem) jsem si putování po prašné cestě vedle silnice rozhodl zpříjemnit několika povzbudivými trampskými písničkami. Jelikož má paměť na slova nikdy nebyla dobrá, jednalo se spíše o drobné fragmenty střídané broukáním. „Čeerný muž pod bičem

otrokáře žil... Glóóry glóóry alelúja,“ neslo se rozlehlou planinou. „Masaryk nás svolává, rozkazy nám vydává... Pééčte, lidi, ze psů karbanátky,“ navázal jsem později vlasteneckou písni, kterou mě kdysi naučil otec. Po provedení téměř autobiografické písni „Chodím po Broadwayi hladov sem a tam“ jsem už ve zpěvu nemohl pokračovat dál, neboť na to mám hudbu příliš rád. Vlastní falzet mi každopádně připomněl, že existují i horší věci než bolest, a já po třech hodinách cesty konečně stanul u cedule Afyonkarahisar, doplněné o dopravní značku „pozor, krávy“.

Zvesela jsem vykročil směrem do centra města a neměl ani ponětí o tom, že mě od něj dělí ještě více než deset kilometrů. Prošel jsem okolo velkého komplexu budov, na nichž bylo napsáno „Köpek klinik“, tedy „psí klinika“. Zajímalo by mě, zda tam psi mají také vlastního psychologa. Soudě podle chronické předrážděnosti některých z nich by to rozhodně bylo na místě. Sympatický pumpař a starý pán mě o chvíli později na čerpací stanici pozvali na čaj, vodu a trochu sladkostí, aby mi připomněli všechny slasti důchodu bez diabetu. Do centra se mi konečně podařilo probojovat až po poledni. Protože mě jako obvykle nikdo nevítal, své entrée jsem se rozhodl oslavit sám zakoupením velké láhve ledově vychlazeného toniku. Láskyplně jsem ji svíral v podpaží a vyhlížel internetovou kavárnu. Ta na sebe nenechala dlouho čekat. Špinavé doupě (patrně bývalá tovární hala) bylo plné dvanáctiletých dětí, pevnou ruku nad jejich hráčskou vášní pak držel asi patnáctiletý chlapec stojící za pultem. Z jeho výrazu šla vyčíst profesní hrdost a odhodlání vypnout počítač každému, kdo by se zprotivil pravidlům herního světa. Bohužel se ukázalo, že to je jedna z těch kaváren, v nichž chtějí zaplatit až zpětně, což vždy výrazně prodlouží můj pobyt.

Pročetl jsem si e-maily, podělil se s rodinou, přáteli a celým světem o další dávku rozmazaných fotek a prohlédl si mapy toho, co mě ještě čeká. Když jsem před odchodem zavřel všechna okna aplikací, naskytl se mi božský pohled. Mé trable s operačním systémem v turečtině konečně přinesly své ovoce. Zjistil jsem totiž,

že se mi při kopírování fotografií omylem podařilo jako pozadí plochy nastavit včerejší snímek mladého Kurda nalévajícího čaj. Zdá se, že jsem pro konání rošťáren předurčen samotným osudem. Samozřejmě jsem odešel, aniž bych se snažil pozadí změnit. Kluci určitě budou mít radost.

Jak jsem si naplánoval v internetové kavárně, z centra mě měla vyvést silnice do města Çay. Ukázalo se ale, že to nebyla tak docela šťastná volba. Marně jsem místním vysvětloval, že tentokrát nechci onen lahodný nápoj, ale pouze poradit, kudy se dostat do města nesoucího jeho jméno. Po třetím pozvání na čaj mi bylo jasné, že to takhle nepůjde, a nezbylo mi než změnit plán a zamířit do poněkud vzdálenějšího města Şuhut. Místní ho vyslovovali velmi podobně slovu „šukat“ s nevýrazným a. V tomto případě ale naštěstí ke shodě významů v češtině a turečtině nedochází. I tak mi ale dělalo potíže se z velkého města vymotat. Po cestě na periferii mě čekala hned dvě zajímavá setkání. První z nich mi zprostředkoval prodavač melounů. Ten si upravil svůj kovbojský klobouk, utáhl pásek o jednu díрку, se zapálenou cigaretou si lehl mezi melouny a požádal mě, abych ho vyfotil. Vznikla fotografie jako vystřižená z ruské seznamky, za kterou mě majitel stánku odměnil spokojeným úsměvem a pozváním na čaj. U dětského hřiště jsem se pak dal do řeči s trojicí snědých mladíků mého věku, kteří mluvili překvapivě dobře anglicky. „Ještě abychom anglicky nemluvili, když máme u nás v Iráku deset let americkou armádu,“ vysvětlili mi. Situace prý za celou dobu nikdy nebyla tak špatná jako teď, když se americká armáda stáhla. Kluci dostali na měsíc turecké vízum a snaží se vydělat peníze na cestu do Spojených států. Každopádně pochybuji, že by se jim to podařilo – přinejmenším podle toho, co jsem mohl soudit během dvacetiminutové líně plynoucí konverzace ve stínu vzrostlého stromu.

Jejich příběh ve mně zanechal silný dojem. Jak to asi musí být zlé u nich doma, když je jejich snem opustit rodiny a vydat se do země lidí, kteří před jedenácti lety se zbraněmi v rukou vtrhli

do Iráku. Zvláštní bylo, že ti kluci neměli planoucí oči plné odhodlání, cítil jsem z nich spíš odevzdanost. Snad sami tušili, že to je jen zoufalý pokus. Trochu jsem se zastyděl za zbytečnost své cesty. Není to absurdní? Někdo přijede do Turecka, protože je to pro něj poslední šance, jak najít cestu ke spokojenému životu. A já přijedu do Turecka, abych se vydal na cestu pěšky. Jen tak. Nic víc. Snad bych se tím měl užírat a stydět se za tu donebevolající nespravedlnost. Komu bych tím ale prospěl? Jen by přibyl další ne docela šťastný život. Nakonec nám nezbude než si užívat všech svých příležitostí i za ty, kteří je nemají. Věřím, že oni by na našem místě udělali totéž. Snad ani není ostuda nesnažit se změnit k lepšímu života ostatních, ale rozhodně je ostuda promarnit ten svůj. Ostatně je pozoruhodné, kolik lidí si dokáže i v blahobytu střední Evropy najít dostatek příležitostí k tomu, obklopit se strachem, nenávistí a obrazy bídy. Stačí, když přestanou koukat kolem sebe a nahlédnou svět očima těch, kteří na jejich neštěstí vydělávají a chtějí je v něm proto utvrzovat. Mimochodem, mým snem vždycky bylo nařezat bulvárnímu novináři páskem na holý zadek. Doufám, že mě jednoho dne nějaký pozve na pohovor.

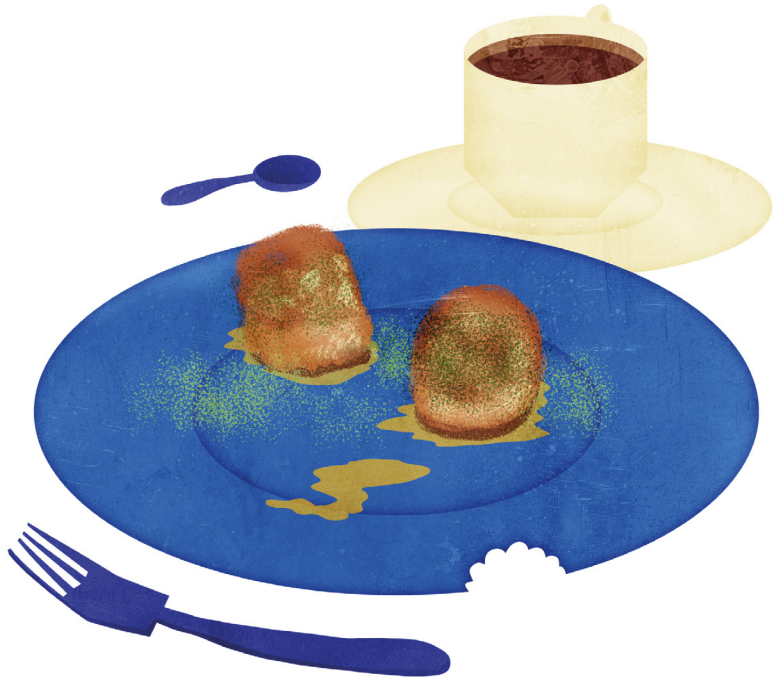
Na periférii Afyonkarahisar, který je sám o sobě periférií civilizace, mě zastavil sympatický muž na motorce. Z kapsy vytáhl odrbanou plastovou průkazku, která vypadala jako slevová kartička do lékárny. Když mi začal lámanou angličtinou klást otázky, pochopil jsem, že ta kartička je novinářský průkaz. Poctivě jsem odpovídal za použití té nejprostší angličtiny, kterou svedu, a snažil se vyhnout jakémukoli slovu, které by se dalo dezinterpretovat. Pro jistotu jsem proto zcela vynechal část o Izraeli.

Pomaloučku se začalo stmívat a já dorazil do vesnice Salur. Předemnou kráčely dvě tuze hezké slečny a já zcela bezostyšně zíral na jejich zadky. Nedá se nic dělat, i poutník zůstává mužem. Z hříšných myšlenek mě probralo až to, když jsem se svlázil u pramene ledové vody vyvěrající z napajedla u silnice. Labužnický jsem pod ním držel hlavu tak dlouho, dokud se mi nezačala nepříjemně

motat. Tenhle zvyk mě jednou bude stát mrtvicí, tím jsem si jist. Byl nejvyšší čas najít si místo na spaní a já smutně sledoval nekončnou políčku s domy. Přemýšlel jsem, že bych si nasadil sluchátka a dopřál zvukovodům trochu Johnnyho Cashe. Po těžkém ránu by si to rozhodně zasloužily. Sundal jsem si krosnu a intuitivně pátral i po dalších věcech, které kvůli své obsesivně-kompulzivní poruše tak často kontroluji... Peněženka, pas, deník, pouzdro na brýle... Kruci! Pouzdro na brýle je prázdné. Já idiot si své americké brýle převeliké ceny nechal u toho pramene. Okamžitě jsem se otočil a vyrazil zpět. Pochyboval jsem o tom, že by během půlhodiny brýle nezmizely, ovšem přesto mi má šetrnost nedovolila neudělat pro jejich záchranu všechno. Nohy unavené po celodenní chůzi marně protestovaly, nepomohlo ani to, že mi začaly vyskakovat minimálně dva nové puchýře. Uháněl jsem vpřed a občasným poklusem opakovaně porušoval pravidla rychlochůže.

Zpocený a udýchaný jsem konečně doběhl k fontáně. Na chodníku seděl a kouřil asi padesátiletý muž, který se smál a ukazoval si na hlavu. Nechtěl upozornit na své nehezké kouty, ale na to, že si zapomnětlivec Ladislav u pramene nechal brýle a on mu je teď hlídá. Skutečnost, že se jednalo o pouhý materiální statek, dojemnosti celé situace nikterak neubírala. Kdyby byly brýle ještě o trochu dražší, jistě by mi vytryskly slzy do očí. Zmobilizoval jsem své chabé znalosti turečtiny k tomu, abych našel slova díků. Zvažoval jsem i líbání rukou, ale neupravené nehty a mozoly těžce pracujícího muže mě od tohoto záměru odradily.

Bylo jasné, že mé pocuchané nervy potřebují obalit cukrem, a proto jsem od muže s radostí přijal pozvání na kávu a baklavu. Bohužel jsme nesdíleli žádný společný jazyk, a tak mi nezbylo než maskovat rozpaky pantomimickou přednáškou na téma „baklava a turecká káva jako jediná radost mého života“. Při té příležitosti jsem baklavy spořádal celý talířek. Baklava mě připravila na to, abych mohl znovu vyrazit na cestu. Na rozloučenou jsem chtěl rodinu pobavit krátkým komickým vystoupením s dětským kolem

jejich dcery. Tento neopakovatelný moment zůstal zvěčněn na fotografii, která bude navždy do mého příběhu vnášet pochybnosti o tom, zda jsem do Jeruzaléma nedojel na růžovém kole s kytičkami.

Sotva jsem se zcela nasycen chystal pokračovat v pátrání po místě na spaní, přišel nás navštívit pan Mustafa – usměvavý prošedivělý pětapadesátník s pečlivě udržovaným knírem. Ukázalo se, že mluví dobře francouzsky, a tak jsem svolil zůstat ještě na večeři. Zatímco jsme se ládovali plněnými fazolovými lusky, rajčatovou polévkou a rýží s masem, vyprávěl jsem mu o své cestě. Zajímavé je, že můj francouzský přízvuk vždy zní lépe s plnou pusou. Ten jazyk byl prostě stvořen pro labužnický národ. Poté, co jsme dopili druhou kávu, vyřešili problémy Evropské unie a já se dozvěděl vše o tom, co obnáší dvacet let práce na pařížských fasádách, přišel čas na spánek. Mustafa se z Francie do Turecka vrátil, aby si tam na důchod postavil dům, a nabídl mi, že v jeho domě můžu spát. „Ale je teprve rozestavěný, jestli ti to nevadí,“ řekl mi. Očekával jsem dům, kterému chybějí kliky a možná i výplně oken. Bohužel se ukázalo, že stavba domu dosud příliš nepokročila. Mustafa si všiml mého překvapení, které provázelo pohled na dům beze stěn, tvořený jen několika řadami sloupů a betonovými podlahami. Nabídl mi, že mohu spát u příbuzných, kde bydlí i on. Mustafovu laskavost jsem ale odmítl. „Merci bien, mais c'est très jolie ici.“ Můj kompliment Mustafu utěšil, a ještě než odešel, popřál mi dobrou noc. Byl to akt pravého gentlemanství dvou mužů, kteří o životě vědí své. Rozsvítil jsem baterku a rozhlédl se kolem sebe. Bylo krátce před půlnocí a betonová stavba působila poněkud neutěšeně. Atmosféra opuštěného sídliště ve mně vzbuzovala jistou úzkost, a tak jsem se rozhodl co nejdřív uložit ke spánku, abych se probudil do nového rána plného naděje, zpěvu ptáků a baklavy u snídaně s Mustafovými přáteli. Mezi dva sloupy jsem natáhl hamaku a zauzloval konce provazu, jak nejlépe dovedu. Speciální hamakový uzel se mi znovu nepovedl, a já tedy i tentokrát usínal v očekávání dopadu své kostrče na betonovou podlahu.

Den 17.

Je přirozené posuzovat cizí zvyk jako naprosto barbarský a s vědomím povýšenosti vlastní kultury jej odsoudit. Člověk by u toho ale neměl zapomínat na to, že ostatní lidé dělají dočista totéž. Pro nás je možná barbarské to, že někdo na oslavě vystřelí do vzduchu, jiný zase kroutí hlavou nad tím, že na Velikonoce bijeme holky. A kdo je tedy nositelem oné vysoké kultury? Podle mě třeba tučňáci, ti jsou slušnější než lidé.

Pozvání na snídani od Mustafy se ukázalo jako dvojitá výhra, protože jsem si zapomněl nastavit budík. Mustafa mě včas vzbudil a ještě mě dovedl k lahodnému jídlu. Znovu jsem tak mohl zkusit, kolik se toho do takového sedmdesátikilového člověka po ránu vejde. A dlužno říci, že i tentokrát by se za můj výkon nemusel stydět ani *Tyrannosaurus rex*. Pozdrav slunci jsem odcvičil v pět kilometrů dlouhém stoupání do kopce a zastávku v mezipatře sám před sebou obhájil pořizováním několika fotografií okolí. Po hodině těžkého oddechování už jsem se bez trička slunil u napajedla na vrcholu. Hned několik řidičů, kteří se přijeli občerstvit, se mě ptalo na důvod mého počínání. Spokojeně jsem si hladil narůstající bradku a s předstíranou lehkostí jim vyprávěl o tom, jak si na vedro, hlad i denní dávku kilometrů jde zvyknout. První dobrodružství na sebe tentokrát nenechalo dlouho čekat. Přímo na silnici jsem objevil krabičku plnou devítimilimetrových nábojů a s ní i příležitost ukojit svůj mesianistický komplex. „Asi bys to tu neměl nechávat, co kdyby náboje našly děti,“ říkal jsem si. Netrvalo dlouho a už byly v mé krosně a já přemýšlel, co bych udělal u autonehody. Taky si občas přehráváte tyhle scénáře? Předpokládám, že ne. Ale až někdy půjdete na 1 400 kilometrů dlouhou pouť, třeba začnete. Je paráda konstruovat

CO JSEM NA POUTÍCH UDĚLAL PRO SVĚT

Na poutích jsem se párkrát vyskytl v situacích, kdy jsem mohl někomu pomoci. V Itálii jsem jednou zavolal policii k dokladům nalezeným u silnice, jindy zase spálil nalezenou platební kartu. Často jsem také ze silnic odstraňoval věci, o které by někdo mohl píchnout. Ale nejvíc ze všeho mě bavilo zachraňovat a krmit zvířata.

si v hlavě příběhy, v nichž jste kladným hrdinou. A pevně věřím, že to zvyšuje šanci, že byste se v případě potřeby zachovali správně. Po pár kilometrech cesty jsem na odpočívadle spatřil policejní auto. Tak, Ladislave, teď ty náboje půjdeš policistům předat a oni tě zatknou, napadlo mě. Zásadní bylo správně vysvětlit, jak jsem se k nim dostal. Znovu tedy přišel čas na pantomimu:

Ukazuji na sebe – naznačuji chůzi – ukazuji na své oči – ukazuji na silnici – vytahuji náboje – naznačuji překvapení – podávám je policistovi do okénka – křížím ruce na znamení toho, že jsem náboje nikdy nechtěl.

Čekal jsem mnohé, ale to, že mi policista za odměnu nabídne, abych si vystřelil z jeho služební zbraně, skutečně ne. Co na plat, jak by řekla moje matka: „Jiný kraj, jiný mrav, Ládíku.“ S díky jsem odmítl a vyrazil do města Şuhut. Ve stínu benzinové pumpy jsem pak vytáhl elektronickou čtečku knih. Zde, daleko od domova a dosahu intelektuálů, to konečně mohu udělat. Vzrušeně jsem se rozhlédl kolem sebe, zda se někdo nedívá, a pak tu knihu konečně otevřel. Michal Viewegh: *Výchova dívek v Čechách*. O dvě hodiny později mě vyrušil chlapec, který si chtěl povídat. Do Turecka přijel na prázdniny z Belgie, kde žije s rodiči. „Zůstat tam ale nehodlám. Dostuduji a vrátím se do Turecka. Evropa je mrtvá, pane,

FOTKY PRO MÁMU

Čas od času jsem matce e-mailem poslal fotky, které pouť představovaly jako zcela idylickou záležitost. Usměvaví lidé, krásná krajina, dobré jídlo, já hrající si se psy. Některé ani nebyly moje, stáhl jsem je z internetu. Čistá propaganda. Co bych ale pro svou milující matku neudělal.

to vám říkám,“ prorokoval mladý skeptik. „Víš, kde je tu internetová kavárna? Zaveď mě tam, prosím. Potřebuji se rozloučit s matkou a vysvětlit jí, že zůstávám v Turecku, protože Evropa je mrtvá,“ zažertoval jsem, což chlapce trochu urazilo. Do chrámu internetu a počítačových her mě nicméně zavedl, a dokonce nabídl, že za mě zaplatí. Zdálo se, že mě jakožto Evropana opravdu upřímně lituje. Sedl jsem si k počítači a obrazil své klasické internetové kolečko. Nahrát fotky na Facebook, poslat fotky pro mámu, vybrat si e-mail, zjistit, že se zhoršuje situace v Izraeli, podívat se na mapu pro příštích pár dnů a zbytek času proflákat. Tentokrát na mě poprvé ostatní návštěvníci jen po očku nezírali, ale rozhodli se prolomit mlčení. „Is that you?“ zarazil mě existenciální otázkou mluvčí skupiny mladých chlapců. „Who?“ zeptal jsem se překvapeně. Chlapec mi pokynul, ať ho následuji k jeho počítači. Na stránkách jistého internetového deníku byl skutečně článek s mou fotografií – patrně produkt práce novináře, kterého jsem potkal včera. Se zájmem jsem si článek prostřednictvím internetového překladáče na svém počítači převedl do češtiny.

Překladač mi nabídl následující výklad: *Před 6 měsíci z Československa cesta začíná turné po světě chodit Ladislav Zibura do Afyonkarahisar nyní dorazil. Ladislav Zibura svět pěšky putování ve svobodném způsobu to přitahuje pozornost občanů. Účelem toho bylo*

jít do Antalye, což naznačuje, že hodlá strávit léto v Turecku. „Ta velmi pěkná město krásnější a měly by být navštívit od Československo, které mají být viděn v Turecku,“ řekl.

Podmanivé a skoro přesné. Pomalu se stávám hvězdou tureckého internetu. Ovšem televize stále mlčí...

Ve městě mě pak pozvala na čaj skupina starších mužů. Nečekával jsem od nich nic než časté odchody na toaletu, konverzace se ale ukázala být překvapivě konstruktivní. Když jsem jim vysvětlil, kudy mám v plánu jít, začali se popadat za hlavu. Město prý leží na vrcholu kopce – soudě podle toho, jak prudké a dlouhé stoupání naznačovali, není bezpečné jej zdolávat bez kyslíkové masky. Muži mi vmžiku vytvořili překvapivě přehlednou mapu, která znázorňovala cestu až do sto kilometrů vzdálené Isparty. V případě, že by mi trasu jen popsali, bych nepochybně selhal. Tím jsem si jist, protože na ní bylo třeba změnit směr víc než dvakrát, což nezvládnou nikdy. Ovšem díky graficky precizně vyvedené mapce na umaštěném papíře jsem měl zcela jasno nejen o tom, kudy mám jít, ale také o autorově obědu.

Po západu slunce jsem přišel do vesnice Anayurt, která ani trochu nevypadala na to, že by se měla navždy vepsat do mého života. Nebýt muže, který mě zastavil, aby mi nabídl občerstvení, bych jí jen bez povšimnutí prošel. Tento neznámý gentleman mě usadil na kameny před svým domem a pak zavolal na sousedku, ať mi připraví večeři. Jednoduché a praktické, až se vrátím domů, musím vyzkoušet totéž. Trávení jsem se vypravil podpořit šálkem dobrého čaje do přilehlého bistra. Osud ale tentokrát mladému cestovateli nechtěl dopřát odpočinku. Po chvíli ke mně přišlo hned několik mladých mužů, aby vyjádřili své znechucení nad tím, že se shýbám nad svým sešitem a píšu další řádky deníku. „Today party come,“ snažili se mě vyrušit od mé tvůrčí práce. Pořádně jsem si je prohlédl a usoudil, že mě patrně opravdu chtějí spíš pobavit než popravit, a tak jsem je následoval. Společně s námi se vypravil také barman, protože jsem si na důkaz důvěry a odevzdanosti nechal

krosnu v kavárně. Po cestě mou počáteční nejistotu rozptýlily myšlenky na hektolitry piva, svolná děvčata v krátkých sukních, demolování nábytku, opičí zápasy a další důvody, proč má večírky rád každý neklidný mladý muž. Zdálky k nám doléhaly svůdné pentatonické hity – nepochybně předzvěst orientálních tanečnic.

Přišli jsme na místo a já musel poupravit svou představu o tom, jak taková vesnická party vypadá. Stánky s pivem chyběly zcela, děvčatům oblečení naopak výrazně přebývalo. Ač už bylo po západu slunce, dosud jsem nezpozoroval žádné známky vandalismu ani počínajících konfliktů. Navíc se ukázalo, že pod pojmem „party“ se rozumějí oslavy konce ramadánu, na nichž je úplně celá vesnice – a mezi ženským publikem tak převládají dámy, pro které pojem přechod dávno neznamená jen čáry na silnici. O zábavu se starali místní hasiči, kteří na stěnu policejní stanice promítali fotografie ze své činnosti. Pravidla byla jednoduchá – stačilo koukat a zatleskat vždy, když měli v rukách alkohol nebo zbraně. Bohatá nabídka nápojů na stolech mi party, jaké mám rád, připomněla jen napůl. Coca-Cola (ovšem bez laciného rumu), Sprite (bez krabicevého vína) a Fanta (bez vodky z výprodeje). Zatím nic neukazovalo na to, že bych měl důvod si tuto party pamatovat, nebo ještě lépe nepamatovat. To ovšem platilo jen do chvíle, kdy se hasiči rozhodli, že je čas odpálit přichystaný ohňostroj. Jak jen slepá byla má důvěra, když jsem sledoval muže v hasičském stejnokroji, který měl plnou náruč raket a odpaloval je přímo z ruky. Určitě ví, co dělá, je to přece hasič, říkal jsem si tak dlouho, dokud nezmizel v ohnivém oblaku. Společně s explodujícím střelným prachem mě oslnila také vitalita mužů, kteří díky svému pokročilému věku získali čestná místa v prvních řadách. Rychlost jejich úprku by jim mohl závidět ne jeden třicátník. Objevila se i precizně provedená rybička, na jejímž konci dle mého soudu musela stát nominace na olympiádu nebo výměnu kolenních kloubů. Nu, hasiči koneckonců ke svému životu oheň potřebují, tak proč ne, napadlo mě, když ohnivá clona opadla a odhalila otřeseného, leč nezraněného hasiče.

Výkřiky zděšení brzy vystřídal smích a lehce rozpačitou atmosféru se rozhodl definitivně rozptýlit pán, který vytáhl pistoli a začal z ní střílet do vzduchu. Jako milou kuriozitu z tureckého venkova jsem si ho natočil na video a čekal, co bude dál. Zdálo se, že zbraní poněkud přibývá – přidalo se několik dalších pistolí a také dvě pušky. Očima jsem zašilhal ke dvojici policistů v uniformách, kterých jsem si všiml už při příchodu. Zásah byl nepochybně jen otázkou času. V rukou měli hned několik zbraní. „Ha, už jim to zabavují, rošťákům. Kdepak, pořádek musí být i v Turecku,“ říkal jsem si v duchu radostně. Zbraní v jejich rukách ovšem nepřibývalo, nýbrž ubývalo. Proboha, oni to rozdávají lidem, došlo mi. Znovu začala hrát hudba a z tanečního parketu se ozývaly výstřely z pistolí, pušek a nově také brokovnice. Hlavně klid, Ladislave, honilo se mi hlavou, jsi od nich daleko, ti lidé střílejí směrem do pole a určitě vědí, co dělají. Pak dostalo pistoli do ruky první dítě a mně došlo, že asi nevědí. Čas vyklidit bitevní pole. Vojín Ládík zatroubil k ústupu. Konečně přišli kluci, kteří mě na tuhle pyrotechnickou veselku pozvali, a já mohl získat krosnu zpět. „Dance, dance,“ a jako chapadla krakatice ke mně natahovali své ruce. Marně jsem odmítal a vysvětloval, že spíš než na tanec jsem na knihy.

Zatímco mě kluci přiváděli na parket, celá vesnice tleskala a povzbuzovala mě. „Ukaž, jak tancujete v Evropě,“ řekl jeden z mužů a pokynul DJovi, ať zahraje tu našu, evropskou. Zajuchal a pozvedl hlaveň pistole ke startovnímu výstřelu. Z reproduktorů se ozvala Madonna a já se před zraky celé vesnice začal pohupovat v bocích. Muži kolem mě vytvořili čestné kolečko. „Čestné“ znamenalo, že místo v první řadě dostal jedině člověk, který měl v ruce zbraň. Dodnes nevím, zda jsem se svíjel v rytmu hudby, nebo střelby, ovšem samotného mě překvapilo, jak jsem se do své role vžil. Ženy tleskaly, muži stříleli a Ladislav ve svém adrenalinovém rauši začal vyskakovat do vzduchu. To nadchlo jednoho z pistolníků, patrně fanouška country tanců a Divokého západu,

který mi několikrát vystřelil pod nohy. Pak jsem skákal ještě výš. Když písnička konečně dohrála (všimli jste si někdy, jak jsou hity od Madonny dlouhé?), pochopil jsem, co to znamená bouřlivý potlesk. Stačí jedna brokovnice a pár pušek a rázem máte pocit, že vám aplauduje celá La Scala.

Kluci mě chvíli vyhazovali nad hlavu, a když jsem jim konečně spadl, dovolili mi jít si sednout. Infiltoval jsem skupinu starých mužů a doufal, že už mi konečně bude dopřáno klidu. „Good dance,“ zakřičel mi kdosi do ucha ohlušeného výstřely. Otočil jsem se a spatřil krásnou mladou tmavovlásku. Třeba to je v tomto primitivním kraji odměna pro nejodvážnějšího tanečníka, napadlo mě a dal jsem se s ní do řeči. „Víš, ono to tak možná nevypadá, ale jsem taky muslim,“ vybalil jsem hned na začátku, abych rozptýlil Mariiny obavy o to, zda náhodou nevěřím v evoluci. Dlouho jsme se bavili o obrazech, které neznám, a všech třech knihách, které jsem kdy četl. Marie totiž studuje dějiny umění. „S kým tu vůbec jsi?“ zeptal jsem se Marie, abych zjistil, zda kontaktu sliznic bude muset předcházet eliminace jejího přítele. „S tátou,“ řekla bezelstně a ukázala na pána s brokovnicí.

V životě muže občas nastanou okamžiky, kdy si musí uvědomit, že je moudré ustoupit. Tohle byl jeden z nich. Rychle jsem se s Marií rozloučil a důrazně kluky požádal, ať mě doprovodí do kavárny. Tam jsem se uklidnil u tří čajů a zjistil, že mi v levém uchu píská, zatímco v pravém mi hučí a vůbec na ně neslyším. „You sleep here,“ řekl mi jeden z nich. „Cožee?“ odvětil jsem. Muž mi naznačil, že mohu spát v rozestavěném domě naproti kavárně a ráno přijít na snídani, což jsem rád přijal. Každopádně toho mladíka čeká ještě dlouhá cesta, než ze sebe smyje hanbu za to, co mi dnes večer provedl. Usínal jsem a zdálky ke mně doléhal zvuk automatických zbraní. Kulturní blízkost byla tentokrát pořádně daleko.

Den 18.

Vždy když se člověk potýká s něčím zásadním, všechny drobné obavy a problémy mu připadají úplně banální. Potíž je ale v tom, že když vážný problém zmizí, zase se začne rozčilovat kvůli problémům úplně malým. Dvě nejsnazší cesty, jak z toho ven, jsou rozčilovat a obávat se pořád, nebo naopak nikdy. Osobně doporučuji ten druhý způsob. Ale vaše máma ani holka by se mnou nesouhlasily.

Ráno mi každý hluk u pravého ucha působil takovou bolest, že jsem si ho musel utěsnit ponožkou a obvázat obinadlem. Mladík s obvazem kolem hlavy u řidičů budil soucit, proto se mě rozhodli zdravit a povzbuzovat ještě častěji – samozřejmě klaksonem. Nepochybuji o tom, že mě bolest během pár dní sama přejde, ale přesto se raději zastavím v první nemocnici. V obchodě jsem si koupil plechovku coca-coly, sedl si na zídku a sledoval vrcholky hor, které mi dávaly naději na chladnější klima, ovečky a minimální provoz. Přisedl si ke mně chlapík, který žije ve Švýcarsku a jehož angličtinu mu (stejně jako plat, důchod, zdravotní péči a čokolády) mohou jedině závidět. Muž mi řekl, že nejbližší nemocnice je až v Ispartě, a připomněl mi, ať si dávám pozor také na medvědy – okolí je jich prý plné. Super, tak já asi počkám, až mě napadne medvěd, a pak to v nemocnici mohou vzít rovnou při jednom. Sedl jsem si na čaj a rozhodl se na internetu zjistit něco o svých potížích se sluchem. Prostřednictvím čtečky knih jsem se seznamoval s pojmy jako „akustický šok“, „tinnitus“ (chronické pískání v uchu) a „částečná hluchota“. Diskuzní fóra mě přesvědčila o tom, že můj život nyní nabere přímý směr. Tinnitus – zhoršující se tinnitus – částečná hluchota – sebevražda. Zdá se, že

KDE JSEM BRAL INTERNET

Má elektronická čtečka knih umožňuje mobilní připojení k internetu zdarma všude na světě. Rychlost i komfort surfování jsou úděsné, ale na vyhledání základních věcí stačí. I v dobách informačního vakua se tak čtečka stala tenkou pupeční šňůrou, která mě pojila se světem vzdělanosti.

jediný způsob, jak porazit osud, je dostat se co nejdřív do nemocnice. Jako první pomoc mi nasadí kapačky zlepšující prokrvení, které střednímu uchu pomohou s regenerací. Potíž ale spočívá v tom, že nejbližší nemocnice se nachází v Ispartě, sto kilometrů ode mě. Stopem bych v nemocnici mohl být během pár hodin, a pokud si obvaz pomažu jahodovou marmeládou, kterou mám v krosně, pak mi někdo zastaví ještě rychleji. Rozhodl jsem se ale ještě zavolat otci a požádat ho, ať mé neštěstí probere s nějakým českým lékařem. Při čekání na verdikt odborníka jsem se dal do řeči s jediným hostem veliké zahrádky kavárny. Jakkoli jsem tomu nemohl uvěřit, i tento muž žijící v zapadlé horské vesničce mluvil dobře anglicky. „Česká republika? To je úžasný. Mám hrozně rád Václava Havla, spoustu jsem toho od něj četl,“ ponechal mě v němém úžasu. A přesně takhle ten svět funguje. Včera přede mnou málem uhořel hasič, policisté rozdali zbraně lidem a nechybělo mnoho, aby mě postřelil samozvaný kovboj. Nebylo by těžké začít vůči asijským vesničanům pociťovat jistou svrchovanost. Ovšem je třeba si uvědomit, že jsem narazil jen na část z nich. Havlistický intelektuál se totiž včera večer zrovna učil anglicky v knihovně. Nesoudit, Ladislave, nesoudit... Mimochodem, vrchní, který pozoroval, jak si podlepuji nohy, mi přinesl dva balíčky náplastí. Prý dárek na cestu.

Když mi zazvonil telefon, už jsem měl namířeno k odbočce na Ispartu, připravený stopovat auta. „Hele, ještě jsem to ověřoval u ušního a prý to bude v pohodě. Vojákům pískalo po cvičení často a vždycky to přešlo. Máš se jen raději stavit v nemocnici, až půjdeš kolem,“ zvěstoval mi otec radostnou novinu. „Jo, a taky jez česnek a sežeň si ginkgo bilobu na zlepšení prokrvení,“ dodal radu z těch temnějších koutů internetu. „Tati, ginkgo bilobu tady v horách asi fakt neseženu. Ale na roztažení cév by stačil nějaký alkohol, ne?“ řekl jsem... a okamžitě mi to došlo. Ve středu Turecka spíš narázím na jinan dvoulaločný se zralými tabletami na stopkách než na láhev slivovice. Nu, co naplat, alternativně se prostě léčit nebude. Znalý pravidel svého cestovního pojištění jsem se rozhodl zavolat ještě do pojišťovny. Zásady spořivého člověka mi velely drahý mezinárodní hovor zkrátit na úplné minimum. „Dobrý den. Ladislav Zibura. Jdu Tureckem, včera jsem byl na oslavě konce ramadánu, tam se střílelo a já teď potřebuju do nemocnice,“ vychrlil jsem na operátorku. „Proboha, potřebujete zavolat sanitku?“ zeptala se zděšeně. „Ne, to je dobrý, dojdu to pěšky,“ odvětil jsem. „A jak to máte daleko?“ zajímala se. „No, asi devadesát kilometrů.“ Myslím, že tato milá dáma na náš rozhovor bude vzpomínat ještě dlouho. Každopádně jsem jí musel slíbit, že si co nejdřív najdu nemocnici a budu na sebe opatrný. A taková láska a péče, prosím pěkně, k platební kartě za 350 korun na rok. My spořiví lidé víme, co je dobré!

Vpodvečer mě cesta zavedla do táhlých višňových sadů a já vzpomínal na doby, kdy jsem sám jezdíval brigádně trhat třešně. Nikdy jsem nevynikal šikovností, mou devízou však byla vytrvalost. Pauzy na svačinu a oběd, kterými se zdržovali ostatní, jsem chytře nahradil celodenní konzumací třešní přímo na stromě. Potřebné informace o světě jsem získával poslechem Českého rozhlasu Praha z ruského tranzistoru přímo na žebříku. Zábavu, odpočinek i sportovní aktivitu mi zajišťovala každodenní třicetikilometrová cesta do sadu na kole. Jediné, co mi tak bránilo trhat víc než čtrnáct hodin denně, bylo večerní zamykání sadu a také

ryze lidské potřeby stimulované složením mé stravy. Podobně to mám s poutěmi. Stačí být vytrvalý a nemít zbytečný strach. Pak můžete zcela postrádat orientační smysl, lingvistický talent, high-tech vybavení nebo třeba jednu končetinu – a do cíle přesto nejspíš dojdete. Jen vám to bude trvat o něco déle.

Na návsi agrární vesnice panoval čilý ruch. Ve frontě na vážení višňi stály desítky farmářů s naloženými přívěsy. Překupníci od nich kilogram vykupují v přepočtu asi za patnáct korun a soudě podle nešetrného zacházení s bednami pak z višňi dělají džus nebo je vozí do českých supermarketů. Chvíli jsem to lidské mraveniště s nanukem v ruce sledoval a pak si vyrazil najít místo na spaní někde v horách. Sotva jsem ale ušel pět set metrů, cestu mi zahradila dvojice ovčáckých psů, kteří byli odhodláni nenechat mě přes svou silnici projít za žádnou cenu. Tentokrát ztroskotal i můj oblíbený trik – když jsem si začal pískat a předstíral, že psy nevidím, jeden z nich vystartoval přímo proti mně. „Oukej, kámo, rozumím, tvoje silnice. No nevádí, stejně jsem si chtěl ve vesnici ještě něco koupit,“ říkal jsem klidným hlasem a couval před německým ovčákem velikosti telete. Po pravé straně ohrada s ovcemi, na levé straně skála a jediná silnice strážená vražednými bestii. Nezbylo mi než vyšplhat po skále nahoru a s nejistým výsledkem pokračovat po polní cestě. Po chvíli vedle mě zastavila stará škodovka. „Ty chceš spát v horách? To není dobrý nápad, je to nebezpečný,“ řekli mi mladí muži. O chvíli později už jsem se s nimi v autě vracel do vesnice. Spát v horách je prý kvůli zvířatům příliš nebezpečné. Trvali proto na tom, abych strávil noc u nich doma.

Zatímco jsem do sebe soukal špagety a v pračce se mi pralo oblečení, kluci mi vyprávěli o filmu, který točí v horách. „Je o souboji přírody a televize, reality a fikce,“ popisovali mi nadšeně svůj umělecký záměr, který jistě otřese společností. Film prý bude končit happy endem – hlavní hrdina se rozhodne shodit televizi ze skály, aby ukázal, že u něj vítězí realita (a že není levičácký ekolog). Matka mladého filmaře, která uměla slušně německy, mi nabídla

také pohled na odvrácenou tvář řemesla. „Třeba si jednou najde skutečnou práci,“ zakončila svou litanii na brzké vstávání, pozdní návraty a nejistou budoucnost umělců v zemi bez záruky svobody slova. Západácké jídlo, velký dům, liberální názory a divné filmy – zdálo se, že mám tu čest s rodinou intelektuálů. Pak se ale domů vrátil otec. Špinavý muž měl na sobě roztrhané kraťasy a vytahané tílko. Kdyby mi jeho manželka zrovna nechystala dezert, podle rudě zbarvené ruky bych předpokládal, že se právě vrátil ze sklepa, kde vztah ukončil. „Otec celý den trhal višně v našem sadu,“ vysvětlil mi mladík. Zatímco matka po večeři cvičila na běžeckém pásu, s ostatními muži jsme popíjeli víno a bavili jsme se o politice a náboženství. Jasně, v našem prostředí to vypadá jako obyčejný večer. Ovšem kritika náboženství, alkohol a cvičící žena jsou v turecké vesnici učiněné zjevení. Pojal jsem podezření, že otec není jen obyčejný farmář. A ukázalo se, že má skutečně i jiné zájmy. Když se zrovna nevěnuje rodinnému višňovému sadu, pracuje jako profesor jaderné fyziky. Přednáší všude po světě, má i diplomatický pas. „Zrovna na podzim se chystáme do Prahy. To víš, mně by stačilo cestovat v hlavě po hvězdách, ale manželka mě přemluvila,“ říkal mi. Všichni z rodiny jsou ateisté, jen matka je křesťanka. Občas prý ale zajdou do mešity, protože ve vesnici funguje jako centrum setkávání, matka se tam navíc chodí modlit. „Křesťané to tak ve městech, kde není kostel, dělají běžně,“ vysvětlila mi. Mohu potvrdit, že mě jako muslima tento zvyk nepobouřil, nýbrž naopak potěšil. Pan profesor, znaven celodenním trháním, důvtipně skloubil odpočinek s pohostinností. Usnul v naší společnosti, na gauči v obýváku. „Vaše slova jsou pro mě jako ukolébavka na dobrou noc,“ vysvětlil. „Jestli chceš, můžeš spát na balkoně. Máme tam velkou postel, ze které uvidíš na hvězdy,“ oznámila mi později matka nejlepší novinu večera.

Lehl jsem si na postel a koukal na tu nejkrásnější hvězdnou oblohu, jakou jsem kdy viděl. Každých pár minut ji rozzářil meteorit, aby mi připomněl svůj krutý úděl. Musí to být pěkně na

houby letět biliony kilometrů vesmírem s cílem zasáhnout Zemi... a pak shořet v atmosféře jen 150 kilometrů nad jejím povrchem. Zdálo se mi, že ke mně doléhal zvuk zvonců ovcí, které tu vyhánějí na pastvu v noci, aby ve svém huňatém kožíšku nemusely snášet polední vedra. Lehl jsem si na břicho, abych svým pravým uchem zazvonil ovcím nazpátek, a spokojeně usnul, abych nabral síly na zítřek.

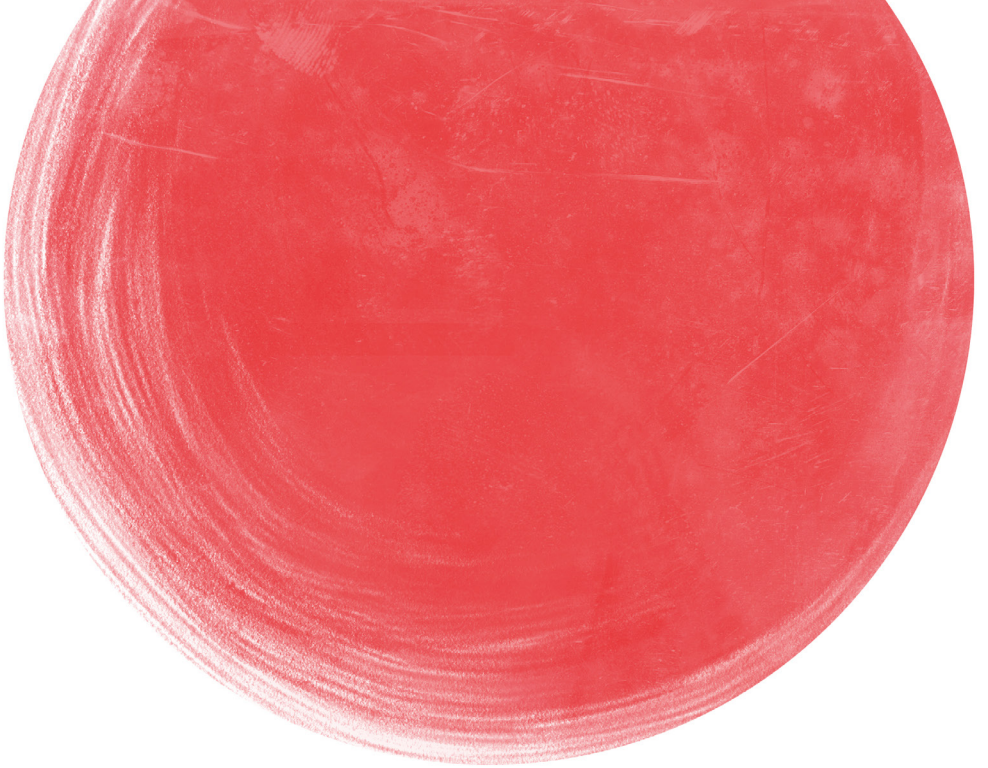
Den 19.

Pustá krajina mě neděsí proto, že je těžké tam sehnat jídlo a vodu. To, co mi na ní vadí nejvíc, je absence života. Vždy mám pocit, jako bych se ocitl na vyprahlé a bezútěšné planetě vzdálené všemu, co je mi milé. O to krásnější je setkání se vším živým. Moucha, mravenec či pták, přilákání vůní mé svačiny, se najednou stávají vítanými společníky, s nimiž mohu sdílet svůj těžký osud. A co teprve lidé! Jen v těchto okamžicích si plně uvědomím, jakou radost mi jejich blízkost přináší.

„Takové placky nedostaneš nikde jinde v Turecku,“ říkala mi matka, zatímco se skláněla nad velkým válem. Na terase s výhledem do údolí jsem snídal čerstvě upečené placky a přikusoval k nim ovčí sýr. „Víš, teď jsi něco jako moje dítě a Antalya je opravdu daleko. Jestli chceš, odvezeme tě tam autem,“ přemlouvala mě se vši svou křesťanskou starostlivostí. Ubezpečil jsem ji, že na sebe budu opatrný a dám si pozor na vražedné kance, před kterými mě varovala včera. Prý tu vedou menší válku s lidmi. Místní jich několik zastřelili a od té doby na ně útočí. Těžko říct, co je na tom pravdy, každopádně jsem proti nim vyzbrojen milým úsměvem, vřelým slovem a pepřovým sprejem. Poté, co jsem vyraboval rodinné zásoby česneku, mi matka do utěrky zabalila ještě horké placky a já znovu vyrazil na cestu, kterou její syn označil slovem „darkness“.

Na kopci nad vesnicí mě ale spíš než temnota čekala nefalšovaná turecká výheň. V nehostinném prostředí přežívaly jen zažloutlá tráva a sukulenty odsouzené k životu bez internetu a vody. Přede mnou se ale jako příslib osvěžení a hojnosti rýsovalo velké jezero. Když jsem k němu kolem poledne konečně přišel, ukázalo se, že mě čeká pořádně nepříjemné pokračování cesty. Každý rozumný člověk totiž má rád zatáčky. Udržují jeho pozornost, v případě úzké krajnice představují dobrodružství a především dávají naději na lepší zítřky za každým zákrutem. Přede mnou ale byla jen nekonečná rovná silnice. V dálce se rýsovala křižovatka následovaná dalším mnoha-kilometrovým rovným úsekem. A jako rozptýlení nekonečná pole nekonečně zadlužených farmářů. Slunce mě páliło do obličeje a já mobilizoval veškerou energii k tomu, abych si zachoval dobrou náladu a v neposlední řadě také životní funkce. Po mnoho kilometrů jsem se neodvážil ani sednout v obavě, že by mi slunce mohlo roz-tavit tukovou tkáň. Pak se ale v dálce jako oáza objevil osamělý dům s verandou a gaučem. Zuřivě jsem si mnul oči, ovšem veranda ani sofa lákající k odpočinku nezmizely. Až do posledního okamžiku jsem nepochyboval o tom, že se jedná o fatu morgánu nebo špi-navý trik kanců. Ale kdepak, gauč byl reálný a já se rozhodl dopřát si dvacetiminutový spánek, což jsem zopakoval hned třikrát. Vyrušil mě až majitel domu, který se smál a opakovaně se ujišťoval, zda opravdu nic nepotřebuji. Kdyby přijel o chvíli dřív, požádal bych ho o polštář, takhle jsme si ale jen podali ruce a já pokračoval v cestě.

O pár kilometrů dál mě pozvali do svého stanu lidé pracující na hrachové plantáži. Protože se jednalo o jediný stín v širokém okolí, nadšeně jsem přijal. V malém přístěnku se nás mezi velkými pytli tísnilo asi třicet. Jeden z mužů nám naléval čaj, zatímco jsem se bavil s asi dvanáctiletým chlapcem, který jako jediný z celé skupiny mluvil anglicky. Byl to syn farmáře, který pole vlastní. „A vy jste všichni rodina?“ zeptal jsem se ho, protože mi nešlo do hlavy, že by všichni v podobných podmínkách pracovali dobrovolně. „Ne, to jsou moji přátelé,“ vysvětlil mi chlapec. Postupem času jsem

pochopil, že všechny ty lidi zaměstnává jeho otec. Ať už byl ten chlapec nedotčen kapitalismem, nebo angličtinou, pojem „přítel“ mě prostě potěšil.

Silnice se konečně začala blížit pláži. Strhnu ze sebe tričko, ponožky a kraťasy, odlepím trenýrky a nahý se vrhnu do vln, které na jezeře nejsou, plánoval jsem vysněnou koupel. Na pláži ale kempovala rodina s karavanem a otec mě bezohledně pozval na večeři. Jedl jsem grilované maso a meloun. Proti mně seděl chlapec, který se střídavě smál a bil do kolen. Občas se pokusil něco říct, ovšem slova se vždy utopila v proudu slin, které mu vytékaly z úst. V jednu chvíli proti mě nastavil ruku a pláclí jsme si. Hra se mu zalíbila a zopakovali jsme ji ještě několikrát. Těžko říct, co se mu honilo hlavou, každopádně to byl veselý chlapík. „Už budu muset jít, ještě se chci vykoupat,“ řekl jsem jeho otci po večeři. Ten ale zakroutil hlavou a varovně ukázal na nohu svého syna posetou boláky. Mé naděje na koupel se znovu rozplynuly. Jezero způsobuje vyrážku nebo mentální postižení.

Zatímco se mě večer komáři postupně snažili vykrvit, přemýšlel jsem o setkání s postiženým chlapcem. Podobných situací se mi v minulosti přirozeně přihodilo mnoho, ovšem tahle jednou věcí vynikala. Snad poprvé se mi nikdo nesnažil vysvětlit, že ten slintající chlapec, který se bije do kolen, je nemocný. A už vůbec ne ho umravnit. A to je super. Nestal jsem se totiž svědkem ničeho šokujícího – jen jsem pozoroval docela normálního člověka s trochu neobvyklými projevy. A jeho rodiče nepovažovali za nutné to během hodinové konverzace rozvíjet, protože normální věci se přece neřeší. Jasně, třeba se za něj ve skutečnosti styděli, proto o jeho postižení mlčeli... a pozvali mě na večeři? Možná. Každopádně mi naše setkání udělalo radost, i když nejspíš vůbec nemám pravdu. Ale co se týká věcí, které mi dělají radost, klidně se budu plést častěji.

Procházel jsem malou vesnicí a pomalu se stmívalo. „Salam alejkum,“ řekl jsem zdvořile muži, který kouřil na židliče u svého domu. „Wa alejkum salam. Today you sleep in my house,“ odvětil mi.

AHOJ, PANE MUSLIME

Muslimové z celého světa se tradičně zdraví různými obměnami fráze „as-salāmu ’alaykum“ (zjednodušeně „salam alejkum“). Tato fráze v překladu znamená „mír s tebou“. Tradiční odpověď zní „wa-’alaykum as-salām“ (wa alejkum salam), což znamená „mír i s tebou“.

Narazil jsem totiž na Mustafu, který má zajímavý koníček. Ve volném čase rád hostí lidi. Sotva jsem si sedl na gauč na jeho zahradě, dal mi do ruky návštěvní knihu s mnoha stránkami popsanými v různých jazycích a také turistického průvodce. Mustafův dům totiž leží na trase jedné z mála tureckých pěších stezek – St. Paul’s Trail. „Yes, Mustafa, today I sleep in your house,“ přitakal jsem a následoval ho do domu. V Mustafově předsíni viselo několik nástěnek pokrytých fotografiemi všeho, co se svými hosty zažil. Chytání ryb, návštěva jeskyně, vyjížďka na motorovém člunu... Naznačil jsem, že ač už pomalu přichází noc, zůstávám podobným dobrodružstvím otevřený. „My wife, dinner,“ řekl rozhodně Mustafa a naznačil, ať si sednu do obývacího pokoje. V pohodlí gauče mi pak ostrovní angličtinou (bohužel tím nemyslím Velkou Británií, ale odlehlé ostrovy Tichomoří) vyprávěl svůj příběh. Každý večer sedí před svým domem a čeká, zda kolem půjde nějaký turista, kterého by mohl pozvat k sobě domů. Ve světě příznivců pěší chůze už je celkem známý a lidé, kteří procházejí St. Paul’s Trail, k němu míří záměrně. Po večeři Mustafa usnul na gauči a o chvíli později přišel jeho syn, aby mě zavedl do mého pokoje. Chtěl jsem mu poděkovat, ale dal si prst na ústa a ukázal do vedlejší místnosti, kde na posteli vedle dvanáctileté dcery spala jeho matka. Mustafa s manželkou mi totiž vyhradili vlastní ložnici.

Den 20.

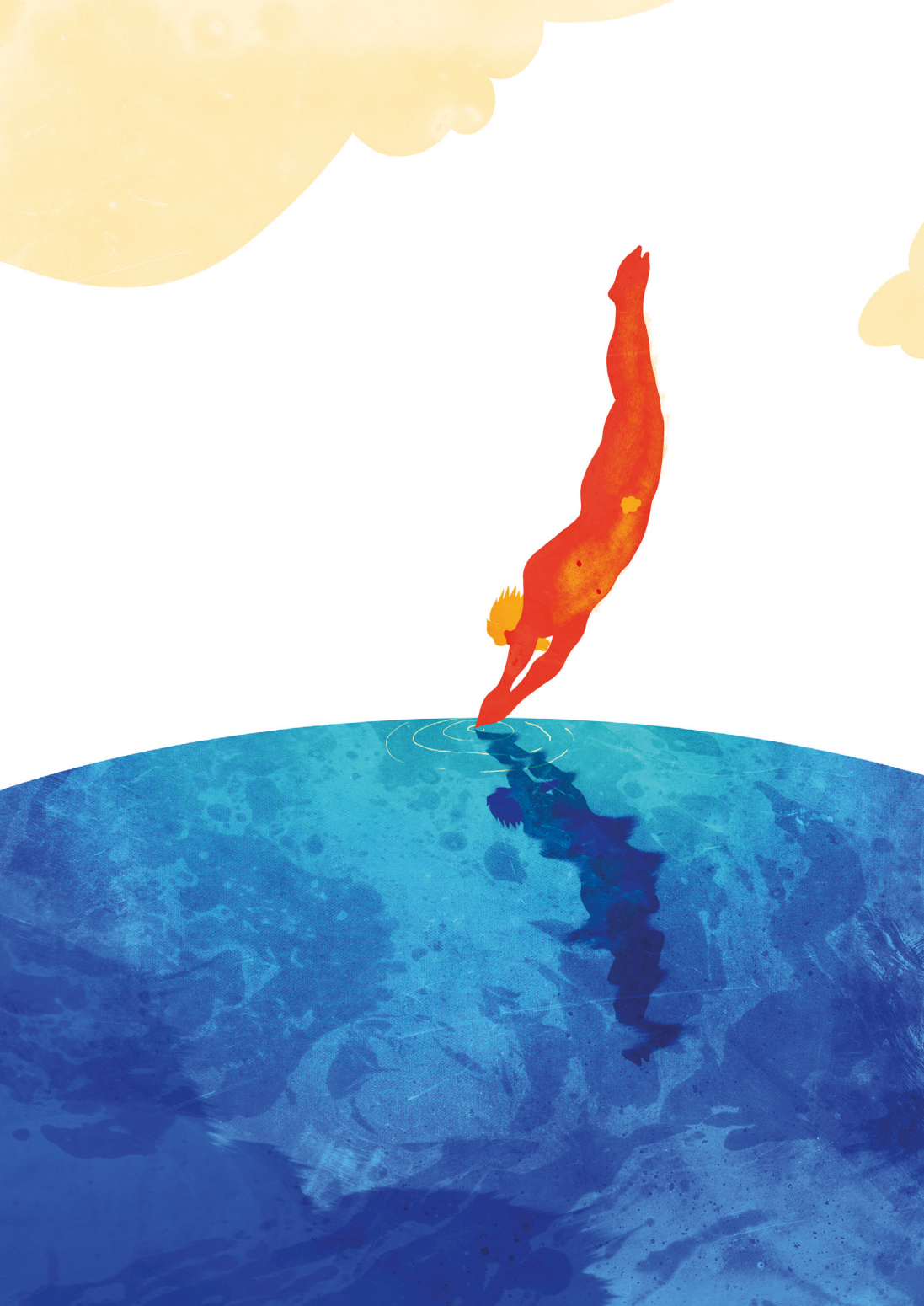
I ta nejkrásnější scenérie se časem okouká. Můžete být obklopeni malebnými vrcholky hor, čistými potůčky přinášeujícími život do vyprahlé krajiny a rozkvetlými loukami, ovšem po několika dnech tu nádheru prostě přestanete vnímat. Co ale neomrzí nikdy, to je život ve všech svých podobách. Každý den mi připomíná největší zázrak světa, díky němuž jsem mohl vzniknout i já. Život mě prostě nepřestává fascinovat, a čím víc sleduji všechny jeho proměny, tím silnější mám pocit, že se jedná o jediný princip, který spojuje vše na planetě. Je jedno, v které části potravního řetězce daný tvor stojí, a nezáleží na tom, zda je nadán rozumem. Úcta k životu jako nejvyšší hodnotě je podle mě nezbytnou součástí úcty k sobě samému. V této souvislosti se trochu stydím za to, že dosud nejsem vegetarián.

Vstal jsem jako obvykle v sedm hodin, a protože v kuchyni dosud panoval klid, rozhodl jsem se vyrazit hladový. Nedá se nic dělat, pro chůzi ve stínu musím něco obětovat. Cesta mi už brzy ráno nabídla příležitost udělat drobný hrdinský čin – u krajnice jsem spatřil želvu pomalu přecházející přes silnici. Usoudil jsem, že se chystá zajít na trh nakoupit salát, a přenesl ji na druhou stranu. Přišel čas snídaně. V krosně jsem našel všechny požitaviny, které se tam nashromáždily za poslední týden, sundal si boty a zahájil hostinu na zídce ohraničující zahradu rodinného domu. Netrvalo dlouho a z domu vyšla jeho obyvatelka. Výborně, snídaně bude i s čajem, zaradoval jsem se. Dáma ale začala zběsile gestikulovat a mávala rukama v rytmu epileptického záchvatu, aby mi dala najevo, že mám posnídat jinde. Spěšná evakuace neproběhla bez potíží – na zahradu mi spadla bota. Nebohou dámu jsem tak držel

v šachu. Dokud mi princezna neobuje střevíček, nebudu moci odejít, ani kdybych chtěl. Žena si uvědomila mou převahu a s výrazem největšího odporu mi botu podala. Drobné vítězství všedního dne, právo na klidnou snídani zvítězilo nad pří a nenávistí.

Po dlouhé době mě znovu dostihl démon žízně. Zvyk nosit s sebou maximálně dva litry vody je celkem dobrodružnou záležitostí. Někdy si celé dny libuji, jak každou hodinu naleznu zdroj vody, a mohu tak šetřit váhu svým už tak přetíženým zádům. Jindy ale přijde okamžik, kdy v poledne dopiji poslední doušek vody a během půlhodiny na žhavé silnici už nemyslím na nic jiného než na to, jak bych se napil. Když hlad ignorujete dostatečně dlouho, prostě zmizí a nevíte o něm mnoho dalších hodin. S žízní to ale neplatí. Je sžírající a neodbytná; jakmile se jednou objeví, brzy nemůžete myslet na nic jiného. S každým překonaným kilometrem totiž vypotíte další decilitry vody a tělo bije na poplach. Rádi byste ho uklidnili tím, že stačí vydržet už jen pár kilometrů, ovšem sami nemáte ponětí, zda je to pravda. Žízeň není prověrkou vůle, žízeň vám prostě jen zkazí náladu. Zrovna jsem snil o smrti utopením, když se přede mnou konečně objevilo napajedlo. Zatímco jsem se pokoušel vypít celý pramen, objevila se u mě fenka, která kojila malá štěňátka. Dal jsem jí všechno jídlo, které zvládla sníst, a zbytek jí nechal na zemi. Věřím, že až se ze mě jednou stane dobrý člověk, budu umět podobné laskavosti projevovat i lidem.

Kromě parádních výhledů do údolí a rozkošných pasoucích se koz mi odpoledne nepřineslo nic zajímavého. Na další vodu jsem musel čekat pět hodin a anabáze s žízní se opakovala. Ovšem tentokrát k ní přibyl milý bonus. Z vrcholu kopce jsem si vyhlédl čerpací stanici a těšil se na ledový nanuk, chlazené pití, vřelou obsluhu a horké novinky, které získám díky wifi. Že se nejedná o čerpací stanici, ale pouhý sklad, jsem po hodině těšení zjistil jen pár stovek metrů před budovou. Jak kruté si se mnou osud zahrál!

Až v okamžiku, kdy jsem v nalezení benzinky přestal doufat a očekával jen smrt, se přede mnou jedna zjevila. Příště budu muset použít stejný trik. U coca-coly a internetu mě zastihla SMS zpráva. „Ladiku, dej si ten cesnek i do usi, je to trik lidových lecitelu.“ Překvapivě nepřišla od Rasputina, nýbrž od mého vysokoškolsky vzdělaného otce. Zoufalí lidé se uchylují k zoufalým krokům. V případě táty to bylo hledání těch skutečně nejjobskurnějších rad v knihách, které měly shořet společně s poslední čarodějnici. Moje zoufalství se projevilo tak, že jsem do svých zvukovodů skutečně stroužky česneku zavedl. Od Isparty už mě ale dělí jen dvacet kilometrů, spása je na dosah nohy. „Každý problém se od chvíle svého vzniku nezadržitelně řítí k zániku,“ vyčetl jsem kdysi v čajovně, když jsem si spletl pojmy kámasútra a dalajláma a omylem četl knihu tibetského duchovního vůdce. S pískáním v uchu to funguje stejně – jen zánik tohoto problému dost možná nastane až v okamžiku mé smrti. Ovšem pravda, ta se blíží. Dnes jsem jí pohlédl do tváře.

Po setmění už jsem v dálce viděl světla Isparty. Noční centra měst jsou skutečně krásná jedině tehdy, když v nich člověk nehledá místo, kam složit hlavu. Odmítnout rozestavěný dům na pravoboku by tak byl hřích. I tentokrát jsem se tedy rozhodl přespát u turecké rodiny doma, jediný rozdíl byl v tom, že o tom ona rodina nevěděla. Při obhlídce nemovitosti se u mě objevil soused. „Dům je můj syn,“ vysvětlil mi anglicky, proč namísto rozestavěného domu nemohu přespát u něj. „Ale tady ty spi,“ ujistil mě, že pod střechou nedokončené stavby jsou poutníci vítáni. V budoucí kuchyni jsem omyl své vyhublé tělo a také nektarinky, které mi soused věnoval u příležitosti improvizované kolaudace. O půlhoдинu později už jsem usínal na betonové podlaze s výhledem na betonovou podlahu.

Den 21.

Jednou z věcí, s nimiž se na cestě musíte vyrovnat, je skutečnost, že neustále poutáte pozornost ostatních. A to nejen tehdy, když si zrovna pereťe prádlo v kašně nebo vykračujete po silnici první třídy. Světlovlasý člověk s krosnou na zádech uprostřed oblasti, kterou i místní vzdor své patriotické pýše odmítají označit za zajímavou, je prostě zvláštním úkazem. Setkání s těmito lidmi tak není neopakovatelný zážitek jen pro vás, ale také pro ně. A vy máte jedinečnou příležitost stát se možná prvním Evropanem, kterého osobně poznají. Tak udělejte dobrý dojem!

Ráno jsem se vzbudil už po šesté hodině a poprvé zažil tu hypochondrickou slast, kdy se člověk upřímně těší do nemocnice. Ještě než jsem vyrazil na pouť za soucitem, politováním a lékařskou péčí, přišel ke mně další ze sousedů. Namísto výčitek a podezřívání mi přinesl broskve a ostružiny a spolu s nimi také ranní dávku koncentrované srdečnosti. Spolu s hladinou inzulínu v mé krvi vzrostlo také odhodlání dorazit do nemocnice co nejdřív a vyřešit tu mrzutou záležitost. Po pěti kilometrech jsem se čistě ze zvyku zastavil u čerpací stanice. Uvítal mě tam muž, který po vzoru ostatních Turků tvrdil, že anglicky mluví „a little“. Když jsem ho ale obvinil z dobré výslovnosti, přiznal, že pět let studoval Business Management ve Spojených státech. „No a vidíš, teď dělám pumpaře,“ zaradoval se nad tím, že na rozdíl od většiny dalších vysokoškoláků nemusí pracovat ve fastfoodu. Na svém telefonu mi kromě nemocnice pomohl najít ještě nejlepší cestu do Antalye. „Hele, vezmi to tou nejkratší cestou. Je tam fakt hrozný vedro,“ poradil mi do života. Když jsme se loučili, vrcholila agresivita dvojice psů, kteří se během naší konverzace pokoušeli rozbít svůj kotec.

své ucho. Sestra vzala do ruky kalendář a ukázala na neděli 4. srpna. „Tomorrow come,“ zmobilizovala své znalosti angličtiny nabyté sledováním seriálu Dallas a vzala mi poslední zbytky naděje.

Během těch několika minut v nemocnici jsem nenávratně ztratil všechny ideály získané za tři roky pravidelného sledování Ordinance v růžové zahradě a udělal další krok směrem k dospělosti prosté vši naivity. Na druhé straně mi pošlapání hippokratovských zásad přineslo celodenní dovolenou spojenou s poplakováním po městě. V internetové kavárně se mi podařilo najít letenky do Izraele za tři tisíce korun – výrazně levněji, než jsem původně předpokládal. A věřte, že když má spořivý člověk šanci ušetřit, najednou se ani taková válka nejeví jako nepřekonatelný problém. S nákupem ale raději ještě počkám, kdyby si mě snad náhodou v nemocnici chtěli nechat. Zbytek dne jsem trávil pitím čaje v kavárně u nemocnice. O hudební doprovod se postaralo příšerné skučení rádia ze skútru jednoho z důchodců, kteří si sem přišli zahrát domino. Po osmé skleničce čaje jsem vyrazil na mandl a za velké pozornosti kolemjdoucích strávil hodinu praním všeho svého oblečení v kašně. Ubytovat se v centru dvousettisícového města? Žádný problém. „Ladislave, jsi poutník, muslim, a navíc ještě zraněný. Můžeš všechno,“ dodávalo mi odvalu mé ego, zatímco skromný poutník Ladislav si rozkládal ležení dva metry nad zemí, na prolézačce se skluzavkou. Pak jsem pomalu usínal a jedním uchem poslouchal švitoření mladého zamilovaného páru, který posedával na lavičce opodál.

Den 22.

Pouť je pro mě oslavou veškeré svobody, kterou ve svém životě mám. Nemusím řešit, co budu jíst, kde budu spát ani s kým se budu bavit. Nemám o tom totiž ani ponětí. Poslední překážkou úplné svobody je

samotný plán dojít pěšky do Jeruzaléma. Rád si proto užívám okamžiků, kdy se rozhodnu porušit i ten a prodloužím si cestu. Pak už mám jistotu jen tří věcí – sebe, přítomnosti a světa kolem.

Abych se vyhnul frontě, vstal jsem už v šest ráno, sbalil si svůj majetek, sjel ze skluzavky dolů a vyrazil do nemocnice. Krosna ověšená mokrým oblečením ze včerejšího pouličního prání, zarostlá tvář a píseň na rtech (nezaměňovat se slovem „plíseň“) mi dodávaly auru tuláka a sám jsem přestával věřit tomu, že bych kdy měl zdravotní pojištění. Vědom si toho, kdo má nejlepší přehled o chodu každé instituce, jsem vyrazil rovnou za vrátným, který zároveň určil mou předběžnou diagnózu. Milosrdně usoudil, že pískání v uchu není dostatečný důvod k utracení, a zavedl mě k přepážce. Jako symbol zbavení lidské důstojnosti jsem tam dostal čarový kód. Sestra mě ani nenechala vysvětlit můj problém, a sotva jsem z prstů vykouzlil pistoli, naznačila mi, ať si sednu a počkám. Po hodině už jsem si začal připadat jako opuštěné koťátko a upřímně se mi stýskalo po českých nemocnicích se všemi těmi nápisy jako „neklepat“, „připravte si poplatek přesně“ či „pořadí pacientů určuje lékař“. Pak si mě ale osvojil usměvavý muž, který vysvětlil, že se stane mým průvodcem po nemocnici a všechna vyšetření absolvuje se mnou. Byl něco jako máma, když mi bylo šest. Jen jsem ho tedy nedržel za ruku. Tento gentleman ve středních letech měl jediný nedostatek – neuměl anglicky, německy ani francouzsky. V patnáctihlavé frontě u foniatra se ale ukázalo, jak mocného spojence v něm mám. Zaklepal na dveře, prohodil pár vět v turečtině a já přišel na řadu hned po pacientovi, který vyšel z ordinace.

O hodinu později už jsem měl za sebou audiometrické vyšetření a znovu seděl u foniatra v ordinaci. Popíjeli jsme čaj a bavili se o mém problému. Kromě mého asistenta k naší výpravě přibyl ještě jeden Turek, který díky své bývalé práci v Německu ovládal jazyk filozofů, hudebníků a genocidních diktátorů. Představte si ten pohled na trojici kluků, kteří řeší, že jednomu z nich píská v uchu.

I audiometrické vyšetření, jehož výsledky jsme si společně prohlíželi, bylo celkem zábavné. Se sluchátky na uších jsem seděl ve zvukotěsné kabině a měl za úkol zmáčknout tlačítko vždy, když uslyším tón. Obávám se, že následkem vrzání mé páteře se ukázalo, že sluch mám nejen perfektní, ale zároveň často dokážu zvuk předpovědět ještě dříve, než přijde. Foniatr nad výsledky uznale pokyvoval hlavou. „Hören, sehr gut,“ tlumočil mi německy můj nový kamarád radostnou novinu. Dopili jsme čaj a lékař mi vysvětlil, že nade vši pochybnost budu v pořádku – stačí jen brát tajemný lék Vacoserc, který mi předepsal, a nestrkat si do uší česnek. „Alles gutte,“ shrnul vyšetření můj kamarád a poklepal mě po rameni. S lékařem jsme si podali ruku a rozloučili se. Ta nejbolestnější část vyšetření mě ale teprve čekala. Asistent mě zavedl do malé místnosti vybavené pokladnou. Za všechnu péči poskytnutou laskavým kolektivem nemocnice jsem zaplatil šest set korun. Revizoři v MHD se mají co učit. Chtějí víc a ještě jsou nepřijemní.

Po mém odchodu z nemocnice svět znovu nabyl duhových barev. Pln energie jsem vyrazil najít nejbližší čajovnu a napláňovat další postup. „Čaj?“ položil jsem zaměstnancům autodílny nejkratší otázku na světě v naději, že mě nasměrují do nejbližšího restauračního zařízení. Podobná otázka ale v Turecku vždy přináší nejistý výsledek. „No jasně, máme,“ řekli mi kluci a o minutu později jsem už vycházel z dílny se smíchem a kelímkem čaje v ruce. V záchvatu radosti z vidiny brzkého návratu sluchu jsem zamířil do internetové kavárny zakoupit letenky do Izraele. V Izraeli mimochodem neoslavují, aby mohli strílet, nýbrž strílejí, aby mohli oslavovat. Netrvalo dlouho a na internetovou kavárnu jsem narazil. Monumentální klenba doplněná o obnažené kabely vytvářela dojem vesmírné lodi, která by mě mohla dopravit nejen do země války, ale klidně až na Mars. Za cestu z Antalye do Tel Avivu pro jednoho mladého muže a jednu příliš těžkou krosnu jsem zaplatil tři tisíce korun. Celé to mělo jediný háček. Budu muset přestoupit v Istanbulu. Ano, v tom Istanbulu, který jsem před

IMPEDANCE AUDIOMETER

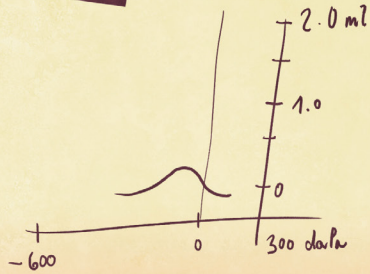
DATE:

Jour. No.:

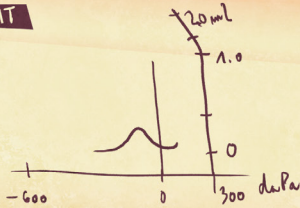
NAME:

TYMPANOGRAM

LEFT

RIGHT

dvěma týdny opustil a šel od něj pěšky na jih. Povzbudivé! Zároveň jsem naplánoval další část cesty. Isparta je od Antalye vzdálená jen sto padesát kilometrů a do odletu mi zbývá ještě osm dní. Samozvaný samuraj a amatérský šaman Ladislav se tak rozhodl podrobit svou mysl další zkoušce – záměrně si prodloužit cestu o padesát kilometrů a navštívit úplně nezajímavé město Burdur.

S odhodláním mladého pojišťovacího agenta jsem vyrazil na cestu. Kdybych si v místní posilovně stoupl na běžecký pás, vykonal bych přitom pro dosažení Antalye víc, neboť bych se od ní alespoň nevzdaloval. Zbytečnost mého počínání mi ale dávala zvláštní pocit svobody. Abych si díky výprodejům zpětně ušetřil na letenku, zastavil jsem se ještě v supermarketu. Svět slev mě natolik pohltil, že se mi podařilo s váhou batohu poprvé přesáhnout magickou hranici dvaceti kilogramů. Zatížil jsem ho dvěma chleby (akce 1+1 zdarma), 500 gramy salámu (sleva 50 %), pěti baleními sušenek (sleva 50 %), 1 litrem mléka, 2 litry limonády (za nižší cenu než balení 0,5 litru), ohromným balením vlhčeného toaletního papíru pro batolata (v oddělení péče o děti výrazně levnější než klasické vlhčené ubrousky), 500 gramy slaných krekrů, levandulovým mýdlem na praní (za stejnou cenu jako neparfemované) a kilogramem hroznového vína (3. jakost, sleva 75 %). Zachvácen nákupní horečkou jsem přihodil ještě deodorant pro oklamání izraelských celníků a balení dámských vložek. Ty mi neměly suplovat přítomnost něžného pohlaví, jen jsem se před časem dočetl, že mohou nahradit vložky do bot a posloužit jako prevence puchýřů.

Okamžik, kdy jsem si v kavárně před supermarketem začal do bot ládovat dámské vložky, mi přinesl krátkou francouzskou konverzaci plnou otázek. Nemyslím si ale, že by se mi pohledného mladíka podařilo přesvědčit o důvodu svého počínání. Když jsem se do bot pokusil nazout, ukázalo se navíc, že autor rady o dámských vložkách kromě zdravého rozumu patrně postrádal také nártý. Boty se mi prostě nepodařilo obout. Ponížení neslučitelného se životem mě mladík ušetřil tím, že se taktně otočil na druhou stranu

a překvapivě úspěšně dusil smích. Balení vložek jsem demonstra-
tivně mrštil do koše a vyrazil na cestu. Co všechno mi puchýře ještě
způsobí! Než se mi podařilo dostat se z města, ještě jsem si dopřál
čaj v kavárně s nevkusným ratanovým nábytkem, která vypadala
jako sídlo Vietkongu. Obsluhovala mě půvabná, asi pětiletá holčička,
která dokonale řídila celý chod kavárny. Není pochyb o tom, že už jen
čeká, až kavárnu zdědí. Soudě podle unaveného výrazu její matky mě
dokonce napadlo, zda se holčička o brzké dědictví nesnaží aktivně
přičinit. Zdá se, že emancipace u mladé turecké generace vzkvétá.

Večer jsem strávil chůzí po rušné silnici, která mě vedla
na sever, tedy ještě dál od Antalye, než jsem plánoval. Vracet se
k výchozí destinaci je výsadou poutníků, kteří testují svou vůli,
nebo absolutně selhávají v orientaci. Já jsem ale bohužel spíš ten
druhý případ. Hledání netradičních míst pro přespání mě při-
vedlo až k myšlence přespát v nákladním vagónu. Možné scénáře
byly různé – ranní příjezd do Istanbulu, noc na policejní stanici
či probuzení pod nakladačem uhlí. Představy o noci ve vagónu
jsem se ale nakonec vzdal, protože ke mně dostatek divných zá-
žitků přichází i bez mého přičinění. Padla tma a kamiony, které
mě každých pár minut mýjely, získaly démonický vzhled. Vypa-
daly jako ohromné osvětlené obludy, které mě chtějí pozřít, nebo
alespoň rozmáznout po silnici. Před ocelovými hydrami mě nako-
nec zachránila až světla čerpací stanice. U stolu seděla skupinka
pumpařů, kteří ovšem ve vztahu ke mně zůstávali inertní. Bariéru
neprolomily ani bonbony, které jsem jim nabídl. Nezbylo mi tedy
než se jich na přespání zeptat. Jen lidská hyena by dokázala zů-
stat netečná k mému prosebnému tónu a výrazu inspirovanému
francouzskými buldočky. O deset minut později už jsem spokojeně
uléhal do svého kokonu z padákového hedvábí, který mi měl po-
skytnout útočiště daleko od psů, hmyzu, vlhkosti, klíštat a hadů.
Těžko soudit, zda muži pojmem „kam chceš“ mysleli dvojici sloupů
sotva pět metrů od vchodu na benzinku, každopádně jsem si svůj
chrám spánku zbudoval právě tam.

Den 23.

Pocit štěstí podle mě není výsledkem okolností, ale především vlastního rozhodnutí. Jen se podívejte po světě – v Africe žijí lidé, kterým ke štěstí stačí trocha geneticky modifikované pšenice, manželka s plnými boky a tanec. V Evropě oproti tomu žijí lidé, pro které jsou geneticky modifikované jídlo, tlustá manželka a výzva k tanci zhmotněním neštěstí. I lidé žijící v úplně stejném prostředí svět kolem sebe často vnímají naprosto odlišně. Zatímco jeden Čech žije v mírumilovné zemi s nejnižší mírou chudoby na světě, jiný žije v chudé zemi plné kriminality a lidské bídy. Náš život přitom neovlivňuje to, jaký svět skutečně je, ale jen to, jak k němu přistupujeme.

Spát u čerpací stanice je jako krást v opilosti dopravní značení. Večer vám to přijde jako nejlepší nápad na světě, ovšem ráno se vzbudíte celí rozlámaní a pod zákazem vjezdu v předsíni přísaháte, že už to nikdy neuděláte. Celou noc mě znovu rušilo troubení aut, bouchání dveří a výskání dětí, které maminky po stovkách kilometrů odvázaly ze sedačky. Ze zelené kukly se tak ráno nevyklubal krásný motýl, ale našťvaný Ladislav, který by nejraději zapálil pár aut. Podlepil jsem si nohy, popil vodu, protože čaj mi pumpaři nenabídlí, a vyrazil podél rušné široké silnice vstříc dalšímu nudnému dni. Stejně jako každé ráno po probdělé noci jsem stál před zásadní volbou. Buď obelžu sám sebe a cíleně si zlepším náladu, nebo strávím zbytek dne utopený v žumpě sebelítosti a nenávisti ke všemu živému včetně sebe sama. Nakonec jsem se rozhodl pro první, náročnější možnost a začal pracovat na sebeklamu štěstí. Jak to dělám?

- **Najít si něco, co jsem zvorál** – a od srdce se zasmát vlastní hloupostí. Člověk si díky tomu uvědomí, že současné problémy mu za chvíli budou jen pro smích. A problémy je mnohem snazší řešit, když je člověk nejprve poníží a zlehčí.
- **Plánovat** – plánování čehokoli poskytne člověku pocit, že život dneškem nekončí. Občas je opravdu fajn si uvědomit, kolik času má ještě před sebou a co všechno může stihnout. Kolik už jsem jen založil kaváren, zachránil živočišných druhů a napsal knih. Se vším tím skvělým pocitem, ovšem bez práce.
- **Pozorovat svůj hněv** – hněv je malý démon uvnitř nás. Kdykoli má příležitost, rozjede v těle spoustu procesů, abychom mohli efektivně osnovat plány na pomstu. Ve všem tom pocitu ublížení se nesoustředíme na jednu zajímavou věc – hněv samotný. Jakmile ho ale začneme analyzovat a sledovat, co s námi dělá, je v šoku. Racionální uvažování totiž nečekal a raději ustoupí. Zkuste to, fakt to funguje.
- **Zaměřit se na pouť jako celek** – „poznáváš cizí zemi, za tři týdny jsi toho zažil víc než za uplynulý rok a plníš si sen mnoha lidí“ zní rozhodně lépe než „jdeš po rozpálené silnici plné pitomých aut a máš žízeň“. Když je všechno na houby, je to ideální okamžik připomenout si svou motivaci pouť podniknout. Zatímco v těch krásných chvílích si rád užívám přítomnost, ty horší je třeba vnímat jako nutnou součást většího a lepšího celku.

Netrvalo dlouho a znovu jsem si díky své amatérské autopsychoterapii vykračoval zvesela. Kdybych neměl pocit, že každý další zvuk protrhne, rozdupe a spálí můj ušní bubínek, pustil bych si i nějakou pěknou hudbu. Občas je prostě fajn snažit se pracovat se svými emocemi, a to i když se člověk zrovna nezamířoval do prostitutky ani nechce ubít psa chodeckou holí, ale jen má prostě špatnou náladu. Mimochodem, protože jsem si včera koupil

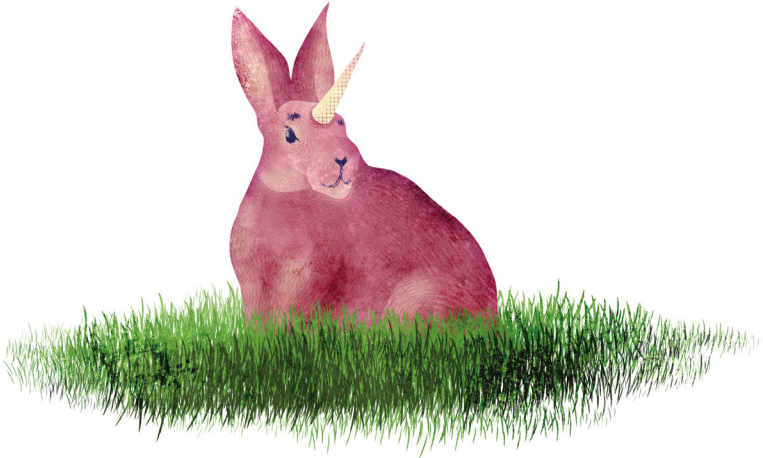
CO DĚLÁ AMBASÁDA

O svém úmyslu projít pěšky Izrael jsem tamější českou ambasádu informoval už dávno. V květnu se mi z vlastní iniciativy ozval nový velvyslanec. Můj plán prý je součástí agendy, kterou přebíral, a počítá se mnou. S pracovníky ambasády jsem později konzultoval, zda je bezpečné do země vstoupit válce navzdory, vybavili mě také kontakty pro případ, že bych měl problém na hranicích.

letenky, Izrael dnes ukončil pozemní ofenzivu v Gaze. Kdybych věděl, že to bude tak jednoduché, letenky jsem si koupil už dávno a nechal si je proplazit od Hamásu.

Rušné silnice s sebou přinášejí jednu mimořádně důležitou věc – všudypřítomné důkazy velikosti ducha podnikatele a lenosti odpoledního řidiče v podobě bister s nacpanými zahrádkami. Do jednoho takového jsem před Burdurem zavítal, aniž bych tušil, že se chystám navštívit to nejrozkošnější místo na planetě. V barevném stanu ověšeném balónky si dospělí spokojeně užívali pozdní oběd, zatímco jejich děti pobíhaly kolem přilehlého potůčku. Atmosféra pohádky Alenka v říši divů by ovšem nebyla kompletní, kdyby ve stanu nepobíhala ještě ta nejňuňatější zvířata na planetě – domácí králíci. Pevně doufám, že jsem svým pokusem zjistit, jaké jídlo jim chutná nejvíc, nesnížil jejich početní stavy. Každopádně je to takhle na pouti vždycky. Když má člověk špatný den, je jen otázkou času, než objeví něco fascinujícího, co mu připomene všechny krásy světa. Jen občas musí počkat i pár dní.

Z Burduru se nakonec vyklubalo překvapivě hezké město u jezera. Opojen znovuzískanou důvěrou v dobrotu světa jsem si přiznal, že přechod Izraelem nakonec možná přežiji. Koupil jsem si proto letenku z Tel Avivu do Prahy, aniž bych měl pocit, že automaticky okrádám dědice. Nakonec zvítězil termín 24. srpna,

v Izraeli jsem se tedy rozhodl strávit delší dobu – jedenáct dní, během nichž potřebuji ujít jen dvě stě kilometrů. To mi dává jedinečnou příležitost zažít tam víc než jen chození po silnici. Třeba zajít do sauny. Radostnou novinu o svém plánovaném příletu jsem napsal také na českou ambasádu, aby stihli vyvěsit prapory a upéct dort s mou podobiznou z marcipánu. A bylo vymalováno. Od šťastného návratu za studeným klimatem, pivem a vepřovým už mě dělily jen dvě drobné povinnosti – dojít do Antalye a dojít do Jeruzaléma.

Večer jsem strávil bezvýsledným blouděním po městě, což mi ale nikterak nevadilo. Ta nejhezčí děvčata z celého Turecka onoho večera odhodila hidžáb a vyrazila do ulic, aby mi nabídla pohled na geneticky dokonalé partnerky. Že jsem je přitahoval, mi dávala najevo tím, že koketně přecházela na druhou stranu ulice, laškovně uhýbala pohledem a zcela nestydatě se styděla. O poznání otevřenější byli kluci, kteří mě doslova zatáhli na zahrádku restaurace, v níž obsluhovali. A má prosba o čaj jim nebyla dost dobrá. „Hele, všechno platíme my. Dej si ještě jídlo, doporučíme ti to nejlepší.“ Poprvé za celou cestu jsem odmítl něčí pohostinství. Bylo mi jasné, že by mě za jídlo nenechali zaplatit, a obírat své vrstevníky o jejich mrzký brigádní plat by mi moji křesťanský ani muslimský bůh nedovolili. Jejich kamarád žijící v Německu mě alespoň varoval před zamýšlenou trasou – prý tam je Scheiße. Doporučil mi jinou, hezčí. Shodou okolností zároveň výrazně delší a světe, div se – začínající na opačném konci města. Neuposlechnout rady místních ale obvykle přináší smůlu, proto jsem si koupil kukuřici se spoustou majonézy a vyrazil na cestu.

O dvě hodiny později jsem se vzdaloval Burduru a užíval si slibovaných krás doporučené trasy. Podmanivou flóru jsem bohužel neviděl hned ze dvou důvodů – byla tma jako v pytli a kvůli hustému provozu mi navíc nezbylo než jít stokou uprostřed silnice. Zato fauny v podobě mrtvých zvířat se mi dostávalo více než dostatečně. Sotva jsem na tuto skutečnost ale začal v duchu

nadávat, proběhla okolo mě gigantická krysa a já si uvědomil, že mrtvá zvířata jsou vlastně celkem fajn... Ve stadiu vrcholného zoufalství a počínajícího šílenství jsem po jedenácté hodině přišel k čerpací stanici, která se přede mnou zjevila jako příslib benzinových výparů, okoralých baget a tureckých záchodků. Již zdálky jsem viděl pumpaře frajersky opřeného o sloup. Auru odvážného muže mu dodávala zapálená cigareta. Rozhodl jsem se strávit na pumpě žhavou noc a nasadil ten nejlíbeznější úsměv, který na mém únavou zkřiveném obličejí šlo vykouzlit.

„Salam alejkum.“

„Merhaba, you want tea?“ odpověděl mi pumpař překvapivě anglicky.

„Jasně, tureckej čaj je super.“

„A kde budeš spát?“

„Nevím, mohl bych spát tady?“

„No jasně. Máš hlad? Chceš toast?“

„Ne, díky, jen si pověsím hamaku a půjdu spát.“

„Tak mě ráno vzbud', udělám ti snídani. Kam vůbec jdeš?“

„Do Jeruzaléma.“

„Tak to abych ti udělal ještě svačinu.“

„Vy jste fakt neskutečně pohostinnej národ.“

„Je to samozřejmost, jsi cizinec.“

Myslím, že by Česká centrála cestovního ruchu měla našim restauratérům zaplatit poznávací zájezd. Vzdor protestům pumpaře, který se mě snažil nalákat do své postele, jsem si jen ustlal na karimatce u nádrží. Kdo ví, jak komplexních rozměrů by jeho pohostinnost mohla nabýt. Nenavštěvovat v dětství astronomický kroužek, napsal bych, že jsem usínal s výhledem na miliony hvězd. Ve skutečnosti jich prý je vidět jen asi 4 500. Mnohem větší štěstí ale stejně lidem přinášejí družice. Tedy alespoň těm moudrým, kteří chodí s navigací.

Den 24.

Lidé se mě často ptají, zda to někdy nechci zabalit a vrátit se domů. Přiznávám, že mě to občas napadne. Ovšem vrátit se domů, když zrovna jdete bez mapy po malé silnici na jihu Turecka, by byl trochu oříšek. A to je asi největší odlišnost pouti od nějakého dobrodružství v Čechách. Víte, že to prostě nemůžete zabalit. Nestačí se rozbrečet, máma nepřijde. Do Čech byste se paradoxně dřív dostali ze Sydney než z podobně odlehlého místa. A je důležité si to uvědomit. Jakmile si totiž jednou ověříte, že podobnou cestu zvládnete, už vždy a všude na světě budete ve společnosti člověka, na kterého se můžete spolehnout.

Sotva jsem ráno rozlepil oči, naskytl se mi pohled na zelené kopčky osvětlené vycházejícím sluncem. To probouzení je na spaní venku stejně nejkrásnější. Člověk usíná úplně zmožený, často navíc v obavě, co mu noc přinese. Když svět zalitý tmou zrovna nesledujete z verandy své chaty, rozhodně nepůsobí jen příjemně tajuplně. Spaním venku už jsem strávil mnoho nocí, ale tma mě nikdy nepřestala znepokojovat. O každém nebezpečí se dozvíte až v posledním okamžiku, zvířata jsou agresivnější, musíte se spoléhat jen na sluch a v noci vše vypadá děsivěji než ve dne. Kdepak, vzdor všemu, co tvrdil dívkám, které se s ním v noci z různých důvodů ocitly v parku či lese, má Ladislav ze tmy trochu strach. A o to víc si užívá rána, kdy svět zalijí sluneční paprsky a znovu v něm vzklíčí život. Nebýt tohoto malého zázraku všedního dne, na světě by byla mnohem větší nuda. Podle mě je velká škoda, že si to nepřipomínáme častěji. Třeba Aztékové uměli ze střídání dne a noci udělat pořádné vzrůšo. Každý večer usínali s obavou, že slunce už ráno prostě nevyjde. Tak mu raději po vzoru boha Quetzalcoatla pravidelně

obětovali tisíce lidí, kterým zaživa vyrvali srdce z těla. Soudě podle toho, že slunce vychází dodnes, to pomohlo. S bílým vousatým dobrákem Quetzalcoatlem ovšem nakonec zánik neobětované části aztécké civilizace přece jen souvisel. Bílí a vousatí totiž byli také Španělé pod vedením Hernanda Cortése, kterého aztécký vládce Montezuma přivítal jako boha vracejícího se na zem. Smůla, co?

V souladu se včerejším slibem mi pumpař dal jeden toast k snídani a druhý ke svačině. Než jsem se s ním přišel rozloučit, zaujal úplně stejnou polohu jako včera – kouřil opřený o sloup hned vedle čerpacích stojanů. Já už se pravděpodobně v turecké televizi neobjevím, ovšem šance tohoto prostého muže jsou o poznání vyšší. Po pár kilometrech cesty mě zaujala hnědá cedule označující pamětihodnost. Dříve než se mi podařilo z mé elektronické čtečky (značku „Kindle“ zde kvůli smlouvě s nakladatelstvím nemohu uvést) vymámit odpověď, zastavilo u mě auto. Offline asistent Googlu mi vysvětlil, že ukazatel doporučuje návštěvu jedné z největších tureckých jeskyní, která začíná hned za pár set metrů vzdálenou slavobránou, vkusně a originálně ozdobenou sádrovými sochami lvů. Před jeskyní mě čekala naučná cedule v angličtině, která slibovala neobyčejný zážitek. Wikipedii jsem přestal důvěřovat od doby, co do ní sám přispívám. Po přečtení věty „jeskyně Inzulu je se svou délkou 597 metrů druhou nejdelší na světě“ jsem si ovšem uvědomil, že je načase rozšířit své pole nedůvěry i na další prameny informací. Poznámka o tom, že do jeskyně nedávno instalovali nové efektní osvětlení a audiosystém, mě pak vyloženě vyděsila. Žijeme však ve světě vzpomínek, z nichž ty skutečně neopakovatelné jsou obvykle bizarní, proto jsem vyčítal příležitost investovat své peníze do zážitku trvalé hodnoty. Zaplatil jsem vstupné, na pokyn pokladního si důvěřivě nechal krosnu venku a s čelovkou na hlavě vyrazil do temnoty.

Následující hodinu jsem strávil pozorováním skalních útvarů vkusně osvětlených zelenými a růžovými reflektory různých odstínů, které jako heterosexuální muž nedokážu pojmenovat.

Celkově jeskyně nejvíce připomínala bordel pro speleology. Teplota pod 30 °C, osvěžující vlhkost, božský klid a možnost prozkoumat chodbu nepřístupnou turistům dokonale kompenzovaly drobné nedostatky jako pečlivě ulámané krápníky, oslňující neony a ozdobné prvky z betonu. Symbolickým vrcholem prohlídky pak pro mě (a nepochybně i pro ostatní návštěvníky) bylo improvizované operní dopoledne. Dějiny klasické hudby jsem obohatil o své provedení duetů „Znám jednu dívku, ta má dukáty“ z Prodané nevěsty a „Libiamo ne' lieti calici“ z La Traviaty (v obou případech přirozeně v sólové úpravě a nedbaje na přechod z basu v prvním duetu k tenoru v duetu druhém). U Smetany jsem se kromě názvu duetu rozpomněl ještě na „a chalupu a chalupu dostane od táty“, v případě Verdiho opusu jsem si pak vystačil se slabikami „la“ a „lá“. Jistou nevýhodou rozsáhlých jeskynních sálů ovšem je, že člověku následkem ozvěny vlastní zpěv přehrají hned několikrát, proto jsem si přídavek nechal až na venkovní prostranství, a dokonce si ani nezatleskal.

Z chladné jeskyně jsem vystoupil do dopoledního limba a znovu se zhrozil nad tím, že teplota se nezadržitelně blíží hodnotě, při níž začínají denaturovat bílkoviny. Po mnoha kilometrech cesty jsem se rozhodl zastavit na zahrádce bistra a osvěžit se čajem. Osvobozoval jsem svá záda od popruhů těžké krosny a pozorně mě u toho sledoval morbidně obézní chlapec, kterého tento velkolepý moment patrně odvedl od myšlenek na spořádání celého telete k obědu. „Sir, are you parachutist?“ zeptal se mě při pohledu na objemný batoh, a nominoval se tak na Oscara za nejobdivnější otázku ve vedlejší roli. „No, I'm an American agent,“ odvětil jsem a provokativně si nasadil své brýle americké výroby, které prý vydrží střelu z brokovnice. Následnou atmosféru u stolu nejlépe popisuje fráze „vtip se nepovedl“. Zatímco matku má ironie urazila a jala se mi za doprovodu vášnivých gest vysvětlovat, že v její kavárně jsou parašutisté běžná věc, syn očividně více než nadsázce rozuměl klobásám a zmrzlině a myslel si, že proti němu

BYL JSEM VŽDY JEN TROCHU TLUSTÝ?

„Ladislave, další buřt už si nedávej, jsi tlustý,“ napomenul mě otec v mých třinácti letech. Tato traumatizující zkušenost odstartovala éru mého hubnutí, v níž mě před mentální anorexií zachránil jen nedostatek vůle. O dva měsíce později jsem si již přes břicho viděl na přirození a postupně se začlenil do světa lidí, kteří mohou otevřít BMI kalkulačku, aniž by předtím dlouze mluvili o své štítné žláze. Vlivem brambůrků, pařížského salátu, piva a wasabi oříšků se ale postupně dvanáctiletému Ládíkovi začínám znovu podobat nejen úrovní humoru, ale také postavou. Dělat si legraci z tlustých lidí je tedy v mém případě sebeironie.

opravdu stojí americký agent. Marně jsem opakoval fráze „America terorist“ a „free Palestine“. Atmosféra u stolu byla vyloženě nepřátelská. Raději jsem si proto sbalil věci a provokativně pomalu se začal vzdalovat v naději, že mě mladý otlý kontrarozvědčík vyrazí pronásledovat. Nakonec ale tento mladý muž potvrdil Kretschmerovu typologii a jako správný zástupce kategorie „pyknik“ flegmaticky setrval na své pozici, aby ušetřil cenné kalorie.

Stejně plíživým tempem, jakým jsem stoupal do táhlého kopce, se zhoršovalo počasí. Temná mračna se znovu chystala nevinného poutníka ztrestat za to, že si s sebou ve slepé důvěře ve spalující nehostinnost blízkovýchodního klimatu nevezl pláštěnku. Kdybych měl příležitost vyhodit plastovou láhev do kontejneru na papír, s radostí bych tak na znamení pomsty učinil. Lidé nakládající v Turecku s odpadem si ovšem dobře uvědomují, že pálit papír a plast odděleně je zbytečné, proto tu takové kontejnery nejsou. Zdálky už bylo slyšet hřmění, když se přede mnou objevily stánky obchodníků sbité z plechů a dřevěných fošen, které

v kombinaci s pustinou kolem vypadaly jako výjev z postapokalyptického světa. Vypral jsem si ponožky v korytě s vodou a připojil se k ostatním hostům, kteří se v očekávání deště krčili pod několika slunečníky. Sotva se rozpršelo, svorně jsme se evakovali do jediné uzavřené budovy – jídelny bistra, v němž stará žena na otevřeném ohni pekla placky plněné sýrem. Byl na ni fascinující pohled. Když roztahovala těsto, dávala do něj sýr, balila placku, otáčela ji na ohni a servírovala na talíř, neudělala samojediný zbytečný pohyb. S robotickou přesností zásobovala hladovějící dav dalšími plackami a lidskou podstatu její existence připomínaly jen občasné pohyby mimických svalů. Pohled na monotónní atmosféru tovární výroby placek mě unavil natolik, že jsem se po několika minutách jako raněné zvíře schoulil v rohu a usnul. Znímám jen málo lidí, kterým by se podobná věc nikdy nestala. Následky podobného jednání bývají vždy stejné – přijde obsluha, nešetrně vás vzbudí a následně vyhodí. Nejinak tomu mělo být i zde. Kuchařka se zvedla od svého ohniště a po cestě se ozbrojila velkým polštářem, aby mě mohla... přikrýt. Skutečně. Ta dáma rezignovala na netečnost továrního dělníka, probudily se v ní mateřské pudy a vypravila se ochránit mé ledviny. Blahoslavena budiž mateřská láska ve všech svých podobách! Odpusť mi, mami, všechny ty okamžiky, kdy jsem odmítal líbat tě na líce, škrábat brambory, vynášet koš a v maskulinní nadřazenosti se zdráhal podrobit své akné tvé kosmetické péči.

Déšť ustal, bez použití kyslíkového přístroje se mi podařilo zdolat vrchol a jal jsem se sestupovat do údolí. V protisměru mě míjely přetížené kamiony tak nesnesitelně pomalu, až jsem se rozhodl jedno z páchnoucích monster ponížít tím, že jej předejdu. Zastavil jsem se v nejprudší části klesání, poprvé po 900 kilometrech se protáhl, a sotva se v dohledu zjevil první kamion, šouravým krokem jsem vyrazil do kopce. Vůz mě začal pomalu předjíždět a já navázal oční kontakt s řidičem. Z mých planoucích očí čišelo odhodlání závodníka. Vzdor tomu, že řidič nikým nevyřčenou výzvu nepřijal, zapřel jsem se ze všech sil o chodecké hole a téměř

tryskem vypálil vpřed. Quelle horreur! Ukázalo se, že patrně existuje nepřímá úměra mezi velikostí předmětu a jeho domnělou rychlostí. Vzdor mému poklusu se kamion vzdaloval, aniž by mi vitální kapacita plic umožňovala křičet bojovná hesla. Svě zápolení, jež ze všeho nejvíc připomínalo zoufalý pokus postřeleného paralympionického stopaře dohnat auto, ve kterém si zapomněl berle, jsem nakonec vzdal. Krátký pocit ponížení brzy vystřídaly obavy o mé vědomí a snaha rozpomenout se na příznaky mozkové mrtvice. Mnoho času uplynulo, než jsem jako pták Fénix povstal ze svého popela a pokračoval v klesání. Jak těžké jen je být mužem!

Zbytek odpoledne mi přinesl už jen málo vzrušení. Nad nevrlym číšníkem, který mě vzal na hůl a za čaj mi naučoval taxu odpovídající centru Tokia, jsem jen mávl rukou. Zaujali mě až muži, s nimiž jsem večer konzumoval plněné placky. Rozmanitost náplní a lahodné těsto rozplývající se na jazyku ve mně probudily maniakální žravost a navrátily mi víru v kvality jinak nezajímavé turecké kuchyně. Kluci mě navíc seznámili s geniálním překladačem, který umí rozpoznávat lidský hlas a v reálném čase jej z angličtiny převádět do turečtiny. Tento program zhmotňující velikost lidského poznání nám umožnil otevřít i složitější témata, jako je například teologie. Kolektiv strávníků zaujalo zejména mé líčení toho, že katolíci mají hned tři bohy a žádný ramadán – někteří z nich nepochybně začali uvažovat o konverzi. Mít po ruce podobně šikovnou frázi jako onen dobrácký Kurd v Istanbulu, mohl jsem toho večera vrátit poměr muslimů a katolíků na původní úroveň.

Při hledání ubytování jsem i tentokrát musel zapomenout na to, kdo drancuje severská moře, znečišťuje vzduch zplodinami nedokonalého spalování a prodává předraženou kávu. Poblíž sídla velvyslanectví ropy jsem si natáhl hamaku mezi sloupy automobilové myčky a popil čaj s pumpaři, kteří mi u sebe ochotně uschovali krosnu. Po krátké očiště u mešity jsem vyrazil zahájit proces regenerace, který tentokrát kromě aut po výpadku proudu rušil také náhradní dieselový agregát. Pitomá nafta, fakt!

CO JE NEJLEPŠÍ NA MEŠITÁCH

Všichni muslimové si musejí před vstupem do mešity omýt ruce, uši, nos, obličej a nohy (a to hned třikrát). Tento bič na mykózu a bakterie, vyluzující nepříjemný zápach, patrně souvisí se skutečností, že do modlitebny vstupují vyzutí. Díky tomu jsou všechny mešity vybaveny umývárnami.

Den 25.

„Nesmíš se těmi okamžiky vzrušení a štěstí nechat moc unést,“ řekl mi jednou můj kamarád Martin. Tehdy mi jeho rada připadala jako ta nejloupejší věc, jakou jsem kdy slyšel. Zpětně si ale uvědomuji, jak velkou měl pravdu. Když se na cestě moc soustředíte na těch pár nejlepších momentů, zbytek vám přijde jenom jako zabítý čas mezi nimi. Proto jsem vždycky odmítal odpovědět na nejčastější otázku: „Jaký je tvůj nejlepší zážitek z pouti?“ Když si člověk jeden takový vybere, ostatní jsou jen skoro tak dobré.

Když mě v pět ráno vzbudila hustá vlhká mlha doprovázená nenesitelnou zimou, setrval jsem na své pozici. Pichlavým paprskům ranního slunce už jsem ale vzdorovat nedokázal a vyhnaly mě na cestu dřív, než bych musel zapojit vlastní vůli. Široká silnice, spousta aut, vedro a nic zajímavého v dohledu... Mám pocit, že mi poslední dny nepřinášejí tolik zajímavého jako začátek poutě, kdy pro mě vše bylo dočista nové. Osvěžující nejistota a objevování tolik odlišné kultury postupně nahradil stereotyp každodenního boje s vedrem a žízni. Cesta se v posledních pár dnech rozdělila

na okamžiky štěstí u čaje či nanuku Twister a ty nepříjemné úseky mezi nimi. I to ale k pouti patří. Na tradiční trase pouti do Santiaga de Compostela leží rozsáhlá náhorní plošina Meseta, která připomíná poušť (a také krajinu v Turecku). Kromě vedra tam opravdu není vůbec nic. Středověcí poutníci se v Mesetě podle svých slov setkávali s ďáblem, pár lidí se tam údajně zbláznilo. No a říká se, že právě tady začíná skutečná pouť. Tak na tom třeba něco bude. Ale podle mě se to spíš jenom tak říká turistům, proto jsem si raději na elektronické čtečce otevřel novou knihu – James Joyce, *Odysseus*... No dobře, kecám, zase Viewegh.

Po deseti kilometrech cesty jsem se dostal do města Bucak, jehož čtyřicet tisíc obyvatel pro mě znamenalo příslib internetu. Na okraji této megalopole mě čekala podmanivá scéna. Trojice žen nakládala do pytlů sušené datle a jejich počínání sledoval postarší muž ležící na dece, hlavu podloženou polštářkem. „Oslava MDŽ v Turecku,“ napadl mě okamžitě titulek k fotografii, kterou jsem chtěl nenápadně pořídit tak, abych neznámého gentlemana nevyděsil. Když si mého počínání všiml, zasmál se, načechral si polštář a ochotně zapózoval. Vzdor všemu respektu ke kulturní rozmanitosti jsem se v této situaci rozhodl postavit na stranu žen a demonstrativně jim vyrazil na pomoc. Do tajů zpracování datlí mě zasvětila šedesátiletá krasavice, jejíž pozici neohrožené emancipované ženy podtrhovala zapálená cigareta ležérně visící z koutku bezzubých úst. Občas mě opravdu mrzí, že neovládám pravidla kompozice a nevlastním mocnější stroj. Fotografie pořízené v tomto sadu by prodejci sušeného ovoce nepochybně rádi využili pro svou reklamní kampaň, případně mi za jejich smazání zaplatili převelikou sumu.

„Hello, Internet café, please?“ zeptal jsem se pln naděje frajersky vypadajícího třicátníka, který kouřil před svou kanceláří. „Internet, café, no problem,“ odvětil a naznačil mi, ať jej následuji dovnitř. O chvíli později už jsem seděl u svého počítače a sekretářka mi přinesla kávu. Muž, z něž se vyklubal majitel reklamní

agentury, totiž mou otázku pochopil jako žádost o internet a kafe a rozhodl se naplnit všechny touhy hubeného cizince. Po dvou hodinách zběsilého surfování na vlnách internetu ke mně můj síťodárce přišel znovu. „Už je čas... Je čas jet na oběd,“ zavelel nekompromisně. Společně s ostatními zaměstnanci jsme nasedli do auta a zamířili do nedaleké kantýny. Z tempa, kterým do sebe mí kolegové ládovali kuře, rýži a sladké nudle, jsem usoudil, že dokud bude v Evropské unii Francie, Turecko nemá na přijetí sebemenší šanci. Zatímco jsem se společně s ostatními dávil kuřecím stehnem, zaujal mě pohled na výzdobu jídelny. Tam, kde by zkušený návštěvník družstevních vývařoven očekával fotografie eidamu třícítky, špenátu a ovoce, byly obrázky vyhladovělých afrických dětí. Snad se tím snažili poukázat na to, že hlad je nejlepší kuchař nebo že se stanou i horší věci než rozmočené sladké nudle. Společně s kluky jsme si v duchu moderních trendů pořídili selfie, na kterém s kuřetem v ruce vypadám jako nejšťastnější člověk na světě. Není divu, zejména následkem ramadánu jsem už shodil asi osm kilo.

Za městem jsem se napojil na pěknou a nepřiliš frekventovanou silnici, která šplhá do kopců. „Do Antalye? Pořád rovně, tahle silnice tě tam dovede,“ řekl mi mluvčí skupiny autobusových

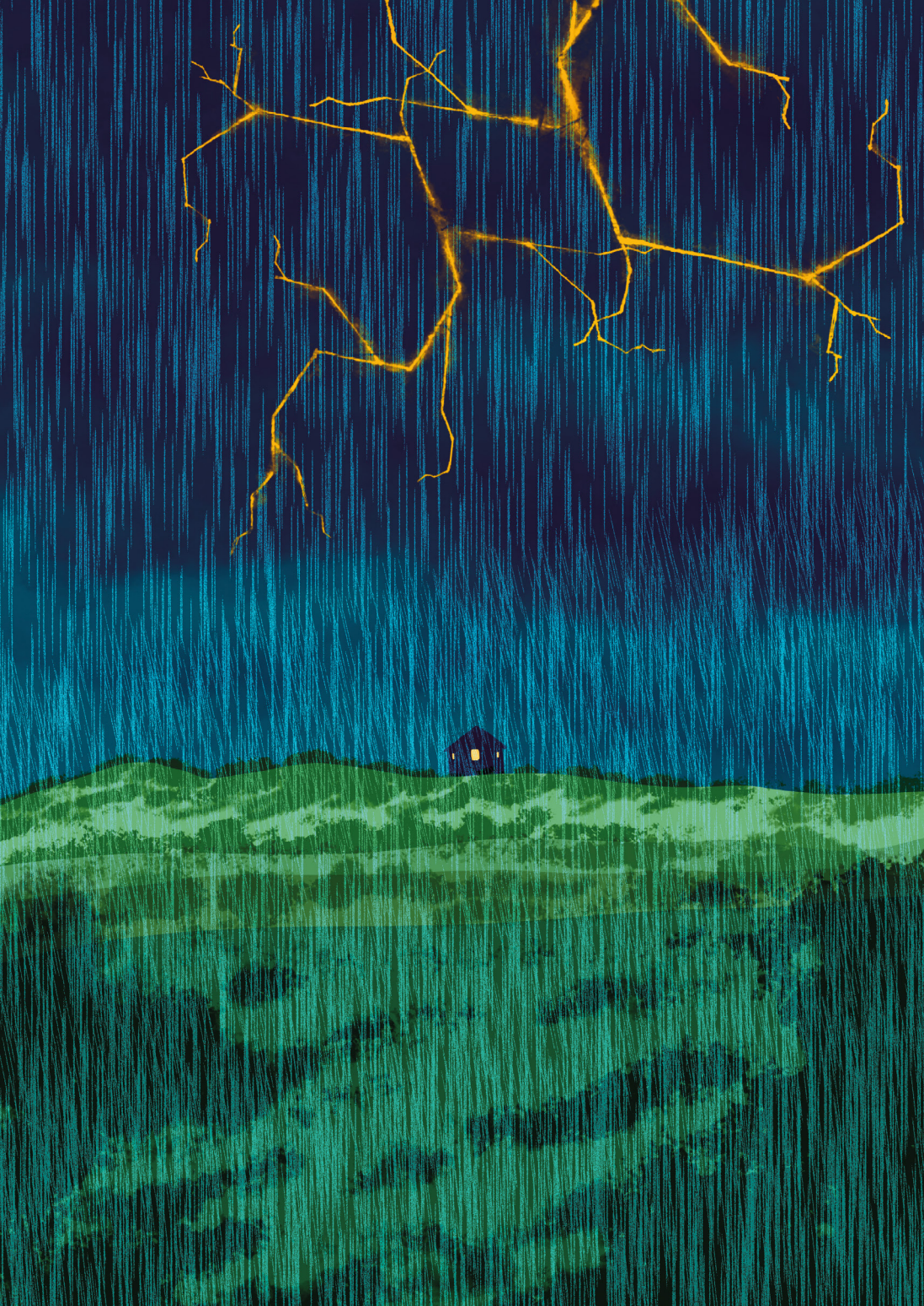
NA CO POŘÁD INTERNET?

Internet je branou do světa vědění, nevypálenou alexandrijskou knihovnou a chrámem zábavy. Když jsem zrovna neplánoval trasu, neposílal e-maily blízkým a nenahrával fotografie na Facebook, zjišťoval jsem si informace o svém novém náboženství, válce v Izraeli, puchýřích, parazitických nákazách a dalších radostech. Kdepak, poutník bez internetu je jen... opravdový poutník.

řidičů, kteří mě adoptovali, aby ověřili, kolik feferonek zvládne sníst takový Evropan. U stolu jich sedělo asi deset a byli to veselí chlapíci. „Vyfoť si jeho, to je z nás největší fešák,“ pobízeli mě a ukazovali na postaršího šviháka, který měl na sobě sako. Dokonce si i pamatoval, že má být správně zapnuté jen na jeden knoflíček – zapnutý ovšem nechal ten spodní, takže se na něm sako komicky kroutilo. „Řídit autobus? Super!“ odvětili mi muži na otázku, zda je baví jejich práce. Přesně tohle mě na Turcích fascinuje. Každý jeden člověk je pyšný na svou práci. Když leští boty, nadšeně vám vypráví o těch nejkrásnějších kožených kouscích z Itálie, se kterými se setkal. Když dělá hlídače univerzitního kampusu, pochlubí se vám fotografiemi těch nejhezčích slečen, které střeží. Totéž platí o číšnicích, dělnících, elektrikářích, taxikářích, pekařích, zelinářích... no prostě o všech. Snad i proto se Turci mohou celý den smát, když dělají práci, která je baví. „Rozhodli jsme se, že mezi sebou uděláme sbírku a koupíme ti bicykl, ať nemusíš chodit pěšky,“ oznámil mi vážně mluvící autobusáckých odborů, když jsem se chystal vyrazit na cestu. „Kdepak, ty máš autobus, já mám nohy a nic se na tom měnit nebude,“ vrátil jsem ho do reality. Naše loučení doprovázely salvy dobráckého smíchu, které neutichly, ani když jsem se vzdálil.

V kopcích se kolem mě rozprostřela krásná vlahá krajina, která spojovala vše, co máme na Středomoří rádi. Louky plné vonavých květů, jehličnaté lesy poskytující tolik vzácný stín, na zahrádkách olivovníky, kaktusy, občas bambusové porosty a všude přítomný křik náruživých cikáďáků toužících povalit nějakou vypasenou cikádicí na krovky. A co na tom všem bylo nejlepší, úplně zmizela auta. Potkával jsem jich akorát na to, abych se měl občas s kým pozdravit. Zatímco jsem si užíval tuto překvapivou změnu životních podmínek, plíživě se nade mnou stahovala bouřková mračna. Bůhvíjak daleko od další vesnice, kdesi na odhalených vrcholcích kopců... to není zrovna dobrá zpráva. Nakonec se mi ale podařilo na poslední chvíli nalézt azyl na zastřešené terase domu starého muže. Myslím, že nepochopil mé úmysly, ovšem zároveň

neměl to srdce mě vyhodit do deště. Zatímco jsem seděl na zemi, přinesl si židli, z níž hodinu beze slova bedlivě sledoval každý můj pohyb. Přemýšlel jsem nad tím, že většina lidí by setkání s tímto pánem vnímala negativně. Ve skutečnosti mi ale tento muž projevil ještě větší vstřícnost než většina hostitelů. Nechal mě u sebe doma, i když mi nedůvěřoval a měl ze mě strach. Z určitého úhlu pohledu je to důkaz ještě větší pohostinnosti, než které se mi dostalo od jiných lidí. Stejně je zvláštní, jak často hodnotíme chování ostatních lidí jen podle toho, jaký výsledek přineslo nám – ale už nepřemýšlíme nad tím, jaké úsilí znamenalo pro ně.

Pomalou padla tma a já stále šel po deštěm zvlhlé silničky, aniž bych měl kde spát. Zdálo se, že v noci bude znovu pršet, ovšem pustá krajina mi nenabízela žádný přístřešek. Těžko soudit, co mě v tu chvíli znepokojovalo nejvíc – zda vidina celonočního pochodu, či představa, jak mě déšť ve dvě ráno vyhání ze spacáku. Předsevzal jsem si, že když narazím na vesnici, poprvé v historii svých poutí zazvoním na neznámého člověka a požádám ho, zda u něj mohu spát. Až dodnes se mi dařilo spát jen u lidí, kteří mi nocleh sami nabídli, případně u zvrácených homosexuálů, s nimiž jsem se domluvil předem. Tentokrát mi ale nezbylo než odhodit stud a nasáčekovat se někomu přímo do obývacího pokoje. Po desáté se přede mnou konečně objevila světla vesnice. Nebylo na co čekat, čas zahájit expanzi nadešel. Zazvonil jsem hned na první dům a poprvé v životě okusil těžký denní chléb podomních prodejců. Okamžitě se rozštěkali psi a rozsvítilo se také u sousedů. Dveře otevřel starý kulhající muž, který ani nečekal na mé vysvětlení. Kdyby ubral na gestikulaci a posílil artikulaci, možná bych i pochopil, co se mi snaží sdělit. Zběsilé mávání rukou a skřeky vycházející z bezzubých úst ve mně ale vyvolaly pouze strach o vesničanova zdraví. Vzpomněl jsem si na to, že některé indiánské kmeny prý mají zvláštní obřad – jednou za čas nechají vylézt všechny příliš staré lidi na strom a třesou s ním tak dlouho, dokud ti nejslabší nepodpadají. Myslím, že tento senior ho v minulosti podstoupil.

Když se na zápraží vedlejšího domu objevil soused, hned jsem za ním zamířil. Děd přestal mávat holí a zaplul zpět do domu, aby přivedl posily z řad nemrtvých. „Sleep, my woman eat,“ nabídl mi soused nevědomky kanibalské dobrodružství poté, co jsem mu vyložil své trable. O chvíli později už jsem seděl u počítače v obýváku a čekal na večeři, kterou mi připravovala Metinova žena. Něžný snímek, řidič kamionu a amatérský fotograf Metin mi mezi tím ukazoval zdařilé snímky květin, motýlů, ptáků, měsíce, svého vozu a nahé osmileté dcery. Jeho životem unavená manželka mi pak přinesla večeři amerického stylu. Hromadu hranolků a tučné kuřecí směsi s fazolemi jsem zapíjel coca-colou a užíval si svůj americký sen, zatímco jsme společně se zbytkem rodiny koukali na dokument o londýnských podzemních hrobkách. Po spořádání posledního kusu mrtvého opeřence jsem Metinovi řekl, že už bych rád šel spát. Zítra si totiž patrně budu muset skočit na kolonoskopii, tak potřebuji být fit. Metin ale překvapivě zamítl a cosi natukal do svého telefonu. Pak mi omluvně ukázal jeho displej. „My uncle died,“ bylo napsáno v okně překladače. Ach jo, Ladislave, do čeho ses to zase uvrtal? Co teď po tobě Metin bude chtít? Abyš mu strýčka pomohl zakopat? Čestnou stráž u rakve? Nebo potřebuje alibi před policií? To ukáže čas. Každopádně bylo zřejmé, že nemám chodit spát. Odpověď přinesla až desítka hostů, kteří s rodinou přišli popít čaj a odešli až po půlnoci. Když pohřební afterparty skončila, Metinova manželka mi ustlala v obýváku a já mohl jít spát. Před spaním jsem přemýšlel o tom, jaký musí být v těch londýnských hrobkách parádní chládek. A taky jsem si počítal, jaká je pravděpodobnost, že požádáte cizího člověka o přespaní zrovna v den pohřbu jeho příbuzného. Při délce dospělého života padesát let a deseti mrtvých příbuzných za život asi 1 : 2 000. Na druhou stranu se stanou i horší věci – třeba svatby. Na pohřbech se alespoň nestřelí.

Den 26.

Možná nejcennější zkušeností z celého Turecka pro mě bylo to, že jsem se každý den setkával s opravdu chudými lidmi. Chudoba pro většinu z nich není ostuda ani nenaplněná ambice – je to trvalý stav, o kterém vědí, že jej nezmění. Chudí Turci se nemusejí obávat o peníze investované do akcií ani o budoucnost svého podnikání. Vědí totiž, že za dvacet let budou stále stejně chudí. Občas vídám neopakovatelné nabídky, které mi slibují, „že už nikdy nebudu muset řešit peníze“. A vždy mě napadne, že spoustu takových lidí už jsem potkal... v chudých tureckých vesnicích.

Kohoutí kokrhání, které jsem si v rámci hledání nejméně otravného zvuku budíku nastavil pro tento den, mě vzbudilo v 6.59. Od toho okamžiku mě Metin nervózně popoháněl ve dvouminutových intervalech, neboť toužil zasednout v kabině svého vozu. U snídaně jsem do sebe rychle vpravil co nejvíc bílkovin a v 7.15 s Metinem stanul před jeho kamionem. V čase mezi 7.16 a 7.29 nás jeho manželka fotografovala, zatímco Metin vytrvale kritizoval každý další snímek. V okamžicích, kdy vypínal prsa a zatahoval břicho, jsem se vážně obával, aby mu nepraskla cévka a já nemusel setrvat na místě kvůli dalšímu pohřbu. Případným zájemcům o studium anatomie tureckého narcismu a fenoménu selfies doporučuji navštívit jeho facebookový profil Metin Üresin, který poskytuje mimořádně cenný materiál. Dejte tomuto vzácnému muži pár lajků a pozdravujte ho ode mě. Za to, že se do dějin poutí Ladislava Zibury zapsal jako člověk, který odboural poslední bariéry jeho studu, si to zaslouží.

Vesnice, do níž jsem dorazil o třicet stránek Viewegha později, měla být podle mapy posledním větším ostrůvkem civilizace před šedesát kilometrů vzdálenou Antalií. Tamější hokynářství

tak představovalo jedinou příležitost, jak se zachránit před hladomorem. Při včerejší bouři jej ale patrně bohužel vyplenily veganské milice, neboť existenci živočišné bílkoviny v hokynářství připomínalo jen osamělé plato vajec (fakt tam neměli ani mléko; pozn. hladového poutníka). Iluzi velkého nákupu tak ve mně vzbudila jen cena – deset tureckých lir za pět balení sušenek. Pobouřen další ranou volného trhu jsem zamířil do přilehlé internetové kavárny, abych našel odpověď na to, jakou paměťihodnost avizuje hnědá cedule s řecky znějícím nápisem „Mylios“. Vládkyně internetu mi ale zpoza pultu naznačila, že tak snadné to nebude. „Counter Strike? Half-Life? Call of Duty?“ předčítala mi gamblerský lístek. „Internet,“ opakoval jsem zoufale, zatímco odmítavě kroutila hlavou. Nekompromisně jsem si sedl k počítači odhodlán domoci se svého práva na připojení k síti násilím. Žena ale přispěchala s telefonem v ruce – na drátě měla svého anglicky mluvícího známého. „Yesterday storm, today no Internet,“ oznámil mi tu nejhorší novinu od doby, co mi pan profesor Vybíral dal dvojku z informatiky. Trochu mi to připomnělo příběh porevolučního podnikatele Jindřicha J., který nám domů kdysi zaváděl internetové připojení. Ten měl v plánu dotáhnout do každé českobudějovické domácnosti optické vlákno skrz záchod a pro tento účel už sestavoval flotilu žabích mužů. Svým uživatelům také jako bonus nabízel vlastní síť „intranet“, kterou průběžně zásoboval filmy a erotickými videy. Díky minutovému eposu „Hasička“, opatřenému vodotiskem serveru www.zlaty-dest.cz, jsem v deseti letech poprvé od porodu viděl ženské přirození. Vpravdě renesanční a inspirativní člověk!

V offline světě se nic pozoruhodného neudálo. Odpoledne jsem narazil na prostrílenou ceduli s nápisem „Antalya 50 km“. Očividně ani v těchto končinách není moudré slavit konec ramadánu bez špuntů v uších (mimochoodem mi tam píská furt). Protože mě ukazatel odkazoval na prašnou cestu, raději jsem si riskantní odbočení rozmyslel během hodinové siesty v odložené

odpadní rouře. Že ukazatel nelhal, mi potvrdila až skupina farmářů o mnoho kilometrů dál. Kluci mě při této příležitosti pozvali na oběd. Návštěvu Turecka bych mimochodem doporučil každému, kdo považuje fazole za mexické národní jídlo. Nepochybuji o tom, že Mexiko vítězí v prodeji kokainu a cukrové třtiny, ovšem ve spotřebě fazolí ho Turecko musí drtit na celé čáře. Nepamatuji si, že by se mi tu kdy podařilo obstarat si oběd či večeři bez této luštěniny. Odpoledne mě do stínu svého příbytku pozval ještě nejveselejší zemědělec, jakého jsem kdy viděl. Zatímco zatápěl pod kamínky a vařil vodu na čaj, dováděl se svou čtyřnohou přítelkyní. Na kozu nejprve mečel a přetlačoval se s ní hlavou, aby ji následně mohl laskyplně laskat na bocích. Později se k nám přidala také jeho dvounohá přítelkyně, která na svou sokyni ani trochu nežárlila. Popíjeli jsme spolu čaj a od srdce se smáli všemu kolem – mému přízvuku, příletu holuba, poryvu větru či tomu, že mi žena podala okurku. Chudí lidé, jako byli tihle dva, opravdu nemají vůbec nic. Chybí jim televize, penzijní spoření, dovolená v Chorvatsku, možnost závidět sousedům, dokonce i o designových předmětech z IKEA si mohou nechat jenom zdát. A tak už jim zbývá jen jediné – příležitost být šťastní a nemít starosti o to, zda něco budou dávat v televizi, kolik si odkládat na stáří, kam jet na rekreaci, proč závidět sousedům a co si koupit v IKEA, aby je trumfli.

Jak už to ve světě poutníků bývá, vpodvečer jsem se začal poohlížet po místě, kde bych mohl přespat. Musel to být sám svatý Jakub, patron poutníků, kdo mi do cesty seslal pohovku s přístřeškem u prašné cesty vedoucí k rodinnému domu. Ačkoli etiketa podobné situace neřeší, jako slušně vychovaný mladík jsem se rozhodl k domu zajít, abych se políbil na tvář s jeho obyvateli a nahlédl pod pokličku rodinné kuchyně. Uvítací výbor zastupoval sympaticky vypadající muž s puškou zavěšenou na rameni, který kráčel přímo proti mně. „Salam alejkum,“ zvolal jsem a žertovně rukou provedl indiánské gesto míru. Bledá tvář ale měla jiný názor. Muž sundal z ramene pušku a namířil ji na mě, čímž

mě přivedl do rozpaků. Proč to proboha udělal? Rád bych tvrdil, že jsem prohlásil něco prudce vtipného či ozbrojence zneškodnil kancelářskou sponkou. Ve skutečnosti jsem jen odevzdaně zvedl ruce a začal couvat směrem z jeho pozemku. Poprvé v životě na mě někdo mířil zbraní a vyvolalo to ve mně docela obyčejný lidský strach. Byla to jedna z těch situací, kdy by nebyla ostuda ani se počurat nebo něco horšího. Že ne?

Boží mlýny melou jistě a občas také rychle. Sotva jsem se vrátil z divokozápadního skanzenu, z terasy svého domu na mě zamával soused a pozval vystrašeného poutníka na večeři. Pětaosmdesátiletého policistu v penzi mé líčení sousedova hulvátství dopálilo a naznačil mi, že to je blbec. Řeč ale přišla i na veselejší témata, jako je obřízka. Muž mi pyšně líčil, jak ji všem chlapcům z rodiny provedl osobně. Démonicky se u toho smál a naznačoval stříhání nůžkami. Napadlo mě, že bych neměl být příliš milý, aby mě náhodou nepřijal za vlastního syna jako ta dobrá žena před týdnem. U lahodné večeře mi policista poskytl exkurz do světa orientální hudby, kterou pouštěl z chrapčícího rádia. „Koho fazole, rýži, jogurt, maso a salát jíš, toho píseň zpívej,“ řekla by mi v této situaci babička. Trpěl jsem proto potichu. Když o půlnoci nadešel čas spánku, ženy mi ustlaly na gauči v obývacíku. Pomalu jsem usínal, zatímco můj hostitel sledoval veselý dokument o Pásmu Gazy.

Den 27.

Nejezdit do Izraele kvůli strachu o život je přehnané. Rakety Hamásu ročně zabijí jen několik civilistů, a to navíc obvykle v exponovaných oblastech poblíž Gazy. Riziko je tedy podobné jako u každé nepřehledné křižovatky. Že jsem se nakonec rozhodl zkusit pěšky projít Izrael i v tak nepříznivou dobu, nebylo žádné hrdinství, ale obyčejný

důkaz zdravého rozumu. Stejně tak nebylo zbabělé, nýbrž rozumné, že jsem naprosto vyloučil možnost jít přes Sýrii. Hrdinství je vytáhnout topícího se člověka z řeky, ne zbytečně riskovat svůj život. Ostatně myslím, že v okamžiku, kdy se rozhodujeme jen o osudu sebe sama, kategorie „hrdinství“ ani „zbabělost“ nedávají smysl.

Existují snídaně, na něž stojí za to si počkat i do deváté ranní. A tohle byla jedna z nich. Rodinnou fotografii jsme tak pořizovali až před desátou. Pan policista držel v náručí svého bišonka a v záběru mi mává jeho tlapkou. Po pár kilometrech cesty mě potkalo to, co jsem očekával už dávno – prašná cesta se napojila na rychlostní silnici vedoucí z Burduru do Antalye. Stokilometrovou rychlostí mě míjely zástupy aut, která směřovala do možná nejoblíbenějšího tureckého letoviska. A já byl smutný. Ach běda! Kde jsou chudé rybářské vesnice s ploty stlučenými z toho, co vyvrhlo moře? Jak mohu přes výfukové plyny cítit vzduch prosycený solí? Mají tu vůbec pirátskou krčmu? Zatímco jsem u bistra popíjel čaj a vyhlížel někoho, kdo by mohl mluvit anglicky, přiletělo několik racků, kteří se jako supi vrhli na rabování odpadkového koše. Konečně mi něco připomnělo atmosféru břehu mořského, ovšem jedna vlaštovka jaro nedělá. Pak jsem narazil na skupinku mladých lidí, kteří se vraceli domů z dovolené. Kromě toho, že se do Antalye skutečně nedostanu jinak než po rušné silnici, mi přinesli i další radostné noviny. Namátkou vybírám titulky nejzajímavějších z nich:

- „Mladík zatčen poté, co spal na pláži a rozmačkal vajíčka karety obrovské.“
- „Další lety do Tel Avivu zrušeny kvůli válce.“
- „Silné bouře v Istanbulu zabily 8 lidí a 2 Kurdy.“
- „Antalya hlásí 40 °C ve stínu. Odpoledne nevycházejte ven, radí odborníci.“
- „Prvenství v soutěži o nejdražší město Turecka znovu patří Antalyi.“

Když nepočítám několik aut, která mě málem srazila, největší vzrušení mi přinesla servírka z bistra u silnice. Popíjel jsem tam Nescafé 3v1 ve společnosti mladíka mého věku. „Ta je, co?“ prohlásil spiklenecky, když si všiml toho, že na servírce visím očima. Otevřel jsem peněženku a prohlédl si dolarové bankovky, které mi dávají auru západáckého bohatýra. „Za pár let se vrátím a odvezu si ji s sebou do Evropy,“ prohlásil jsem rozhodně. Na půvabnou tmavovlásku jsem pak myslel po celý zbytek dne a plánoval založení rodiny. Stále ho provází mnoho nejistoty, zejména u syna. Nemohu se totiž rozhodnout, zda ho pojmenovat Sebastian a vychovat z něj slušného intelektuálního tloušťíka, nebo vyslyšet volání svého kamaráda Prokopa. Ten navrhuje, abych svého syna pojmenoval Žvejek a nenaučil ho mluvit. Na druhou stranu se Prokop možná jen chce pomstít světu za to, jak se jmenuje on sám. Ještě mě s tou rodinou čeká spousta rozhodování.

Po několik desítek kilometrů se neodehrálo vůbec nic zajímavého. Jen provoz kolem mě zhoustl natolik, že jsem raději vlezl za svodidla. Plíživě se blížil večer a já přemýšlel nad tím, že hledání místa na spaní patrně znovu bude provázet spousta mrzení. Jistou naději mi dala policejní svatba v pěkném parku. Ovšem jen do okamžiku, kdy jsem si uvědomil, že policisté mají zbraně. Pískání v uchu sice stále slábne, ovšem přesto bych se alespoň pro příštích pár týdnů dobrodružství spojeného se zbraněmi rád vyvaroval. I když přiznávám, že v tomto kontextu není ani Izrael, na který v současnosti létají desítky raket denně, tak úplně šťastná volba. Naše minulost je ale především sérií špatných rozhodnutí a přítomnost jen jejich důsledky, takže nemá smysl litovat. Už jsem vymyslel i větší blbosti. Na okraji Antalye mě přivítala asi dvacetimetrová socha Atatürkovy hlavy. Podobně jako přilehlý umělý vodopád byla zoufale nerealistická, neboť ani z pohledu nebyly vidět prezidentovy chlupy v nose, které by proporcionálně k dvacetimetrové soše měly být alespoň patnáct centimetrů dlouhé.

V touze po velkolepém výhledu na moře jsem vyšplhal po strmých schodech na vrchol skály, kde se přede mnou objevil ohromný park plný umytých a šťastných rodin. Celý park jsem prošel, abych objevil místo, kde si to mohu udělat hezký. Přijít po sedmadvaceti dnech cesty k moři pro mě byla velká událost, která by si koneckonců kromě slzičky dojetí zasloužila i slzičku něčeho os-
třejšího. Nakonec jsem se uvelebil na dřevěné rozhledně, která mi nabídla panoráma města, hor a moře jako na dlani. Jak jen je ten svět hezký, když před sebou máte dva dny dovolené u moře, ke kterému jste si jen tak mimochodem zašli pěšky! Konečně přišel čas ohlédnout se za všemi zážitky z Turecka. Kolik to vůbec bylo kilometrů? Nemám ponětí, snad 900 nebo 1 000. Jakými městy jsem procházel? Edirne, Istanbul, Yalova, Bilecik, Bozüyük, Kütahya, Afyon, Isparta, Burdur... a víc si jich nepamatuji. Na rozdíl od lidí, které jsem v nich potkal, nejsou důležitá. Zajímavé je, jak hluboko se mi vrývají do paměti všechny zážitky. Dlouhé měsíce si na ně nevzpomenu, ovšem pak to přijde. Stačí obyčejná vůně, chuť, zvuk nebo třeba povědomý kus nábytku a znovu se mi vybaví i s těmi nejmenšími detaily. Čas jako by přitom vzpomínku uhladil a vylepšil. Všechny hněv, bolest i nejistota zmizely a v naší mysli zůstává jen pocit z dokonalosti toho momentu. A přesně to mám na vzpomínkách nejraději. Ty pozitivní se den ode dne stávají ještě krásnějšími, zatímco ty negativní postupně slábnou, až jednoho dne možná úplně zmizí.

Když jsem z rozhledny slezl dolů, už se stmívalo. Procházel jsem rozlehlým parkem, kde stále panoval čilý ruch. A lidé, jako by chtěli sdílet mou radost z dosažení cíle, se na mě usmívali ještě srdečněji než kdy jindy. Lehl jsem si na trávu, krosnu pod hlavou, a koukal na hvězdy, které dokázaly překonat i světla velkoměsta. Mladý muž, který zrovna sbalil gril, mi přinesl večeři – velký kus melounu, maso a brambory. Mé potřeby pak byly ve všech směrech naplněny. O hodinu později jsem už usínal na betonové střeše záchodků v přilehlém lesíku. Nohy plné puchýřů,

nemajetný, vyčerpaný, sám, s nejistou vidinou budoucnosti, ale přesto – nebo snad proto – nebývale šťastný. Tak jsi tady, Ladislave. Teď už jen ten Izrael.

Den 28.

Když se vrátíte z pouti domů, jedna věc už vám navždy zůstane – vědomí, že se tam můžete kdykoli vrátit. Když máte nějaký problém, můžete si vzpomenout na to období bezstarostnosti, kdy jste putovali širými pláněmi a mysleli jen na to, co si dáte k večeři. A víte, že když někdy budete potřebovat utéct od všeho, co vás trápí, stačí vyrazit.

Ráno mě nezbudilo kokrhání kohouta ani žádná jiná melodie budíku, ale obyčejné bzučení much. Můžeme na ně nadávat, můžeme je nenávidět, ale bez much žeroucích hovna by nám na světě bylo hůř. Rozhodnutí ležet v době snídaně na střeše jejich švédského stolu pak bylo jen mou chybou. S vidinou dovádění ve vlnách Středozemního moře jsem vyrazil na cestu podél hlavní silnice. Navzdory své pověsti místa odpočinku dobře situovaných lidí z celého světa Antalya vypadala jako obyčejné chudé město. Unaveným lidem postávajícím na autobusových zastávkách se snažili prodat pečivo a čaj všudypřítomní stánkaři, provoz blokovali bohatší šťastlivci v autech, která pamatují minulé tisíciletí. Přes nízké ploty jsem zvědavě nahlížel na dvorky okolních domů. U jednoho z nich mě za paži chytla mladá žena, která mlčela, ale zběsilými gesty mi naznačovala, abych ji následoval. Nebohé dívčině se přihodilo něco tak strašlivého, že úděsem oněměla, napadlo mě, zatímco jsem ji následoval odhodlaný poskytnout srdeční masáž a umělé dýchání klidně i psovi. Namísto toho mě ale jen přivedla k velkému koberci přímo uprostřed špinavého dvora. Nikdy

PŘIŠEL JSEM TURECKO VYŽRAT?

Gastronomické orgie v rodinách, neustálá pozvání na čaj, svačinky u dělníků... Možná si teď myslíte, že jsem se rozhodl rozvrátit osmanskou říši tím, že vyjím všechny muslimské domácnosti. Realita je ale trochu jiná. V tureckých vedrech by mi nošení zásob na několik dní doporučily jen bakterie rodu *Salmonella* a *Listeria*. Jíst u místních, kteří navíc měli radost, že mě mohou pohostit, tak bylo nejlepší řešení. A jak jsem se jim za jejich ochotu odvěčtil? Jezdím po republice a říkám lidem, že Turecko prostě musejí navštívit. Dokonce jsem o tom napsal i knihu, možná jste se s ní setkali. Občas je ale třeba udělat ještě víc. Proto jsem na konto SOS Sýrie po svém návratu poslal částku odpovídající ceně dovolené v Turecku. Organizace Člověk v tísni z tohoto konta přispívá mimo jiné na uprchlické tábory na východě Turecka. Na konto SOS Sýrie poputuje také část honoráře za tuto knihu.

nevyřčené slovo tam přebrala postarší žena, která mě pozvala k rodinné snídani. Zatímco jsem se k její velké radosti cpal sýrem a chlebem, vysvětlovala mi rodinné poměry. Ukázalo se, že dívka, kterou jsem považoval za vyděšenou introvertku, je stejně jako její manžel hluchoněmá. Otlá žena, matka rodiny, neměla v úmyslu učit mě znakové řeči, nýbrž podniknout zvrácený gastronomický experiment. Taky jste si někdy nad tácem vepřových žeber položili otázku, kolik potravy vůbec dokáže člověk pozřít? Tato dáma se rozhodla to vyzkoušet na mně. Kdykoli jsem v ruce neměl jídlo, okamžitě mi nějaké podala. Mé pokusy odejít rázně ukončovala za použití chvatů, které se naučila od své hluchoněmé dcery. Povolení k odchodu jsem dostal až o hodinu a snídaňové menu pro šestičlennou rodinu později. Těžko soudit, zda akorát včas, nebo

příliš pozdě. Každopádně mi celé dopoledne bylo pěkně zle. Otylá dáma mi dala okusit to, co anglicky mluvící národy označují jako "killing hospitality".

„Of course,“ odpověděl mi s přehnaným americkým přízvukem mladý prodavač na otázku, zda mluví anglicky. K moři mě ale navedl pouhým pokynutím ruky, protože jeho slovní zásoba měla jisté mezery. Prodavač tím odstartoval mé důvěrné seznamování s praktickými následky kombinace devadesátiprocentní vzdušné vlhkosti a čtyřicetistupňového vedra. Výsledek je prostý – žít se v tom nedá. Více než moře, ke kterému se mi konečně podařilo dorazit, mě zajímal klimatizovaný supermarket. Vrhł jsem se do něj a nakoupil vše chlazené, co mi přišlo pod ruku. Ignoruje všechny hezky oblečené turisty jsem pak před obchodem osvobodil svou hrud' od propoceného trička a láskyplně olizoval první z trojice zakoupeným nanuků. Musel na mě být vpravdě zoufalý pohled. Tam, kde byl na místě soucit, ale nastoupila represe. „Sorry, no homeless here, sir,“ prohlásil nekompromisně svalnatý sekuriťák, který by mě nepochybně zvládl dekapitovat a vykostit jediným máchnutím ruky. Upřímně jsem se omluvil, sbalil si věci a odešel na pláž. Ten člověk nebyl strůjcem mého ponížení, to já sám. Ani pláž mi nepřinesla mnoho radosti. U stánku s občerstvením jsem si objednal čaj a požádal číšníka o to, aby mi nabil čtečku knih, a otevřel mi tak bránu do světa vědění. Velmi rázně mě odmítl a ukázal na ceduli „telefony nenabíjíme“ v několika světových jazycích. Sotva jsem si ale sedl k čaji, stala se typicky turecká věc. Muž za mnou přišel, aby se mi omluvil. Prý si nevšiml mé krosny, což úplně mění situaci. Když jsem mu podal elektronickou čtečku, dokonce se zeptal, zda nepotřebuji dobít ještě mobil. Spokojeně jsem si lehl na lavičku a sledoval moře s výrazem ostrříleného dobrodruha, který už ho několikrát přeplul na voru. Ženy ovšem předstíraly nezájem tak ostentativně, že se ani nedívaly mým směrem.

Co vám budu povídat – Antalya půvab středomořských městeček spíše postrádá. Šumění mořských vln přehlušuje diskotéková

hudba, přežraní rackové odmítají skřehotat a všudypřítomné grily prosycují ovzduší omastkem tak vytrvale, že návštěvníci nemusejí používat opalovací krém, neb na nich olej samovolně kondenzuje. Dojem skutečného luxusu vytvářejí především ceny v restauracích, které hladové návštěvníky staví před těžkou volbu – buď si koupí dobrou večeři v Antalyi, nebo třípokojevý byt v Ispartě. Ale pokud už jste si tam naplánovali dovolenou, nezaoufejte. Mladí lidé jsou kritičtější, protože cítí potřebu vyhranit se vůči všemu kolem sebe. Nerad bych vás od srpnové návštěvy Antalye odrazil, názor si raději udělejte sami. Koneckonců si atmosféru tohoto letoviska můžete vyzkoušet i doma. Stačí si na zahradu pozvat několik sousedů, převléknout se do plavek a společně si na pár hodin lehnout do skleníku. Pro ještě větší autenticitu se můžete polévat slanou vodou a z parku unést pár tlustých holubů, kteří vám budou suplovat racky.

Centrum města, kam jsem se vydal hledat klimatizaci, mě zaujalo o poznání více. Klid do mé duše vnesly především výprodeje. Ne že bych si snad chtěl něco kupovat, ovšem jejich samotná přítomnost je důležitou součástí mého životního komfortu. Kupovat si nezlevněné oblečení ve světě sezónních výprodejů, akcí 2+1 zdarma a slev na poslední kusy je podle mě ztělesněním dekadence a zvrácenosti 21. století. V centru jsem narazil na skupinu čtyř veselých bratrů, kteří mě přizvali ke společné konzumaci obřího melounu. Za nejlegračnější věc svého života svorně považovali narození mentálně postiženého bratra, který kolem nás jezdil na bicyklu. Jejich přístup byl zvláštní kombinací bratrské lásky a obyčejné lidské krutosti. Kromě toho, co svému sourozenci koupili, se mi tak chlubili také videem, kde nahý utíká před vodou z hadice. „Řekli jsme mu, že když se svleče a lehne si na zem, nebude mu takové vedro,“ vysvětloval mi nejstarší z bratrů. „Jak je možný, že mluvíš tak dobře anglicky?“ zeptal jsem se ho. „Russia, business, black money,“ vysvětlil mi ochotně původ svého blahobytu a lingvistických dovedností. Když jsme se loučili, zrovna naváděl

postiženého bratra, aby na mobil natáčel zadky procházejících Russek. To mě přivedlo k otázce, jaké dívky se vlastně mafiánům líbí nejvíc. „Czech girls, Russian girls, Estonian girls, no difference... I say pussy is still pussy,“ vybavil mě na cestu bonmotem zemanovského typu.

Večer jsem si našel nejlevnější ubytování v celé Antalyi – opuštěný a těžko dostupný útes s betonovým mole, ke kterému by potmě mohl šplhat jen úplný blázen. Kontakt s člověkem mi tedy nehrozil a já se stal robinsonem velkoměsta. K dokonalé atmosféře dobrodružné knihy mému pustému betonovému ostrovu chyběl už jen schovaný černocho, kterého bych ale objevil až za pět dní, protože je neděle. Ve spacáku mi malý fyzik v hlavě našeptával, že tahle noc možná přinese něco zajímavého. Mé molo totiž od hladiny moře dělil jen metr, což zní přesně jako začátek vyprávění o velmi nepříjemném probuzení. Jako Damoklův meč se nade mnou vznášel pojem „skočný příliv“. Pro své dobrodružství jsem si totiž nevybral jen tak ledajakou noc. V neděli 10. srpna 2014 lidé z celého světa pozvedli oči v obloze, aby pozorovali jev zvaný superúplněk – kombinaci úplňku a mimořádného přiblížení Měsíce k planetě Zemi. A jak známo, nejdůležitějším původcem slapových jevů je právě Měsíc. Ach jo, Ladislave, tohle se fakt může stát jenom tobě.

Den 29.

Vybuodovali jsme nejvyspělejší civilizaci v dějinách lidstva a obklopili se přepychem. Nemusíme se bát vlků, dožíváme se osmdesáti let a dřinu na poli známe jen z knih. Poslední věci, které nám působí nepohodlí, souvisejí s tím strašlivým faktem, že jsme lidé. Vymočit se v centru města je problém, jehož řešení často zabere desítky minut.

Kýchnutí ve společnosti občas potlačíme i za cenu rizika prasknutí cévky. A vykoupat se v rybníce nazi? Proboha, co když děti uvidí to, co mají všichni? Je fascinující, že jsme našli způsob, jak vyřešit ty nejsložitější problémy... a pak z těch dávno vyřešených udělali společenskými konvencemi problémy neřešitelné.

V noci při mně stáli všichni bohové ochraňující nezodpovědné blbce a příliv nepřišel. Kvůli mým průběžným kontrolám hladiny moře ale celá noc více než odpočinek připomínala čekání na Godota. Jediným Ladislavovým úkolem pro pondělí bylo dopravit se pěšky na letiště, které je, jak jsem se dozvěděl od místních, vzdáleno pět až třicet kilometrů. Udávaná vzdálenost závisí na tom, zda se ptáte optimisty, nebo taxikáře. V internetové kavárně jsem si zjišťoval poslední praktické rady pro cestu do Izraele. Ještě více než informace o válce mě znepokojily tamější ceny – podle všeho tam bude jídlo asi pětkrát dražší než v Turecku. Jak mě naučilo studium žurnalistiky, čísla znějí mnohem děsivěji na příkladech: když prodáte svůj rodinný dům za čtyři miliony korun, můžete si za něj v Izraeli koupit jen čtyři sta tisíc bochníků chleba, jejichž plocha při vyskládání vedle sebe pokryje pouhou sedminu fotbalového hřiště.

CO MĚ ČEKÁ NA HRANICÍCH

Protože Izrael chce zničit pár milionů lidí, kontroly na hranicích země mohou být velmi přísné. Turisty tak občas čeká i několik hodin konverzace se zvědavými celníky. Někdy se stane i to, že je do země vůbec nepustí. Ale pokud přijíždíte s cestovní kanceláří, nemusíte se bát. Nejpodezřeleji působí lidé, kteří přijíždějí sami, nikdo je do Izraele nepozval a nemají zarezervovaný hotel. Takže třeba já.

Znovu jsem se také dočetl o přísnosti kontroly na izraelských hranicích a pro jistotu z fotoaparátu smazal fotografii, na níž salutuji v uniformě obklopen tureckými vojáky. Myslím, že by mohla vzbuzovat jisté otázky. Pro jistotu jsem odstranil také závadný obsah ze svého Facebooku – konkrétně především koláž obrázků obřezaného přirození, pouličních nepokojů, ukřižovaného Krista, raket s arabskými nápisy a dalších výjevů ze života v Izraeli, která sloužila jako pozvánka do mé oblíbené kavárny Horká vana. Tam jsem před svým odjezdem uspořádal rozlučku se životem.

„Plánuji se svou ženou emigrovat do Ruska. V téhle zemi nebudu,“ oznámil mi u čaje mladý intelektuál v reakci na to, že o víkendy proběhly první přímé prezidentské volby v dějinách země, které vyhrál nacionalista Erdogan. Mladíkovi patrně vadilo, že jeho nový prezident na rozdíl od Putina neumí jezdit na medvědovi a nechat mizet lidi. Každopádně byl jeho plán utéct za demokracií do Ruska úsměvný. „Tak hlavně neemigruj do České republiky, to by sis moc nepolepšil,“ řekl jsem to, co se ode mě v kavárně očekávalo. Pak jsme spustili lamentaci nad našimi prezidenty a přebíjeli se v tom, který z nich je horší. Jakkoli je to překvapivé, Erdogan zvítězil. Dopomohly mu k tomu především výroky o nerovnoprávnosti žen, plán zavést povinnou výuku náboženství, zatýkání opozičních novinářů a vážně míněné tvrzení, že muslimové objevili Ameriku tři sta let před Kolumbem. Nezbylo mi než Turecko a především Kurdy upřímně politovat. Kurdy totiž Erdogan nenávidí ještě víc než homosexuály a americké indiány, kteří před Kolumbem tajili svou muslimskou víru. Muž mi na závěr doporučil, ať navštívím nedaleký útes s majákem. Prý tam možná sám přijde skočit. Rozhodl jsem se proto strávit tam odpoledne s fotoaparátem v ruce. Jako správná hospodyňka jsem se ale ještě předtím vydal do obchodu Migros nakoupit zásoby na cestu Izraelem. Z pohledu spořivého horolezce (cena, váha, kalorie, bílkoviny) na celé čáře zvítězily mandle, kterých jsem proto nakoupil rovných 1 600 gramů.

Zbytek dne jsem proflákal v parku a vpoledvečer vyrazil na letiště. Poznámky jako „tam nikdy nemůžeš dojít pěšky“, „je to příliš daleko“ a „dá se tam dostat jedině taxíkem“ jsem jako obvykle ignoroval a se západem slunce se mi podařilo dorazit do bistra, kde už mi rvaly uši motory přistávajících letadel. Jeden by ale nevěřil, jak dlouho může trvat dostat se k takovému vjezdu na letiště. Potmě jsem kráčel střídavě stokou uprostřed silnice a po prašné cestě podél plotu s ostnatým drátem. Kdyby někdo připravoval kalendář „Terorismus 2015“, myslím, že bych byl ideálním objektem pro měsíc srpen. Právě teroristický útok totiž podle mě nabízel jediné logické vysvětlení toho, proč se kolem letiště v noci motá podivný člověk s velkým batohem. Skutečnost, že mě té noci nikdo nezatlk, dodnes považuji za zásadní selhání tureckých ozbrojených složek. Pohled na muže vylézajícího z příkopu neunikl majiteli bistra, které stálo přímo před letištní branou. Když se dozvěděl, že čekám na let v sedm ráno, nabídl mi, abych s ním strávil noc plnou pití čaje, duchaplné konverzace a možná i něžných dotyků. Na podobné dobrodružství mám ale atmosféru klimatizovaných letišť příliš rád, a proto jsem po půlnoci vyrazil vstříc odletové hale.

„Do prdele, chtějí mě sebrat,“ napadlo mě okamžitě, když jsem vedle sebe slyšel policejní sirénu. K siréně se přidalo ještě turecké hlášení z megafonu, které mě definitivně přimělo vyndat si prsty z uší a zvednout ruce vzhůru. Zatímco se mi chtělo plakat, policisté nezaujatě jeli dál. Došlo mi, že muži zákona patrně chtěli umravnit nějakého neukázněného řidiče, a nedůvěryhodně jsem začal předstírat, že se jen protahuji. Možná to vypadá jako další příhoda, z níž vycházím jako blbec, který by neměl cestovat. V tomto případě se ale musím sám sebe zastat. Turecká výzva z policejního megafonu zní dost děsivě a navíc беру léky na prokrvení uší, kvůli kterým mi každý zvuk připadá výrazně hlasitější. Na letištních halách mám nejraději jednu hezkou absurditu. Ti nejlépe oblečení lidé tam vždy upřímně závidějí zevlákům. Zatímco sami zaujímají krkolomné polohy na železných sedačkách

a litují svých pomačkaných šatů, zvlák si jen natáhne karimatku na podlahu a spokojeně se na ni rozvalí. Mimochodem, věděli jste, že v klimatizacích letišť prý vzniká spousta nových chorob, protože se tam setkávají bakterie z celého světa, které by na sebe jinak nenarazily? Uvelebil jsem se proto na trávě před letišťem, kousek od místa, kam chodili kouřit sekuriťáci. Ti se ale jen usmívali a nechali mě v klidu spát.

Turecko

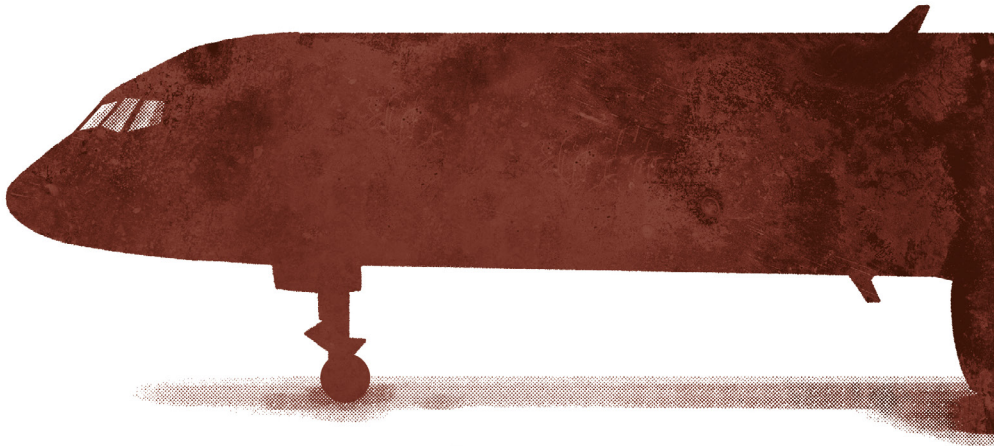
Izrael

Den 30.

Cestovat letadlem je skoro taková nuda jako putovat pěšky. Ale jedna věc mě přesto zaujala. Všimli jste si někdy, jak rychle utíká čekání, když se s ním smíříte? Ta doba strávená na letišti je nakonec docela fajn. Vždyť kdy jindy můžete marnit čas jen tak, aniž byste si připadali provinile za to, že zrovna neděláte něco užitečnějšího? Také mě baví, jak cesta letadlem stírá rozdíly mezi lidmi. Horolezec, manažer i poutník najednou zažívají stejné nepohodlí a sdílejí společný osud.

Kvůli svému paranoidnímu strachu ze zmeškání letadla jsem ráno vstal už po čtvrté hodině. Při balení krosny mě pak stihla strašlivá tragédie. Zjistil jsem, že nemám nic, co by mi mohlo nahradit palubní zavazadlo. Kam si jen dám kartáček, deník, plyšového medvídka, foťák, čtečku a salám? Několikrát jsem marně prohledal celou krosnu. Jedinou použitelnou věcí byla průhledná igelitová taška, která mi zbyla z posledního nákupu. „Migros“ – svítilo do světa logo toho nejhoršího palubního zavazadla pro člověka, který se snaží působit alespoň trochu nenápadně. „Chcete místo u okénka?“ zeptala se mě u přepážky hezká mladá slečna, kterou k tomuto činu pravděpodobně pudilo přesvědčení, že nositelé recesivního genu blondatosti by si měli pomáhat. „To asi nebude zapotřebí,“ odvětil jsem s představou toho, jak během půl hodiny cesty do Istanbulu zahodím tři týdny svého života. V 6.45 nakráčel na palubu pravidelného spoje Antalya–Istanbul muž s igelitovou taškou v ruce. Ostatním cestujícím byl celkem ukradený, ovšem sám právě prožíval epochální okamžik. Jako nejmladší muslim v historii České republiky se po cestách do Říma a Santiaga de Compostela vydal dokončit pouť do Jeruzaléma.

MŮŽE POUTNÍK LÉTAT?

Bál jsem se, zda přelet z Turecka do Izraele nezkaží atmosféru pěší pouti. Přece jen je létání po světě jednou z těch věcí, kterou by poutník středověkého stříhu spíš neměl dělat. Ale ověřil jsem si, že to je úplně jedno. Na letiště dojdete pěšky a pak si dáte krátkou pauzu na jiné způsoby cestování. O pár hodin později už znovu kráčíte pěšky krajinou, aniž byste pocítili změnu. Jeden rozdíl tam ale přece jen existuje. Nemůžete se poplácat po zádech s vědomím toho, že „jste to celé ušli pěšky“. A to je jediné dobře.

Cestovali jste někdy letadlem? Potom vězte, že má cesta do Istanbulu, mnohahodinové čekání na letišti a přestup na další spoj vypadaly úplně stejně. Skutečné dobrodružství znovu začalo až v okamžiku, kdy naše letadlo dosedlo na přistávací plochu v Tel Avivu. Zatímco většině ostatních cestujících se u ramen pohupovaly pejzy, mně se u kolen stále houpala igelitová taška obchodu Migros. Společně jsme mířili k autobusu přistavenému na ranveji. U schodiště z letadla mě zaujala dvojice mužů, kteří si pečlivě prohlíželi všechny procházející cestující. Chyběla jim jen cedule s nápisem „Ladislav Zibura“. Ze slušnosti jsem nasadil výraz nenápadného pasažéra bez jízdenky, ovšem bylo mi jasné, že čekají na mě. Osamělý dvaadvacetiletý cestující s igelitovou taškou prostě budí pozornost. A pravděpodobně si mě vyhlédli už na seznamu pasažérů. „Excuse me, sir,“ oslovil mě jeden z mužů a naznačil, abych šel k okraji schodiště. Tato fráze pro mě, věrného diváka dokumentárního cyklu *Vězněm v zahraničí*, představovala ztělesnění hrůzy. Bylo totiž jen otázkou času, než u mě najdou drogy. Rozbušilo se mi srdce a výslech u stále hučících motorů letadla mohl začít. Čekal na mě autobus plný našťvaných lidí, kteří nepochybovali o tom, že jsem pašerák nebo terorista...

„Proč přilétáte do Izraele?“

„Jsem poutník. Prošel jsem pěšky Turecko a teď chci dojít do Jeruzaléma.“

„A kudy chcete jít? Můžete nám ukázat mapu cesty?“

„No, víte, já mapy nepoužívám... Myslel jsem, že se budu ptát lidí. Slyšel jsem, že tu máte pěší stezku, která prochází celou zemí, tak asi půjdu po ní.“

„A kde budete spát? Můžete nám ukázat nějaké rezervace hotelů?“

„Já na ty hotely moc nejsem. Chci spát venku nebo u lidí, co mě pozvou domů.“

„A znáte tu někoho?“

„Ano.“

„Jak se jmenuje a kde bydlí?“

„Popravdě si teď na jméno nevzpomenu, ale bydlel v Jeruzalémě. Před nedávnem se přestěhoval do nějakého kibucu.“

„Říkáte, že jste poutník, který jde do Jeruzaléma. Co tam chcete vidět? A jak se jmenuje kostel, do kterého poutníci chodí?“

V duchu se proklínám za svůj zvyk nezjišťovat předem nic o místech, na která směřuji, a nechat se jimi překvapit...

„Popravdě nevím. Chci se podívat, kde byl ukřižován Kristus. A taky kupovat suvenýry.“

V tu chvíli si policisté uvědomili, že jim musím lhát. „Tak to všechno vysvětlíte u vstupní prohlídky. Přejeme vám šťastnou cestu a teď si nastupte do autobusu,“ řekli mi s úsměvem na tváři. Nepochybovali totiž o tom, že onoho divného člověka pošlou prvním letadlem do Evropy jejich kolegové. Nastoupil jsem do autobusu a připadal si jako hanbář. „Přišel mi divnej už v Istanbulu. Já to říkám furt, táto, těm grázlům to poznáš na očích,“ četl jsem z pohledů ostatních cestujících. Autobus zastavil u celnice a všichni se začali hrnout ven. Jako žhavý aspirant na prohlídku dutin jsem se držel vzadu a pozoroval rostoucí fronty u všech přepážek. U všech, kromě jediné. Měl jsem štěstí. Lidé se totiž v podobných situacích chovají jako ovce.

Stačí, když volnou přepážku přehlédne první ze stáda, a ostatní už k ní nejdou. To se ovšem netýká anarchistů a poutníků. S igelitovou taškou v ruce jsem vyrazil vpřed, abych si rektální prohlídku odbyl co nejdřív (nebo užil co nejdéle).

Symbolu přeškrtnutého ucha u přepážky pro hluchoněmé jsem si všiml až příliš pozdě. „No, tak už pojdte, když jste tady,“ řekla mi mladá celnice. Prohlédla si můj pas a položila mi několik obligátních otázek. Očividně ji ale vyváděla z míry skutečnost, že neznakuji, ale mluvím. „Vítejte v Izraeli,“ prohlásila o dvě minuty později, když mi vracela pas s modrou vstupní kartou. Srdečně jsem jí poděkoval, lehce se uklonil a s vítězoslavným úsměvem se otočil na své spolucestující. Zatímco je čeká ještě dobrá hodina nebo dvě čekání, domnělý pašerák a terorista Ladislav si jde vyzvednout své zavazadlo. A přesně taková drobná vítězství všedního dne dělají ze světa místo, kde je radost žít. Vyšel jsem před letiště a rozhlížel se, abych našel přílehlé vlakové nádraží, odkud dojeďu na autobus do Nazaretu. Trvalo jen pár okamžiků, než ke mně přišel muž v civilu. „Co tu děláte, pane? Mohu vidět váš pas?“ zeptal se. Pro poutníka je vždy milé, když se ostatní zajímají o jeho cestu – ovšem pozornost tajných policistů mi opravdu radost nedělá. Když mi policista vrátil pas a odešel, nechápavě jsem kroutil hlavou. „Víš, jak vypadá Albánek, který sem jede nelegálně pracovat? Přesně jako ty..“ řekl mi muž, který kouřil kousek od nás a celou scénu sledoval. „A jestli se chceš na zpáteční cestě vyhnout prohlídce na letišti, nevracej se s izraelskými aerolinkami,“ dodal. „El Al jsou izraelské aerolinky?“ zeptal jsem se. „Jo. Neříkej, že už máš letenku.“ - „Mám, odlétám za jedenáct dní.“ - „Hmm, tak to na letiště přijď alespoň o pět hodin dřív. Budou ti kontrolovat úplně všechno. Občas je těžší dostat se z Izraele než do něj,“ zvěstoval mi můj letištní anděl šťastnou novinu.

Hledání autobusového nádraží mi ulehčila skutečnost, že to v Tel Avivu je druhé největší na světě. To ale není jeho jediný primát. Také se o něm mluví jako o konstrukčně nejhorší budově

KUDY JSEM ŠEL V IZRAELI

Jediné izraelské letiště leží ve městě Tel Aviv, které je od Jeruzaléma vzdáleno sotva osmdesát kilometrů. Urazit v Izraeli pěšky podobně krátkou vzdálenost mi přišlo poněkud nedůstojné. Rozhodl jsem se proto z Tel Avivu autobusem vzdálit do Nazaretu (tam Kristus vyrůstal) a odtud jít do Jeruzaléma (tam ho ukřižovali). Kromě toho, že tím pouť získá jistou symbolickou hodnotu, si izraelskou část prodloužím asi na dvě stě kilometrů.

v dějinách Izraele a nejděsivějším místě ve městě. Spodní tři patra jsou vybydlená a nádraží žije vlastním životem. Odvážnější podnikatelé se vlámali do opuštěných obchodů a počali je vydávat za své vlastní, zatímco ti méně průbojní se spokojili se stánky, jimiž je poseta nejen vstupní hala, ale také všechny chodby. Na čtvrt milionu čtverečních metrů (nepřeháním, ta věc je fakt tak velká) ale zbylo ještě dost místa pro squattery i celkem normálně vypadající obchody a restaurace. V budově si prostě přijdete na své, ať už si chcete koupit zeleninu, zatoužíte po tetování, potřebujete k zubaři nebo si jenom chcete píchat drogy do žíly někde ve stínu. Škoda že už tento bizarní svět nikdy nenavštívím. Tel-avivské autobusové nádraží jsem totiž zařadil do svého seznamu „TOP 10 míst, která je dobré vidět, ale stačí to jen jednou“. Když o hodinu později přijel můj autobus, oddechl jsem si. Lidé na nádraží působili bojovně a ani všudypřítomní vojáci se samopaly ve mně nevzbuzovali pocit bezpečí.

Zatímco jsem jel autobusem do Nazaretu, špínu a odpadky milosrdně zahalila tma a Svatá země se mi rázem líbila o něco víc. Kdesi ve městě mě pak řidič upozornil, že je čas vystoupit. Neměl jsem sebemenší ponětí o své poloze a nikdo mi nebyl schopen poradit, kudy se dostanu do centra. Prý to v Nazaretu není tak

jednoduché, záleží na tom, co chce člověk vidět. Osobně bych si klidně prohlédl třeba muzeum čokolády, jen kdyby u něj bylo místo na spaní. Ovšem tvářit se, že si bloudění Nazaretem užívám, nebylo zase tak těžké. Je to totiž opravdu krásné město s jedinečnou atmosférou. Ačkoli v něm dnes žijí především izraelští Arabové, čtyřicet procent z nich se hlásí ke křesťanství. Ze zapadlých průjezdů a úzkých uliček pak doslova číší atmosféra dob dávno minulých. To tady archanděl Gabriel zvěstoval Panně Marii narození syna, kterého měla pojmenovat Ježíš. Její partner Josef pak dřel ve své tesařské dílně a podezíravě sledoval všechny sousedy. Josefův vztah s nevlastním synem nebyl vždy idylický – například ve dvanácti letech Ježíš na tři dny utekl od svých rodičů, aby mohl mudrcům v jeruzalémském chrámu dokázat, že je docela chytrý kluk. Nový zákon nicméně o Ježíšově mládí prakticky mlčí a nemáme ani ponětí o tom, co dělal, než se ve třiceti vydal konat dobro a naštvat Římany. Podnikl jsem proto amatérský antropologický výzkum a pokusil se to vyzkoumat pomocí studia životního stylu současných obyvatel města. Poprvé po dvou tisících letech se tak nyní svět dozví, co Kristus dělal v době svého mládí... Jste připraveni? Dobrá. Kouřil vodní dýmku, jedl kebab a tahal se s otýlými děvčaty. Nic jiného lidé v Nazaretu skutečně nedělají.

Jakkoli je Nazaret příjemné město, mise hledání místa na spaní byla od počátku odsouzena k neúspěchu. Nezbylo mi než ujít nekonečně kilometrů, abych konečně našel klidný olivový háj za městem. Do hamaky jsem uléhal až dlouho po půlnoci a přemýšlel o rozdílu mezi Izraelem a Tureckem. Izrael je země nesrovnatelně bohatší, vyspělejší, demokratičtější a optikou světa také báječnější. Lidé tu nepochybně mají hezčí domy, větší auta, lepší jídlo a exotičtější dovolené. K čemu jim je ale dovolená na Velikonočních ostrovech, když se po ní vrátí do země, kde jim na každém rohu voják se samopalem připomíná válku? Člověk je dokonale adaptabilní tvor, zvykne si na všechno. Pro Izraelce je tento stav samozřejmostí. A nepochybují o tom, že i mně bude atmosféra

Izraele o pár dní později připadat celkem normální. O to zajímavější pro mě ale je první dojem. Těžko říct, zda to ostatní turisté z Evropy vnímají podobně... Mně ale přijde, že tu něco mezi vším tím blahobytem není v pořádku. Poprvé mám pocit, že někde na světě nejsem moc vítán. A taky mám úplně obyčejný strach – stejně jako první den v Turecku.

Den 31.

Myslím, že se shodneme na tom, že nikdo z nás nechce trávit čas s člověkem, kterého nemá rád. Na pouti je to jednoduché. Protože tam jste jenom sami se sebou, všechno si to vyříkáte. Přece nepůjdete do Jeruzaléma s někým, kdo vás štve.

„Ráno moudřejší večera“ není jen hloupá fráze, ale léty ověřená zkušenost. Po dlouhé době se mi dostalo dostatku spánku na to, abych se ráno mohl znovu těšit na cestu. Dlouhé kilometry podél frekventované silnice vedoucí k pobřeží mi ale znovu připomněly, jak mrzutá dovede cesta být. Sedl jsem si u benzinky a hledal informace, zda je Izrael opravdu tak koncentrovaná nuda. „Cesta do Jeruzaléma nebyla zdaleka tak hezká jako Ježíšova stezka kolem Nazaretu,“ dočetl jsem se v internetové poutnické diskuzi. A to mě vyprovokovalo. Samurajové prý říkali, že zásadní rozhodnutí člověk musí učinit do pěti úderů srdce. Pak už totiž namísto intuice pracuje jen jeho rozum, který zdaleka není tak moudrý. Rozhodnutí vrátit se do Nazaretu a vyrazit na Ježíšovu stezku mi trvalo ještě o dva údery méně. Dostat se z Turecka do Izraele? Tři tisíce korun. Vzdálit se z Tel Avivu až do Nazaretu? Pět set korun. Prodloužit si dobrovolně cestu o šedesát kilometrů? K nezaplacení... A na to ostatní je tu izraelská tajná služba.

ČÍ JE IZRAEL

Stát Izrael je nyní rozdělen na izraelskou a palestinskou část. Palestinské území tvoří Pásmo Gazy (tam je to hodně špatné) a Západní břeh (tam je to celkem v pohodě), zatímco Izraelcům patří zbytek země. Ve skutečnosti ale mnoho Palestinců žije na izraelském území a naopak. Docela snadno se vám tak může stát, že ani nevíte, zda jste zrovna u izraelské, nebo palestinské rodiny.

O tři hodiny později jsem se znovu ocitl v centru Nazaretu a směřoval k hostelu, z něž Ježíšova stezka vychází. Cesta mě navedla k pravoslavnému chrámu stojícímu na místě, kde se údajně Marie dozvěděla radostnou novinu o svém požehnaném stavu. U vstupu jsem se ale dozvěděl, že mi Bůh v okamžiku mého stvoření zapomněl přidělat dlouhé kalhoty, a proto pro něj teď nejsem dost dobrý. Co naplat, pravidla musejí být. Myslím, že by mu má cestou vypracovaná lýtka v porovnání s majestátem úřadu obtloustlého hlídače připadala vysloveně zruďná. Na světě kdysi žil ještě jeden člověk, kterého by hlídačova represe mohla mrzet. Ukřížovali jej ale před dvěma tisíci lety, a tak se mě nemohl zastat.

V hostelu se mi dostalo o poznání příjemnějšího přivítání. „Ty chceš projít Ježíšovu stezku? Ale to nejde, je srpen. Umřel bys vedrem,“ oznámila mi postarší dáma na recepci. „No, já zrovna pěšky prošel celé Turecko, tak myslím, že bych to zvládl,“ nedal jsem se. Žena si ochotně vyslechla můj příběh. Ve vyprávění jsem se dostal sotva do půlky Turecka, když mi na stůl hodila mapu. „Kdybych byla tvoje matka, tak tě zabiju. A vezmi si nějaký hrušky z lednice a udělej si kafe,“ řekla mi. Popíjel jsem kávu na zahradě a studoval mapu Ježíšovy stezky. Mít občas mapu vůbec není špatná věc – člověk se alespoň podívá, na co se může těšit. Žena se při loučení ujistila, že znám číslo na krizovou linku, a popřála mi

šťastnou cestu. No, kdyby nezačínala těmi nejdelšími schody, jaké jsem kdy viděl, byl bych o poznání šťastnější. Na kopci nad Nazaretem se mi otevřel ten nejkrásnější výhled, o jakém mohou kardiaci jen snít. Na Ježíšovu stezku se upřímně těším. Konečně na vlastní oči spatřím krásnou biblickou krajinu, kterou vždycky o Vánocích ukazují na tom druhém kanálu než Pelíšky. A nakonec ani vedro není tak hrozné. Oproti Antalyi je v Izraeli vyloženě chládek. Je pozoruhodné, na co všechno si blondatý muž, zástupce fototypu II, dokáže zvyknout. Na benzince jsem si po dlouhé době užil záchodů evropského stylu a po oranžové značce vyrazil k městu Kána. Tam Kristus na večírku prokázal svůj charakter a provedl můj nejoblíbenější zázrak – přeměnil vodu ve víno. Podobné kousky ve mně probouzejí důvěru v budoucnost křesťanství. Představme si, jaký byl Kristus sympaták oproti starozákonnímu Bohu: ten nás nejprve vyhnal z ráje za to, že jsme byli zvědaví, pak nečinně přihlížel vraždě Ábela, aby následně jako trest za podobné rošťárny mohl zaplavit svět. Tím ovšem příběh nekončí, protože Noe s rodinou přežil a naše hříchy pokračovaly. Jak by ale mohl potvrdit Onan, přijít o život bylo i po potopě světa celkem jednoduché. Onanovi samotnému k tomu stačily nadstandardně dobré vztahy (a nevinný coitus interruptus) s jeho švagrovou. Kdepak, Kristus je oproti starozákonnímu Bohu sympaták a gentleman, který má na trhu mnohem větší naději uspět.

Po cestě do Kány jsem sledoval odlišnosti oproti Turecku. Krajina v Izraeli je ještě pustší a vyprahlejší. Dokonce i hnůj tu páchne jinak – jako kombinace olivového oleje a ostrého koření. Smrad je kvůli vedru tak pronikavý, že má člověk pocit, jako by hnůj pojídal. Prašná cesta a dobré značení ale na mou mysl působily jako balzám. Nápis v hebrejštině mi navíc připomínaly, že zažívám skutečnou exotiku, která bude na fotkách vypadat opravdu dobře. Učiněné poutnické idylce chyběl jen lahodný pozdní oběd. Na ten mě pozvali veselí Palestinci na okraji Kány. Dvojice žen s malými dětmi pro mě představovala záruku kvalitního gastronomického

HEY JUDE, DO YOU SPEAK ENGLISH?

Nespornou výhodou Izraele je, že tu skoro všichni mluví anglicky. Dokonce i v těch nejzapadlejších palestinských vesničkách s vámi místní zvládnou anglicky konverzovat o běžných tématech, jako jsou počasí, jídlo, sport, rakety a smrt.

zážitku a těšil jsem se na to, že by na rozdíl od Turecka mohly používat koření. K jídlu mi děvčata přinesla poctivou porci salátu, hranolků, rybích prstů a mangového džusu. Zatímco jsem se projídal ke spokojenosti, holky stihly dát na Facebook mou fotku. „Kamarádka z Tel Avivu říká, že by si tě chtěla vzít,“ otevřela mi po pár minutách atraktivní třicátnice nové obzory. Zalhal jsem, že už manželku mám, a pokračoval v hostině. „Ptá se, jak se jmenuješ,“ pokračovala žena v námluvách. S mým jménem je to v zahraničí komplikované. „Ladislav“ je příšerný jazykolam stejně jako „Láďa“. Variantu „Lada“ ale nemám v lásce, jmenuje se tak má matka. Nejčastěji proto používám svou přezdívku. „I am Zibi,“ představil jsem se rodině.

Následný záchvat smíchu trval alespoň minutu a účastnila se ho i nevinně vypadající šestiletá dcera. „Víš, Zibi je v arabštině takové ošklivé slovo,“ ozřejmila mi její matka, zatímco si utírala slzy smíchu. „V arabštině má každé jméno význam. Já se třeba jmenuji Leila, což znamená, že jsem se narodila v noci,“ vysvětlila mi. Zjistit, co vlastně znamená jméno Zibi, mě stálo mnoho přemlouvání. Když se mi to konečně podařilo, musel jsem se té situaci začít smát taky. Princ Ládík totiž nakráčel k arabské rodině a řekl: „Ahoj, já jsem malý penis.“ Představte si, že by se vám tohle stalo na vaší zahradě. Když jsme se loučili, Leila mi začala přinášet konzervy a ovoce. „To máš na cestu,“ říkala mi. Snad ze sebe chtěla smýt hanbu po tom strašlivém faux pas se jménem.

Hello,
I am

ZIBI

1,5 cm

!

KE KOMU SE TAM MODLÍ

V řeči matematiky: Izraelec ≠ žid, Palestinec ≠ muslim. Existují i palestinští a izraelští křesťané, zejména mezi Izraelci je také mnoho ateistů. Aby toho nebylo málo, přidávají se nám také drúzové. Toto zvláštní náboženství vzniklo před tisícem let a vychází z muslimských kořenů. Dnes ale drúzové ochotně slouží v izraelské armádě a k islámu se moc nehlásí.

„Bože můj, vy muslimové jste tak úžasní lidé,“ vyjádřil jsem své dojetí. Ostatní ztichli, Leila mi přestala podávat konzervy. Byli to totiž křesťané. Přiznávám, že mi mohlo napovědět hned několik skutečností jako jméno syna (Kristián) či křížek, který ženě visel na krku. Ovšem pozdě bycha honit. Ani rétorický obrat „ale křesťané jsou ještě lepší“ mi situaci nepomohl vyřešit a naše rozloučení bylo spíše rozpačité.

Když mě za městem zvala na večerní kávu další palestinská rodina, symboly vyznání jsem hledal o poznání pečlivěji a otázce náboženství se raději vyhnul. Nadšeně jsme místo toho rozebírali, jak správně připravit arabskou kávu. „Vezmeš vodu, kafe a cukr a dáš je do džezvy. No a pak to dáš na oheň a uvaříš,“ zasvětil mě otec rodiny do svého baristického umu. Celkem mě zarazilo, že káva se prý v Izraeli pije především večer. Snad proto, aby lidé zůstali bdělí i přes noc. Když se totiž rozezní sirény v oblastech poblíž Gazy, na útěk do krytu mají místní jen patnáct sekund. V těch vzdálenějších oblastech, jako je Tel Aviv, pak až devadesát sekund. Ale kolem Nazaretu panuje klid, je namísto se bát jenom náletů komárů. Na cestu jsem dostal domácí sušenky a muž mi také nabídl, že mě do přilehlého lesa hodí autem. Prý tam sám potřebuje zajet, protože se chce zbavit staré lednice. Nu, jiný kraj, jiný mrav. Hamaku jsem si natáhl mezi dva stromy v hezkém lesíku. Po všem

tom čtení o hadech, škorpionech a pavoucích rozhodně nehodlám v Izraeli spát na zemi. Dnešní den byl o poznání příjemnější než můj první kontakt s touhle zvláštní zemí. Třeba si to tu nakonec i oblíbím jako tolik lidí přede mnou. Každopádně soudit zemi po jediném dni by bylo hloupé i na mé poměry. Nejdůležitější nakonec stejně je, že dokážu přežít i ve zdejším počasí. Jestli Izrael projdu ve zdraví, nikdy nepřestanu obdivovat přizpůsobivost lidského organismu, slibuju!

Den 32.

Nikdy jsem nepochopil smysl toho, co často označujeme jako zdvořilost. Jeden člověk druhému nabízí jídlo (nebo cokoli jiného) a ten druhý mu tvrdí, že danou věc nechce. „Ale ne, to je dobrý,“ říkáme tak rádi, když jsme u někoho na návštěvě. Hostitel si pak může připadat provinile, že nám nedal všechno, a my se připravíme o něco, co bychom ve skutečnosti dostali rádi. Opravdu si myslím, že jedna z věcí omezujících pohostinnost našeho národa je to, že pohostinnost prostě neumíme přijímat. Mít doma člověka, který na všechno říká „já nevím“ a „jak chceš“, totiž není žádná výhra.

Ranní cesta lesem mi přinesla všechno, co máme na výletech rádi. Ptáci se s cvrčky předháněli, kdo bude hlasitější, stromy zajišťovaly stín a vypouštěly do vzduchu vonné silice a mí oblíbení mravenci neúnavně plnili svou denní agendu nadopovaní cukrovím, o které jsem se s nimi podělil. Izraelské lesy oplývají zvěří natolik, že jsou oploceny, aby do nich nemohla přicházet další. Jednotlivé úseky lesa pak od sebe oddělují speciální přechody z kulatých trubek, které v deseticentimetrových rozestupech překlenují příkop. Zatímco běžný ploskonohý člověk je hravě přejde, pro kopytníky,

liliputáný a baletky představují nepřekonatelnou překážku. Předpokládám, že zřízení těchto malých rezervací iniciovali Noemovi potomci, kteří si v případě další potopy chtějí ušetřit práci s naháněním zvířat po celé zemi. Díky vymírání živočišných druhů a vsudyprítomným zoo by dnes naplnit archu byla hračka.

Z podřimování na velkém placatém kameni mě vyrušila dvojice žen na procházce. Vyprávěly mi, co mě ještě na Ježíšově stezce čeká. Jen dva kilometry ode mě prý je kibuc. „Zemědělců zrovna na poli sbírají cibuli, budeš z toho mít hezké fotky,“ přislíbila mi jedna z nich. Ve skutečnosti jsem v životě pořídil jen několik dobrých fotografií – a všechny jsou jen detailním snímkem už existující fotky na pohlednici či naučné ceduli. Na samotný kibuc jsem ale zvědavý. Toužím po tom nějaký spatřit už od doby, kdy mi ho můj děd nadšeně líčil jako příklad fungujícího komunismu. Kibuc je osada, kde se žije komunitním životem – lidé společně hospodáří na polích, aby si zajistili základní obživu, a většinu výdělku pak investují zpět do rozvoje osady. Dříve kibucy fungovaly na principu kolektivního vlastnictví, dnes je ale většina z nich zprivatizovaná. Byla to jediná cesta, jak vyřešit jejich silné zadlužení. Každopádně si kibucy uchovávají původního ducha soudržnosti a solidarity mezi osadníky. Díky tomu, že jejich obyvatelé společně vaří, pečují o děti i tráví volný čas, kibucy připomínají vesnice, jak vypadaly před mnoha tisíci lety. To ale neznamená, že by se v nich lidé vyhýbali internetu a báli se televize. Jen pravděpodobně nevolají policii na své sousedy, neotravují si navzájem studně a nevedou soudní spory o pozemky.

Cibuli u kibucu sbírala asi stovka lidí, kteří skutečně působili dojemem soudržné komunity. Spojoval je totiž jejich původ kdesi v rovníkové Africe – přesně tam, kde se rodí lidé s vůbec nejtmavším odstínem pleti na světě. Úsměvnou absurditu tohoto výjevu dokreslovala dvojice bílých mužů, kteří na plantáž dohlíželi ze své dodávky. Protože otrokáři nevypadali nijak zaneprázdněně (jak známo, bičování provinilců probíhá až po práci), vypravil jsem se za nimi na kus řeči. Mimochodem, pokud si teď myslíte, že Izraelci

jsou tyrani, mýlíte se. Všichni ti kluci, kteří ohýbali hrb nad cibulí, byli za svou práci rádi – Izrael se totiž oproti zbytku světa k imigrantům z Afriky staví otevřeněji. Ani ty, kteří jsou v zemi nelegálně, prý nikdo příliš nepronásleduje. Snad je to proto, že sami Židé mají kvůli druhé světové válce zkušenost s tím, jaké to je, prchat z vlastní země, když vás nikdo jiný nechce přijmout. Jestli má někdo na světě dobrý důvod důsledně chránit lidská práva, pak je to právě Izrael.

Starší z izraelských zemědělců mě přijal s otevřenou náručí, neboť vytušil příležitost mluvit o sobě. Nejprve mě přinutil odříkat názvy všech měst, kterými Ježíšova stezka vede, aby mi k nim mohl podat krátký výklad v lámané angličtině. Pak ho nadchlo to, že žiji v Brně, protože tam před časem byl se svou dcerou. Rozhodl se, že mi musí ukázat fotografie, abych zjistil, jak je Brno krásné. Mezi snímky polonahých dívek se na svém telefonu konečně prolistoval až do období loňského léta a ukázal mi fotografie ze zmiňované dovolené. Město to bylo skutečně krásné, jen Svratka mi připadala podezřele široká a budovu parlamentu jsem v Brně taky nikdy neviděl. Muž mi totiž ukazoval fotografie Budapešti.

Za kibucem příroda zdivočela a zmizeli všichni lidé. Mnoho hodin jsem nepotkal ani živáčka a jen procházel kamenitými pláňmi s osamělými stromy. Nikdy jsem podobnou krajinu neviděl, i proto ve mně zanechala silný dojem. Je to zvláštní pocit, když se člověk po několika dnech strávených ve velkých městech zase ocitne úplně sám. Vždy si znovu uvědomím, jak se pouť liší od všeho, co jsem dosud zažil, a jakou svobodu mi dává. Zatímco jsem šplhal do kopců, postupně zesiloval vítr, který je v parném létě ta nejbáječnější věc na světě. V čem Izrael na celém světě rozhodně nenachází konkurenci, je koncentrace historických míst. Na vrcholu hory Hattín jsem se dozvěděl, že tohle pusté a kamenité místo pamatuje jednu z největších bitev v celých dějinách boje křesťanů s muslimy. Sultán Saladin tu obklíčil dvacet tisíc křižáckých vojáků, kteří udělali zásadní poutnickou chybu – nevzali si dost vody. Saladin je nechal pomalu opékat v poledním vedru

(mimochodem s výhledem na Galilejské jezero), což jim ještě příjemnil zapalováním keřů na svahu hory. Většina vojáků se vzdala bez boje, jen pár tisícům křížáků se podařilo prolomit obklíčení a prchnout. Lidé se ale z historie dokážou poučit jen málokdy, což se projevilo i u mě. Na vrcholu hory jsem totiž dopil poslední vodu. Od pocitu žízně mě tak dělilo asi třicet minut a od pocitu nesnesitelné žízně asi šedesát minut.

Dolů jsem sestoupil po kamenném srázu a sešel z cesty do přilehlé vesnice. Tam se mě po chvíli marného hledání známek lidské aktivity ujala nádherná těhotná žena. Pozvala mě k sobě domů, kde jsem si z chladicího přístroje natočil vodu, kterou od pevného skupenství dělilo jen pár stupňů. Lačně jsem hltal každý další doušek a žena díky tomu měla čas si mě pořádně prohlédnout. „Dal by sis něco k jídlu?“ zeptala se mě. Hlad mě už dávno naučil odhodit rozpaky, a proto jsem nadšeně souhlasil. Zatímco mi žena ohřívala těstoviny a smažila kuřecí nugety, vedli jsme příjemnou konverzaci o rodičovství a povinnostech, které s sebou přináší. „Doufám, že má dcera nebude mít tak bláznivé nápady jako ty,“ poznamenala žena. Po obědě bych se zdržel klidně i na kávu a dezert. Termín porodu za dva (!) dny ale představoval jisté riziko toho, že bych se ho musel sám aktivně zúčastnit, proto jsem se raději vzdálil. Zaujalo mě ale, jak ochotně mě osamělá žena pár dní před porodem pozvala k sobě domů. Snad s tím bude souviset to, že po střední škole musejí na vojnu nejen izraelští muži, ale také ženy, které tam stráví celé dva roky. To mi připomíná, co tak často slyším nejen od lidí, kteří vojnu zažili, ale také od svých vrstevnic... Víte co? Myslím, že by české holky měly chodit na vojnu. Ta by z nich udělala pořádný ženský. Dneska už nejsou, co bývaly.

U zříceniny kostela za vesnicí jsem už zdálky viděl skupinu upocených skautů a v duchu se zaradoval nad tím, že někdo sdílí můj těžký osud. Sotva jsem k chlapcům dorazil, zavalili mě lavinou otázek. Asi mi chtěli připomenout, že i v deseti letech mluví anglicky lépe než já. Mnohem víc než děti mě ale zaujala dvojice

mužů se samopaly. „Kluci, nevyrušil jsem vás od nějaké popravý?“ popíchl jsem je přátelsky. Prý je to ale jen předpis. Se skupinou dětí musí jít do přírody vždy někdo se zbraní – snad kdyby potkaly někoho, jako jsem já. Ukázalo se, že jdeme stejným směrem, proto jsme na cestu vyrazili společně. Zatímco jsem trpělivě odpovídal na všechny dotazy mladých skautů, přilepil se na mě jejich vedoucí. Opojen velikostí své funkce ignoroval, že mě občas vytlačuje z cesty. Jeho cíl byl prostý – předat tomu člověku vedle sebe co nejvíc rad do života, ať už je to kdokoli. „Do Jordánska je to odsud pár kilometrů. Ale sto šekelů za vízum je pro tebe hodně peněz, co? Tak to neplat, stačí jít mimo hraniční přechod.“ ... „Chodím moc rád pěšky. Jednou jsem za den ušel čtyřicet kilometrů. To bys nevěřil, jak potom člověka bolí nohy.“ ... „Když je vedro, tak musíš hlavně hodně pít. Na to si tady v Izraeli zvykneš.“ ... „Hlavní jsou suchý ponožky. Jestli nemáš suchý ponožky, zítra to můžeš rovnou zabalit.“ Co naplat, člověk prostě občas narazí na blbce, kteří jsou důležití. V čem? Nebýt jich, nevážil by si tolik všech těch sympatických a skromných lidí kolem.

Toho dne jsem pokračoval v cestě ještě dlouho po západu slunce a užíval si atmosféry noční Galileje. Tedy až do chvíle, než se na trase Ježíšovy stezky objevila ohrada uzavřená několika patry ostnatého drátu namotaného na tyč. Strašlivé bezpráví, doufám, že Klub českých turistů zjedná nápravu. Nezbylo mi než tyč odsunout a do ohrady vstoupit. Když jsem před pár dny popisoval děsy nočního světa, ještě jsem neměl ani ponětí o tom, jak strašlivě může vypadat obyčejné stádo krav. Z ohromných zvířat v noci vidíte jen oči a přemýšlíte o tom, které z nich patří býkovi. „Děvčata, omluvte mě, já tudy jen projdu a za pár okamžiků budu pryč,“ dodával jsem odvalu sám sobě. Osud mě ale za odvalu projevenou při setkání s divokou zvěří bohatě odměnil. Na kopci nad ohradou jsem spatřil trosky starověkého chrámu. Dřevěná konstrukce podpírající sloupy si přímo říkala o to, aby na ni nějaký poutník zavěsil svou hamaku. A já její volání ochotně vyslyšel.

Den 33.

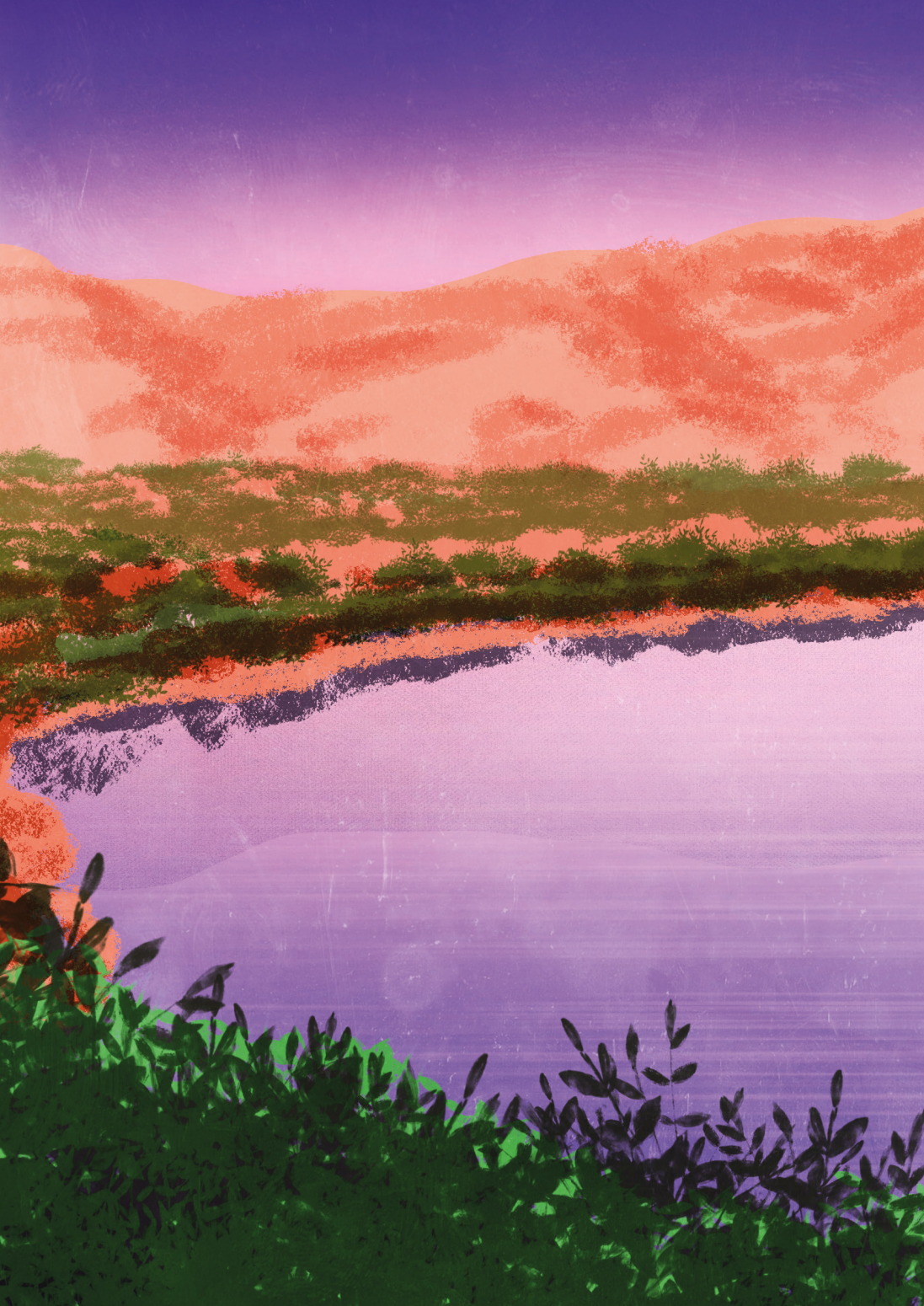
Všichni na ulici rádi setkáváme své známé, i když se s nimi obvykle jen pozdravíme. Stejně tak nás těší setkání s cizím člověkem, který zrovna dělá totéž co my. A čím méně je takové setkání pravděpodobné, tím větší z něj máme radost. Jako by nám připomínalo, že svět není tak děsivě ohromný, jak jsme si mysleli. Díky každé takové náhodě si vždy můžeme připadat zase o trochu méně ztracení.

Člověk, který dnes již zborcený chrám vybudoval, možná nebyl talentovaným architektem, ale rozhodně měl romantickou duši. Hned po probuzení mě totiž naprosto uchvátil výhled do údolí. Jak krásně může ráno působit země, která se vás jen o pár hodin později pokusí zabít vedrem! Když hodíte žábu do hrnce s horkou vodou, nepřilíš překvapivě vyskočí. Ovšem když ji dáte do hrnce se studenou vodou, kterou postupně zahříváte, žába v něm zůstane tak dlouho, až se uvaří. A stejnou strategii používá Izrael. Nepochybuji o tom, že Abrahám se tu se svým lidem usadil brzy ráno a odpoledne už toho hořce litoval. Ještě v hamace jsem si dopřál vyvážené snídaně složené z tuňáka, cibule a chleba. Výhled jako z terasy pětihvězdičkového hotelu ale nijak neovlivnil kulturu mého stolování a hamaku i spacák se mi podařilo polít olejem z konzervy.

Už po pár minutách cesty mě čekala zásadní zrada. Zjevila se přede mnou velká brána do národního parku, k níž mě nekompromisně vedly značky Ježíšovy stezky. Ztrestat kus vyprahlé země za její krásu tím, že ji oplotíte ostnatým drátem a budete vybírat peníze za vstup, mi jako spořivému člověku přijde nejen amorální, ale především absurdní. Skaliska a poušť žádné peníze

na údržbu nepotřebují, což ovšem neplatí o oplocení a ochrance. Návštěvníci tak platí především za to, aby park vůbec mohl být oplocen a měl od nich kdo vybírat vstup. Ale určitě v tom bude i něco jiného. Myslím, že zrovna Izraelci, kterým se během pár desetiletí navzdory válce podařilo doslova z pouště vydupat vzkvétající hospodářství, dobře vědí, co je ekonomické. Trýznivému procesu placení vstupného jsem se tak vydal podřídit – ovšem jen abych zjistil, že vrátnice je prázdná. Co naplat, byl to jasný pokyn osudu. Sleva si vás prostě občas najde sama, stačí si pro ni podlézt pod ostnatým drátem. Pokud byla tato kniha přeložena do hebrejštiny a dostala se do povolanych rukou, zašlete mi laskavě fakturu na adresu ladislav.zibura@gmail.com. Vše uhradím, ten výhled za to fakt stál. Pode mnou se rozprostíralo blankytně modré Galilejské jezero a já přemýšlel nad tím, čím se asi živí lidé z četných vesnic na jeho březích. Snad se i dnes každé ráno na svých starých lodích vydávají lovit ryby. V podobně malebných koutech světa se to občas stává. Zrovna jsem se chystal sestoupat po útesu dolů a vyrazit k jezeru, když ke mně přišla trojice turistů. „Platil jsi vstupné?“ zeptali se bez okolků. Přirozeně mě napadlo, zda se nejedná o strážce parku, výběřčí výpalného nebo jak tady těm lidem říkají. Skupina dvou postarších mužů a jedné obtloustlé ženy ve mně ale budila zvláštní dojem klidu. Plány na útěk jsem proto opustil a přiznal, že ve věci vstupného nemám čisté svědomí. „To my taky ne,“ zasmála se žena. Tato drobná rošťárna nás sblížila stejně jako skutečnost, že jsme překonali plot na stejném místě. Chvilí se mnou pohovořili, a když jsem odpřisáhl, že si s Jeruzalémem nedělám legraci, popřáli mi šťastnou cestu. Pak jsme se společně ještě vyfotili. Pokud tato kniha byla přeložena do hebrejštiny... rád vám výměnou za odpuštění vstupného poskytnu své svědectví i fotografii zlodějů.

Při sestupu z útesu jsem narazil na čtveřici zbídačených mužů, kteří putovali po Izraelské národní stezce. Přestože na cestu vyrazili teprve před pár dny, pohled na ně byl vpravdě žalostný.

PĚŠKY NAPŘÍČ IZRAELEM

Sever a jih Izraele spojuje 940 kilometrů dlouhá pěší stezka označená bílým, modrým a oranžovým pruhem. Jmenuje se Israel National Trail a prochází všemi významnými místy izraelské historie. Zejména mezi mladými lidmi je velmi populární – často se ji vypravují celou projít po dokončení vojny. Na cestě fungují tzv. andělé cesty, kteří poutníkům nabízejí ubytování zdarma nebo za symbolickou cenu.

Jejich mastné vlasy, spálená ramena, upocené tváře a odevzdané výrazy mě děsily. Jak jen je dobře, že s sebou nikdy nenosím zrcátko. V historii putování bych ho využil jen jednou – když se mi na cestě k Severnímu moři poprvé v životě udělal vlk a já ho ze zvědavosti nutně potřeboval vidět. Nakonec ale stačilo použít fotoaparát, díky němuž jsem si tuto milou vzpomínku na snímku uchoval dodnes.

Cesta mě pak zavedla do sadu, kde na zemi ležela spousta popadaných avokád. Po mém odchodu jich tam zůstalo o pět méně. Na svačinu jsem se zastavil u špinavého jezera poblíž městečka Migdal, které proslulo výrobou sušených ryb. Také se v něm narodila má oblíbená Máří Magdaléna – žena, která prokazovala svůj morální kredit v okamžiku, kdy všichni ostatní jen mlčky přihlíželi. V případě historických postav mi přišla podobná angažovanost vždy obdivuhodná, v případě těch žijících pak nebývale přitažlivá. Z krosny jsem vytáhl svá avokáda a inhaloval božskou vůni smažené cibulky od vedlejšího stolu. Táborníci si tam smažili vajíčka a mně nezbylo než si namlouvat, že bez slaniny stejně nedávají smysl. První avokádo bylo svěží a příjemně kořeněné, s tóny exotického ovoce. Druhé avokádo bylo chuťově nevyvážené,

přehnaně kořeněné a nepříjemně sladké. Pokud chcete pocítit, jak vypadá skutečná nenávisť člověka k ovoci, pak někdy zkuste sníst tři avokáda. Já po tom třetím zoufale potřeboval bučkovou terapii.

Přestože Ježíšova stezka pokračuje dál na sever, rozhodl jsem se z Migdaly vypravit na jih a konečně se tak začal přibližovat Jeruzalému. Silnice kopírovala dlouhou pláž, což mi dávalo šanci nejen spatřit (a jako muslim přirozeně odsoudit) nestoudně oblečená děvčata, ale také se poprvé za svůj pobyt v Izraeli umýt. Samotné Galilejské jezero mě ale příliš nenadchlo. Hladinu jezera hlučně brázdí stovky motorových člunů, zatímco pláže okupují malá stanová města. Aby si jejich obyvatelé mohli užít atmosféry jezera se vším všudy, vozí si s sebou diesellové agregáty, reprosoustavy a grily. Díky nim jsem pochopil, že se celý život koupu špatně. Až u města Tiber se mi podařilo najít pěknou betonovou pláž stranou všeho toho ruchu. Společnost mi na ní dělali jen sympatičtí manželé, kteří zrovna učili plavat své dítě. Ještě starostlivěji než malého černouška ale sledovali mě. Má snaha nedošlapovat bosý na žádný ze svých víc než deseti puchýřů totiž budila dojem, že se chodit teprve učím. Nakonec jsem ale uspěl a z vody vylezl jako znovuzrozený. Neutěšenou hygienickou situaci mi ovšem záhy připomnělo páchnoucí oblečení, do kterého jsem se znovu nasoukal. „Afula? To běž pořád rovně a hlavně nikam neodbočuj,“ poradil mi v Tiberu mladý pumpař, jak se mohu přiblížit hranici Západního břehu. Vyhnout se této palestinské oblasti by pro mne znamenalo nejen zacházku minimálně padesát kilometrů, ale také hrozbu prázdného žaludku. Pro muslimy je totiž pohostinnost náboženskou povinností, o trochu uzavřenějším judaismu jsem nikdy nic podobného neslyšel. „Afula? To jsi měl odbočit už dávno ve městě,“ řekla mi o hodinu později asi padesátiletá cyklistka. Příběh o zlotřilém pumpaři v ní vzbudil soucit a trvala na tom, abych ji doprovodil domů. Nechtěla mě tam ale pochovat ani nechat vybrečet na rameni. „Zítra je sobota, všude bude zavřeno. Dám ti nějaké jídlo na cestu,“ vysvětlila mi. Netrvalo

dlouho a už jsme procházeli branou jejího kibucu. Povím vám, že na takovém kibucu není nic zvláštního. Je to jen obyčejná rajská zahrada. Domy od sebe neoddělují ploty, všude pobíhají děti, panuje tam božský klid a existenci aut připomínají jen obrysy vzdáleného parkoviště. Po kibucu se totiž obyvatelé smějí pohybovat jen na kole nebo pěšky. „Musíme ještě zazvonit na souseda, to je dobrodruh, bude z tebe nadšený,“ říkala mi má hostitelka, která se naučila anglicky ve večerní škole. A měla pravdu. Soused byl nadšený tak moc, že mi do alobalu zabalil kuře a brambory, které měl přichystané na zítřejší oběd. Vaření je totiž práce, a ta se v sobotu dělat nesmí, během sabatu je navíc zapovězeno i používání elektřiny. Z kibucu jsem nakonec odcházel se zásobami na dva dny. To je ta velká výhoda bohatšího Izraele oproti chudému Turecku. Turci se s vámi rádi podělí o večeři, ale kdyby vám dávali zásoby na cestu, obírali by vlastní rodinu. Ale v principu v tom není rozdíl. Pohostinnost má především duchovní, ne materiální rozměr. I když přiznávám, že to kuřecí stehno byl parádní úlovek.

U čerpací stanice jsem si nechal nabít čtečku a dopisoval si deník. Netrvalo dlouho a přisedl si asi padesátiletý Palestinec. Během prvních pěti minut tento přemoudřelý průvodce světem radikalismu odsoudil veškeré dění v Izraeli, zbývající půlhodinu věnoval učené kritice Evropy. Prý mě respektuje, protože nemohu za to, na jakém kontinentu jsem se narodil. Ale mí rodiče napáchali mnoho chyb, zejména když svrhli minulý režim. Když Asiat konečně odešel, vystřídala ho dvojice izraelských kluků z kibucu. Ti byli o poznání milejší a Evropu měli skoro tak v lásce jako Spojené státy. Oba končí školu a za pár měsíců je čeká vojna. Přestože se na ni upřímně těší, nebylo to veselé povídání. „Fakt doufám, že mě přidělí do Gazy. Můj kamarád tam při výbuchu přišel o nohy a já se teď nechci flákat někde u Tel Avivu,“ říkal mi jeden z nich. Myslím, že žádný devatenáctiletý kluk na světě si nezaslouží řešit podobné věci. Popravdě si nedovedu ani nechci představit sebe na jeho místě.

Když padla tma, rozhodl jsem se přespat poblíž přilehlé banánové plantáže. Natáhnout si hamaku přímo u cesty je sice trochu drzé, ovšem nijak zvlášť nebezpečné. Kolemjdoucí lidé se vás bojí více než vy jich, neboť nemají ani ponětí o tom, kdo v hamace spí. „Každopádně se s životem asi moc nemaže, když si troufne spát takhle u cesty. Kdepak, raději ho nechám spát,“ řeknou si všichni. A myšlenka, že by mě v jedné z nejdražších zemí světa někdo chtěl připravit o páchnoucí krosnu? Leda by to byl přivolaný pyrotechnik... Ze sadu mě tak nevyhnal strach z lidí, ale něco úplně jiného. Kapičkám rosy, které se leskly na zemi, jsem dosud nevěnoval žádnou pozornost. Ovšem pak jsem zapnul čelovku, abych si pořádně prohlédl místo na spaní. Nebyla to rosa... Byly to lesknoucí se oči velkých chlupatých pavouků, kteří lezli všude kolem. Co vám budu povídat, scéna jako z hororu. Ne že bych se snad pavouků bál, jsem velkej kluk. Ale nemám je rád ve svém spacáku. Nezbylo mi než znovu vyrazit na cestu. Společně s kapičkami rosy brzy zmizela všechna místa, kde bych mohl přespat. Šel jsem po nepříjemně frekventované silnici odhodlán natáhnout si hamaku úplně kdekoli – klidně třeba na zahradě masového vraha. Po mnoha marných obhlídkách okolí silnice se mi konečně naskytla příležitost. Mé místo bylo bezpečné, pohodlné a snadno dostupné. Rozhodl jsem se totiž přespat přímo u silnice, zavěšený na zadní straně pojízdného billboardu.

Den 34.

Cesta je nejhezčí ve vzpomínkách a tehdy, když ji plánujete. Jen realita občas pokulhává. Víc než cokoli jiného totiž přítomnost pouti obnáší to, že jdete hladoví a žízniví v nesnesitelném vedru. Když se s tím ale dokážete vypořádat, pak už vám všechno drobné nepohodlí provázející život běžného člověka přijde úplně banální.

Výlety na znuřených velbloudech, noční pozorování hvězd s falešnými beduíny a kýčovitě západy slunce ze sedla čtyřkolky. Přesně tak znám poušť z katalogů cestovních kanceláří. Izrael mi ale ukázal její jinou, mnohem nudnější tvář. Dlouhé hodiny jsem prostě šel po nekonečně rovné silnici. Nalevo hory, napravo hory a výjimečně nějaký skleník, ve kterém snad mohou pěstovat jen kaktusy. Jak se navíc od silnic v pouštích očekává, skutečně je na nich v srpnu vedro. Jedinou radost mi přinášely čerpací stanice, které pro mě byly jako lahodná skořice na míse horké krupicové kaše (tu já nerad). Mohl jsem se na nich osvěžit horkou vodou, protože jiná z kohoutků v poušti neteče, a užít si tolik vzácného stínu.

Vzhledem k tomu, že židé v sobotu nesmějí pracovat s ohněm, spalovací motor pro ně představuje samotné ztělesnění hereze. Silnice proto byla zcela opuštěná. Že na Zemi před pěti miliardami let vznikl život, mi připomínala jen má vlastní existence, která po pěti týdnech cesty nebyla zrovna dokladem jeho triumfu. Puchýře nehledě na mou péči nehezky zapáchají, tváře mi dávno pokrylo husté strniště a nelidsky vystouplá žebra nejsou vidět jen díky mému otrhanému oblečení. Není divu, zhubnout z osmdesáti na sedmdesát kilo je jednou z těch věcí, kterých si v práci všimnou i vaši mužští kolegové. O ničím nerušeném spánku si nemohu nechat ani zdát, protože během těch pár hodin nočního kómatu se mi sny nezdají. Zajímavé ale je, že si přesto den ode dne připadám silnější a odolnější. Tělo už si prostě zvyklo. Kůži mám opálenou až na odstín točené čokoládové zmrzliny, má lýtka i stehna se zbavila všech rosolovitých nánosů a ztvrdla na kámen. Na zádech se mi pak vyrýsovaly i svaly, o kterých jsem dosud nevěděl, že existují. Za den bez problémů ujdu padesát kilometrů, aniž by mě večer bolely nohy či záda. Kromě puchýřů mě trápí už jen jediná věc, kterou jsem dosud pro posílení své mužnosti tajil. Kůži pod popruhy krosny mám pokrytou stále se zhoršujícím akné. Její váha sice ráno vždy vytlačí všechen hnis na povrch, to ovšem jen prohlubuje krátery vryté do kůže. Nepochybuji o tom, že mi po nich zůstanou ošklivé

jizvy. Nezbude mi než po návratu v hospodě vyprávět příběh o výslechu na hranicích. „No a jak jsem byl přivázaný k židli, přišel za mnou ten zlej fízl a začal mi típat cigára o ramena. Chtěl ze mě dostat informace o těch věcech, co dělám pro armádu. Vidíš? Vedle toho barevného hranatého vrtulníku, to jsem já. Je to fotka z mise v Legolandu.“

Celý den jsem byl Izraeli jedno a Izrael byl na oplátku zase jedno mně. Víte, co v indickém filmu udělají, když chtějí naznačit, že hlavní hrdina jede opravdu daleko? Jednoduše film prodlouží klidně o dvě hodiny, kdy se ve vlaku tančí a zpívá. Stejně je to s mým deníkem. Dlouhá cesta si prostě zaslouží dlouhý deník. Proto nudné odpoledne nahradím židovskou anekdotou: Otec Abrahám společně se svým národem bloudí po světě a hledá zemi zaslíbenou. „Tady ne, tady to hrozně smrdí,“ řekne vždycky Abrahám, sotva rozbijí stany. Izraelité tak bloudí dlouhé roky a výsledek je vždy stejný – Abrahámovi místo páchne, a zavelí proto k odchodu. Až jednoho dne konečně přijdou do Izraele. „Tady to nesmrdí, založme město,“ řekne konečně Abrahám. A tak se židovský národ spokojeně usídlí na jediném místě z celého Arabského poloostrova, kde to nesmrdí. Nesmrdí to tam ropou.

Večer jsem se přiblížil k ceduli „Afula“, na niž neznámý vandál přikreslil srdíčko. Odtud jsem odbočil na silnici, která mě zavede přímo do srdce Západního břehu – města Genin. Přechody mezi Izraelem a Západním břehem prý ale nejsou otevřené celý den, proto jsem se rozhodl raději utábořit u odpočívadla. Dvojice motorkářů mě tam obdarovala kelímkem whisky, což byl jasný signál, že je čas udělat si pěkný večer v gentlemanském stylu – s dobrým pitím, konzervou tuňáka a příjemným posezením u betonového stolu. Odpočívadlo bylo sice pokryto odpadky, ale to mi nemohlo pokazit plány. Je zajímavé, jak rád mám na pouti ve svých věcech pořádek (na rozdíl od běžného života). Připravil jsem si hamaku na spaní, do spacáku vyskládal všechny cennosti, na stůl si přichystal pohoštění, umyl si nohy, převlékl se, sbalil si krosnu na

zítra a teprve pak jsem si v klidu sedl k večeři. Šéfkuchař Ladislav tentokrát uvařil nebývale bohaté menu – lahodné kousky tuňáka, konzervu kukuřice přímo z klasu, dva předevcírem čerstvé rohlíky a také dvě pitomá avokáda.

Zrovna jsem loupal první z avokád, když vedle mě zastavilo auto s majáky. Z něj vystoupila dvojice policistů, kteří už měli přichypané gumové rukavice na odklizení mrtvých a jinak nepohodlných lidí. „Passport, please,“ oslovili mě. Ač ozbrojené authority obvykle uznávám, tentokrát jsem se rozhodl nepodvolit tak snadno. „Teď nemohu, mám ruce špinavé od avokáda. Pojdte ho nejdřív sníst se mnou,“ vytušil jsem šanci projevit občanskou neposlušnost a zároveň se zbavit nenáviděného ovoce. Policisty má nabídka zaskočila natolik, že mě zapoměli udeřit obuškem a skutečně si sedli. Avokádo jsem nám rozdělil na tři části, tu vlastní snědl a teprve potom mužům přinesl pas. Vůbec nevím, co mě to napadlo, ovšem na policisty mé zbytečné a hloupé gesto udělalo dojem. Snad i proto, že prý přijeli na udání a očekávali bezdomovce. Pár minut jsme se spolu bavili o půvabech Izraele a o tom, na co si raději mám dát pozor. Na rozloučenou mi pak jeden z mužů dal své telefonní číslo. „Kdybys měl nějaký problém, tak mi zavolej,“ řekl. A tak jsem získal vlastního policajta. Představuji si tu scénu, jak se s někým hádám. „I will call the police,“ vyhrožuje mi můj sok. „No, I will call my police,“ odvětim mu a s triumfálním úsměvem vytáhnu telefon.

Den 35.

Snad každý na světě chce mít spokojenou rodinu. Posílat své děti do školy a vracet se z práce ke své milující manželce. Někdy se ale všechno stane špatně a vypukne válka. Myslím, že my, kteří jsme ji nikdy osobně nezažili, žijeme v jednom hlubokém omylu. Příslušníky

znesvářených stran si představujeme jako ty, kteří válku podporují. Většina z nich jsou ale přitom jen obyčejní lidé uvržení do strašlivé situace. Z tohoto pohledu jsem přesvědčen o tom, že kdyby obyvatelé Pásmu Gazy a Izraelci ze dne na den dostali příležitost na všechno zapomenout a podat si ruce, mnoho z nich by to bez váhání udělalo. Nic to sice neřeší, ale je důležité si uvědomit, že i na straně domnělého agresora je většina lidí jen obětmi okolností. Jakkoli se to může zdát zřejmé, mám pocit, že nám tento fakt často uniká.

„Ty jsi úplnej blázen. Vždyť vypadáš jako Američan a mluvíš jenom anglicky. Přece nemůžeš jít na Západní břeh,“ uzemnili mě izraelští vojáci na hranicích. A musel jsem jim dát za pravdu. Se širokým úsměvem, který jsem si nacvičil už dávno, blondatými vlasy, sportovními brýlemi a angličtinou jsem skutečně působil poněkud americky. Ve velkých městech Západního břehu se navíc v posledních dnech opakovaně demonstrovalo. Jasně že těm lidem jsem docela jedno. Ale jak vím z české zkušenosti, každý moderní demonstrující si chce praštit svého cizince. Ochotně jsem proto souhlasil s tím, že na telefonu společně naplánujeme novou trasu, i když pro mě bude znamenat další velkou zacházku, asi padesát kilometrů navíc. Abych si cestu neprodloužil ještě víc, rozhodl jsem se až do Jeruzaléma prakticky kopírovat hranice Západního břehu. Nikdo mě za to nepochválil, ale sám na sebe jsem byl pyšný. Vyměnit vidinu dobrodružných zážitků za delší a nezajímavou cestu považuji za jistý znak dospělosti. Skutečné dobrodružství totiž podle mě nemá vycházet jen ze zbytečného rizika.

O mou snídani se postarala židovka, kterou jsem původně jen požádal o vodu. Víím, že zní zvláštně, jak neustále popisují, kdo je muslim a kdo žid. Já sám mezi nimi žádný rozdíl nedělám. Jen chci ukázat, že se ke mně všichni chovali stejně hezky, nezávisle na svém náboženství a národnosti. Oproti Izraelcům se zbraní v ruce mohou Palestinci popíjející čaj působit mírumilovně a nevinně. Realita je ale taková, že izraelští vojáci hlídají především pořádek

v celé zemi, a střeží tedy i bezpečí Palestinců. Izrael totiž neválčí s Palestinou, ale jen s teroristy. Osobně jsem se nesetkal s žádným Palestincem, který by jen naznačil, že schvaluje jednání Hamásu. Víc už k tomu ale říct nemůžu. Myslím, že každý turista, který se staví na jednu ze stran, je úplně mimo. Celý ten konflikt je natolik komplikovaný, že ho prostě nemůžeme pochopit. A přiznat si to je jediná cesta, jak nebýt přemoudřelý a přehnaně angažovaný blbec. Když člověk nemá názor na všechno, má dost času si pořádně promyslet názory na věci, které může ovlivnit.

U čerpací stanice ke mně přišel starý usměvavý pán a zajímal se o mou cestu. „A odkud vlastně jsi?“ zeptal se mě po deseti minutách konverzace. Když se dozvěděl, že z České republiky, zalaskaly se mu oči, podal mi ruku a česky řekl: „Já taky, Klatovy.“ Pan Maxmilián je československý Žid, který sem s rodiči odešel po válce – tehdy mu byl jeden rok. Po smrti rodičů mu nezbyli žádní příbuzní, protože celý zbytek rodiny zemřel v koncentračních táborech. Nějakou dobu se živil jako turistický průvodce v Praze, na důchod se ale vrátil do Izraele. Strávili jsme spolu hodinu, během níž mi pan Maxmilián kromě příběhu svého života stihl povědět také o biblických místech v okolí. „Tady jednou skončí svět,“ vysvětloval mi. Nenarážel tím ale na íránský jaderný program. Podle Starého zákona se máme tu radostnou novinu o apokalypse poprvé dozvědět právě v této oblasti. Pak pavouci sežerou všechny banány, spadnou ploty národních parků, na Galilejském jezeře přestanou jezdit vodní skútry a svět se zhroutí. Pan Maxmilián mě srdečně zval k sobě domů. O tom jsem vážně přemýšlel až do chvíle, než mi došlo, že jeho manželka pravděpodobně neumí svíčkovou.

Šel jsem lesem, když vedle mě zastavil traktorista s přívěsem plným starobylého nábytku. Chtěl se se mnou jen pozdravit a také mě požádat o to, abych ho vyfotil. Proč pro něj byl tento moment tak výjimečný, jsem pochopil až o dva kilometry později. Objevila se přede mnou totiž velká skládka, z níž traktorista nábytek patrně odvážel přímo k sobě do obýváku. Pro spořivého

muže musel tento úlovek znamenat skutečný životní triumf. Zda ve mně poznal spřízněnou duši a chtěl se o svou radost podělit, už si mohu jen domýšlet. Nebývale sdílný byl také zaměstnanec skládky, který na mě už zdálky mával a lákal mě na společnou večeři. Vybavení boudy, která mu slouží k odpočinku při práci, nade vši pochybnost beze zbytku pocházelo právě ze skládky. Jediným kritériem kvalifikujícím vyhozené věci k recyklaci byla funkčnost. A tak jsem seděl na mastném gauči a prohlížel si skvosty, jako je mikrovlnná trouba bez dveří, ohořelá rychlovarná konvice či plechová krabice s inspirativním mottem „buď milionář, začni s tím základním“. Zdá se, že můj hostitel se jím řídil do důsledku. Společná večeře obnášela konzumaci jídla z jednoho talíře a v mém případě také oprávněnou obavu ze žloutenky. Protože muž uměl překvapivě dobře anglicky, nad smaženým lančmítem s vejci jsme se spolu bavili o životě. „Víš, válku dělají politici, ne lidé. Nechce ji nikdo z nás,“ uzavřel diskuzi o Izraeli a dál už jsme se bavili jen o banalitách, které dělají život hezkým.

Abych si se žloutenkou neodnesl ještě úplavici, rozhodl jsem se vodu obstarat až ve vesnici. Se smutnýma očima a prázdnou láhví jsem přišel k pěknému rodinnému domu. Zatímco mi žena šla pro vodu, mé sympatie si získali její manžel a dva mladí muži, kteří venku popíjeli večerní kávu. Rozhodl jsem se, že by bylo příjemné s těmito lidmi strávit více času, a uchýlil se ke špinavému triku. Když mi žena podala láhev s vodou, prostě jsem zůstal stát na místě a rozhlížel se. Pozvání na kávu pak bylo jen otázkou chvíle. „Dal by sis něco k jídlu?“ zeptala se mě poté, co jsem několikrát pochválil kávu a vše kolem. Téměř spontánní nabídku jsem přijal s nadšením. O dvacet minut později přede mě žena postavila talíř. A bylo na něm to poslední jídlo, které bych v Izraeli čekal – vídeňský řízek. „Tohle je typické palestinské jídlo. Říkáme tomu Schnitzel,“ vysvětlila mi hostitelka, která si všimla mého překvapení. Sprostá krádež tradičního jídla má celkem jednoduché vysvětlení. Izrael, v němž nikdo není (a všichni ve svých očích jsou) původním

obyvatelem, je pozoruhodným mixem kultur z celého světa. A nikdo už si nepamatuje, čím je co. To se bohužel týká i území. Po večeři jsem marně naznačoval, že už bych chtěl pokračovat v cestě. I když členové rodiny mluvili anglicky jen špatně, padli jsme si do oka tak moc, že se rozhodli nenechat mě odejít. „Náš syn dnes jede na palestinskou svatbu, rád by tě vzal s sebou,“ nabídli mi. Představa bandy juchajících Palestinců se zbraněmi v rukou mě ale moc nelákala. „No, víte, já už byl na jedné takové oslavě v Turecku... možná bych raději šel jen spát,“ snažil jsem se ze svatby vykrotit. „Neboj, u nás se nestřílí. Tedy ne že bychom nechtěli, ale zavřeli by nás,“ poskytli mi hostitelé chabou útěchu. Pak mi došlo, že mám v rukávu ještě jeden trumf. „Jel bych opravdu hrozně rád, ale takhle oblečený tam prostě nemůžu,“ řekl jsem a předstíral lítost. Chyba! O minutu později už mi můj adoptivní bratr ze své skříně podával košili a nebylo cesty zpět. Když mi bratr půjčil ještě deodorant a parfém, k image moderního muže už mi chybělo jen to, abych měl řidičský průkaz a nemusel chodit pěšky. Rozloučili jsme se s rodinou, nasedli do auta a vyrazili za holkama.

„Je to támhle dole v údolí,“ řekl mi bratr a ukázal na záplavu světél sotva dva kilometry od nás. Vzápětí ale zahrnul přesně na druhou stranu. Znáte ten pocit, kdy vás pětadvacetiletý Palestinec, který skoro neumí anglicky, veze do lesa? Já už bohužel ano. Na otázku, kam jedeme, mi nebyl schopen odpovědět jinak než arabsky, což můj děs ještě prohloubilo. Došlo mi, že mě pravděpodobně chce okrást, znásilnit a zabít, a tajně jsem doufal, že to provede v opačném pořadí. Abych našel cestu, jak z té šlamastiky ven, snažil jsem se vcítit do uvažování vraha. Trochu mě uklidnila myšlenka, že kdyby mě chtěl zabít, pravděpodobně by mi nepůjčoval svou košili. Můj děs nahradil pouhý strach a očekávání tupého úderu do zátylku zase zvědavost. Palestinec konečně zastavil, otevřel dveře a vystoupil z auta. Pak zamířil do křoví a chvíli v něm něco hledal. Ladislave, tohle je tvůj konec. Jde si pro vražednou zbraň nebo obhlíží místo, kde pak schová tvé tělo, říkal jsem si.

Kdybych uměl řídit auto, nejspíš bych skočil za volant a zkusil ujet. Palestinec z křoví konečně vytáhl igelitovou tašku a vrátil se s ní do auta. „Dáš si?“ zeptal se a podal mi láhev whisky. Mohutně jsem si přihnul. Ahoj, živote, jmenuji se Ladislav a mám fakt radost, že jsem tě znovu získal.

Na velké parkoviště, kde stála alespoň stovka aut, jsme dorazili již lehce zhulákání. Já proto, že jsem se právě znovu narodil, a můj doprovod proto, že si konečně bez dohledu otce mohl dopřát alkohol, který před ním schovává v lese. Na uvítanou jsme se políbili na obě tváře se všemi důležitými zástupci rodin ženicha i nevěsty. Olíbávání s dvacítkou vousatých chlapů v řadě bych nezařadil mezi vrcholy večera, ovšem etiketa si žádala své. Jednoho z nich, asi padesátiletého muže s pěkným úsměvem, nadchla má národnost. Před dvěma týdny se totiž vrátil z České republiky. „Buď hrdý na svou zemi,“ kladl mi na srdce. Nepochybně bych z tohoto národního buditele vymámil i návod na výrobu rakety, ale bratr už mě táhl za ruku ke stolu plnému jídla. Se skopovým masem za zuby jsem se usmíval na každou skupinku lidí, která kolem nás procházela, abych upoutal pozornost Palestinek. Každá z nich nepochybně vyražela na svatbu s tajným snem o mladíkovi ze severu, který jí ukáže vikingské způsoby. Dívky jsem ale vyhlížel marně, neboť měly své separé na terase asi sto metrů od nás. „Pojď s námi tančit,“ pobídl mě bratr a táhl mě na parket, zatímco jsem si do uší nenápadně cpal ubrousek. Arabský Michal David mě nadchl jen o málo více než společnost mužů, kteří kolem zpěváka jen chodili do kolečka. Kdepak, tahle hudba je určena ke střelbě, ne k tanci. I mně samotnému v té veselé společnosti nějaká ta puška nebo alespoň pistole chyběla. Během večera jsem se pak bavil ještě s několika muži. Mezi stovkami snědých Palestinců jsem totiž působil tak výstředně, že mě museli považovat za atrakci objednanou pro jejich zábavu. Něco jako když na našich svatbách žonglují liliputáni nebo obsluhují číšníci převlečení za tučňáky. No dobře, zatím se to u nás nedělá. Ale jen proto, že jsem se dosud neženil.

Každá zábava člověka po čase přestane bavit. A to pro zábavu, která nikdy nezačala, platí hned dvakrát. Přišel jsem proto bráchovi říct, že už jdu domů. Ten se mi omluvil, že mě neodveze. Ne snad kvůli tomu, že si se mnou právě dával dalšího panáka na rozloučenou. Jen si prostě svatbu chtěl užít déle než dvě hodiny, které jsem tam strávil já. Domů jsem se v povznesené náladě vracel nejen nejistým krokem, ale také nejistou cestou. Kromě schopnosti pamatovat si obličejů totiž postrádám také schopnost pamatovat si místa a trasy. Zorientovat se mezi bílými nevýraznými domy v palestinských vesnicích navíc není nic snadného ani pro člověka, jehož mozek funguje správně. Když se mi konečně podařilo najít povědomou budovu, zazvonil jsem a zaradoval se nad představou měkké postele. Dveře otevřel sourozenec, jehož tvář mi nebyla ani trochu povědomá. To ale v rozvětvených palestinských rodinách není nijak překvapivé. „Tak já už jdu spát,“ řekl jsem mu a vešel dovnitř. „No tak dobře,“ odvětil mi lehce překvapeně. V domě jsem pak zjistil zajímavou věc – že mi není povědomý ŽÁDNÝ člen téhle rodiny. Existovalo jediné vysvětlení – podnapilý hňup Ladislav si to prostě spletl, přišel k úplně cizím lidem a nasáčkoval se jim přímo do obýváku. Zatímco mi ženy připravovaly postel, otec se zeptal, zda si s ním ještě nechci na terase zakouřit vodní dýmku. Tušil jsem, že bude chtít vysvětlit pár věci.

Celá záhada se nakonec vysvětlila snadno. Zahrada mi byla povědomá proto, že jsem na ní předtím opravdu byl. Jen jsem si spletl vchod a omylem přišel k sousedům. Ti o mně přirozeně věděli, ovšem překvapilo je, že jdu spát k nim. Vysvětlili si to tak, že ke mně sousedi nebyli dostatečně pohostinní, proto jsem to zkusil o dům dál. „Tohle je strašlivý omyl, já si jen spletl dům. Musím jít spát k sousedům, jinak se urazí,“ snažil jsem se marně vysvětlit rodině. „Nemusíš se to stydět přiznat, víme, že jsou lakomí,“ konejšila mě dcera, která mluvila dobře anglicky. „Ale já tam mám své věci,“ bránil jsem se. Leč marně. O pár minut později mi syn s triumfálním výrazem přinesl mou krosnu a boty. Sousedi pryč

pozdravují a pro oblečení si přijdou zítra. A tak se zdá, že jsi to zase jednou zvorál, Ladislave. Podařilo se ti rozpoutat menší sousedskou válku. Snad na jejím konci nebudou otrávené studny, vypálené domy a zahrady posypané solí. Každopádně z mého zážitku plyne jedno poučení. Potřebujete v Izraeli najít místo na spaní? Prostě někomu oznamte, že dnes spíte u něj. Ale zkuste si zapamatovat, kde to vlastně je.

Den 36.

Hodně lidí se mě ptá, zda se během cesty nenudím. Co je to ale nuda? Myslím, že vychází hlavně z velkolepých okamžiků našeho života. Prostě se na něco tak moc těšíme, až nám přijde, že se čas nekonečně táhne. Nic takového se mi ale na pouti neděje, protože nemám ani ponětí o tom, co mě čeká. Když se člověk příliš nesoustředí na budoucnost, tak se prostě nenudí. Ona je totiž ta přítomnost zajímavá. Jen ji pořád nesmíme porovnávat s tím, co bylo nebo bude.

Ráno jsem na cestu dostal hned dvě svačiny – tu druhou mi přinesli sousedé, když si přišli vyzvednout oblečení mého bývalého bratra. Oproti včerejšímu dni nabitému zážitky mě čekalo tak málo zajímavého, jak je to jen možné. A tak jsem zážitkovou krizi řešil rychlou chůzí bez přestávek. Chůze je totiž jediná radost, která mi v podobných úsecích zbývá. Nejenže díky ní něco zaměstnává mou mysl, ale zároveň mi pomáhá dostat se někam, kde mě čeká víc radosti.

Ve dvě hodiny odpoledne jsem si sedl na lavičku, abych pojedl tradiční palestinský Schnitzel v chlebu. Příležitosti zaútočit na odpočívajícího člověka bez bot hned využil pouliční prodejce. Přišel ke mně a ani nepředstíral přátelskou konverzaci, jak je

u podobných lidí obvyklé. Svě zboží vybalil na stůl hned. A co mi chtěl prodat? Nafukovací zahradní hadici, kterou můžete složit do malé roličky. Fakt, nedělám si srandu. Dovedete si představit, co se asi honí hlavou člověku, který přijde k otrhanému a zpocenému poutníkovi s krosnou, aby mu prodal zahradní hadici? Absurdnost prodejce uvažování mě nadchla natolik, že jsem chtěl jednu koupit otci jako suvenýr. Prodejce měl ale bohužel v úmyslu z prodeje hadice živit rodinu několik měsíců, proto se nakonec transakce neuskutečnila.

Vpodvečer už jsem byl vzdor vši duševní vyrovnanosti poutníka vyloženě podrážděný. Poslední kapkou pak byl příchod do vesnice, jejíž bránu střežil voják. Za plotem jsem viděl muže v kloboučích a zachvátila mě zvědavost. O ortodoxních židech už jsem toho v Izraeli slyšel hodně, ale dosud neviděl žádnou jejich vesnici. „Proč chceš jít dovnitř?“ zeptal se mě voják. „No, chci se prostě podívat a taky si nabrat vodu,“ odpověděl jsem popravdě. „Hele, to nepůjde. Vodu si vezmi tady, ale dovnitř tě nepustím. Obyvatelé si to nepřejí,“ řekl voják rezolutně. Vyměnili jsme si pár nepřijemných vět, které nebudu opakovat. Zpětně si totiž myslím, že pravda nebyla na mé straně. Člověk by měl pravidla cizích zemí přijímat už proto, že nikdy neví, jaké k nim vedly okolnosti. Zejména pak v zemi, kterou už několik států přísahalo zničit (a řada z nich se o to neúspěšně pokusila). S vojákem jsme se ale nakonec rozloučili téměř přátelsky. Poradil mi, jak se dostanu k nejbližšímu přechodu na Západní břeh, a já odešel se slovy „fuck you, I go to Palestine“. Jestli na něco z historie svých poutí opravdu nejsem pyšný, pak je to tahle zbytečná hádka a to, jak jsem v Rakousku defekoval do horského potoka. V Rakousku mě ale bolela kolena a nemohl jsem si sednout na bobek. Tady jsem se prostě jenom choval arogantně.

Návštěva Západního břehu pro mě nebyla nijak zásadní změnou plánu – abych si zkrátil cestu, chtěl jsem tudy jít posledních pár desítek kilometrů. A o tom, že oblasti kolem Jeruzaléma

HRANICE ZÁPADNÍHO BŘEHU

Západní břeh má v rámci Izraele určitou míru autonomie a v budoucnosti se uvažuje o jeho úplném oddělení. Aby v tom byl pořádek, je od zbytku země oddělen plotem, případně zdí. Když se chcete dostat na druhou stranu, musíte se identifikovat na některém z přechodů. Nejsou to vyloženě hranice, ale přesto bych vám doporučil zeď nepřelézat, schovat kalašnikov pod sedadlo a poslušně ukázat pas.

jsou bezpečné, mě ujišťovali Izraelci i Palestinci. K nejbližšímu přechodu, z něž se dá snadno dostat do Jeruzaléma, mě ale čekal ještě velký kus cesty začínající na mimořádně frekventované rychlostní silnici. Jít po ní za světla byl hazard se životem, po setmění pak pokus o sebevraždu. Naštěstí se mi ale podařilo dostat na příjemnou prašnou cestu kopírující silnici. Protože se jen pár metrů od ní tyčila vysoká hraniční zeď obehnaná ostnatým drátem, tušil jsem, že se asi nejedná o naučnou stezku ani trasu pro jogging. Abych vypadal ještě trochu naivněji a nepřekvapil agilního pohraničnicka v křoví, při chůzi jsem si pískal. Vystřelit po mně bez varování by za těchto okolností bylo vyloženě nefér.

Po pár kilometrech se na cestě přímo proti mně objevil vojenský transportér. Ustoupil jsem z cesty a s úsměvem pokynul rukou na pozdrav. Marně. Transportér zastavil vedle mě a mladý voják otevřel dveře. On byl ozbrojený samopalem, já chodeckými holemi. Stačila by jedna šikovně mířená rána a ošklivě bych mu odřel pancíř. „Co tady děláš?“ zeptal se, aniž by čekal odpověď. „Tudy nemůžeš jít, tohle je vojenská cesta. Běž dole po silnici,“ řekl důrazně. „Proboha, vždyť je to dálnice, tudy nemůžu jít,“ bránil jsem se. „Musíš. Ale buď opatrný. Jezdí tam hodně aut,“ ukončil voják

konverzaci a zabouchl dveře. Co naplat, mužům v obrněných transportérech se neodporuje. Nezbylo než se jako zbité zvíře stáhnout tam, kde je moje místo – do příkopu u silnice. Jít příkopem podél hraniční zdi hlídané vojáky mi ale přinášelo jen málo radosti.

Byla temná noc a Izáka čekala další nudná hlídka. Zrovna se chystal vyndat košer pornočasopis „Kočky z mikve“, když vtom ve slabém měsíčním světle spatřil podezřelý pohyb. Vzal si dalekohled a namířil jej na stoku jen sto metrů od hranice. Podezření se potvrdilo, stokou se plazil narušitel s velkým batohem. Izák na nic nečekal a namířil na něj reflektor. O půl hodiny později už ho předváděl k výslechu, který měl vést sám velitel. Muž tvrdil, že jen jde pěšky do Jeruzaléma a neumí arabsky ani hebrejsky. Všem ale bylo jasné, že je jen otázkou času, než se přizná. Velitel se špiónovi dlouze zadíval do očí a z kufříku vytáhl kleště...

Přesně takový příběh se mi honil hlavou. Asi moc koukám na televizi a málo chodím ven. Nakonec mě ale nepřekvapil pohraničník s reflektorem, nýbrž zvuky střelby ozývající se zpoza zdi. Možných vysvětlení byla spousta, ovšem žádné z nich pro mne nevyznívalo zrovna příznivě. A uvědomil jsem si, že vlastně vůbec nevím, co v podobné situaci dělat. Nakonec mi nezbylo než pokračovat v cestě, dokud se přede mnou neobjevil osamělý dům. Přestože už bylo po jedenácté, na zahradě ještě seděli lidé. Přišel jsem je požádat o vodu a zeptat se, zda se neděje nějaká revoluce, oslava nebo poprava. „Slyšeli jste tu střelbu?“ zeptal jsem se. „Myslíš ten ohňostroj? Ten jsme i viděli,“ odvětil výbornou angličtinou mladý muž mého věku.

Pár minut nato jsem s Ivanem a jeho rodiči pil čaj a dojídal rizoto od večere. „Kde ses naučil tak dobře anglicky?“ ptal jsem se ho. Podobné schopnosti bych totiž od obyvatele rozpadajícího se domku u dálnice nečekal. „Studuju medicínu v Rusku a navíc se o jazyky trochu zajímám,“ odvětil Ivan. Kde jinde by také se svým jménem měl studovat, že? V Rusku ale prý Ivan zůstat nechce, protože je fér léčit tam, kde se člověk narodil. Byla to moc milá

konverzace. Jedna z těch, které člověka opravdu obohatí, a ještě si z nich odnese něco hezkého. V mém případě to byly speciální poutnické koláčky. Prý vydrží čerstvé mnoho měsíců a muslimové si je dříve pekli, když se vydávali na cestu do Mekky. Při pěti stech kaloriích ve sto gramech by to znamenalo, že jich na měsíc cesty potřebovali asi dvanáct kilogramů. Kdyby si s sebou vedli oslíka, jak se to tradičně opravdu dělalo, mohli mít zásoby sacharidů a tuků až na půl roku. Vitaminy by získali z nějakého ovoce a bílkoviny z vajec, před cílem pak z oslíka. Není to žádná velká nadsázka. Na poutnických trasách ve středověku totiž řádilo tolik zlodějů, že nebylo bezpečné brát si s sebou peníze.

Den 37.

Když se lidem nedaří, většinou myslí na to, jak bylo nebo bude lépe. A čím víc nepřijemností se nám přihodí, tím víc se těšíme, až ten nešťastný den skončí. Není to ale škoda? Každý z nás má rád legrační příběhy něčí nešikovnosti a smůly, když mají dobrý konec. Tak proč bychom jednou nemohli být jejich hlavními hrdiny my sami? Nejlepší je se sám na sebe podívat pohledem třetího člověka a uvědomit si celou absurditu svého problému. Kdepak, je v tom tolik uspokojení a legrace, že se vyloženě vyplatí být hňup.

Čtete knížky a koukáte na filmy? Já bohužel taky. A proto jsem zvyklý, že děj ke konci obvykle graduje. Čtenáře čeká vzrušující rozuzlení a konečně přichází to, na co se celou dobu těšil. Nepochybně jste si všimli toho, že v této knize se děje pravý opak. Z toho ale prosím neobviňujte mě, vždyť se v zájmu napínavosti děje chystám jít i na Západní břeh. Vina je na straně Egyptanů, Peršanů, Asyřanů, Římanů, Židů, Britů, Arabů a dalších národů, které se

podílely na utváření dnešního Izraele. Tím je ale nechci kritizovat. Na to, jak je Izrael maličká země, nabízí pozoruhodné množství zajímavých lidí a míst. Jen se bohužel zrovna nenacházejí u silnic, po nichž jdu. Čtenář by mohl podotknout, že v tom případě jsem si měl naplánovat lepší trasu. Koneckonců mapu Izraele mám, dostal jsem ji už druhý den cesty na benzince. Zkoušel jsi ale někdy, drahý čtenáři, hledat nějaké město na mapě v hebrejštině? Je to jako hrát pexeso, ovšem s písmeny místo obrázků a navíc sám.

Cesta podél dálnice místy připomínala tréninkovou dráhu pro hasiče. Kromě přelézání svodidel a přebíhání křižovatek si pro mě přichystala také několik oplocených sadů. U jednoho z nich jsem sám sobě dokázal, že i po pěti týdnech v divočině člověk může zůstat městským hlupcem. Přes vysoký plot jsem si totiž přehodil krosnu, abych následně zjistil, že ho nedokážu přelézt. Napnuté dráty mě při lezení neudržely, ovšem zároveň nebylo možné je odtáhnout natolik, abych mohl plotem prolézt. Jediným řešením se zdálo být zavolat hasiče nebo si ochočit kunu, která dráty přehryže. Nakonec mi nezbylo než jednat pudově. Pod plotem jsem vyhloubil díru a tou pak prolezl na druhou stranu. Celá operace mi trvala přes půl hodiny a byla značně nedůstojná. Viděli jste někdy člověka, který se právě prohrabal pod plotem? Není to hezký pohled. Prach jsem měl až v uších.

Po obědě jsem se konečně napojil na silnici se stylovým číslem 444, která mě dovede až do samotného centra Jeruzaléma. Jak už to v Izraeli bývá, topila se v záplavě aut. Kam proboha všichni jezdí? Odpoledne jsem tak znovu strávil ve stoce obklopen svými mrtvými zvířecími kamarády. A poprvé tam došlo k tomu, co se mělo stát už první den. Udělalo se mi zle. Ne trochu zle, ale hodně zle. Chtělo se mi zvracet, točila se mi hlava, prostor jsem vnímal jen s obtížemi a hluk aut mi rval uši. Byl to přesně ten moment, kdy si postižený dramaticky lehne na zem a začne ho obskakovat pět dalších lidí. „Zvedněte mu nohy“, „jasnej úpal“, „studenou vodu, rychle“, „zavolejte sanitku...“ volají pak na sebe. Já ale byl ve

stoce úplně sám, bez vody a navíc neznámo kde. Bylo mi jasné, že mohu omdlít. A tak přede mnou stála další nelehká volba. Buď omdlím ve stoce a budu riskovat, že mě tam nikdo nenajde, nebo dezorientovaný půjdu po silnici a srazí mě auto. Nakonec jsem se rozhodl pro stoku.

Abych se udržel při vědomí, rozkousal jsem dva prášky proti chřipce. Obsahují totiž pseudoefedrin – stimulant, z něž se vyrábí pervitin. A když prášky rozkoušete, vstřebají se rychleji. Tedy alespoň mě to tak napadlo, možná to byla pěkná blbost. O hodinu a dvě zvracení později jsem konečně přišel k čerpací stanici. Bylo mi zle jako už dlouho ne. Je ale zajímavé, jak dobře člověk v podobné situaci dokáže fungovat, když musí. Koupil jsem si vodu a okamžitě vypil celou láhev. Pak jsem si pod stromem natáhl karimatku, nohy si podložil krosnou a prakticky okamžitě usnul. Po dvou hodinách spánku jsem vypil litr přeslazené limonády a celkem svěží mohl pokračovat v cestě. Regenerační schopnosti těla mě nikdy nepřestanou fascinovat.

Mým útrapám ale dosud nebyl konec. Večer se mi podařilo beznadějně ztratit ve městě, do něž jsem sešel ze silnice pro vodu. Cestu ze spleti kruhových objezdů, rovných ulic a úplně stejně vypadajících domů se mi marně snažilo vysvětlit několik kolemjdoucích. Komplikovanosti celého bludiště chyběla už jen Sfinga, která by mi před odchodem z města položila tři otázky. Celý problém nakonec rozetnul až dobrosrdečný tloušťík. „Nemluví dobře anglicky, radši tě tam zavedu,“ řekl mi a vydal se se mnou na dlouhou cestu k jedinému výjezdu z města. Před půlnocí jsem si našel místo na spaní ve velkém sadu daleko od silnice. Hamaka byla zavěšená, spacák připravený a vše ukazovalo na to, že mě čeká zasloužený klidný spánek. Tedy až do chvíle, než jsem si šel odskočit na velkou stranu a nechal si s sebou čelovku. Záhadným způsobem jsem ve tmě po cestě zpátky minul své nocoviště a pevně přesvědčen o tom, „že přece nemůžu být takovej blbec“, začal chaoticky bloudit mezi stromy. Dříve než hamaku jsem znovu objevil místo

činu. Poučen předchozím neúspěchem jsem musel zvolit velmi nedůstojnou strategii. A tak můj dosud nejhorší den pouti skončil tím, že jsem systematicky vyrazil do všech směrů a po dvou stech krocích se vracel, dokud se mi konečně nepodařilo najít svou hamaku. Kdepak, nemít orientační smysl, to není žádný med. A občas je prostě všechno špatně.

Den 38.

Člověk by si podle mě neměl zbytečně zakládat na věcech, které dělá jen pro sebe. Ať už uběhne maraton, dostaví puzzle o deseti tisících dílcích nebo třeba dojde do Jeruzaléma, nikomu kromě sebe tím neprospěl. Pokud si myslí, že by podobná činnost mohla bavit nebo obohatit i ostatní, je bezva o tom mluvit a inspirovat je. Když ale člověk cestu vnímá jako nejdůležitější věc na světě, je z toho akorát mrzení. Dorazí totiž do cíle a čeká všechno to zasloužené uznání, které ovšem nikdy nepřijde. Ve skutečnosti je totiž svým příběhem unesen jen on sám. Není snadné si to přiznat, ale je tomu tak.

V noci mě nikdo neokradl ani neznásilnil, což jsem vzhledem k jisté osamělosti, kterou v posledních dnech prožívám, nevnímal jednoznačně pozitivně. Na cestu jsem vyrazil brzy a už po osmé hodině se mi podařilo dorazit na hranici Západního břehu. Při pohledu na dlouhou frontu aut čekajících na kontrolu dokladů jsem se rozhodl důsledně dodržovat pravidla silničního provozu, která příkazují chodit po silnici vlevo. K celnici jsem tak sice přišel ze zadu, zato první v řadě. Přejítí hranice je za normálních okolností pouhou formalitou. Ovšem ne v případě písečného muže s krosnou. Voják mi nejprve pozorně zkontroloval pas. „Czech Republic, very good. Petr Cech, Milan Baros,“ řekl. Pak se mě zeptal na mou cestu. Když

jsem mu o ní pověděl, nevěřicně vytřeštil oči a začal svolávat své kolegy. Nečekal mě výslech, nýbrž seznamovací kolečko. Vojáci se najednou z anonymních mužů v uniformách změnili v sympatické kluky mého věku, kteří mi nutili svou svačinu. Když jsem odcházel, celníci mi mávali, až se jim samopaly na ramenou houपालy. Tolik k vypjaté atmosféře na hranicích Západního břehu.

„Tato silnice vede do palestinské vesnice. Vstup pro občany Izraele je nebezpečný,“ varovala velká červená cedule. Zkontroloval jsem, zda na mně něco nevypadá izraelsky. Auto, akcie, pejzy, Nobelova cena, tóra v batohu... nic z toho nemám. Hebrejské nápisy na nalezeném klobouku jsem pro jistotu přelepil náplastí. Nyní již nezbyvá než doufat, že velký nos není dostatečným důvodem pro střelbu bez varování. Na první čerpací stanici jsem znovu pocítil strach z neznámého. Nová země, noví lidé, nová pravidla... Třeba to, že mléko, které jsem si chtěl koupit, nejde zaplatit platební kartou, protože stojí „příliš málo“. Nevím, zda s podobným označením litru mléka za šedesát korun mohu souhlasit, nicméně mi nezbylo než se podřídít a bílkoviny se vzdát. Když jsem chroupal sušenky na zahrádce bistra, přišel ke mně jeho majitel s koštětem v ruce. Zdálo se, že první konflikt je tu. „Nevadilo by ti prosím najíst se někde jinde? Já teď budu zahrádku sklízet,“ požádal mě zdvořile. A je to. I na Západním břehu patrně mohu namísto hádky očekávat spíš pozvání na večeři.

Zbytek odpoledne jsem strávil marným hledáním toho, co Západní břeh dělá místem, kterému je lepší se vyhnout. I když, pravda, plot kolem silnice a hlídání vjezdů do každé vesnice v člověku budí pocit, že není tak docela vítán. U jednoho z drsných hlídačů se samopalem jsem se zastavil, abych ho požádal o vodu. O deset minut později už jsme spolu popíjeli kávu a jedli sušenky. „To víš, tohle je pro bezpečí nás všech. Samopal jsem v životě nemusel použít, ale když nás lidi každý večer vidí, mohou usínat v klidu,“ řekl mi. Mimochodem tento človíček byl oním tajemným drúzem – příslušníkem dávné odnože islámu. Zjistil jsem, že

když jste drúz, tak vás muslimové nemají rádi, židům jste jedno a ostatní vás neznají. O zvrácených rituálech a zabíjení jehňat jsem se ale nedozvěděl nic. Na rozloučenou mi muž slíbil, že vysílačkou zavolá svým kolegům, aby o mně předem věděli. „Aby připravili svačinu?“ zeptal jsem se žertem. „No, tak nějak,“ odpověděl mi voják, zjevně zneklidněn mou naivitou.

Prvním checkpointem jsem prošel, aniž by po mně vojáci chtěli pas. Zdá se, že přímluva mého nového kamaráda skutečně pomohla. Zajímalo by mě, jaké na mě asi nechal reference. „Blíží se k vám divný, ale milý cizinec. Má rád sušenky. Nestřílejte žádný blondáky, opakují, ne-stří-let blon-dá-ky. Přepínám,“ řekl jim asi do vysílačky. „Potvrzujeme příjem. Nestřílet bonzáky. Tentokrát ani do zad, Jáko,be, slibujeme.“ Opřený zády o zeď čerpací stanice jsem si o mnoho kilometrů dál dopisoval deník. Podvečer líně plynul a mně bylo jasné, že dalším zážitkem bude až vstup do Jeruzaléma. Najednou se pár metrů ode mě ozvalo skřípění brzd. Řidič zaparkoval svůj vůz na půli cesty ke stojanu, bouchl dveřmi a vtrhl do budovy čerpací stanice. Kdyby měl na hlavě nějakou legrační masku, nepochyboval bych o tom, že ji jde vykrást. Hovor uvnitř postupně sílil, až přešel v křik. Muž s výrazem vraha vyšel ven. Rozhlédl se na všechny strany, mohutně se rozpřáhl a vši silou mrsknul o asfalt videokamerou, kterou měl v ruce. Kamera se rozletěla na všechny

CO JE TO CHECKPOINT

Na palestinských územích jsou zřízeny vojenské checkpointy. Vypadají jako malé celnice a slouží k tomu, aby vojáci včas odhalili každého rošťáka s bombou nebo zbraněmi a kontrolovali pohyb osob. Pro poutníky slouží checkpointy jako kiosky, kde dostanou svačinu a vodu.

strany a muž o poznání klidněji odjel. Všimli jste si někdy toho, jak jsou lidé po hádce ohromně zdvořilí ke všem ostatním? Ani tentokrát tomu nebylo jinak. „Nedáš si kafe?“ zeptal se mě pumpař, který přišel odložený spotřebič uklidit a všiml si mého tázavého pohledu.

U šálku cappuccina mi pumpař vše vysvětlil. Onen muž s videokamerou nebyl zneužitý pornoherec, nešikovný dokumentarista ani indián, kterému kamera ukradla duši. „Dřív tady stálo elektro, v němž si ten pán koupil videokameru. Teď ji chtěl reklamovat a odmítl se smířit s tím, že s elektrem nemáme nic společného. Myslel si, že jsem ho podvedl,“ odhalil mi příběh nezlomné asertivity afektovaného motoristy. Pokusit se reklamovat videokameru u člověka, který prodává benzin, bagety, kávu a vonné stromečky, to chce kuráž. Pumpař hovořil výborně anglicky a zasvětil mě do bezpečnostní situace. „Dej si pozor, Izraelci teď posílili útoky na Gazu, Hamás určitě chystá odvetu. A ve velkých městech bylo dneska několik demonstrací,“ varoval mě. Prý ale stačí nemluvit anglicky tam, kde bych neměl, a nechodit do velkých palestinských měst. Před vším ostatním mě ochrání dokonalý protiraketový systém Iron Dome. „Iron Dome sestřelí úplně všechno. Jediný problém je, že sestřelit raketu vyjde výrazně draž než ji vystřelit. Proto občas Izraelci nesesťelují rakety, které letí do pustiny.“ Ano, hovořil přesně o té pustině, v níž každý večer usínám. Už vím, co si budu přát, až příště uvidím padat hvězdu...

Večer mi cesta poskytla příležitost udělat dobrý skutek. Když mi mladý muž v židovské osadě dal vodu, naznačil, ať ještě počkám, a šel do sklepa. Jako obvykle jsem očekával tuňáka, zavařeninu či podobnou lahůdku. Namísto toho přinesl tubu silikonu. „Neumíš to přeložit? Nevím, jestli je průhledný,“ zeptal se mě a podal mi tubu, která byla popsána snad ve všech světových jazycích kromě hebrejštiny. Poutník během cesty čelí nejrůznějším výzvám. Tentokrát byla v sázce pověst Čechů jako zručných řemeslníků. „Je průhledný. A dej si pozor, ať silikon dáváš na čistý a suchý povrch.“ Popravdě jsem vůbec netušil, zda mám pravdu.

Ale znělo to rozumně a stanou se horší věci než špatně těsnící lišta v kuchyni. Navíc jsem začínajícímu kutilovi očividně udělal radost. Vždy mě fascinovalo, jakou dokážu v lidech budit důvěru. Prostě přijdou za Ladislavem, který se neustále ztrácí, nepamatuje si věci ani lidi, dějí se mu divné věci a do deseti let neuměl ani vyslovovat hlásku „r“, a chtějí si od něj nechat poradit. Lidé dobří, mám pro vás jedinou dobrou radu – nedělejte to.

V Jeruzalémě jsem si původně domluvil ubytování u druhého Radomírova kamaráda – Herela. Tentokrát se ale problém objevil ještě dříve, než mě začal osahávat. Herel se totiž před třemi týdny rozhodl utvrdit mou pozici osamělého poutníka v cizí zemi a přestěhoval se do kibucu na pobřeží. Spaní jsem si proto chtěl najít co nejbliž městu, abych během dne stihl navštívit všechna místa, která znám z katalogů cestovních kanceláří, vyprávění kamarádů a filmu Umučení Krista. V Jeruzalémě si pak večer budu najdu ubytování u dobrých lidí, nebo budu pokračovat pouští směrem k Mrtvému moři. Protože mi do odletu zbývají ještě čtyři dny, mám na podobné dobrodružství dost času. Asi deset kilometrů před Jeruzalémem jsem z vysokého kopce poprvé zahlédl panorama města. Sedl jsem si na skálu a dlouho se tím pohledem kochal. Nikdy bych nevěřil, jak krásné mi mohou připadat betonové budovy zahalené oparem prachu a smogu.

V nízkém lesíku jsem se natáhl do hamaky a přemýšlel o tom, co mě zítra čeká. Po devětatřiceti dnech a asi 1 400 kilometrech cesty konečně dorazím do cíle. Podobně jako středověký poutník přitom o Jeruzalémě nevím skoro nic. Naše pozice se ale nedá srovnávat. Pro středověkého poutníka představoval Jeruzalém příležitost spatřit místo, kde se odehrál nejvýznamnější příběh jeho náboženství. Poprvé v životě se mohl fyzicky dotknout samotných kořenů své víry – stanout na místě, kde Kristus trpěl pro vykoupení hříchů celého lidstva. A na druhé straně stojí dvaadvacetiletý Ladislav, kterého na Jeruzalémě lákalo to, že leží kousek od letiště a mohl by se tam naučit nové židovské vtipy. Zatímco skromnost

a otevřenost vedou k nečekaným objevům, velká očekávání obvykle vyústí ve zklamání. Od Jeruzaléma jsem si proto nesliboval vůbec nic. Prostě jsem jen znovu usínal v hamace páchnoucí konzervou tuňáka, byl rád, že nemám hlad a podařilo se mi najít tak hezké místo na spaní. Nic víc, nic míň.

Den 39.

Cíl je jen vznešené označení pro dočista obyčejný konec. Znáte ten pocit, když po dlouhé době něco dokončíte? Člověku se najednou zdá, že zvládne všechno na světě. Užívá si ten povznášející pocit a má hlavu v oblacích. Podle mě se to ale děje jen proto, abychom si všechno mohli prohlédnout hezky z výšky a vybrat si, kam se vydat dál. Jaká bude další cesta? To nevím. Ale jsem si jist, že nějaká bude. Nemít nic před sebou totiž znamená mít všechno za sebou.

Ráno jsem vstával až v devět hodin. Není kam spěchat a navíc mě čeká vůbec nejnáročnější část cesty. Musím se totiž smířit s tím, že Jeruzalém je další velké a hlučné město plné aut. Nikdo nečeká, až tam přijdu, nikdo mě tam nebude vítat a nikoho nebude zajímat má přítomnost. Důležitost jsem Jeruzalému přisoudil jen já sám v okamžiku, kdy jsem si ho zvolil za cíl své cesty. Na ty cíle si navíc moc nepotrpím. Člověk do nich dlouhé týdny vkládá tolik očekávání, že bude skoro určitě zklamán. Do Říma jsem kdysi triumfálně vkročil za zvuků Beethovenovy Eroicy ve sluchátkách. Jen o necelý den později jsem pak nad ránem seděl v bistru u nádraží a ve společnosti zevláků a bezdomovců dopíjel desátou kávu té noci. Kdepak, stejnou chybu už neudělám. Všechny obtíže provázející cestu jsou vždy příliš blízko na to, aby se člověk v myšlenkách a snech vzdaloval realitě.

Ještě před snídaní jsem stanul u cedule oznamující začátek Jeruzaléma a s ním související omezení rychlosti na padesát kilometrů v hodině. Pro věčnou připomínku tohoto památného okamžiku jsem za pomoci samospouště vytvořil alegorický fotografický triptych. 1. Ráj – Ladislav nestihl doběhnout do záběru, 2. Nebe – fotoaparát spadl z krosny na zem, 3. Peklo – Ladislav doběhl a stahuje si kalhoty. Cesta směrem k domnělému centru města mě zavedla do čtvrti ortodoxních židů, kteří svými pejzy, klobouky a nepřístupnými výrazy dokonale navozovali atmosféru toho Jeruzaléma, který jsem si celou cestu představoval. Ze všech zamyšlených pánů v černé mě nejvíc zaujal židovský hipster. Byl sice ustrojen v tradičním jeruzalémském kroji, ovšem namísto vysokého klobouku měl na hlavě cyklistickou helmu. S úsměvem od ucha k uchu se na horském kole prodíral mezi auty a nepochybně mířil na farmářský trh, náplavku řeky Jordán nebo nějakou veselou demonstraci. Protože všichni měli plné ruce práce se svými ranními povinnostmi, přítomnost exotického blondáka nevzbudila žádné pozdvižení a já mohl nerušeně pokračovat v hledání obou pamětihodností, které v Jeruzalémě znám.

Železobeton pomalu začal nahrazovat kámen a já tušil, že samotné srdce Jeruzaléma je blízko. V infocentru mě navíc vybavili tou nejkrásnější mapou města, jakou jsem si mohl přát – mapou zdarma. Dostat se ke Zdi nářků pak bylo tak moc snadné, že se mi to podařilo omylem. Zrovna jsem mířil k jisté Western Wall, když se přede mnou najednou objevily turnikety s osobní prohlídkou a za nimi Zeď nářků. Její návštěvu jsem původně plánoval až na konec prohlídky, abych společně s ostatními mohl naříkat, jak mě bolí nohy. Povím vám, že ten český název „Zeď nářků“ je ostatně pěkná pitomost. Muže křičící vzteky, ženy rvoucí si vlasy a plačící děti byste u ní totiž hledali marně. Každou chvíli tam naopak narazíte na náboženské procesí, v němž lidé zpívají a tančí tak vesele, že byste si je klidně pozvali na oslavu narozenin. Zbytek návštěvníků sedí jen pár centimetrů ode zdi, zírá do ní a modlí se.

CO TU DĚLÁM UŽ DNESKA?

Při číslování jednotlivých dní v deníku se mi omylem jeden podařilo přeskočit. Toto pochybení jsem odhalil až v okamžiku, kdy mou projekci „40 dní pěšky do Jeruzaléma“ v různých koutech republiky navštívilo sedm tisíc lidí. Kdybych přiznal chybu a přejmenoval svůj pořad na „39 dní pěšky do Jeruzaléma“, obávám se, že by se všichni ti lidé mohli dožadovat vrácení vstupného za chybějící den. A tak dodnes dělám, jako že nic.

Vypadají u toho trochu, jako kdyby na něco čekali nebo rybařili. Židé podle tradice skutečně čekají na to, že jednou bude obnoven zničený Šalamounův chrám. A proto se modlí u jeho západní zdi, která se jako jediná zachovala.

Abych nikoho nerušil při modlitbě, šel jsem si zeď prohlédnout stranou všech náboženských manifestací. Úplně stejně to udělaly všechny ženy, a první okamžiky pod Zdí nářků jsem tak prožil v jejich společnosti. Prohlídku mi zkazil až závistivý zaměstnanec ochranky, který tvrdil, že jsem ve špatné části, a odkázal mě mezi modlící se muže. Ženská a mužská část je totiž přísně oddělena, ovšem nepřehledně označena. A tak byl Ladislav pro svou náboženskou toleranci zase jednou za blbce a úchyla. V mužské části jsem na papírek napsal své přání a vložil ho na tak pečlivě vybrané místo, že ve škvíře mezi kameny nepochybně čeká na své splnění dodnes. Při psaní mě zarazila jedna nečekaná otázka. V jakém jazyce se vlastně píše přání k Bohu? Nakonec jsem se rozhodl pro angličtinu. Kdyby byl Bůh náhodou černejší, mormonové to z ní nepochybně umějí přeložit i do afrických nářečí. Na přání mi stačilo přesně deset slov. A jaký je jeho obsah? To vám nepovím, přečtěte si ho sami. Je vlevo dole a z druhé strany je na něm nakreslený jednorožec. Pokud jste knihu četli pozorně, pak ho dávno znáte.

Přesně v okamžiku, kdy jsem se fotil na samospoušť, ke mně přišel postarší žid. Úplně náhodou tak vznikla nejlepší fotografie z celé cesty. Pán mě přišel uvítat ve svém oblíbeném městě a ocenit, že jsem na rozdíl od většiny ostatních turistů návštěvu Izraele nezrušil kvůli aktuální situaci. Také se zajímal o to, co bych v Jeruzalémě rád viděl. „A víš, že hroby Krista tu jsou dva? Někteří lidé tvrdí, že byl pohřben v zahradě kousek za hradbami starého města,“ líčil mi pan žid tajuplným hlasem. Ještě dlouho pak vyprávěl o tom, co si v Jeruzalémě nesmím nechat ujít. O dalším cíli mé cesty už ale bylo rozhodnuto. Tu zázračnou zahradu jsem nutně potřeboval navštívit. A tak mi šedesátiletý žid u jednoho z nejsvětějších míst svého náboženství líčil, jak to vlastně bylo s Ježíšem Nazaretským a jeho hroby. I to je obraz zlého světa náboženských konfliktů. Jen se o něm nedočtete v novinách.

Od Zdi nářků jsem se vydal k ještě smutnější Via Dolorosa. Tak se označuje cesta, kterou prošel Kristus, zatímco vlekl svůj kříž. Projít ji není snadné ani dnes. Naším křížem jsou peníze a Piláta Pontského zastupují stánkaři, kteří si na ně dělají zálsusk. Dokonce i těch třicet stříbrných jsme aerolinkám zaplatili za to, že nás sem dostaly. V mém případě ale stánkaři prokázali dostatečné množství empatie a předstírali, že mě nevidí, i když jsem si zvědavě prohlížel jejich zboží. Vždy mě bavilo, jak obchod překračuje hranice všech náboženství a sporů. U stejného stánku si tak můžete koupit tričko volající po svobodné Palestině, tílko s motivem izraelské armády, arabský šátek a americkou vlajku. Samotná křížová cesta pro mě na rozdíl od řady jiných lidí neznamenala žádný zvláštní spirituální prožitek. Upřímně jsem ale zalitoval, že ve městě nejsou žádní turisté. Pozorovat obtloustlé Američany extaticky se svíjející pod údery neviditelného biče na Via Dolorosa, která prý s původní trasou křížové cesty nemá nic společného, by byla velká legrace.

Posledních pět zastavení křížové cesty vyšlo tak šikovně, že nad nimi teď může stát jeden veliký kostel. Mimo chodem to je přesně ten kostel, na jehož jméno se mě ptali kluci na hranicích.

V tuze pěkném interiéru mě nejvíc zaujaly křížky, které do zdí vyryli středověcí poutníci. Díky svému židovskému průvodci jsem ale dobře věděl, že to je jen past na turisty. Tajemný a mýty opředený hrob Ježíše Krista leží někde úplně jinde a jeho poloha je známa jen hrstce zasvěcených. A přesně tam jsem vyrazil. Cesta mě provedla nejužším historickým jádrem Jeruzaléma. Musím přiznat, že je to opravdu jedno z nejkrásnějších měst, jaké jsem kdy viděl. Úzké uličky ohraničené kamennými zdmi domů se za poslední tisíciletí vůbec nezměnily, snad jen dlažba se pod sandály obyvatel trochu ohladila. Jeruzalém pamatuje ty nejvýznamnější okamžiky dějin hned tří náboženství – křesťanství, islámu a judaismu. Na každém rohu najdete budovu, která je něčím výjimečná. Celé město přitom působí jako jediný kamenný obr, který tisíce let poklidně odpočívá uprostřed pouště. Ať už jste věřící, nebo ne, navštívit Jeruzalém znamená dotknout se kořenů moderní civilizace. Půvab Izraele netkví v okázalosti a velkoleposti budov, ale lidského ducha. K této pouštní zemi se totiž vždy vztahovaly naděje maličkého židovského národa, který se rozestý po celém světě stal hybatelem pokroku snad ve všech odvětvích lidského vědění. Mimochodem, víte, kdy se podle židovské tradice plod stává dítětem? Když získá první doktorát.

Vchod do Zahradní hrobky jsem v záplavě nejrůznějších ukazatelů málem přehlédl. Malá vrátka mě ale přivedla do úplně jiného světa. Vyšel jsem do schodů a přede mnou se objevila rozlehlá zahrada, která navzdory suchému létu zářila svěží zelenou barvou. „Vítejte v Zahradní hrobce. Mluvíte anglicky?“ zeptala se mě u vstupu usměvavá průvodkyně a dala mi do ruky informační brožuru. Ta byla nabitá historickými daty a podrobnostmi. Procházel jsem jednotlivé kouty zahrady a brožura mi přinášela stále nové argumenty potvrzující, že tohle je jediné a skutečně pravé místo předposledního odpočinku Ježíše Krista. „Po pravé straně, nad autobusovým nádražím, můžete vidět vrch, který svým tvarem připomíná lebku. Golgota v překladu z hebrejštiny

znamená lebka. Je proto možné, že právě tam byl Ježíš Kristus ukřižován," četl jsem u první zastávky. Na konci brožury byly důkazy přehledně shrnuty. „V zahradě byla nalezena studna datována do Kristových dob.“... „U hrobky je do skály vytesána díra, která mohla sloužit jako křtitelnice.“ Náhoda? Nemyslím si. Definitivně mě ale přesvědčil až poslední z důkazů. „Archeologové v hrobu nenašli žádné pozůstatky. Při svém objevení byl zcela prázdný.“ A je to jasné. Stojím u jediného pravého hrobu Ježíše Krista. Přesně na tom místě, kde si oddechl mezi ukřižováním a zmrtvýchvstáním.

Hluboký zážitek ve mně zanechalo především to, že se na zahradě pěkně sedělo a v hrobě vytesaném do skály byl příjemný chládek. Když jsem o dvě hodiny později odpočatý vycházel na ulici, z plánu prohlídky města mi zbývaly poslední dvě věci – vyjít na Olivetskou horu a nakoupit pohledy pro své blízké. Nákup pohlednic jsem jako správný spořivý člověk obstaral v antikvariátu. Zatímco standardně stály pohledy až deset šekelů, ty nejkrásnější kousky z dob dávno minulých se mi podařilo koupit za jediný šekel. Babičce jsem tak poslal krásné PF 2000 s motivem silvestrovských ohňostrojů a rodičům fotografii občanů západního Německa rekreujících se u Mrtvého moře. I mí přátelé se mohli radovat z vkusných kousků, které nestály mnoho – například portrétu Araba s klepadlem na koberce či fotografie asijského chlapce šijícího v továrně tričko.

Na horu Olivetskou jsem se vyškrábal těsně před západem slunce a má jeruzalémská mise se tím nachýlila ke svému konci. Díky návštěvě hned dvou Kristových hrobů se mi podařilo původní plán dokonce překročit. Mužů posedávajících v baru na vrcholu kopce jsem se zeptal, zda je poblíž nějaký pěkný výhled na město. Odkázali mě na vyhlídkovou terasu. „Ale dej si pozor, tohle je dost špatná čtvrt'," varoval mě jeden z nich. Narážel na to, že jsem se dostal do palestinské části Jeruzaléma, kde se zejména v poslední době občas semele nějaká mrzutost. Sledovat slunce zapadající

nad Jeruzalémem bylo tak kýčovitě, až mi z toho bylo smutno. Podobné věci by člověk neměl provádět sám. Nechybělo mnoho a začal bych se u toho přívalu romantiky sám sebe dotýkat. Když kotouč zmizel za obzorem, čekala mě ta méně příjemná část pobytu v Jeruzalémě. Potřeboval jsem dojít za město a najít si místo na spaní – nejspíš někde v poušti. Jak daleko mě bude pronásledovat civilizace a kudy přesně jít, jsem neměl ani ponětí. Jedinou mou jistotou bylo, že mě čeká cesta vášnivou částí Jeruzaléma, v níž se posledních pár dní demonstrovalo.

Palestinci se ke mně nechovali nijak nepřátelsky, člověk ale to, že někam nezapadá, prostě pozná. Znáte ten pocit, když vejdete na záchod a marně vyhlížíte pisoár a vtom z kabinky vyjde žena? Přesně takhle jsem si připadal ve východním Jeruzalémě. Jako první mi své antipatie otevřeně vyjádřila skupinka dětí, které na mě se slovy „American, American“ začaly házet odpadky. V ruce jsem měl pepřový sprej, ovšem nechtělo se mi jej aplikovat na sliznici osmiletých dětí. A prát se s nimi bylo nedůstojné i proto, že by možná zvítězily. Celý problém s mou domnělou národností vyřešila až dvacetíšekelová bankovka, kterou jsem dětem dal do jejich špinavých rukou. Z Američana se stal hodný strýček a děti si někam odběhly koupit lízátko nebo zbraně. Ano, skutečně jsem podplatil děti, aby mi přestaly ubližovat. Boj za mír s sebou vždy nese svou daň. Já obětoval pár šekelů, děti zase zdraví svého mléčného chrupu a bonbony od zoubkové víly.

Byla temná noc a z malých uliček jsem se dostal na rušnou magistrálu plnou lidí, aut a zvířat. Atmosféra mi připadala čím dál horší – mezi tisíci hlasitými Palestinci jsem se svými chodeckými holemi a krosnou působil jako pěst na oko. Zastavilo vedle mě auto a řidič stočil okénko. „Tohle není dobrá doba na to, abys tu takhle chodil. Jestli chceš, odvezu tě k checkpointu, můžeš vojáký požádat, aby tě tam nechali přespat,“ nabídl mi asi čtyřicetiletý učitel. Že jsem odvoz odmítl, ho překvapivě potěšilo. „No, je vidět, že nejsi hloupej a alespoň nesedáš k cizím lidem do auta.

Tak šťastnou cestu a fakt si dávej pozor," řekl mi. Jediným způsobem, jak se z této mrzuté situace dostat, přitom bylo projít celým městem a přespat v poušti mezi Jeruzalémem a Mrtvým mořem. S pepřovým sprejem v ruce jsem se pomalu probíjel beznadějně zacpanou silnicí plnou troubících aut. Přestože se blížila půlnoc, na ulici panoval čilý ruch. Muži pokuřovali vodní dýmky na schodech obchodů, stánkaři hlasitě nabízeli zboží posledním zákazníkům, věřící před mešitami po večerní modlitbě popíjeli kávu a všude se proplétaly děti. Většina z nich se na mě usmívala, ovšem občas jsem zachytil pohled, který mi nebyl ani trochu příjemný.

Na okraj Jeruzaléma jsem se dostal až po druhé ráno, ovšem zcela zdravý a bohatě nasycen. Pro pobyt ve špatné čtvrti jsem totiž zvolil netradiční strategii. Namísto toho, abych klopil zrak a dával najevo své obavy, jsem se zastavil u každého usměvavého člověka a prohodil s ním pár slov. Prakticky na každém rohu se mi tak podařilo najít kamaráda, ke kterému bych se v případě nějaké šlamastyky mohl vrátit. A jako příjemný bonus jsem pokouřil pár vodních dýmek, vypil tři kávy a ještě dostal najíst. Z východního Jeruzaléma se tak nakonec vyklubalo milé místo, v němž jsou jen lidé poslední dobou trochu nervózní. Koneckonců si myslím, že kdyby se v noci centrem nějakého chudého českého města potuloval podivně oblečený Arab, lidé by na něj také koukali poněkud nevrle.

Noční cesta po liduprázdné silnici v poušti na mé nervy působila jako účinný balzám. Nadchla mě natolik, že jsem se na spaní zastavil až nad ránem, někde v polovině cesty k Mrtvému moři. No dobře, zas taková hitparáda ta poušť nebyla. Jen se tam špatně hledá místo na spaní, pokud nechcete spát na zemi ve společnosti hadů, štírů, mnohonožek, pavouků a bůhví čeho ještě. Hamaku jsem si nakonec natáhl mezi sloupky plotu, který chránil plynovod. Neznámý dobrodinec byl líný zamykat vrátka a zámek jen pověsil na plot. Zpřístupnil tak dokonalé klecové lůžko, které nocležníka v poušti ochrání před vším zlým kromě výbuchu plynovodu.

Den 40.

Každý člověk má to štěstí, že se narodil jako příslušník toho nejlegračnějšího živočišného druhu na planetě. Co nám vlastně pořád brání smát se sami sobě? Rodinná čest, osobní pýcha, národní hrdost a náboženství. Shodou okolností stejné věci, které způsobily většinu válek. Humor je oproti nim docela nevinná zábava, která dosud nikoho nezabila. Proto si myslím, že není spravedlivé, aby zrovna tyhle hodnoty humor omezovaly.

„No jo, Ladislave, vždyť ty už vlastně můžeš jezdit autem,“ uvědomil jsem si ráno po pár kilometrech chůze k Mrtvému moři. Nově nabytá svoboda cestování mě nadchla natolik, že jsem okamžitě začal stopovat. Zastavilo mi hned první auto. Pohlednou Izraelku nadchla má cesta stejně jako záměr zakončit ji koupelí v Mrtvém moři. „Odvezu tě na své oblíbené místo. Nikdo tam není, můžeš se tam koupat klidně nahý,“ slíbila mi. Ostatně koupat se oblečený jsem nikdy neměl v úmyslu. Kdepak, plán byl jiný. Přijdu k Mrtvému moři, strhám ze sebe oblečení a vrhnu se do vln. Pak se nechám nekonečně dlouho unášet na hladině, smyji ze sebe všechny bolesti pouti a budu nostalgicky vzpomínat na všechno dobré, co se mi přihodilo. „Ty si asi spíš chceš užít cestu autem než mluvit, co?“ zeptala se řidička po několikátém marném pokusu o navázání konverzace. Odpověď byla jasná. Vyndal jsem si ruku z okénka, dal víc nahlas rádio a kochal se výhledy na skály. Vlasy mi vlály v té neskutečné rychlosti a já měl pocit, že svět nikdy nebyl krásnější.

Řidička mě vysadila na checkpointu – právě tam prý leží ony slovtuné lázně. Usměvavé vojačky mi daly ledově vychlazenou vodu a popřály příjemnou koupel v moři, na něž měly dokonalý výhled.

To ale na mém rozhodnutí nemohlo nic změnit. Po pár minutách se vojačkám naskytl pohled, na který nepochybně vzpomínají dodnes. Vyzáblý mladík si odložil krosnu, strhal ze sebe oblečení, odlepil všechny náplasti a pak se dlouze fotil na samospoušť. Zničehonic odložil fotoaparát a kulhavě se rozběhl vstříc moři. Po pár krocích po mělčině se mohutně odrazil, při dopadu uklouzl na kamenech a skácel se do vody. Sotva z ní vytáhl hlavu, údolím se rozlehl strašlivý, až nelidský řev. Mladík se po čtyřech odbelhal z moře na pláž a začal se zběsile polévat vodou. Pak vyčerpán padl na kameny a těžce oddechoval. Přesně tak vypadala má vysněná koupel. Nejslanější moře světa totiž krvavé puchýře a odřeniny, které pokrývaly celé mé tělo, změnilo v rozžhavené železo.

A tak skončilo největší dobrodružství mého života. Ležel jsem nahý a poníženy na rozpáleném kamení, protože mi přišlo jako dobrý nápad nasypat si do ran sůl. Je to docela symbolický konec. Ať už dokážu cokoli, neměl bych zapomínat na to, že můj osud leží v rukou tak nevyzpytatelného a chybuujícího člověka, jako jsem já sám. Proč jsem vlastně znovu vyrazil na pouť, ještě nevím. Asi mi nezbude než chodit tak dlouho, dokud to nezjistím. Zapomenout na všechny útrapy cesty mi bude trvat sotva pár týdnů a pak znovu začnu plánovat, kam vyrazit dál. Bude to Afrika, Arktida, Himálaj nebo Kokořín? To nevím, rozhodne o tom Ladislav. Půjdeme tam totiž spolu.

O rok a deset kilogramů později

Je 30. srpen 2015 a popíjím pivo na zahrádce Literární kavárny, kam chodím kvůli rychlé wifi a nomen omen názvu. Puchýře už se dávno zahojily, mé břicho ze znovu spokojeně zakulatilo a chodění po městě mě tak moc nebaví, že jsem si do Brna musel koupit kolo. I má vytrvalost a smysl pro povinnost se vrátily k původním hodnotám – knihu mám odevzdat minulou neděli a teprve píšu závěr. To ale neznamená, že by mě pouť do Jeruzaléma nijak nepoznamenala. Myslím si, že těch skutečně důležitých změn si na sobě člověk nevšimne. Nemohou se totiž odehrát ze dne na den, dějí se postupně. A společně s námi se mění celý svět. Stejně jako většina republiky v posledních měsících znepokojeně sleduji zprávy o uprchlické invazi do Evropy. Na jedné straně vidím dlouho kvasící obavy z neznámého, které nikdo nedokáže rozptýlit, na straně druhé dlouhou cestu z nejisté přítomnosti za nejistou budoucností. Obě situace mi dokonale přiblížil okamžik, kdy jsem na letišti v Tel Avivu utíkal do krytu kvůli tomu, že nějaký rošťák považoval za dobrý nápad na Ladislava vystřelit dvě rakety. Přesně tak proběhlo mé rozloučení s Izraelem. Je to krásná země ekonomického blahobytu, který narušuje jediná věc – neustálý důvod se obávat. A jak sleduji všechny ty mluvící hlavy v televizi a anonymní příspěvky v internetových diskuzích, obávám se taky. Mám pocit, že kreativně ohýbáme realitu jen proto, abychom si mohli vytvořit svět obav dřív, než k tomu vůbec budeme mít důvod. Strach se přitom neliší podle toho, jestli je odůvodněný, nebo ne.

Strach prostě existuje a kazí nám každý další den. A tak si říkám, že bychom možná neměli hledat inspiraci u lidových kazatelů, kteří o světě četli na internetu, ale u lidí, kteří svět opravdu viděli.

Když se Emil Holub před sto třiceti lety vrátil z cesty napříč Afrikou, přivezl deníky, které podrobně líčily život domorodců a popisovaly jejich fascinující kulturu. Afriku v té době většina lidí vnímala jako kontinent nezkrotných divochů, do jejichž života vnesla řád až tvrdá ruka bílého kolonialisty. Holub ale ukázal úplně jiný obraz tohoto vzdáleného světa. Upoutaly ho domorodé tradice, dědictví stovek generací. Pochopil, že když africká kultura nebude předmětem pohrdavé evropské přehlízivosti, může představovat zdroj inspirace a poskytnout svědectví o rozmanitosti naší civilizace. Nebyl zkušeným vědcem, mnoho se musel naučit až na cestě. Byl ale ochoten odhodit všechny předsudky a přistupovat k místním obyvatelům nezaujatě a s pokorou. Snad i proto si dnes tolik ceníme jeho odkazu. Jakkoli to může působit přehnaně, mám pocit, že se mi na cestě přihodilo něco podobného jako Emilu Holubovi před sto padesáti lety. Do Turecka a Izraele jsem přijel bez mapy a zkušeností, vyzbrojen jen předsudky lidí, kteří mi o těchto zemích vyprávěli. Pro munici přitom v případě muslimů ani židů nemuseli chodit daleko. Realita ale byla diametrálně odlišná. Všichni lidé všech náboženství a národností mě zahrnuli laskavostí, ochotně mi odhalili svou kulturu a nikdy neváhali zpustlému cizinci nabídnout pomoc. Tito lidé mi ukázali všechno dobré, co v nás je, a nikdy mi nedali důvod mít z nich strach. Vyznávali jiné náboženství, četli jiné knihy, měli jinou představu o správné rodině, nepochybně se lišily jejich ideály a sny. Vlastně byste těžko hledali dva odlišnější lidi než padesátiletého palestinského venkovana a dvaadvacetiletého mladíka z Evropy. Přesto jsem mezi námi pocítil zvláštní pouto, které vycházelo z osm milionů let starého principu – toho, že jsme lidé. Na planetě obývané miliony různých živočišných druhů prostě nikoho bližšího nenajdeme. Myslím si, že na samotnou podstatu lidství jako

příslušnosti ke stejnému živočišnému druhu občas mezi všemi banálními rozdíly zapomínáme. Připomněli mi to všichni křesťané, židé, muslimové, Izraelci, Palestinci, Turci, Syřané, Iráčané, Britové a Češi, s nimiž jsem se na cestě setkal. Jak si vysvětlit, že se ke mně všichni chovali stejně přátelsky? Existují jen dvě odpovědi. Buď jsem náhodou narazil na pár stovek lidí vyznávajících podobné hodnoty humanismu, nebo je taková většina z nich. Správnou odpověď si vyberte sami.

Popravdě jsem toho zatím vůbec neušel tolik. Petr Hirsch, Petr Binder, Jan Peňáz, František Lízna či fenomenální sportovec Juraj Puci... to všechno jsou Češi, kteří už po světě nachodili desetitisíce kilometrů a určitě by vám o pěších poutích řekli víc než já. Jejich cesty mají jedinou společnou věc – na počátku stála nenápadná zmínka o tom, že něco jako pěší poutě vůbec existuje. Snad si otevřeli časopis, ubytovali u sebe muže s krosnou nebo o putování viděli nějaký dokument... každopádně jim takhle drobná zmínka uvízla v paměti. A přesně to se teď stalo vám. Ať už tuto knihu věnujete své tchyni, uložíte ji do nejvyšší police knihovny nebo s ní třeba vypodložíte stůl, navždy už budete o pěších poutích vědět. To neznamená, že si teď máte začít balit krosnu. Určitě se shodneme na tom, že život je příliš krátký na to, abychom mohli podniknout každé lákavé dobrodružství. Aby se ale člověk mohl rozhodnout, čemu svůj vzácný čas věnuje, měl by znát celou nabídku. Jinak by život představoval stejné riziko jako nákup v hypermarketu bez prostudování slevového letáku. A právě proto vám o pouti vyprávím. Zrovna je totiž ve výprodeji – zážitky na celý život vás budou stát jen pár týdnů dovolené. To vše se zárukou vrácení volného času, když si cestu rozmyslíte během prvních pár dnů.

Mějte ale na paměti jednu věc. Jakmile si připustíte tu myšlenku, že byste sami chtěli vyrazit, bude pořádně těžké ji vypudit z hlavy. Já sám se o to na střední škole marně pokoušel čtyři roky. Tradiční argumenty, kterými si tak rádi vymlouváme vytoužené věci, totiž u pouti nefungují. Vlastně je to s nimi úplně

naopak – čím méně máme peněz, plánů, příprav, sebejistoty a kamarádů putujících s námi, tím větší dobrodružství nám cesta přinese. Teď vás jistě napadají další problémy, které jsou ryze racionální a není tak snadné je překonat. Čas, děti, pes, strach z pavouků, oblíbený seriál vysílaný každé pondělí... je toho spousta. Věřte nebo ne, problémy má každý člověk, který pouť plánuje. Jen se občas stane, že na cestě zmizí. „Když mojí ženě před dvěma roky potvrdili nádor na mozku, stejný den jsem šel do kostela a slíbil, že když se vyléčí, půjdu pěšky do Santiaga. No a před třemi měsíci měla negativní nález, tak jsem teď tady,“ zmínil se mi kdysi během konverzace nad miskou fazolí postarší Belgičan. „Víš, jak u nás v březnu bylo to tsunami? Zničilo naše rodinné továrny. Tak jsem odešel do důchodu a začal si plnit sny,“ řekl mi zase Japonec, který si zrovna do notýsku kreslil panoráma města. „Předevčím se mi rozbil foťák, tak jsem si musel koupit pastelky,“ vysvětlil mi a pokrčil rameny. Na stejné cestě jsem potkal také nizozemského ředitele, který už tři měsíce neměl jedinou zprávu o své škole. Na pouť totiž přepracovaného padesátiletého muže doslova vyhnaly učitelky a zarputile mu odmítaly sdělit cokoli jiného než výsledky zápasů místního fotbalového týmu. A co teprve takový Felix Bernhard, který nikdy nedošel do Jeruzaléma? Felix tam totiž z Německa dojel – na invalidním vozíku. Asi už ho nebavilo zabývat se tím, co všechno nemůže.

Možná to teď vypadá, že pouť musí nadchnout každého. To ale neplatí ani zdaleka. Vzpomínám si třeba na dvojici dívek, které se ze Španělska vrátily už po třech dnech, protože se jim stýskalo po domově. A rozhodně nejsou samy. Spousta lidí se z pouti vrací zklamaná. Bolely je nohy, potkali moc lidí, potkali málo lidí, ani jednou neviděli Boha, bylo moc vedro nebo je to prostě nebavilo. Kde se stala chyba? Kdo ví. Podle mě je problém v tom, že měli očekávání. Očekávání je totiž diverzantem, který číhá v naší hlavě a je připraven eliminovat každý požitek ještě dřív, než vůbec přijde. Nečekejte oslnivou krajinu, krásné a vtipné lidi ani romantické

večery pod hvězdnou oblohou. Nejspíš totiž dostanete nudnou přírodu, vedro, úplně náhodné vesničany a večery pod mostem. Přesně v tom ale možná spatříte největší kouzlo pouti. Naučí vás krásné věci nejen přijímat, ale také objevovat. Když to zvládnete na rozpálené asfaltce uprostřed Turecka, ve zpožděném vlaku Českých drah s ledovou kávou v ruce už to bude hračka.

Víc vám k tomu říct nedokážu. Prostě mám jen pocit, že od té doby, co jsem tohle všechno prožil, je svět kolem mě tak nějak hezčí. Dlouho jsem přemýšlel o tom, jak se to mohlo stát. Neobjímám stromy, maličkosti jsou mi pořád stejně jedno a dodnes mě nebetyčně irituje to, jak pomalu tisknou jízdenky automaty českobudějovické MHD. A tak mě napadá, že jsem se nezměnil já, ale lidé kolem mě. Díky všem těm večerům u čaje už pro mě totiž nepředstavují neznámou hrozbu. Zjistil jsem, že když někoho požádáte o pomoc a svěříte svůj osud do jeho rukou, není důvod se obávat. Možná jsem nekonečně naivní a jednou na svou důvěru doplatím. Třeba přijde okamžik, kdy mě lidé zklamou natolik, že budu toužit jen po tom, přestěhovat se do opuštěného srubu v Kanadě. Ale nechci, aby ten okamžik přišel už zítra. Proto setrvávám ve své představě hezké planety obývané lidmi, které mám rád. Navíc jsem na světě objevil jedno místo, kde neexistují starosti, nenávisť ani zubaři. Je to svět samotný, když ho procházíte pěšky.

Slovo o autorovi

Kniha *40 dní pěšky do Jeruzaléma* je prvotinou enfant terrible české cestovatelské scény – Ladislava Zibury. Autor se narodil v roce 1992 a své mládí strávil v Českých Budějovicích, odkud rád vyrážel do krajiny za dobrodružstvím. Hned po maturitě se vydal na svou první velkou pouť – do věhlasného Santiaga de Compostela. Atmosféra dlouhého putování a setkávání se s lidmi mu učarovaly. Mladý výletník si proto předsevzal, že do-
kud to jenom bude možné, každý rok se někam vydá. Své před-
sevzetí splnil – následovaly cesty do Říma, k Severnímu moří
a také pouť do Jeruzaléma. Začátkem roku 2015 se o Ziburův
příběh shodou mnoha okolností začali zajímat lidé a mladý stu-
dent žurnalistiky dostal příležitost napsat svou první knihu.
Kniha *40 dní pěšky do Jeruzaléma* se stala překvapivým best-
sellerem. Ladislav dostal příležitost ze svého koníčku udělat
také svoje povolání a rozhodl se toulat světem a psát o tom knihy.
V následujících letech napsal knihu o cestě po Nepálu a Číně
(*Pěšky mezi buddhisty a komunisty*), putování Arménií, Gruzii
a Náhorním Karabachem (*Už nikdy pěšky po Arménii a Gruzii*)
a o cestě stopem napříč Evropou (*Prázdniny v Evropě*). Publikum
si mladého autora kromě jeho smyslu pro humor a rošťáckého
šarmu oblíbilo především proto, že jsou jeho knihy krátké a plné
obrázků. Ladislav kromě zahraničních putování cestuje také po
vlasti – objíždí totiž republiku s cestovatelskými projekcemi,
které jsou založené především na humoru a nadsázce. Jejich
seznam můžete najít na www.princladik.cz.

Obsah

Předmluva k novému vydání	3
Touha cestovatelská	5
Touha poutnická	9
Touha spisovatelská	15
Den 1.	17
Den 2.	22
Den 3.	27
Den 4.	34
Den 5.	40
Den 6.	48
Den 7.	54
Den 8.	61
Den 9.	66
Den 10.	71
Den 11.	78
Den 12.	83
Den 13.	90
Den 14.	93
Den 15.	98
Den 16.	103
Den 17.	110
Den 18.	118
Den 19.	124

Den 20.	129
Den 21.	133
Den 22.	136
Den 23.	142
Den 24.	148
Den 25.	155
Den 26.	162
Den 27.	166
Den 28.	171
Den 29.	176
Den 30.	185
Den 31.	192
Den 32.	198
Den 33.	204
Den 34.	211
Den 35.	215
Den 36.	223
Den 37.	228
Den 38.	232
Den 39.	238
Den 40.	247
O rok a deset kilogramů později	251

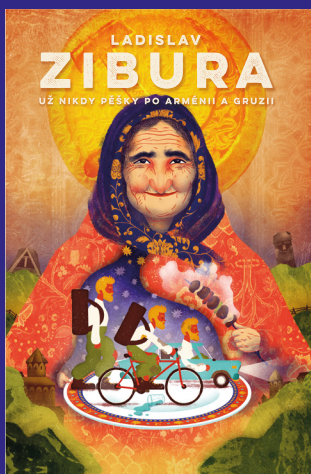
**POKUD SE VÁM KNIHA LÍBILA, MŮŽETE SE ZASNÍT TAKÉ
U DALŠÍCH DOBRODRUŽSTVÍ LADISLAVA ZIBURY:**

Pěšky mezi buddhisty a komunisty

Mladý poutník pokračuje v toulání po Asii a vydává se do míst, kde už mu nebude rozumět vůbec nikdo. Během tří měsíců prochází část Himálaje a objevuje zapadlé vesnice v údolích čínských a nepálských řek. Ať už Ladislav zrovna trpí výškovou nemocí, zachraňuje lidský život nebo je zatýkán čínskou policií, vše v knize komentuje s optimismem a humorem. Chodí pěšky, spí u cizích lidí doma a po hlavě se vrhá do každého dobrodružství, které se mu po cestě naskytne.

Už nikdy pěšky po Arménii a Gruzii

Zibura tentokrát kromě pěší chůze objevuje také půvab cyklistiky a auto-stopu, díky kterým může křížem kráčem projet Arménií, Gruzii a Náhorní Karabach. Na kole ověšeném košíčky na prádlo se vydává do těch nejzapadlejších vesnic, aby vyslechl příběhy místních a poznal něco z jejich moudrosti. Šašlik voní už zdálky, vodka teče proudem a mladý dobrodruh důvěrně poznává kulturu plnou pohostinnosti, rozhodných slov a sovětské nostalgie.

Prázdniny v Evropě

Autora tentokrát čeká 14 000 kilometrů stopem napříč Evropou. Vložte řízek mezi chleby a vydejte se za dobrodružstvím s ním. Ve společnosti svérázných řidičů vyrazíte z horkých Athén přes divoký Balkán, rodný střed a malebné Pobaltí až za polární kruh. Objevíte místa, která jste vždy chtěli navštívit, jen jste o nich dosud neslyšeli. A taky se přesvědčíte, že žijete na tom nejrozmanitějším kontinentu světa.

LADISLAV ZIBURA

40 DNÍ PĚŠKY DO JERUZALÉMA

Obálka a ilustrace: Tomski&Polanski

Grafická úprava: Tomski&Polanski a Jan Arndt

Sazba písmem Inka (CarnokyType): Jan Arndt

Odpovědná redaktorka: Hana Hozová

Jazyková korektura: Martina Mojzesová, Pavlína Zelníčková, Marie Fišerová

Technický redaktor: Jiří Matoušek

Produkce: Zdeňka Langová

Vydalo nakladatelství BizBooks v Brně roku 2020 ve společnosti
Albatros Media a. s. se sídlem Na Pankráci 30, Praha 4. Číslo publikace 36 696.

Objednávky knih: www.albatrosmedia.cz, eshop@albatrosmedia.cz

Cena uvedená výrobcem představuje nezávaznou doporučenou
spotřebitelskou cenu.

© Ladislav Zibura, 2020

© Albatros Media a. s., 2020. Všechna práva vyhrazena. Žádná část této
publikace nesmí být kopírována a rozmnožována za účelem rozšiřování
v jakékoli formě či jakýmkoli způsobem bez písemného souhlasu vydavatele.

ISBN tištěné verze 978-80-265-0918-9

ISBN e-knihy 978-80-265-0922-6 (1. zveřejnění, 2020)

4. vydání

ALBATROS MEDIA

Kompletní nabídku titulů naleznete na
www.albatrosmedia.cz